

Barbusse, H.

Stalin

www.MinisterieVanPropaganda.org

HENRI BARBUSSE STALIN

EEN MENS GEZIEN TEGEN DE ACHTER-
GROND VAN EEN NIEUWE WERELD

Uit het Frans vertaald door
Mr. I. Prins-Willekes Macdonald

WIE IS STALIN?

Henri Barbusse, de bekende schrijver van „Het Vuur”, „De Hel”, enz. beschrijft ons in zijn laatste boek het leven van den groten politicus en leider, den opvolger van Lenin, onder wiens leiding het eerste en het tweede vijfjarenplan met succes werd vervuld.

Barbusse, die Stalin persoonlijk kende, heeft vele belangrijke bijzonderheden uit Stalin's leven voor het eerst gepubliceerd.

Stalin's leven is onafscheidbaar verbonden met de Russische revolutie, met de socialistische opbouw in de Sowjet-Unie. Barbusse leert ons in zijn boek niet alleen een van de belangrijkste figuren van ons tijdperk van nabij kennen, hij leert ons ook het land begrijpen, dat door de reusachtige figuur van Stalin wordt geleid.

2 5 0 P A G I N A ' S

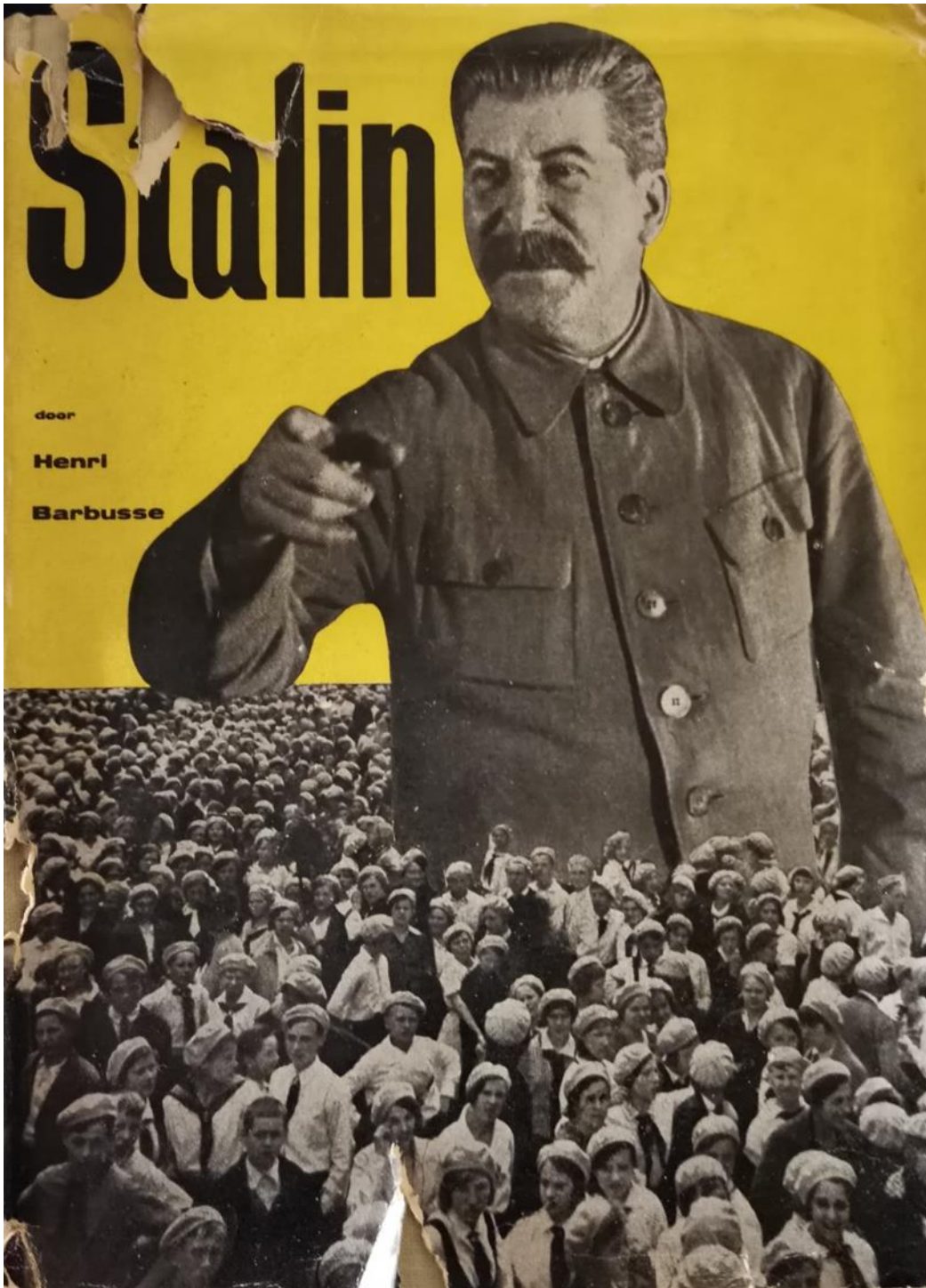
GOEDKOPE UITGAVE PRIJS fl. 0.75

LUXE UITGAVE PRIJS fl. 1.75

UITGEVERIJ „PEGASUS”

Hemonystraat 5 - Amsterdam Z.

Gironummer 173127

STALIN

HENRI BARBUSSE

Uit het Frans vertaald door:
Mr. T. PRINS-WILLEKENS MAC DONALD

COPYRIGHT VOOR NEDERLAND. 1936
UITGEVERIJ „PEGASUS” AMSTERDAM (Z.)

HENRI BARBUSSE

STALIN

EEN MENS GEZIEN TEGEN DE
ACHTERGROND VAN EEN
NIEUWE WERELD

1936

UITGEVERIJ „PEGASUS” AMSTERDAM

VOORREDE.

Het boek „Stalin” is het laatste grote werk van Henri Barbusse.

Met dit (boek eindigde Barbusse zijn prachtige levensweg — de weg van een groot schrijver, een schitterend publicist, een waardig zoon van het Franse volk, een onverzoenlijk strijder tegen oorlog en fascisme.

De naam van Henri Barbusse is over de gehele wereld bekend geworden door zijn roman: „Het vuur”, waarin hij (met groot kunstenaarsschap de waarheid over de oorlog toont, een kunstwerk van blijvende waarde, een boek dat in vele talen, ook in het Nederlands, werd vertaald.

Barbusse bleef niet staan bij een protest tegen de oorlog en tegen het ontaarde burgerlijke nationalisme. Hij werd zich spoedig bewust van de holheid, de vaagheid en de illusies van het abstracte humanisme en pacifisme. Onversaagd en moedig toont de schrijver en strijder aan, hoe de werkelijke oorzaken van de vreselijke, vernielende oorlogen gelegen zijn in het stelsel van de kapitalistische uitbuiting, in de gewelddaden en de slavernij waaraan miljoenen zijn onderworpen, in de onderdrukking van de koloniën en de zwakke landen, in de imperialistische concurrentie. Met volharding zoekt hij en vindt hij ten slotte in de arbeidersklasse de enige en machtige kracht, die in staat is en er naar streeft dit onwaardige stelsel van onderdrukking te vernietigen, de menselijke persoonlijkheid te bevrijden. Vastbesloten gaat hij naar de zijde van de arbeidersklasse over, treedt in de voorste rijen van haar strijdend leger en sluit zich in 1923 bij de Communistische Partij van Frankrijk aan.

En nadat hij de nieuwe weg gevonden heeft, werpt zich Barbusse, één van de meest vooraanstaande vertegenwoordigers van het Franse intellect, met geheel zijn vlammend temperament in de strijd: hij geeft aan de zaak van het proletariaat zijn groot kunstenaarstalent, levert uitblinkende scheppingen van revolutionaire literatuur; hij treedt in de kolommen van zijn blad: „Monde” op als een schitterend publicist, die de leugen, de valsheid en de huichelarij van de burgerlijke orde aanwijst en tot de strijd er tegen oproept; hij organiseert de Franse bond van oud-strijders, hij scheidt een wijdvertakte organisatie van arbeiders en van intellectuelen van alle landen voor de strijd tegen oorlog en fascisme, voor de verdediging van de Sowjet-Unie; hij treedt op als de initiatiefnemer van het Amsterdamse Anti-Oorlogscongres en van het Internationale Congres van schrijvers ter verdediging van de cultuur, tegen fascisme en oorlog. Samen met Romain Rolland neemt hij actief deel aan de leiding van de Europese anti-fascistische beweging in Parijs. Overal en altijd treedt Barbusse op als verdediger van de Sowjet-Unie. In dit land ziet hij het morgenrood van een nieuw leven, de dageraad der volksbevrijding.

En zijn laatste boek wijdt Barbusse aan hem, die de leider van die grootse strijd voor de bevrijding der mensheid is: hij wijdt het aan Stalin,

Een grootse taak — schrijft Barbusse — om de persoonlijkheid van den man te beschrijven, die zo! onverbreekelijk verbonden is met een werk van wereldd betekenis, de persoonlijkheid van den politieken strijder, in wien werelden en tijdperken zich weerspiegelen.

Barbusse spant heel zijn scheppende kracht in om de persoonlijkheid van Stalin uit te beelden, om de nieuwe wereld te tonen, die onder leiding van Stalin door miljoenen wordt gemaakt.

Barbusse bestudeert het materiaal over de geschiedenis van de Communistische partij en van de Sowjet-Unie, de documenten over de socialistische opbouw, alles wat gezegd en geschreven is over Stalin. 'De levensgeschiedenis van Stalin geeft hij in het grote historische raam van de revolutionaire beweging in het vroegere Rusland, van de heldhaftige strijd voor de val van de bourgeoisie en de oprichting van de proletarische dictatuur en van de opbouw van de staat der proletarische democratie. Hij voert den lezer zorgvuldig door alle étappes, beginnend bij het ontstaan van de partij en de eerste stappen van Stalin in de bolsjewistische beweging tot aan de dagen van heden, de dagen van de omvorming van de Sowjetstaat tot de machtige socialistische wereldmacht.

Hij toont Stalin als de ware leerling en volgeling van Lenin.

„Stalin — zegt Barbusse — dat is de Lenin van heden”.

In het boek zijn merkwaardige bladzijden, waar Barbusse er volkomen in is geslaagd zich te verheffen tot een hoogte van werk als kunstenaar, die overeenkomt met het grootse scheppende werk van de volksmassa's in de Sowjet-Unie, die de socialistische maatschappij bouwen.

Men moet echter in aanmerking nemen, dat Barbusse op de afstand waarop hij over het werk in de Sowjet-Unie moest schrijven, over de geschiedenis van haar strijd, er niet altijd in geslaagd is, om volkomen alle omstandigheden en de gang van de strijd in de verschillende étappes te overzien. Zijn boek is natuurlijk geen leerboek over de geschiedenis van de arbeidersbeweging in de Sowjet-Unie. Zo zal de kenner dezer geschiedenis bemerken, hoe Barbusse, schrijvend over de strijd van de Communistische partij tegen de verschillende opposities, uit het oog verliest, hoe deze opposities — zowel die van Trotski-Zinowjew als de rechtse — de uitdrukkingen binnen de partij waren van de tegenstand van de aan het proletariaat vijandige klassen. Met deze omstandigheid heeft Barbusse geen rekening gehouden. Barbusse geeft op enkele plaatsen ook zijn bijzondere definities betreffende het Marxisme—Leninisme, die niet steeds bijzonder geslaagd zijn.

Maar ongeacht deze plaatselijke gebreken, is dit boek van Barbusse van ongemene waarde, in het bijzonder voor den Nederlandsen lezer, die veelal over Stalin in geschriften en kranten op een wijze heeft gelezen, waardoor

voorstellingen ontslaan, die volkomen in strijd zijn met de werkelijkheid en waardoor men niet de sleutel vindt tot het begrip van zijn levenswerk.

Dit boek is de eerste poging van een groten, talentvollen West-Europesen schrijver om de figuur te tekenen van den groten leider van het proletariaat en de werkende massa, van den genialen voortzetter van Lenin: de figuur te tekenen van Stalin.

Het boek is met grote liefde voor het Sowjetland geschreven, voor haar volkeren, voor haar leider.

En ongetwijfeld: talrijke van zijn schitterende, meesterlijke uitspraken, karakteristieken, bepalingen — zullen voorgoed in ons bewustzijn worden opgenomen. Want zij drukken met grote kracht en oprechtheid uit, wat alle strijders voor het socialisme denken en gevoelen!

Bij de vertaling uit het Frans is rekening gehouden met enige noten, die Barbusse aan de Russische vertaling heeft toegevoegd.

Men heeft getracht zo letterlijk en nauwkeurig mogelijk het Franse origineel te volgen. Niet steeds echter was het mogelijk volledig de rijke en schitterende taal van Barbusse, van dezen uitblinkenden meester van het Franse proza weer te geven.

DE UITGEVER.

Amsterdam, October 1936.

HOOFDSTUK I.

EEN MENS TEGEN DE ACHTERGROND VAN EEN NIEUWE WERELD.

Het Rode Plein, centrum van Moskou en van het onmetelijke Europese en Aziatische Rusland. Het Mausoleum, middelpunt van het Rode Plein. Bovenop het Mausoleum, waarin Lenin sluimert, alsof hij uit den dood was verrezen, — vijf of zes mensen, rechtop, naast elkaar, die op een paar pas afstand bijna niet te onderscheiden zijn.

Er omheen, een symmetrisch gekrioel van een menigte, die uit elkaar gaat en zich weer aansluit, die uit de aarde schijnt te komen en er weer ingaat. Er is een ceremonie, die het ganse plein vult en die men ziet bewegen als door een kaleidoscoop, een nooit-eindigend défilé, met wapperende rode doeken van katoen en van zijde — waar letters en leuzen op staan — doek, dat stem wordt; of het is een ontzagelijke sport-parade, die ondanks alle bewegelijkheid figuren vormt als in een park. Of het gewemel van het reusachtigste leger der wereld, de soldaten van het Rode Leger, in rechthoeken opgesteld. Hier en daar ziet men van vlakbij stukken kleurig bos, dat opmarcheert: het geschitter van een staketsel van bajonetten of jonge mannen en vrouwen op een rij of zo maar gezichten naast elkaar, trots, gelukkig, lachend en stralend.

Uit deze menselijke branding, die uren duurt en de geestdrift, die van de massa overslaat op de tribunes, onder aan de getande muur van het Kremlin, stijgt een verward gedruis en geroep op, dat een boventoon heeft. Deze roep krijgt de naam van een mens: „Stalin!” „Leve kameraad Stalin!” Onder hen, die rechtop staan op het monument voor Lenin,

is er een, die zijn hand aan de klep van zijn pet brengt of zijn arm rechthoekig gebogen opheft en groet met de open hand. Hij draagt een wijde militaire jas, maar dat onderscheidt hem niet van de anderen, die naast hem staan.

Hij is het middelpunt, hij is het hart van alles wat van Moskou uit invloed heeft op de wereld.

Zijn portret, — als beeldhouwwerk, tekening of foto —, ziet men overal in het Sowjet-werelddeel, evenals dat van Lenin en naast dat van Lenin. Er is geen hoek in een bedrijf, in een kazerne, in een kantoor, of uitstalkast, waar hij niet tegen een rode achtergrond uitkomt, tussen schilderachtige socialistische statistieken (anti-godsdienstige ikonen) en de sikkel, die de hamer omvat. In de laatste tijd is overal op de muren van Rusland en van de Republieken een plakkaat aangebracht, waar in zeer grote afmetingen de portretten van twee doden en één levende op staan: Karl Marx, Lenin en Stalin. En wij kunnen dit met duizenden vermenigvuldigen: er zijn niet veel kamers van arbeiders of van intellectuelen, waar Stalin niet te zien is.

Dit volk, dat een zesde van de aardbodem bewoont, dit nieuwe volk, waarvan gij houdt of dat gij haalt, hier is de man, die het aanvoert.

Enige uren later wordt er gegeten. (Dit gebeurt op zeer verschillende tijden in Rusland: bij de grote, uitgelezen groep „verantwoordelijke” mannen hangt het van hun bezigheden af. Vandaag zullen wij het dan maar op twee uur stellen.) Het bontgekleurde Kremlin is een ommuurde ruimte, een stadje vol pracht en praal, dat op zichzelf staat, midden in Moskou. Binnen de ruime ringmuur met zijn rood en groen geschilderde eigenaardige torens ligt een hele stad van antieke kerken met vergulde koepels, oude paleizen en zelfs een groot nieuw paleis, dat in de 19e eeuw gebouwd is door een rijk lid van de familie Romanof, precies een Carlton-hotel.

In dit Kremlin nu, dat op een tentoonstelling van kerken en paleizen lijkt, slaat aan de voet van een paleis een huisje van drie verdiepingen. Dit kleine gebouwtje, dat ge niet eens zoudt opmerken als men er uw aandacht niet op vestigde, maakte vroeger deel uit van de bijgebouwen van het paleis

en werd toen door den een of anderen dienaar van den Tsaar bewoond.

Men klimt de trap op naar de verdieping, waar wit-linnen gordijnen hangen. Deze drie vensters horen bij de woning van Stalin. In het kleine voorportaal valt een grote soldatenjas, met een pet erboven, dadelijk op. Er zijn drie kamers en een eetkamer. De kamers zien er uit als eenvoudige hotelkamers — van een behoorlijk, tweederangs-hotel. De eetkamer is ovaal; de maaltijden komen uit een restaurant of worden door een werkster klaar gemaakt. In de kapitalistische landen zou een kantoorbediende zijn neus optrekken voor deze kamers en hij zou zeker niet tevreden zijn met het menu. Een kleine jongen speelt hier. De oudste zoon Jasjeke slaapt 's nachts in de eetkamer op een divan, die als bed wordt opgemaakt, de jongste in een klein hokje, een soort alkoof, die op deze kamer uitkomt.

Na het eten zit de man zijn pijp te roken op een stoel bij het raam. Hij is altijd op dezelfde manier gekleed. In uniform? Dat is te veel gezegd. Het heeft wel iets van een uniform, maar het is nog eenvoudiger dan wat een gewone soldaat draagt: laarzen, broek en hoogsluitende khaki-jas. Niemand kan zich herinneren, dat hij ooit iets anders draagt behalve 's zomers wit linnen. Hij verdient per maand de paar honderd roebel salaris, die het bescheiden maximum-loon vormen van de functionarissen van de Communistische Partij (bij ons zou dit ongeveer 150 a 200 gulden zijn).

Zijn het de vreemde, enigszins Aziatische ogen van den man met de pijp, die zijn tamelijk grof arbeidersgezicht iets ironisch geven? Er is iets in zijn blik en in zijn trekken, dat de indruk geeft alsof hij voortdurend glimlacht. Of liever, men zou zeggen, dat hij altijd op het punt staat van te gaan lachen. Zo was het ook bij Lenin, vroeger.

Het is niet zozeer zijn blik, die iets ontembaars heeft, als wel zijn ogen, die hij altijd half dichtknijpt. Het is niet zozeer de plooi van de leeuwep, (hoewel dat er ook in zit) als wel de fijne listigheid van den boer. Het is een feit, dat hij gemakkelijk lacht en glimlacht. Hij praat weinig — hoewel hij u drie uur achter elkaar over een vraagstuk, dat toevallig ter sprake kwam, kan onderhouden en het van alle kanten kan belichten. Hij lacht, schaterlacht zelfs, veel liever dan dat hij praat...

Hij is de belangrijkste van onze tijdgenoten. Hij geeft leiding aan 170 miljoen wezens op 21 miljoen vierkante kilometers. Er zijn heel wat mensen in zijn naaste omgeving. Maar deze mensen houden van hem, geloven in hem en hebben hem nodig; zij vormen een groep, die hem op de schouders draagt en die hem scherper doet uitkomen. Hij verheft zich zowel boven Europa als boven Azië, zowel boven het heden als boven de toekomst. Hij is de meest in het oog vallende mens van de wereld en toch kent men hem het minst.

De levensbeschrijving van Stalin, zegt Kalinin, vormt een zeer belangrijk deel van de revolutionaire arbeidersbeweging in Rusland.

Een onmisbaar deel. En al degenen, die een stem in het kapittel hebben, hier of daarginds, zullen u hetzelfde zeggen.

Het is een tamelijk gewichtige taak een man te beschrijven, die een dergelijke belangrijke rol speelt in een werelddeel, een strijdbaren politicus, die werelden en tijdperken symboliseert.

Wanneer men hem volgt, betreedt men het terrein van de geschiedenis en men komt op ongebaande wegen en staat tegenover toestanden, die in de heilige boeken van de mensheid nog niet voorkomen. Documenten zijn er te kust en te keur. Er zijn er zelfs te veel, door alles wat deze nieuwe gezichtsvelden omvatten. Men moet zich een weg banen door deze, nog warm-levende encyclopedie.

En dat brengt ons tot de kern van wat niet alleen op het ogenblik de grote vraag is, maar wat de grote vraag is van alle tijden: wat is de toekomst van het mensenras, dat tot nu toe in de geschiedenis zo gemarteld is, hoeveel welstand en rechtvaardigheid kan het hier op aarde verwachten? Wat is, in het groot gezien, de hoop van twee miljard mensen?

Deze vraag is uit de laagste lagen opgekomen, naar voren gehaald en in het middelpunt van de belangstelling gezet door enige denkers van onze tijd, die beweren, dat alles hier op aarde door rechtvaardige revoluties veranderd kan worden en hij, die wij hier bespreken, is hun vertegenwoordiger.

Een revolutionair onder den Tsaar.

Het was in Gori, een stad in Georgie, die meer op een dorp leek, ruim een halve eeuw geleden — in 1879. Een jongen, genaamd Josef, werd geboren in een houten hut met stenen hoeken en onderbouw, een dak van planken, aan de voorkant een deur en aan de achterkant een keldergat. De omgeving was niet weelderig. Vóór het huisje een straatje met ongelijke keien, aan de overzijde een rij keten, die aan alle kanten opgelapt waren en waarvan de dakgoten naar alle kanten wezen. In het midden van het straatje stroomde een beekje. De moeder, Catharina, had een mooi ernstig gezicht met zwarte ogen (zó zwart dat zij leken over te gaan in de donkere kringen er om heen). Portretten uit de laatste tijd laten ons dit gelaat zien, omlijst door een zwarte sluier, zoals de oude en strenge traditie dat voorschrijft voor de Kaukasische vrouwen van een zekere leeftijd. De vader, Wissarion Djoegasjwili, kwam uit het dorp Didi-Lilo en was schoenmaker van zijn vak. Hij werkte hard in een schoenenfabriek daar in de buurt, in Tiflis, de hoofdstad van Georgie. Men kan in een museum het ongemakkelijke lage stoeltje zien, dat met touwen bespannen was en dat door hem opgebruikt is. Hij was een arme, weinig ontwikkelde man, maar hij meende het goed: hij stuurde Josef naar de school in Gori (een klein gebouwtje onder de bomen, dat meer op een boerderij leek), en later naar het seminarium in Tiflis — d.w.z. hij deed werkelijk alles voor zijn zoon wat in zijn vermogen stond.

Daarna: „ik ben in de revolutionaire beweging gekomen op mijn vijftiende jaar toen ik in aanraking kwam met illegale groepen Russische Marxisten in Transkaukasië. Deze mensen hebben grote invloed op mij gehad en maakten, dat ik de smaak beet kreeg van de verboden literatuur..

Josef Wissarionowitsj heeft eens om zich heen gekeken. Onder de mensen is een grote meerderheid, die de bestaande machten erkent, die zwijgt en gehoorzaamt. Dat is de kudde, die Tacitus bedoelt als hij zegt, dat dank zij deze zwijgende burgers „alles mogelijk is”. Er zijn er ook anderen, een zeer kleine minderheid, die kritiek hebben — en die niet alles aanvaardden.

Hij gaf dus zijn ogen en oren de kost.

Georgië vormt, met Armenië en Azerbeidsjan, Transkau-

kasië —, ten Zuiden van de Kaukasus, tussen de Zwarte en de Kaspische Zee. Na een lange en zeer roemrijke geschiedenis verloor Georgië (de laatste post van het Christendom in de strijd met de Turken) zijn onafhankelijkheid en in het begin van de 19e eeuw werd het vastgeklonken aan de buitenste rand van het Russische keizerrijk. De centrale regering, die in Sint Petersburg zetelde, beijverde zich om het land te denationaliseren en te Russificeren, zoals zij dat met alle onderdelen van het enorme, bijeengeraapte imperium deed — in overeenstemming met het gewone procédé van de grote landen tegenover hun koloniën en geannexeerde gebieden: het moederland slokt op en tracht dan de buit te verwerken door allerlei kunstmatige middelen, in de eerste plaats door geweld en vervolging. (Wat het Russische deel betreft, stelde de Tsaar zich tevreden met een volkomen onderdrukking van iedere vrijheid en een zo groot mogelijke belemmering van het onderwijs). Een vreemde nationaliteit regeren, zoals de Georgiërs, dat betekende met grote strengheid tegen hen optreden. Men kon toentertijd zeggen: „dat de Kaukasische bevolking slechts het recht bezat om veroordeeld te worden.” Zij waren slechts vrij om te klagen — mits zij het in het Russisch deden. Het gevolg van deze toestand was, dat er in deze kolonie, die direct aan het Russische moederland grensde, een zekere nationalistische stroming ontstond met als leuze in het vaandel, de bevrijding van Georgië. Het vraagstuk werd ingewikkeld door het feit, dat een groot aantal verschillende rassen door elkaar heen krioelden, niet alleen in Trans-kaukasië, maar ook in Georgië. Men had daar Georgiërs, Armeniërs, Turken, Joden, Koerden en nog dozijnen anderen en heel deze bonte menigte onderdanen, die allen op dezelfde manier door de Russen slecht werden behandeld, leefden in een gewapende vrede met elkaar. Als zij er kans toe hadden gezien, zouden zij zich niet alleen op den Peterburgsen bewaker geworpen hebben, maar met nog veel groter razernij op elkaar.

Naast deze oude neiging om zich af te scheiden, die belichaamd was in een tamelijk sterke „federalistische” partij, had men ook nog de socialistische beweging.

Alle grote stromingen van de collectieve bevrijdingsstrijd, die weerklank hadden gevonden in Rusland, hadden vrij snel ook de weg naar de Kaukasus afgelegd.

Na de mislukkingen van de Krimoorlogen in 1855 (het zijn? altijd oorlogen, die de ziel van de volkeren ondersteboven keren) kwam er een reactie tegen het absolutisme, dat Rusland in een bijzondere achterlijke toestand hield, vergeleken met de grote landen van West-Europa. Een hervormingsgezinde burgerij zag, met de beste bedoelingen beziel, naar het licht, dat uit het Westen kwam; 1860—1869; deze verlangens worden bevredigd door hervormingen: afschaffing van de horigheid, instelling van zemstvo's (zelfstandige gemeenten), hervorming van de rechtspraak. Maar hoe ingrijpend deze veranderingen ook leken, men moest toegeven, dat zij niet veel aan de toestand veranderden. De afschaffing van de horigheid kwam niet tot stand ter wille van de rechtvaardigheid, maar ten eerste uit financiële overwegingen, ten tweede in het belang van de grootgrondbezitters, en ten slotte om politieke redenen: „opdat de bevrijding van de boeren niet uit zichzelf zou komen, van onderop” (woorden van den Tsaar zelf). Uit deze mislukking en teleurstelling kwam de heftige beweging van de Narodniki (de volksmensen) voort: het gaat er nu niet meer om zijn licht bij het Westen op te steken, maar juist het omgekeerde, men moest aansluiten bij de typisch-Russische tradities, zoals de mir (plattelandsgemeenschap), het arbel (arbeidsgemeenschap) en langs deze weg zou het Russische Volk het socialisme bereiken „zonder de ellende van het kapitalisme te hoeven doormaken”. Het grote tijdperk van de Narodniki (volkspartij, bonden: De Aarde en de Vrijheid, de Vrijheid van het Volk enz...) duurde van 1870—1881 en in deze periode streden de mensen van de volkspartij, die men in Europa nihilisten noemde, met bommen en terroristische aanslagen tegen de regering van de machthebbers in het winterpaleis. De onderdrukking, die volgde op de moord van Alexander II in 1881, vernietigde de organisaties van de volkspartij. Er bleven nog slechts schrijvende theoretici van over.

In zijn jongelingsjaren verkeerde Lenin veel in de kringen van de Narodniki. Zijn oudste broer, Alexander, had meegedaan aan de actie van de Vrijheid van het Volk en werd daarom in 1887 opgehangen. Maria Oeljanowa, Lenin's zuster, vertelt ons, dat toen het ontstellende bericht van de executie de familie Oeljanof bereikte, Wladimir Iljitsj, die toen 17 jaar oud was, „met een merkwaardige uitdrukking op zijn

gezicht mompelde: „Nee, wij zullen een andere weg gaan. Dit is niet de goede weg”.

Die andere weg was die van het wetenschappelijke socialisme, de verbeterde opvolger van het oude ideaal van de politieke vrijheid, de afschaffing van voorrechten, de gelijkheid en de algemene broederschap, dat door Karl Marx in het midden van de 19e eeuw volkomen uitgewerkt is. Een van de grondbeginselen van de Marxistische leer, die het oude socialisme van zijn belachelijke en schadelijke kinderachtigheden ontdoed, was het verbinden van de economie met de politiek, van het socialisme met de arbeidersbeweging. De noodzakelijkheid van deze verbinding komt ons nu vanzelfsprekend voor. Maar dat is niet altijd zo geweest en in een tijd toen alles nog uitgedacht en onderzocht moest worden, was het de kunst deze formule te vinden.

Het socialisme had een internationaal netwerk doen ontstaan. Op de Eerste Internationale, die door Marx en Engels zelf gesticht was en die „de ideologische grondslagen had gelegd voor de proletarische strijd” was de Tweede Internationale gevolgd, die „de bodem bewerkte voor een grote en aaneengesloten ontwikkeling van de arbeidersbeweging”. De socialistische Marxist — in tegenstelling tot de „socialistische revolutionair” en de anarchist, waarvan nog zeer sterk verminderde, maar heftige elementen over waren — maakte geen gebruik van terreur noch van aanslagen. Die blinde •chirurgische maatregelen, die meestal in hun wilde vaart het doel voorbijstreefden en precies het omgekeerde bereikten, waren niets voor hem. Zijn zaak was het door middel van opklaring van de belanghebbenden, door de bewuste discipline en de vertrouwenwekkende zekerheid van een leer, die verband hield met de praktijk, de grote stroom van uitgebuiten en onderdrukten te organiseren.

Het Marxisme maakte tamelijk snelle vorderingen ten gevolge van het plotselinge en automatische uiteenvallen van de Volkspartij en met het oog op de toenemende industrialisatie van Rusland in de laatste jaren van de 19e eeuw.

Lenin ging er geheel in op. Wij zien hem een omvangrijke en hardnekkige strijd voeren over de Marxistische orde en de •organisatie van de massa tegen de ordeloze romantiek en de dromen van de Volkspartij in, die eigenlijk reactionair waren. (Een ooggetuige vertelt ons van een geheime avond-

bijeenkomst van „samenzweerders”, die in 1893 in Moskou plaats vond en waar iedereen „het slot van zijn mond nam”. Er was daar „een jonge man, een beetje kaal, een zeer merkwaardig type, iemand die al heel wat te vertellen had onder de Marxisten” (Lenin was toen nog maar drie en twintig) en die als overwinnaar uit het debat kwam met den beroemden theoreticus W. P. Worontsof.

Toch was het eerste program van de Russische sociaal- democratie al in 1884 opgesteld door de groep Bevrijding van de Arbeid. Alle leden van deze groep waren toen verenigd in een boot op een Zwitsers meer. De beweging bestond in het begin bijna uitsluitend uit intellectuelen (evenals de Volkspartij). De grote hongersnood van 1891 voerde de oprichters, die het initiatief genomen hadden, Plechanof en Axelrod b.v. in de richting van de arbeidersklasse. Er kwamen veel clubs, veel bonden. Een eerste congres in Minsk in 1898 verenigde alle groeperingen en benoemde een Centraal Comité, maar door de gevangenneming van het merendeel van de congresleden konden de besluiten niet worden uitgevoerd.

Enige verschillen van mening begonnen zich al af te tekenen in de boezem van de jonge partij, vooral deze, dat er volgens sommigen onderscheid moest worden gemaakt tussen de economische strijd (die de arbeiders Hadden te voeren) en de politieke strijd (die een zaak was van het gehele volk).

Lenin legde er zich op toe de eenheid te smeden en een werkelijke Sociaal-Democratische partij te stichten, die sinds 1898 slechts formeel bestond. Hij werkte er aan en had succes, midden in de reactie, onder een Russisch volk, dat als vee behandeld werd, onder het beestachtige régime van de Romanofs, waarbij de overheidsgelden op een fantastische wijze werden verspild door de rijk-geuniformeerde bewakers van het volk, van de hoogste tot de laagste sport van de ladder.

De periode, waarin het Marxisme de revolutionaire wensen en krachten, die of niet genoeg of te veel rekening hielden met de Russische volksaard, kwam disciplineren, is ongeveer dezelfde, waarop wij hierboven doelden, want het was in 1897, dat Jozef Wissarionowilsj Djoegasjwili de leiding had van de Marxistische studieclub in het seminarie van Tiflis — waardoor hij, volgens Sandro Mirabitswili

de slaapzaal in een tweede seminarie veranderde.

Het seminarie was, zoals de meeste van die officiële instellingen, een haard van het traditionele dompersysteem en van geestelijke mishandeling, bovendien werd het beheerd door trouweloze ambtenaren.

... Wij waren onderworpen aan een vernederend systeem, aan een despotische behandeling. In de inrichting bestond een spionagedienst van de eerste rang. Om negen uur ging de bel voor het ontbijt. Men begaf zich naar de eetzaal en als men terugkwam kon men vaststellen, dat er in de tussentijd huiszoeking was gedaan en dat al onze kasten overhoop waren gehaald...

Toch was, ondanks dit alles — en juist hierdoor — het seminarie een „kweekplaats van denkbeelden”, omdat de inrichting, of zij het wilde of niet, onderdak verleende aan ontevreden elementen, die tegen deze gang van zaken protesteerden en tegen nog heel wat andere ook. Er ontstonden groepen, die zich niet aanpasten, die zich, natuurlijk in hoeken, met fluisterende stem uitspraken. Er was een nationalistische club (wanneer zou Georgië een onafhankelijk land zijn!), een van de Volkspartijen (weg met de tyrannen!) en een Marxistisch-Internationalistische. In deze laatste stortte Josef, of liever Sosso Djoegatsjwili, zich, omdat hij zich hier geestelijk volkomen een mee voelde.

Ik zie nog den jongen Sosso Djoegatsjwili voor mij, zegt Jenoeckidze, zoals ik hem voor het eerst ontmoet heb in Tiflis in '1900.

Hoe zag hij eruit? Als kind was hij klein en mager, met een stoutmoedige, zelfs ietwat uitdagende trek op zijn gezicht, het hoofd flink rechtop. Later, toen hij langer was geworden, was hij tenger en zag er niet al te sterk uit: de verfijnde trekken van een intellectueel, met stug, overvloedig inktzwart haar. De magerte van de jeugd accentueerde nog zijn ovale Georgische type en de ietwat smachtende ogen van zijn ras. In de tijd, waarvan Jenoeckidze spreekt, vertoont de jonge strijder een eigenaardig, vrijwel volmaakt mengsel van intellectueel en arbeider. Niet bijzonder groot, vrij smalle schouders, een lang gezicht, zachte baard, nogal zware wenkbrauwen, een smalle rechte neus; zijn pet een beetje scheef op zijn zwarte haarbos — zo zag hij er toen uit, die de menigte zou winnen en de wereld in beweging zou brengen.

Sindsdien is het gezicht van Stalin mannelijker geworden en vooral tegenwoordig, nu zijn nog altijd dikke, kortgeknipte haar grijs begint te worden, denkt men eerder aan een arbeider en zelfs aan een militair — gedeeltelijk misschien onder suggestie van zijn kleding. Maar men kan niet zeggen, dat hij erg veranderd is. Ten hoogste, dat men nu duidelijker de energie en de strijdkracht ziet, die vroeger ook al op zijn gezicht te lezen stonden, want als er één mens is, die in wezen niet veranderd is, dan is het Stalin. Hem, dien Ketskoweli zowat vijf en dertig jaar geleden een „goede makker” noemde, herkende men toen al aan de nuchterheid van zijn woorden. Het is grappig hoe deze jonge man het land had aan frazes. Hij stond vierkant tegenover al degenen, die het effect zoeken in hoogdravende zinnen en pathetische gebaren. „Bondigheid, helderheid en nauwkeurigheid waren zijn kenmerkende eigenschappen.”

Zijn rust werd echter bedreigd door het feit, dat hij in het seminarie van Tiflis in het geheim boeken over natuurwetenschappen en sociologie bestudeerde: hij bracht in het weldenkende milieu het geschreven vergif van de positieve kennis. Dit schandaal werd ontdekt door de plaatselijke autoriteiten. Daar de behoefte om zich werkelijk te ontwikkelen niet verenigbaar was met de zuivere tradities van het seminarie, werd de jonge Sosso weggejaagd wegens gemis aan „politieke zekerheid”.

„Hij ging, zonder om te zien, regelrecht naar de arbeiders”.

In 1898 werd hij lid van de Russische Sociaal-Democratische Arbeiderspartij in Tiflis. Dat was, zoals wij hebben gezien, juist het jaar van de officiële oprichting van de Russische afdeling van de Tweede Internationale.

Daar is hij dus zijn loopbaan begonnen. Hij had niet veel tijd verloren met zoeken. Recht was hij op zijn doel afgegaan. Deze intellectueel, de zoon van een arbeider op het platteland, koos als vak dat van „beroeps-revolutionair”. Eerst in de kring van de spoorwegarbeiders van Tiflis, later onder de sigarenmakers en schoenmakers, ten slotte onder de arbeiders aan het meteorologische observatorium — zo’n beetje overal: een arbeider voor de arbeidersbeweging.

Jenoekidze, een van de eersten, die de revolutionaire beweging in de Kaukasus heeft helpen aaneensmeden, tegenwoordig ook nog een belangrijk leider, ging in die tijd veel met

Sosso Djoegatsjwili om en hij vertelt ons hoe goed deze „met de arbeiders kon praten’. Dat vermogen om voor iedereen bereikbaar te zijn was ook een typische eigenschap van Lenin, die, tien jaar ouder dan Stalin, in die tijd in de voornaamste centra van de Russische socialistische beweging werkte. Lenin, die de electrificatie van de helft van het oude werelddeel voorzag, toen geheel Rusland nog slechts een puinhoop was, waar van binnen en van buiten aanvallen op werden gedaan, deze profeet, die zich in volle omvang en tegelijk met alle puntjes op de i’s, de allergrootste plannen van de huidige tijd, die ooit door een menselijk brein zijn uitgedacht, kon voorstellen, verstond ook de kunst om met de arbeiders te pralen, zelfs individueel: zijn pet diep over zijn hoge, kale schedel gedrukt, met zijn olijke ogen, zijn handen in zijn zakken, als een goedmoedig, maar koppig en sluw koopmannetje, zwierf hij rond bij de ingang van de fabrieken. Hij begon een praatje met een arbeider, werd vertrouwd jk met hem — en de man was voor eeuwig aan hem verknocht. Van een onverschillige maakte hij een ontevredene; van den ontevredene een revolutionair. (En de boeren zeiden van hem: „die rooie, pokdalige, je weel wel, dat is er een van ons. Je zou zeggen, dat hij zo van zijn ploeg is weggelopen.”). Jozef Wissarionowitsj was net zo iemand en daardoor alleen al tekenen deze beide figuren zich naast elkaar af tussen al de anderen.

„De natuurlijke eenvoud van Sosso, zijn volkomen gebrek aan belangstelling voor zijn particuliere leven, zijn innerlijke sterkte, zijn kennis, die toen al merkwaardig was, gaven hem een overwicht, trokken en behielden de aandacht van zijn omgeving. De arbeiders in Tiflis noemden hem: „Onze Sosso”.

Deze bijzondere gave om zich op het niveau van zijn toehoorders te plaatsen, is de diepere reden van het vertrouwen, dat deze man onder de massa’s gewekt heeft en van de rol, die hij te vervullen heeft gekregen. Maar laten wij oppassen: deze houding betekent niet zich-neerbuigen, zich als mindere voordoen of iedereen op dezelfde manier behandelen. Verre van dien. Oratsjelatswili, een kameraad van Sosso uit die tijd, geeft er mij een duidelijke omschrijving van: „Hij was noch dogmatisch, noch laag bij de grond.” Hij zag den strijdbaren revolutionair als een tolk, die dezelfde dingen zegt als de geleerdste theorethicus, maar die ze aanpast

aan de geest en de ontwikkeling van den toehoorder. Hoe? Door beelden en voorbeelden uit het leven.

De anderen van ons, die tot zijn groep van propagandisten hoorden, zegt Orachelatswili, konden ons nooit losmaken van een bepaalde terminologie. Wij waren bezeten door these, antithese en synthese en al de andere formules van de dialectiek. En daar kwam veel te veel van voor in onze toespraken voor de arbeiders en boeren. Niet in die van Stalin. Hij pakte alles van een andere kant aan, die van het leven. Hij had het b.v. over het begrip van de burgerlijke democratie, en toonde glashelder aan waarom die goed was, vergeleken met het tsarisme en niet goed, vergeleken met het socialisme. En iedereen begreep, dat hoewel de democratie geschikt was om het keizerrijk ten goede te veranderen, zij te enigertijd voor het socialisme een grote hindernis zou kunnen worden, die men uit de weg zou moeten ruimen... ”

Nog eens: Van nature was hij vrolijk — maar buiten het werk. Dat moest zoveel mogelijk uit elkaar gehouden worden. Op een dag (het is nog altijd Orachelatswili, die aan het woord is) was er een bijeenkomst bij een vooraanstaanden Kaukasischen kameraad. (Men kwam in familiekring bij-elkaar, omdat men geen andere gelegenheid had). Onder het eten ging de zoon des huizes op de knieën van zijn vader zitten, die hem liefkoosde en het jongetje, dat ongeduldig werd onder het ernstige gesprek, rustig probeerde te houden. Toen stond Stalin op, nam het kind voorzichtig op en bracht hem naar de deur, terwijl hij zei: „Jij bent nog niet aan de orde, baasje.”

„Geen gescheld op een tegenstander,” voegt dezelfde getuige er aan toe. „Wij hadden zoveel te lijden gehad van de Mensjewiki, dat wij ons niet konden weerhouden er hen van langs te geven in onze redevoeringen; als er toevallig een in de buurt was, gaven wij hem van katoen! Stalin hield daar niet van. Krachttermen waren bij hem verboden wapens. Maar als hij door zijn argumenten een tegenstander lot zwijgen had gebracht en als de man zich dan zonder discussie uit de voeten wou maken, kreeg hij hoogstens als afscheid de een of andere in Transkaukasië gebruikelijke uitdrukking naar zijn hoofd zoals: „Zo’n kei van een vent, waarom ben je eigenlijk bang voor zulke onbenullen als wij?”

Het beroep van geheime agitator, van beroeps-revolutionair,

dat dezen man had meegesleept, zoals reeds zovele anderen, is een verschrikkelijk beroep. Men komt buiten de wet te staan, wordt door het ganse staatsapparaat in de gaten gehouden, door de politie achterna gezeten: men is het wild voor den Tsaar en zijn ontelbare jachthonden, die goedgevoed en goedgewapend zijn en enorme tanden hebben. Men is als een banneling, die slechts van een voorlopige, zeer onzekere vrijheid geniet, die zich verborgen moet houden en altijd waakzaam moet zijn. Men is de kleine revolutionair, die bijna alleen staat in de menigte, die door de „intelligente” mensen absoluut niet begrepen wordt, die in het ontzagelijke kapitalisme verzonken is, dat het land van het ene uiteinde tot het andere omvat (niet alleen de 180 miljoen onderdanen van den Tsaar, maar alle wezens, die rechtop de aarde bewandelen) en men wil met enkele vrienden dat alles veranderen. Men verschijnt dan hier dan daar, om de hartstochten op te wekken en de mensen in vuur te brengen en men heeft niets anders dan zijn overtuiging en zijn stem, om als hefboom voor de volkeren te dienen.

Dat beroep, waarbij men aan de horizon aan het eind van alle wegen, die men inslaat, de gevangenis, Siberië en de galg ziet — daarvoor is de goede wil alleen niet voldoende.

Men moet een gezondheid hebben, die tegen alles bestand is en een werkkraft, die bergen kan verzetten; de arbeidsmogelijkheden zijn bijna onbegrensd. Men moet kampioen zijn in het wakker blijven; men moet zich van het ene werk in het andere kunnen gooien; men moet kunnen vasten en kou lijden, kunnen oppassen, dat men niet gepakt wordt en kunnen ontvluchten als men gepakt is; men moet nooit een naam of een adres zeggen, al bewerken ze uw huid met een roodgloeiend ijzer en al breken ze de tanden in uw mond. En zijn hart moet men verpanden aan de zaak; het is niet mogelijk het ook nog aan iets anders te wijden: want men wordt voortdurend weggehaald van de plaats waar men is, men heeft nooit vrij, nooit geld.

Dat is nog niet alles. Men mag niet één ogenblik de hoop laten varen, in de allersomberste ogenblikken en in de ergste nederlagen moet men blijven geloven aan de overwinning.

En dat is nog niet genoeg. Men moet boven alles helder zien en goed weten wat men wil. Daarmee wapent het Marxisme

de revolutionairen in de praktijk. Daardoor geeft het deze nieuwe mensen zoveel houvast in de gebeurlijkheden (en het stelt hen in staat en heeft hen in het verleden in staat gesteld zoveel buitengewone voorspellingen te doen!).

Vroeger was altijd en in alle omstandigheden dapperheid voldoende om een revolutionaire onderneming te doen slagen, voor het ogenblik tenminste — want om het te laten duren was nog heel wat meer nodig.... Eens heeft Blasco Ibanez, die beminlijke en edelmoedige, z.g. grote figuur, het met een diepe zucht tegenover mij betreurd, dat de tijden voorbij waren, waarin men maar met een groepje vastbesloten strijders de straat op behoefde te gaan om de macht te grijpen. Tegenwoordig zijn er mitrailleurs — en de barricaden zijn niet meer van karton alleen. Het vak is niets meer waard en wat hem betreft, hij had er meer dan genoeg van.

Het is zeker waar, de mitrailleurs zijn er, maar dat is niet de enige reden waarom het oude revolutionaire scenario, dat van realistisch romantisch is geworden, goed voor de bergzolder is. Het gaat nu om revoluties, die heel wat meer inhouden en die veel meer omvatten dan de politieke ontwerpen, die tot nu toe dikwijls alleen maar het ene stelletje mensen in de plaats van het andere zetten in een centraal paleis zonder enige werkelijke verandering, behalve dan van de naambordjes. Het is heel wat anders als het om het algemene belang gaat, dat in de diepste diepten van liet heeal op bevrijding wacht.

Het Marxisme belicht de diepten en de onderling verbonden noodzakelijkheden van deze grote logisch bepaalde omwentelingen van de tegenwoordige maatschappij, het geeft tevens de juiste en vaste richtlijnen aan voor de uitvoering. Het Marxisme is niet, zoals men geneigd zou zijn te denken, (als men er niets van weet) een verzameling ingewikkelde beginselen of voorschriften, die men uit liet hoofd moet leren als een grammatica of de Koran. Het is een methode. En een eenvoudige bovendien. De methode van het zuivere realisme. Een samenvatting van alle denkbeelden, een beproeven van alle pogingen tot het bereiken van de stevige Basis, de vaste steunpilaren, het geraamte — dwars door alle godsdienstige en abstracte mystiek, alle stoeten spookgestalten en ontsporingen in het luchtledige heen. Geen denkbeelden of formules, die in de lucht hangen, alsof zij daar een houvast aan hadden.

Karl Marx is de moderne denker, die groot genoeg was om de wolken aan de hemel van de gedachten weg te blazen. Zijn methode leidt er altijd toe op te klimmen tot de oorzaken en door te denken tot de gevolgen, nooit de werkelijkheid los te laten, altijd een nauw verband te leggen tussen theorie en praktijk: waarheid, werkelijkheid, leven.

Het socialisme is voortaan geen nevelige en sentimentele droom meer, waar men alleen met de werkelijkheid in aanraking komt om er zich aan te stoten, maar het is een leer, die van te voren uitrekent wat allen volgens de logica nodig hebben en waar iedereen trouw aan mee moet helpen om het met de meest praktische middelen te verwerklijken. Het houdt in een verandering van de bestaande toestanden. Het ruimt op en verklaart, laat het heden en de toekomst zien. Het is de concrete wijsheid, die natuurlijk tot de dubbele taak geroepen is van afbreken en opbouwen.

De Marxistische opvatting is wetenschappelijk. Zij smelt samen met de opvatting van de wetenschap. De revolutionair blijft altijd een apostel en een soldaat, maar hij is in de eerste plaats een geleerde, die de straat opgaat. Trouwens, alle geleerden op de wereld doen aan Marxisme zonder het te weten, zoals mijnheer Jourdain proza sprak.

Het is de scherpe kritiek op de maatschappij, die van een eerlijk mens een revolutionair maakt, het is niet een heftige opwelling van haat, van woede of van edelaardigheid — of liever, dat is het niet alleen. Het is een overdachte opwelling. Het maatschappelijke onrecht is een spelfout. Iedere fout in de dingen heeft de neiging zichzelf op den duur te verbeteren, maar de menselijke geest moet die organische verbetering verhaasten door vooruit te zien; en — daarna —, kan men zoveel geestdrift hebben als men wil om de boel in orde te brengen. Eerst de rede. Al is het gevoel ook nog zoo'n waardevolle drijfkracht — het moet pas na het verstand komen en daaraan gehoorzamen. Het gevoel mag niet anders zijn dan de dienaar van het inzicht, want als het aan zichzelf overgelaten wordt, kan het evengoed de waanzin dienen.

Men moet glimlachen als men den Duitsen schrijver Emil Ludwig aan Stalin hoort vragen (dat is twee jaar geleden gebeurd): „Misschien hebben uw ouders u vroeger mishandeld, dat ge zo hevig revolutionair zijt geworden?”

Die brave Emil Ludwig gelooft nog zo vast als een huis.

aan het oude bakersprookje, dat men slecht of verbitterd en door zijn ouders geslagen moet zijn om revolutionair te worden. Het is een te zielig argument om veel kwaad te kunnen doen. Ongetwijfeld geeft het ongeluk mensen en massa's een duw in de rug, maar de revolutionairen zijn heel wat verder op de weg van de collectieve vooruitgang dan de „onbetekenende persoonlijke omstandigheden”. Stalin heeft Emil Ludwig geduldig geantwoord: „Helemaal niet. Mijn ouders hebben mij niet mishandeld. Als ik revolutionair ben geworden komt dat alleen omdat ik vond, dat de Marxisten gelijk hadden.”

„De politiek, die op beginselen gebaseerd is, is de enig juiste”, heeft Stalin gezegd, evenals Lenin. Dat is de fundamentele bevestiging, het voornaamste beginsel, dat volgens hem, „in staat stelt de onneembaarste vestingen met succes te bestormen.” En de grote drijfveer voor de leiders van de sociale vooruitgang, is het geloof in de massa. Dit geloof in de grote arbeidersmassa's is het wachtwoord, de strijdkreet, die deze leider wel het meest zal hebben uitgesproken in de loop van zijn leven. „De minderwaardigste ziekte, zegt hij ons, waardoor een leider aangetast kan worden, is de angst voor de massa.” De leider heeft haar meer nodig dan zij hem. Hij leert meer van haar dan zij van hem. Zodra een leider zijn eigen potje gaat koken buiten de massa om, is hij niets meer waard, noch voor de overwinning, noch voor de zaak.

Zo begon dus deze praktische volksleider, die goed voorzien was van de wapens van het realisme, die alle frazes en afgetrokken denkbeelden haatte, de strijd.

Laten wij hier even de invloed van Koernatowski vaststellen, den strijdmakker van Lenin en den pionier van zijn leer in Transkaukasië. Hij vormde de schakel tussen J. W. Djoe gatsjwili en het Leninisme. Volgens de merkwaardige uitspraak van Adoralski stelt „het Marxisme ons in staat gebruik te maken van de mogelijkheden op een bepaald ogenblik” en het Leninisme was het Marxisme, reeds grotendeels aangepast aan de toestanden op een bepaalde plaats en in een bepaalde tijd.

Onze man nam allerlei schuilnamen aan: David, Koba Nijeradze, Tsjijikof, Iwanowitsj, Stalin — en zijn methode van werken was ook zeer verschillend.

In het begin bevestigde hij zijn richting en zijn grondbeginselen in de strijd binnen de partij, tussen de ouderen en de jongeren. De Ouderen waren voor het uitdelen in kleine porties van de „zuivere propaganda” aan uitgezochte arbeiders, die dan voor de verdere verbreiding moesten zorgen. De Jongeren waren voor het directe contact, voor „de straat”. Behoefte het nog gezegd te worden, dat Stalin deze laatste stelling verdedigde en doorzette.

De staking. In 1900—1901 waren er in Tiflis telkens stakingen, waaraan deze spelbederver, die een belangrijke plaats begon in te nemen, niet vreemd was. Dit en nog meer de grote betoging, die in Mei 1901 plaats vond, had ten gevolge, dat het Sociaal-Democratisch Comité van Tiflis uit elkaar moest gaan en dat alles, om zo te zeggen, illegaal werd.

Hij bezat geen cent. Zijn kameraad Ninoea en een paar anderen gaven hem omstreeks 1900 te eten, toen hij iedere avond in Tiflis discussieerde in de acht clubs, waar hij de leiding van had.

Een groot gedeelte van het werk van den agitator bestond in het zich verbergen. Men laat in Tiflis nog een van de huisjes zien, waar de „illegale schuilplaats” was van hem, wiens leven wij hier beschrijven. Met zijn dunne paaltjes, die het overdekte balkon steunen, met zijn spitsboogvormige koetspoort lijkt dit huis op tal van andere in Tiflis: een van de eerste vereisten in dit geval.

In de bijeenkomst komt hij onverwacht binnen, gaat zitten zonder een woord te zeggen, en luistert — tot op het ogenblik, dat hij het woord neemt. Er zijn altijd twee of drie kameraden bij hem, waarvan er een op de uitkijk staat. En hij blijft niet lang. Om een trein te nemen zijn zeer listige manoeuvres nodig om ze het spoor bijster te maken.

... En hij is ook op die geheime vergadering vlak bij de coulissen van een schouwburg, zodat men maar een deur behoefde open te doen als de politie het gebouw omsingelde, en dan stond men met belangstellende gezichten tussen het publiek.

... Hij komt binnen in de boekwinkel van Popof. Hij vraagt om een boek van Belinski en begint het aandachtig door te bladeren, terwijl hij ondertussen op een bediende let, aan wien hij bliksemsnel een paar valse paspoorten overgeeft. Zij zijn voor twee kameraden, die de politie even later moest

gaan arresteren — iets te laat. Deze Popof was een monarchistische boekhandelaar, daarom was het voor de kameraden gemakkelijk elkaar daar te ontmoeten: Stoeroea, Rykof, Todria, Jenoekidze.

Hij heeft een fijne neus. Het was aan zijn wijze inzicht te danken, dat de arbeiders van Bakoe, die op de sympathie van een regiment rekenden (dit was een valstrik) geen poging deden om de manifestanten te bevrijden, die gevangen genomen waren na een schermutseling met de Zwarte Honderd, het portret van den „Aangebedene” voorop. Maar als de nationale grond nog wat meer begint te wankelen onder de voeten van den revolutionair, krijgt hij een stevig steunpunt op internationaal gebied: het blad, dat Lenin in het buitenland uitgeeft: de Iskra (de Vonk) een middelpunt van theoretische kennis en van praktische samenzwering, als het ware, en waarvan het eerste nummer, dat in Januari 1901 in München verscheen, zijn eerste artikelen met deze kreet beëindigde: Wij moeten de vijandelijke vesting nemen en wij zullen haar nemen, wanneer wij alle krachten van het ontwakende proletariaat verenigen.

Trouwens, hij verbergt zich niet altijd. Er zijn ogenblikken — welgekozen ogenblikken —, dat hij te voorschijn komt; b.v. toen, dank zij hem, de 1 Meidag voor de allereerste maal in de Kaukasus gevierd werd (1901). Of toen hij aan het hoofd van de stakende spoorwegarbeiders liep en de politie, die dreigde te schieten als zij niet uit elkaar gingen, antwoordde: „Wij zijn niet bang voor jullie. Geef ons onze zin, dan zullen we wel uit elkaar gaan.” (In de charge, die hier het gevolg van was, speelde de politie het niet klaar met de stakers).

Hij gaat naar Batoem in Abchasie, ten Zuiden van Georgië, sticht een Comité en het is, zoals Lacoba zegt „een nieuwe bladzijde van de grote levensbeschrijving.” Vanuit de moerassige voorstad van Tsjaoba, brengt Sosso de arbeiders van Mantasjef en van Rotschild in beweging. De politie zit hem achterna. Hij bereikt in grote haast Gorodok. Zijn verhuizingen zijn extra moeilijk doordat hij een geheime drukkerij, zijn luidspreker met zachte stem, mee moet slepen.

Na de betoging van 1 Maart, waar hij als een schietschijf vooraan ging en waar 14 doden, 40 gewonden en 450 gevangenen waren, moest hij weer zijn drukkerij en hem, die haar aan het spreken bracht, verplaatsen.

Daar in de buurt was een kerkhof (Soe-Oek-Soe geheten) en de doodgraver was een kameraad. Er werden daar geheime vergaderingen gehouden (na afloop moest men zorgvuldig de peukjes opruimen tussen de rommel van de Mohamedaanse graven).

Op een keer bracht men in galop de drukkerij daarheen. De doodgraver kreeg een grote kruik in zijn armen, waar de letters in zaten en de pers. Hij liep met zijn vrachtje naar een maisveld in de buurt van het kerkhof. Maar hij moest plotseling plat op de grond gaan liggen: eerst kwam een troep politie, daarna een troep Kozakken, die juist de drukpers aan het zoeken waren.

Waar moesten zij een andere schuilplaats vinden voor de onderneming en haar directeur? Men dacht aan het huis van Chatsjim.

Chatsjim was een oude man, die opeens uit de grond van zijn eenvoudige Mohamedaanse boerenhart Sosso was gaan begrijpen en vereren. Hij had op een dag tegen hem gezegd: Ik, de nietigste en de meest vervolgd van alle mensen heb mij nooit tot de leiders gewend maar jou erken ik. Later, toen hij hem meer gehoord had, zei hij tegen hem: „Ik zie wel wie je bent. Je bent een afirchatza (Abchasische held), je lijkt wel geboren uit de donder en de bliksem, je bent plooi-baar en je hebt een grote geest en een ruim hart.” De oude boer en zijn zoon haalden de drukpers naar hun huis en Sosso woonde daar ook. En in het dorp verschenen Mohammedaanse vrouwen met lange sluiers, wier gestalte, van dichtbij gezien, enigszins vreemd en hoekig was: dat waren de typografen, die hun voorzorgen hadden genomen om in de geïmproviseerde werkplaats binnen te komen.

Men zag voortaan iedere morgen den eerwaardigen Chatsjim uitgaan met zijn tulband en zijn witte baard en een mand vol groenten en vruchten. Maar onder de vruchten lagen de pamfletten en de manifesten. — Hij ging naar de poorten van de fabrieken en verkocht zijn groenten en vruchten. Als hij de kopers kende of als ze hem aanstonden, wikkelde hij zijn waar in pamfletten.

Ondertussen had al dat geheimzinnige gedoe in de werkkamer en het geluid van de pers de boeren daar in de buurt op het idee gebracht, dat Sosso, de gast van Chatsjim, vals geld maakte. Zij weten niet precies wat ze van dat beroep

denken moeten, men moet er heel wat technische kennis voor hebben, maar er is toch een luchtje aan. Op een avond komen zij Sosso opzoeken en zeggen tegen hem: „Je maakt vals geld. Dat is misschien niet zo'n slechte onderneming, want zulke arme mensen als wij, kunnen daar geen nadeel van hebben, dachten wij zo. Wanneer ga je dat geld, dat je maakt, in omloop brengen?”

„Ik maak geen vals geld,” antwoordde Sosso. „Ik druk pamfletten, die over jullie ellende gaan.”

„O, des te beter!” riepen de boeren, „want met het maken van roebels hadden we je niet kunnen helpen, omdat we niet weten hoe dat moet, maar wat je daar zegt, dat is ook onze zaak. We begrijpen het, we danken je en we zullen je helpen.”

. . . Hier wijken wij even af van de chronologische volgorde en maken een uitstapje naar een andere tijd. Dezelfde plaats

— dezelfde tuin van Chalsjim, maar in 1917. De oude boer komt na de revolutie weer thuis en inspecteert zijn tuin. Hij had de geheime drukpers daar begraven, vele maanden tevoren omdat hij het huis snel moest verlaten. De soldaten waren daar binnengetrokken en nadat ze eerst het huis doorzocht hadden, vonden ze de pers en strooiden alle letters door de tuin. Chalsjim zocht zorgvuldig alle stukken bijeen en toen hij ze had, zei hij tegen zijn zoon: „Zie je, daar hebben ze nou de Revolutie mee gemaakt.”

Laten wij terugkeren tot 1902. Dan zien we Sosso spreken met Kandelaki, een sigaret in zijn mond. Sosso, dat is in een hoek van het grote lokaal die bruine magere jonge man met een roodgeruite halsdoek en met zijn romantische zwarte artiestenbaard, zijn pikzwarte haren, die „door de wind achterover gewaaid leken,” zijn kleine snor, zijn lange gezicht en zijn vrolijke moed. — Nu had de Ochra (de veiligheidsdienst) zich een beetje ongerust over hem gemaakt en juist op dat moment drong de politie het sousterrain binnen van het huis van Daratsjwilidze, waar men toen vergaderde en omsingelde het ook buiten.

Zij zijn het. Men zit in de val. Sosso zegt „Het is niets” en gaat door met roken. Zwarte laarzen en gerinkel komen naar boven en komen binnen. Wat gebeuren moest gebeurde, Sosso wordt gearresteerd, gevangen gezet in Batoem, overgebracht naar Koetaï (waar hij een staking van gevangenen organiseert — die succes heeft). Daarna wordt hij naar Siberië vervoerd,

naar het goevernement Irkoetsk... Het Tsarisme, dat Siberië economisch niet had kunnen en willen ontginnen, had het politiek gedaan door het te begiftigen met een krans van concentratiekampen of dwangarbeids-kolonies, die daar verloren en opgesloten lagen in de onmetelijke ruimte.

Maar op een goede dag, niet lang daarna, verscheen er iemand in Batoem in soldatenuniform. Het was Koba, die zonder enige plichtplegingen van zijn bewakers afscheid had genomen en op eigen kosten uit Centraal Azië teruggekomen was.

Er was heel wat tijd verloren gegaan. Niet zoveel misschien als men zou denken, omdat een revolutionair altijd een revolutionair blijft, ook in de gevangenis.

De revolutionair-socialist Simion Weresjtsjak, een verbitterde politieke vijand („Er is niets in Stalin, dat hem aanstaat —vertelt Demian Bjedny ons —, zijn neus niet, de kleur van zijn haar niet, zijn stem niet — absoluut niets!”) vertelt dat hij in 1903 in dezelfde gevangenis verbleef als Stalin, in Bakoe,

— een gevangenis, die voor 400 gevangenen was gebouwd en waar er nu 1500 in waren: „Op een keer verscheen er een nieuw gezicht in de cel van de Bolsjewiki. Men zei: „Dat is Koba”. Wat deed Koba in de gevangenis? Hij gaf onderwijs. Er waren clubs en de Marxist Koba viel op onder de andere leiders. Het Marxisme was zijn element. Op dit punt was hij onovertrefbaar ...” En Weresjtsjak beschrijft ons dezen jongen man, „in een blouse van blauw satinet, met open halskraag, zonder ceintuur of hoed, een cape over zijn schouder en altijd met een boek in zijn hand”, die algemene discussies organiseerde. (Koba hield daar meer van dan van individuele debatten). Bij een van die discussies — over het boerenvraagstuk — begon Sergo Ordzjonikidze eerst argumenten te wisselen met zijn tegenstander, den revolutionair-socialist Kartsewadze, daarna werden het slagen en ten slotte werd Ordzjonikidze bijna doodgeranseld door de revolutionair-socialisten. Toen Weresjtsjak later Stalin weer in de gevangenis ontmoette, trof hem vooral het indrukwekkende geloof, dat deze Bolsjewistische gevangene in de overwinning van de Bolsjewiki had.

Wat later, toen hij bewoner van cel 3 was in de gevangenis van Bailof, organiseerde Koba ook cursussen. De gevangenis betekende voor hem maar een betrekkelijk kleine verandering van bezigheden.

De voortdurende te zware inspanning, het verschrikkelijke gebrek aan comfort veroorzaakte veel ziekte onder de strijders. Koba begon de eerste verschijnselen van tuberculose bij zichzelf waar te nemen. Het was de Ochrana, die hem genas in omstandigheden, die niet bepaald reden tot dankbaarheid gaven. Hij was in Siberië, midden in het open veld, toen plotseling de ijskoude wind, die men „poerga” noemt, opstak. Om zich daartegen te beschermen is er geen ander middel dan languit te gaan liggen en zich met sneeuw te bedekken. Maar hij liep door over een bevroren rivier. Het duurde uren voordat hij drie kilometer had afgelegd tot de eerste hut. Toen hij eindelijk over de drempel kwam, zag hij er uit als een geest: van het hoofd tot de voeten was hij een ijspegel. Men ontdooide hem. Toen viel hij in slaap en sliep achttien uur aan één stuk door. Dit gevalletje maakte, dat zijn tuberculose voorgoed verdwenen was. Zo gaat dat: als Siberië de teringlijders niet dood maakt, worden ze er radicaal genezen. Een tussenweg is er niet: de koude neemt de mens of de ziekte (en wat het is hangt zo'n beetje van het toeval af).

Hij was in 1903 in de gevangenis, toen hij groot nieuws te horen kreeg. Op het tweede congres van de Russische Sociaal- Democratische Partij was een duidelijke scheuring ontstaan, op initiatief van Lenin, tussen de Mensjewiki en de Bolsjewiki. De Bolsjewiki: de onverzoenlijken, de onwrikbare klassestrijders, de mannen van ijzer en staal. De Mensjewiki: de reformisten, de mensen van de aanpassing, van de schikking, van het compromis en van het samengaan; de Mensjewiki waren kwaad op de Bolsjewiki, omdat zij hun eisen maar op goed geluk schenen op te drijven. (Eigenaardig: zulke overwonnenen, die naar de maan verlangen!).

De breuk werd aan de orde gesteld. Er moest een keuze worden gedaan. Hoewel de kwestie nu nog niet zo ernstig was — midden in het tijdperk van de macht en de vervolgingen van het Tsarisme, van het kapitalisme op het hoogtepunt van zijn gevaarlijkheid — als later, aarzelde Stalin niet: hij koos het Bolsjewisme. Hij koos „Lenin”.

Er is altijd een ogenblik waarop een actief man een dergelijk besluit moet nemen, dat een stempel drukt op zijn hele verdere leven. Men denkt hierbij aan het oude Griekse verhaal van Hercules, die kiezen moet tussen de Deugd en de Ondeugd, in het begin van zijn goddelijke en sportieve loopbaan.

Maar was er in dit geval niet een vóór en een tegen? Het reformisme is zeer verleidelijk. Hel ziet er verstandig en voorzichtig uit, en het lijkt alsof het bloedvergieten wil vermijden. Maar degenen, die wat verder zien en die de grote dingen, die de logica en de sociale rekenkunde eisen en hoe langer hoe meer ook gedaan krijgen, begrijpen, dat er op de weg van de opportunistische berusting en het vazallendom van het reformisme slechts een luchtspiegeling, een val en ten slotte een verraad is en dat het de weg is naar vernieling en massamoord. Een kwestie van graad, beweren de goede lieden. Neen! een ingrijpende kwestie, een kwestie van dood of leven, omdat het minimalisme (dat men ook het „kleinste kwaad” noemt) eigenlijk behoudend is.

Koba (dit was een van zijn namen) is dus voor het eerst ontsnapt.

En van dat ogenblik af waren er telkens hier en daar en overal in Transkaukasië en in Rusland politie-afdelingen, die hem achterna zaten als jachthonden een stuk wild, dan hadden ze hem en dan waren ze hem weer kwijt. En dat gebeurde op zijn minst zes keer. Nadat hij ontsnapt was, leidde Koba de strijd tegen de Georgische Mensjewiki. „Van 1904—1905”, schrijft Ordzjonikidze, „was Koba bij de Mensjewiki de meest gehate van de Bolsjewiki in de Kaukasus. Hij werd hun erkende aanvoerder.”

* Een arbeider van Olibadje spreekt hem eens aan:

„Maar verdorie, kameraad Sosso, de Mensjewiki hebben toch de meerderheid in de partij!”

En die arbeider herinnert zich nu nog, dat Sosso hem toen antwoordde:

„Meerderheid! Maar geen meerderheid van Rivaliteit. Wacht maar eens een paar jaar en dan zul je wel zien wie gelijk heeft.”

En alle militanten, die deze periode in de Kaukasus hebben meegemaakt, herinneren zich ook het kabaal, dat Mensjewistische leiders als Noè Ramisjwili en Seide Dewdariani maakten, als zij er de lucht van kregen, dat Koba „de beroeps-Bolsjewiek” met hen kwam discussiëren, anders gezegd „hun rustige leventje in de war kwam sturen.”

Zeer nauwkeurig en verhelderend is wat kortgeleden Boebnof heeft geschreven: „De Russische Bolsjewiki hebben het voordeel gehad, dat zij vijftien jaar lang een systematische

en intensieve strijd hebben kunnen voeren tegen de afwijkingen naar links en naar rechts, lang voor de eigenlijke revolutie.” Dit bespaarde hen later heel wat probeersels, en de vooruitgang op revolutionair gebied werd bevorderd doordat de Partij haar richtlijnen al op de proef had gesteld en het verstandige standpunt, het ware standpunt, had kunnen vaststellen en controleren door de theorie te bestuderen en vooral door de tactiek te rationaliseren.

Wij weten wel, dat Napoleon gezegd heeft, dat „men vol moet houden als men ongelijk heeft en dat men dan ten slotte gelijk heeft.” Dat is wel aardig gezegd, de zinswending van een letterkundige. Maar (de schrijvers moeten het mij maar niet kwalijk nemen) het is door en door onjuist. Niets blijft gehandhaafd dan wat in harmonie is met de werkelijkheid en met de loop der dingen. Wanneer men het tegendeel beweert, werkt men er alleen toe mee een van die encyclopaedische fouten te bestendigen, waar de kapitalistische moraal van leeft. Zij zal op de duur overlijden, omdat zij er te veel van krijgt (zoals b.v. Versailles, in vroeger dagen).

Zo moest er dus gestreden worden tegen de Anarchisten en de Sociaal-revolutionairen (wat bijna hetzelfde was) en de Nationalisten, die niet verder keken dan hun nationale neus lang was, en tegelijk legen de Mensjewiki in Tiflis, Batoern, Tsjaloeri, Koetaï en Bakoe. In 1905 redigeert Stalin, tussen zijn andere werk door, het illegale Bolsjewistische blad „de Strijd van het Proletariaat” en hij schrijft in het Georgisch een boekje „Iets over de verschillen van mening in de Partij”, „Wat staat die schrijver stevig op zijn voeten,” zei Theophilus Tsjitsjoea in Donidze na een openbare bespreking van de brochure, hij herinnert zich die opmerking nog.

Onder de invloed van Stalin breidt de arbeidersbeweging zich uit. De methoden veranderen. Men maakt geen revolutionaire propaganda meer bij wijze van getrapte verkiezingen, door bemiddeling van zorgvuldig uitgezochte arbeiders. Het aanstekelijke geloof in de massa brengt er de militanten toe op een directere manier te handelen, meer tastbaar, zowel tegenover de mensen afzonderlijk als in het openbaar. Het systeem van het daadwerkelijke offensief behaalt onder de nieuwe leiding de overwinning, straatdemonstraties, geïmproviseerde

vergaderingen, een gedurfde verspreiding van pamfletten en manifesten.

De jaren gaan voorbij in onbedwingbare en geduldige arbeid. „Kameraad Koba had geen gezin en geen thuis, hij leefde en dacht uitsluitend voor de Revolutie,” zegt Wazek. En hij liet geen gelegenheid voorbijgaan om daarvan te laten blijken. Wazek vertelt, dat in Bakoe bij de begrafenis van den leerling Chanlar, die gedood was op bevel van de directie van de fabriek waar hij werkte, een orkest een treurmarsch speelde voor de moskee. De Commissaris van Politie verbood dit. „Toen organiseerde Koba twee koren van arbeiders, waarvan het eene voor en het andere achter de stoet liep.” En deze zongen de revolutionaire liederen van rouw vlak onder de ogen van de politie. Tenslotte werd het bevel gegeven, dat zij zich stil moesten houden. Koba liet hen toen fluiten — lange, sombere tonen. Dit nieuwe koor werd sterker zonder dat iemand er wat aan kon doen en het werd een grootse betoging voor den dode.

De rapporten, die de geheime agenten van de Ochrana aan Zijne Excellentie, den commandant van de politie in Tiflis uitbrachten, over „een Sociaal-democratische revolutionaire organisatie, die goed in elkaar zat” en „waarvan de activiteit onder art. 250 viel”, stelden vast, dat men daar bijelkaar had: „arbeiders, die de voorhoede werden genoemd” en intellectuelen als Jossip Djoegatsjwili. Deze laatste deed, volgens een van de rapporten, zijn best „het moreel van de ontmoedigde arbeiders weer op te heffen door agitatie en verspreiding van illegale lectuur”, hij maakte propaganda voor „de eenheid van alle nationaliteiten” en bezwoer de gewone mensen een geheime kas te versterken, die bestemd was voor „de strijd tegen het kapitalisme en de autocratie.”

Verder deelt het hoofd van de Afdeling Bakoe van de Ochrana Zijne Excellentie, het opperhoofd van de politiemannen mee, dat „de boer Jossip Djoegatsjwili een belangrijke rol heeft gespeeld in een vergadering, die tot doel had het oprichten van een geheime drukkerij.” Op een andere plaats vertelt een ondergeschikte aan zijn geëerden superieur, dat de zich noemende Kaisom Nijeradze, die op dat ogenblik in de gevangenis zat, niemand anders was dan de boer Djoegatsjwili en dat bovendien dit individu de onbeschaamdheid had „zijn schuld niet te erkennen”.

Danilof vertelt ons van een vraaggesprek, geleid door een van de hoofden van de politie, die in de eerste plaats belast was, zoals iedere politiemacht altijd is geweest en nog is — op één uitzondering na, die de regel bevestigt — met het opdrijven van de mensen door middel van knuppels. Deze despoot, die in turkoois-blauw gekleed was, een sigaar in zijn mond had en heerlijke geuren van opoponax verspreidde, liet zijn psychologische aanleg de vrije loop. Dit is de slotsom waar hij toe komt in zijn rapport over den ondervraagde per—soon: „Djoegatsjwili, Jossip Wissarionowitsj. Tamelijk gezet. Lage stem. Een moedervlek op het linkeroor ... Vorm van schedel gewoon... Maakt de indruk van een gewonen man ...”

Niets ontging dezen scherpzinnigen politiebeambte, zoals men ziet: rapport over Stalin: „moedervlek op het linkeroor”.

HOOFDSTUK II.

DE REUS.

Er was dus ergens in Rusland (en zo nu en dan ook in Europa) een groot leider, een reusachtige broeder van alle revolutionairen — wij hebben al een glimp van hem opgevangen. Lenin moest niet alleen strijden tegen de overheid, maar ook tegen een groot deel van de mensen in zijn Partij. Hij eiste — en dat was juist het grote van zijn opvattingen en van zijn werk, waar al het andere onder begrepen kon worden — een zuiver Revolutionaire Partij, die van geen schipperen wilde weten, die eensgezind was en onvatbaar voor ieder compromis. Hij zeide, dat deze Partij haar taak van het veranderen van de wereld slechts zou kunnen vervullen op deze uitdrukkelijke voorwaarde en dat dit het eerste en belangrijkste vraagstuk was. En in deze zin heeft hij het socialisme binnen het socialisme hervormd.

Wij hebben al gezien, dat Stalin, die door zijn kameraden in de gevangenis op de hoogte werd gehouden, zich geheel aansloot bij de opvatting van Lenin op het tweede congres van de Partij. In die vergadering had Wladimir Iljitsj hardnekkig en met nadruk het verschil van mening tussen Mensjewiki en Bolsjewiki, dat op het gebied van de tactiek zichtbaar begon te worden, onderstreept en opzettelijk de afgrond tussen de beide richtingen verdiept — wat voor deze voorvechter van de eenheid een zeer ernstige daad was. Maar de redenen, die hij er voor had, waren niet minder ernstig: een eenheid tussen twee richtingen, die zo verschillend waren, kon slechts schijn zijn en alleen op papier beslaan. Het is een

misleidende eenheid. Stalin keurde dit goed. Het kwam trouwens overeen met zijn temperament en zijn geestesgesteldheid, men kan zeggen, dat hij al gekozen had voordat hij deze keuze moest doen. Er is nooit sprake geweest van onenigheid tussen Lenin en Stalin.

Daar stond tegenover, dat zij beiden hevige tegenstanders hadden in de boezem van de Partij, in de eerste plaats Trotski, de koppige en breedsprakerige Mensjewiek, die meende, dat de onverdraagzaamheid van de Bolsjewiki de Partij onvruchtbaar maakte. Trotski vond, dat Lenin fracties vormde in de Partij en dat hij de arbeidersklasse verdeelde.

Lenin, de propagandist en staatsman van universele kennis, die een bijna bovenmenselijke onfeilbaarheid bezat bij het toepassen in alle omstandigheden en in alle onderdelen van de synthese tussen revolutionaire theorie en praktijk, week niet af van het Marxisme.

Het Leninisme is precies hetzelfde als het Marxisme. Het is een nieuw hoofdstuk van het Marxisme. Het is geen aanvulling: het is een aanpassing, een specialisatie van het Marxisme op een gegeven ogenblik in een bepaalde situatie. Stalin heeft geschreven: „het Leninisme is het Marxisme van het tijdperk van het imperialisme en van de proletarische revoluties”. Een „korte en nauwkeurige” omschrijving, heeft Manoeilski gezegd. Het Leninisme is het juiste antwoord van het Marxisme op onze tijd. Lenin heeft nooit iets veranderd aan het grote socialistische grondbeginsel, zoals dat neergelegd is in het Manifest van 1847. Lenin en Marx zijn twee grote concentrische persoonlijkheden, die zich bewogen hebben binnen het raam, dat door den oudste is gemaakt. Het scheppende genie van Lenin heeft zich voornamelijk bezig gehouden met de omvorming van de socialistische leer in de revolutie (en daarna in de revolutionaire regering).

Iedere realistische theorie is soepel, omdat zij zich richt naar het leven. Maar zij is soepel aan de bovenkant, niet in de grondslagen; in het beoordelen van de omstandigheden, niet in haar beginselen (die overigens oorspronkelijk een ideale samenvatting zijn van de werkelijkheid.) Het hardnekkige vasthouden aan deze beginselen, de verdediging daarvan tegen de minste poging om ze te veranderen, zal voortaan een van de opgaven zijn, die voor Stalin het zwaarste wegen en waar hij zich met alle macht op toe zal leggen.

Laat men het dus goed begrijpen, hoe intensief het Bolsjewisme ook de ontwikkeling wil bevorderen, toch dwingt het zijn aanhangers niet altijd en overal de uiterste gedragslijn te volgen. Er kunnen zich omstandigheden voordoen, waarin men door dergelijke overdreven middelen mechanisch te kiezen zijn doel zou voorbijschieten en ten slotte de revolutionaire zaak meer kwaad dan goed zou doen.

Conclusie: geen onderwerping aan een van te voren vaststaande eeuwige linksheid. „Voorraan lopen” heeft een andere betekenis.

De leer, die in handen is van hen, die haar moeten verwezenlijken, moet in contact blijven met de levende werkelijkheid, het is een voortdurende aanpassing, een voortdurende vernieuwing.

Om deze organische soepelheid in de verbindingen, deze mechanische omschakeling van de Marxistische theorie in de Marxistische praktijk met een typisch voorbeeld te verduidelijken, kunnen wij vaststellen dat Lenin, doordrongen van het feit, dat de boeren met de arbeiders in de sociale strijd moesten samenwerken, wilde men de proletarische revolutie tot stand brengen in een agrarisch land als Rusland, in 1894 de boeren met nadruk had gewezen op de fundamentele doeleinden van het socialisme op landbouwgebied: het in beslag nemen en nationaliseren van de grote landgoederen. Maar hij gaat niet zo ver meer als hij zes jaar later, in het begin van de 20e eeuw, weer tot hen spreekt. In die tussentijd was de idee van de Revolutie rijper geworden (in 1905 zou zij plaats vinden) en het boerenvraagstuk, waar Lenin een meesterlijke en grondige studie van had gemaakt en waar de Sociaal-democraten geen belang in stelden (een grote en onvergeeflijke politieke fout in de ogen van Lenin) was nu dringend geworden: medewerking van de 25 miljoen boerengezinnen of hun neutraliteit, in de revolutionaire beweging.

Lenin stelde in 1900 een nieuw agrarisch program op, waar hij uitsluitend het feit in aanmerking nam, dat de Russische boerenklasse, die historisch zeer achterlijk was, zelfs achterlijk in vergelijking met de rest van Rusland, veel meer het slachtoffer was van het feodale systeem, dat op het platteland nog altijd heerste, in weerwil van de lugubere vertoning van de afschaffing van de horigheid (en zelfs dank zij de verderfelijke dwangmaatregelen, die liet gevolg waren van dit

degamogisch gebaar van Alexander II) dan van het kapitalisme.

Zo beperkte het Leninistisch boerenprogram van 1900 zich tot de eis van de afschaffing van de feodale wetten, waaronder de boeren nog gebukt gingen — de toestand was nog verergerd door de reactionaire regering van Alexander III — en de teruggave van de sommen, die men de boeren afhandig had gemaakt door hen te dwingen land te kopen tegen schandalig opgevoerde prijzen.

Gedreven door de militaire eisen van het ogenblik liet Lenin in de eerste plaats de argumenten gelden, die er op berekend waren de boeren direct en in grote aantallen te winnen om zodoende de grootst-mogelijke toenadering en kans op eventuele samenwerking te krijgen in het eerste bedrijf van het revolutionaire drama — het veroveren van de macht. In die dagen lette hij, wat de boeren betreft, alleen op het eerste en niet op het laatste bedrijf — d.w.z. de organisatie van de nieuwe maatschappij —, die later aan de orde zou komen.

Zo werkt dus het Marxisme. Het gaat er om ver genoeg vooruit te zien, op zijn hoede te zijn en op tijd te handelen, het samenstel van toestanden zoals zij zich voordoen en die dikwijls in tegenspraak met elkaar schijnen te zijn, niet uit het oog te verliezen; in het kort, die zin voor het wezen van de dingen te hebben, die ons in staat stelt de werkelijkheid te beheersen alsof het een mens was en die allen eigen is, die iets nieuws scheppen, om het even of het geleerden, kunstenaars of wereldhervormers zijn.

Dit voorbeeld van een grote beperking ten opzichte van de belangrijkste revolutionaire doeleinden bij de nadering van een opstand, die maar al te veel kans had om een burgerlijke revolutie te worden, geeft ons een kijk op de geniale aanleg voor het nemen van initiatief, die men moet hebben om eenvoudigweg een „leerling van Marx” te zijn, zoals Lenin, of „een leerling van Lenin”, zoals Stalin.

De ontmoeting van Lenin en Stalin.

„In 1903 heb ik voor het eerst kennis gemaakt met Lenin. Niet persoonlijk maar per brief. Van deze eerste ontmoeting per brief heb ik een onvergetelijke indruk behouden. Ik was

toen verbannen naar Siberië. Door wat ik wist van de revolutionaire activiteit van Lenin sinds het eind van de vorige eeuw en vooral sinds de verschijning van de „Iskra” in 1901, was ik tot de overtuiging gekomen, dat wij in Lenin een buitengewone kracht bezaten. Hij was in mijn ogen niet een gewone leider van een partij maar iemand, die nieuwe dingen voortbracht — want hij alleen begreep wat onze Partij was en wat zij nodig had. Als ik Lenin vergeleek met de andere leiders, zijn medewerkers, was het altijd of hij een hoofd boven hen uitstak. Naast hen leek Lenin iemand van een andere soort, een hoger type, een adelaar uit de bergen, die zonder vrees de strijd voerde en de Partij voorging over de nog ongebaande wegen van de Russische revolutionaire beweging. Deze indruk was zo diep in mijn geest gegrift, dat ik de behoefte voelde aan een van mijn vrienden, die toen in de emigratie leefde, over Lenin te schrijven en te vragen wat hij er van dacht. Enige tijd later kreeg ik in Siberië een enthousiast antwoord van mijn vriend en tegelijk een eenvoudige, maar zeer belangrijke brief van Lenin. Ik begreep, dat mijn vriend hem mijn brief had laten lezen. Die van Lenin was betrekkelijk kort, maar kritiseerde in krachtige en onverschrokken taal het praktische werk van onze Partij en zette het hele plan van actie voor de Partij in de komende periode uiteen met een merkwaardige helderheid en nauwkeurigheid.”

Nooit heeft Stalin zichzelf vergeven, dat hij toen meende dit briefje te moeten verbranden „uit samenzweerdersgewoonte”, dit korte schrijven dat het inzicht van den 24 jarigen strijder hielp voltooien, zowel in de plicht van den revolutionair, als in den man, die deze plicht zo volmaakt mogelijk en met het meeste gezag en de grootste invloed belichaamde. Dat was het ogenblik, waarop Stalin, volgens zijn eigen zeggen, Lenin leerde kennen. Maar:

„Ik ontmoette hem voor de eerste keer in December 1905 op de Bolsjewistische conferentie in Tammerfors (Finland). Ik verwachtte de adelaar van onze Partij te zien, een groot man, niet alleen in politiek opzicht maar eigenlijk ook lichamelijk — want in mijn verbeelding was Lenin een reus, een machtige en symbolische figuur. — Welk een teleurstelling toen ik een man voor mij zag, die kleiner was dan de meesten en die zich in niets onderscheidde van gewone stervelingen ’

Het is nu eenmaal de gewoonte, dat een groot man te laat op vergaderingen komt, zodat er met spanning op hem wordt gewacht. Zijn verschijning wordt aangekondigd met „St, Stille Daar is hij”. Maar ik hoorde, dat Lenin veel eerder gekomen was dan de anderen en ik zag hem in een hoek gewoon zitten praten met een paar van de onbelangrijkste afgevaardigden. Zijn gedrag week kennelijk af van de regel.

Deze eenvoud en bescheidenheid van Lenin, die ik tegelijk met hemzelf leerde kennen, zijn verlangen om ongemerkt zijn gang te gaan of in ieder geval niet de nadruk te leggen op zijn meerderheid, was een van zijn sterkste kanten, hij, de nieuwe leider van een nieuwe massa, de grote eenvoudige en zuiver-voelende massa van de mensheid ...”

... Zo gebeurde het dus, dat in het Noorden bij de tegenvoeters van de Georgiërs de jonge revolutionair, wiens terrein van actie al ver over de grenzen van de Kaukasus ging, voor het eerst in contact kwam met den man van wien een van zijn leerlingen, Lebedewa, met een enkel zinnetje het portret heeft getekend: „Hij was eenvoudig, voor iedereen bereikbaar en zo groot.”

Dat alles speelde zich af aan de vooravond van de revolutie van 1905. De verliezen in de Russisch-Japanse oorlog maakten, dat zij vóór haar lijd uitbrak, min of meer toevallig.

Het is de eerste Revolutie, mislukt en neergeslagen, maar niet zonder nuttig effect: de proloog, die te midden van verschrikkelijke vervolgingen, enige grote lessen achterliet.

Stalin heeft later uiteengezet, dat de uitslag van de revolutie van 1905 ongetwijfeld een andere zou zijn geweest, als de Russische Mensjewiki, die over een flinke organisatie in de arbeidersklassen beschikten en die in die periode alles in handen hadden kunnen nemen, de leiding van deze opstand niet aan de burgerij hadden overgelaten, krachtens dat wat Lenin en de Bolsjewiki het Mensjewistische „dogma” noemden, een oppervlakkige theorie, die beweerde, dat de Russische revolutie burgerlijk moest zijn en dat het proletariaat in die combinatie slechts de rol van „uiterst-linkse oppositie” moest spelen. Die terughoudendheid en deze haarkloverijen, die op een moment op den voorgrond werden gesteld, toen men zich in het avontuur had moeten storten en de theorie lot levende werkelijkheid had moeten maken met leuzen, die geschikt waren om de arbeiders in vuur te brengen, deden de grote opstand van

1905 mislukken (of waren althans een van de redenen waarom zij mislukte) — hoewel de „officiële” Marxisten zich veel moeite gaven om door schriftelijke propaganda de burgerlijke revolutie door de arbeiders te laten doorvoeren.

Een Latijns dichter heeft gezegd, dat het begin het halve werk is. Men kan met niet minder recht beweren dat iemand, die half werk doet, het net zo goed laten kan. Een reeks grote volksbewegingen heeft in de loop der eeuwen bewezen, dat zolang het proletariaat niet alles in handen neemt, het met lege handen blijft staan.

Er kwam een verschrikkelijke terugslag van represaillemaatregelen. Overal waren vervolgingen, die zich steeds meer uitbreidden. Laat het voldoende zijn wanneer wij meedelen, dat tussen 1905 en 1909 het jaarcijfer van de politieke gevangenen in Rusland steeg van 85.000 tot 200.000. De eigenlijke vervolging door de politie werd nog verergerd door de bloedige plunderingen van de Zwarte Benden, die voortgekomen waren uit de Bond van Het Russische Volk (ultra-tsaristisch) en die uit een samenraapsel van Witte woestelingen, provocateurs en bandieten met zwarte maskers bestond.

Tegelijk met de zorgvuldige en wrede onderdrukking van de revolutie van 1905 werd het reactionaire Rusland begiftigd — helemaal bovenaan — met een parodie van de democratie. Een z.g. grondwet, een schijn-parlement, een schaduw van het liberalisme. De hedendaagse geschiedenis heeft ons herhaaldelijk dergelijke enorme caricaturen van hervormingen vertoond en doet het nog.

De onwetende en onnozele Tsaar, die de slaaf was van de Tsarina (deze dame haatte de vrijheid van anderen en wilde het Heilige Rusland er van zuiveren) —, speelpop van priesters en tovenaars, was een geweldenaar in zijn heldere ogenblikken: „Niemand vrijspreken” en vooral „mij geen genade vragen”, verklaarde na 1905 de gekroonde beul van de Russen, die bovendien persoonlijk aansprakelijk was voor de oorlog tegen Japan door een industrieel proces in Mandsjoerije, waar hij financieel belang bij had.

Om de Tsaar heen en onder hem de Regering: ministers, wier voornaamste zorg was de arbeiders zo dom mogelijk te houden, het volk te laten afranselen en een eind te maken aan het streven naar verbetering van het proletariaat: den boer in een staat te houden, die erger was dan de horigheid,

de ogen te sluiten voor de onzedelijke aanslagen van de wonderdoeners, die de intieme raadgevers van de grote dames in het Kremlin waren, het ongelofelijke plichtsverzuim van de ambtenaren van diverse pluimage, de misdaden van de dronken moordenaars, die de Zwarte Benden van het Tsarisme vormden en het aanstichten van progroms (een industrie, die veel bloeiender was dan alle andere) ongestraft te laten.

Er waren weifelende, sterk-verzwakte, constitutionele partijen, die door de „democratie” van hun programma’s ingeënt waren tegen het socialisme en die alleen nog maar wat roze waren in de ogen van de Witten — zoals de Octobristen en de Constitutionele Democraten. Zij wachtten met veel geduld en eerbied af totdat de burgerlijke revolutie hun de macht in handen zou geven. *).

Na de opstand en de teleurstelling van 1905 gaat de organisatie van de socialistische Bolsjewiki onverstoort verder. Zij alleen raakten niet hun bezinning kwijt, omdat zij bleven geloven. „Zij hielden rekening met een nieuwe massabeweging in de toekomst.”

In 1906 wordt er in Stockholm een congres gehouden waarheen Stalin, onder de naam van Iwanowitsj, door de Boljewistische elementen van Tiflis wordt afgevaardigd.

Op dit congres is Lenin tegen de Mensjewiki van leer getrokken. Zij waren er met een schitterende ploeg: Plechanof, Axelrod, Martof. Lenin rafelde stuk voor stuk hun argumenten uit elkaar met zijn onverzoenlijke, aanvallende en overdonderende helderheid.

Lenin was helemaal niet wat men gewoonlijk een redenaar noemt. Hij was een mens, die sprak. Behalve in sommige

’) Laten wij hierbij alleen even opmerken, dat de constitutioneel- democratische partij, die geen tijd had om een rol van enige betekenis te spelen, daar zij platgedrukt werd tussen de reactie en de revolutie van October, geheide vijand van de Bolsjewiki, toch lang voor de oorlog verklaard had, dat als Rusland in de plaats van het Tsarisme een Westerse grondwet kreeg, de nieuwe regering de schulden, die de keizerlijke regering had gemaakt van 1905 af, „de leningen, die de Tsaar tegen zijn volk had aangegaan”, niet zou erkennen. Toen in 1906 de Russische regering midden in de terreur zat, was haar schatkist leeg. Zij werd door Frankrijk gevuld. Deze daad van Minister Rouvier (een lelijke dief overigens) maakte het mogelijk, dat de maatregelen van onderdrukking weer met de vroegere heftigheid werden hervat — de meest gematigde Russische elementen hebben dat bevestigd.

tijden (vooral in de Octoberdagen) als het er op aan kwam de menigte onmiddellijk, recht op het doel af in beweging te brengen en het, ten koste van alles, noodzakelijk was indruk te maken op de stijgende golf van mensen, maakte Lenin bijna geen gebaren terwijl hij sprak. Op de congressen kon men opmerkingen horen over zijn soberheid en zelfs over zijn „droge” manier van spreken. Hij deed uitsluitend zijn best om zijn toehoorders te overtuigen, om zijn mening door de inhoud kracht bij te zetten, niet door de gebaren en kunstmakerijen van den spreker. Men kon veilig zeggen, dat de mooie houdingen, waarin men hem afgebeeld ziet, niet met de werkelijkheid overeenstemmen en dat hij nooit zoveel bewogen heeft als in zijn standbeelden.

De eenvoudige en inhoudrijke voordracht, die Lenin's gewoonte was, heeft Stalin instinctief ook aangenomen en altijd volgehouden.

Hij wilde ook niet van het podium een voetstuk maken, hij verlangde evenmin „een grote mond” te hebben zoals Mussolini of Hitler, noch het spel van advocaten, zoals Alexan drof, die zo goed op het netvlies, op het trommelvlies en op de traanklieren van de toehoorders indruk wist te maken of het aanstekelijke geblaas van Gandhi na te doen. Hij was en is nog zuiniger met zijn woorden dan Lenin. Serafima Gopner, die een belangrijke rol gespeeld heeft in de Revolutie, verklaart hoe zij onder de indruk is gekomen van een rede van Stalin, die hij in April 1917 heeft gehouden over de activiteit van de Sowjet van Petrograd (waarvan hij het enige Bolsjewistische lid was). Het was „een zeer korte rede, waar alles in gezegd was”, de hele situatie kwam er volledig in voor en het was onmogelijk om er één woord uit te laten of te veranderen. Evenzo stelt Orachelatsjwili vast, dat „er in een rede van Stalin geen druppel water is”. Maar al spreekt hij binnensmonds, met een tamelijk doffe stem, zonder mimiek en alleen om te laten horen wat hij denkt, toch boeit en overtuigt en ontroert Stalin, evenals Lenin, zijn gehoor door de inhoud van zijn redevoeringen, die als zij in druk verschijnen ook niets van hun belangrijkheid en logische samenstelling verliezen. De rede, vol perspectieven en nieuwe inzichten, die Stalin op het eind van 1933 heeft gehouden over de balans van het Vijfjaarplan, is een literair meesterstuk.

... Maar ondertussen hadden de Mensjewiki op het Congres van Stockholm de meerderheid. De meeste congressisten waren meer openlijke tegenstanders dan toehoorders. De Bolsjewiki leden een nederlaag. Wat nu? ...

„... Voor de eerste keer zag ik Lenin in de rol van een overwonnen. Maar hij was niet verslagen. Hij dacht aan de toekomstige zege. De Bolsjewiki waren wat ontmoedigd. Lenin wekte hen weer op: „Niet jammeren, kameraden, wij zullen zeker de overwinning behalen, want wij hebben gelijk.” De minachting voor klagende intellectuelen, het vertrouwen in onze kracht en in de overwinning, dat was het, wat Lenin ons toen inblies. Wij voelden, dat de nederlaag van de Bolsjewiki maar tijdelijk was, dat zij de overwinning tegemoet gingen.”

Het volgende jaar gaat Stalin naar Berlijn en blijft daar enige tijd om met Lenin te overleggen.

In 1907 weer een Congres in Londen. Deze keer behaalden de Bolsjewiki een triomf:

„Voor de eerste maal zag ik Lenin in de rol van overwinnaar. Maar hij leek niet op die aanvoerders, die dronken zijn van het succes. De overwinning maakte hem alleen waakzaam en omzichtig. Hij zeide tegen ons, afgevaardigden, die om hem heen stonden: „In de eerste plaats geen victorie kraaien! Ten tweede de vijand vernietigen want hij is nog slechts verslagen, niet uit de weg geruimd.”

En hij bespote met scherpe woorden de afgevaardigden, die luchthartig beweerden, dat men „nu afgedaan had met de Mensjewiki.”

Men moet zich niet beroemen zolang men zijn doel nog niet bereikt heeft en als men daar eenmaal is, heeft het geen zin meer.

„Niet jammeren over de nederlaag...”, „geen victorie kraaien ...”, deze wijze woorden, die door Lenin zijn uitgesproken, heeft Stalin herhaaldelijk en op vele plaatsen gebruikt in belangrijke omstandigheden; zij gelden voor de omvangrijke ontwikkeling van het huidige socialisme, voor de eindstrijd voor een geheel nieuwe beschaving, maar roepen zij niet in onze herinnering de ruige kalmte van de ernstigste zedepreken van de oudheid, de hoge bergtoppen — helaas zonder basis — van het Griekse en Romeinse stoïcisme en hebben zij niet hetzelfde accent als de woorden, die van de

streng en veeleisende lippen van een Epictetus en een Marcus Aurelius kwamen!

Tegen het eind van 1907, dadelijk na zijn terugkomst van het congres van Londen, vestigt Stalin zich in Bakoe. Hij redigeert De Proletariër van Bakoe (hij had de redactie gehad van het blad Dro (de Tijd, in Tiflis in de loop van 1907) in twee maanden brengt hij de meerderheid van de Sociaal-democratische organisatie van Bakoe ertoe over te gaan in de rijen van de Bolsjewiki.

En het is nog in hetzelfde jaar, dat hij met Lenin een heftige strijd begon tegen de Otzowisten, mensen die uiterst-links stonden en die er voor waren, dat de revolutionaire afgevaardigden door de Partij uit de Doema teruggeroepen zouden worden. Fout, zeiden Lenin en Stalin: hoe verrot van het begin af aan deze nieuwe instelling ook is, de goede elementen moeten er zo lang mogelijk in blijven om zodoende nieuwe verbindingen te krijgen en nieuwe terreinen voor propaganda. (Een bewijs, dat de Bolsjewistische afkeer van schikkingen altijd rekening bleef houden met de praktijk en dat zij in ieder geval het gebruik van wettige middelen aanvaardden). Hij gaat weer naar het buitenland om Lenin op te zoeken. Dan wordt hij nog eens gevangen genomen door de Ochrana en weer ontsnapt hij. Daarna voert hij een campagne — ook weer met Lenin — tegen de aanhangers van „de opbouw van het goddelijke”, den stichter Bogdanof, zijn uitstekende verdedigers Loenatsjarski en Gorki, die van het socialisme een godsdienst wilden maken om het meer ingang te doen vinden bij het volk: zij is niet ernstig en betrouwbaar, die mystieke en kunstmatige basis, opgesteld voor waarheden, die zich zo duidelijk opdringen door het kanaal van het gezonde verstand en van het dringend persoonlijke belang!

In de daaropvolgende jaren blijft het hetzelfde. Moeizaam, heldhaftig maar met grote zekerheid wint de grote beweging van de hardnekkige hervormers aanhangers binnen de Partij. In 1910 werd Stalin gearresteerd.

Van 1909—1911 was een moeilijke tijd voor de door-het-rijk-verspreide revolutionairen; een tijd van arrestaties, van ontmoediging, bijna van paniek. De Russische Sociaal-demo cratische Partij, die uit haar voegen geraakt was door de ononderbroken slagen van de contrarevolutie, verloor haar vertrouwen. De intellectuelen lieten los en heel wat arbeiders

ook. Niet alleen onder de Mensjewiki, maar zelfs onder de Bolsjewiki zocht men naar middelen om zich aan de wet te kunnen vastklampen. De richting, die de ondergrondse activiteit wilde liquideren, ging zelfs zó ver, dat men het stichten van een wettige, quasi-officiële Liberale Partij, overwoog. Dergelijke maatregelen voerden tot zelfmoord: het was hetzelfde als de zin van het leven opgeven om maar in leven te blijven, als wij het prachtige platonische gezegde hier mogen opdelven. Lening verzette zich met alle macht en zeer nadrukkelijk tegen deze afvalligheid en Stalin stond naast hem. In deze ziekte-periode moesten zij tegen de hele wereld optornen. Maar ten slotte won Lenin „omdat hij gelijk had”.

In 1911 ging Stalin, die zijn gevangenisstraf op de hem eigen wijze onderbrak, in St. Petersburg wonen. Hij wordt weer gepakt, naar Wologda verbannen, van waar hij weer vlucht naar het terrein van de strijd. Hij komt terug in St. Petersburg en ontwikkelt een ontzaglijke bedrijvigheid, keert zich zonder ophouden dan tegen de een en dan tegen de ander, midden in de ondergrondse en half-ondergrondse actie, tegen de Mensjewiki (in de eerste plaats Trotski) en tegen de anarchosyndicalisten.

De conferentie van Praag wordt in het begin van 1912 gehouden zonder Stalin. Deze conferentie betekent een mijlpaal in de geschiedenis van de sociale beweging: de scheuring tussen Bolsjewiki en Mensjewiki werd er definitief vastgesteld onder invloed van Lenin, die toen onafhankelijk van de Sociaal-democratische Partij een eensgezinde Bolsjewistische Partij stichtte. Stalin werd, hoewel hij niet tegenwoordig was, tot lid van het Centrale Comité van de nieuwe Partij gekozen.

Men ziet hem overal. Stalin inspecteert de partij-organisaties in de verschillende streken van Rusland, redigeert het blad Zivesda, is een van de oprichters van de Prawda. Hij wordt gevangen genomen en weer verbannen en weer ontsnapt hij onder de ogen van de bewakers en van de politie. In de herfst gaat hij naar het buitenland om met Lenin te overleggen. Men ziet en hoort hem op de Bolsjewistische conferentie van Krakau aan het eind van 1912.

Het was in deze periode, dat de Russische diplomatie met de Franse allerlei bekokstoofde op het terrein van de buitenlandse politiek en officiële nota's met haar wisselde, waaruit bleek — in het helle licht van de geschiedenis — dat het

grootste deel van de verantwoordelijkheid voor de wereldoorlog lag bij het Frans-Russische verbond (Constantinopel en de Dardanellen, wraakneming voor Elzas Lotharingen, IJzer, Iswolski, Poincaré). En „die schoft van een Iswolski”, zoals Jaurès zei, die de mensen evengoed kende als Jaurès, slaagde er in plotseling de bladen en de journalisten van mening te doen veranderen, vooral de Temps en M. Tardieu met middelen, die op tovenarij leken.

Het was ook in deze tijd, dat er een nieuwe revolutionaire golf opkwam, die het voor velen duidelijk maakte, dat de grote opstand op komst was, waarin het schandelijke Tsaristische régime ten onder zou gaan. De afschuwelijke schietpartij aan de Lena in Siberië, waar de soldaten op een groep afgevaardigden van de stakers en op het publiek schoten en vijf honderd mensen doodden (1912), verwekte een enorme ontroering; een waarschuwend gegrom werd gehoord.

De echte revolutionairen, die op hun post stonden, deden een laatste poging om een sterke en eensgezinde Partij, die revolutionair werken kon en die aan de mensheid de weldaad van een diepgaande politieke en sociale verandering zou brengen in plaats van het defaitistische Mensjewisme, dat bezig was zichzelf om hals te brengen. Het ging er om op de rechte weg te blijven tussen een wirwar van bochten en zigzag- paden — tussen de voorstanders van de liquidatie, die de Partij wilden overhalen de revolutionaire methoden op te geven en in de legaliteit te verzinken en hen, die de zaak weer naar de andere kant overdreven en een toeval kregen als zij hoorden, dat er van bepaalde wettige mogelijkheden gebruik zou worden gemaakt en de mensen, die „zich omhulden met de toga van de verzoeningsgezinden”, de eenheid ten koste van alles predikten en tegen alle gezond verstand in richtingen wilden laten samengaan, die elkaar volkomen uitsloten (dit was Trotski's standpunt).

Lenin en Stalin trachtten tegelijk alle hulpmiddelen van de legaliteit en die van de illegaliteit zoveel mogelijk te gebruiken. Zij verwierpen een eenheid, die slechts schijn was, als een gevaar voor de voortgang van de beweging, maar zij stredden voor een werkelijke eensgezindheid van de Partij.

Het is nu maar al te gemakkelijk voor ons, die het verleden als een landkaart voor ons hebben liggen om te zeggen, dat zij gelijk hadden. Maar wij herhalen, er was een geniale zin

voor de werkelijkheid voor nodig bij hen, die nog ondergedompeld en meegesleept waren door de stromingen van hun tijd, om toen reeds de situatie te beoordelen, zoals het nageslacht het zou doen, alle mogelijkheden te onderscheiden en de toekomst duidelijk voor zich te zien.

In zo'n geval is helderzien gelijk aan scheppende kracht.

Lenin is zeer ingenomen met wat Stalin schrijft. Zo drukt hij zich uit in 1911:

„de artikelen van Kobi verdienen de grootste aandacht. Men kan zich moeilijk een betere weerlegging denken van de meningen en de verwachtingen van onze voorstanders van een verzoening.” Hij voegt er aan toe:

„Trotski en de zijnen zijn erger dan alle liquidatoren, want die komen tenminste openlijk uit voor wat zij denken — maar de heren Trotskisten bedriegen de arbeiders, verbergen het kwade en maken een ontdekking ervan en een genezing onmogelijk. Al degenen, die de groep van Trotski ondersteunen, steunen de politiek van de leugen en van het bedrog tegenover de arbeiders, een politiek, die het liquideren verborgen wil houden.”

Reeds lang — juister gezegd altijd — had Stalin geen particulier leven meer.

Zonder paspoort en vermomd moest hij iedere dag een ander onderkomen zoeken. Maar niets hield hem terug van het organiseren van de Bolsjewistische Partij in de illegaliteit... „Er moest een opperste leiding en een Centraal Comité gevormd worden, dat in staat was de massa te organiseren en leiding te geven in de beginnende revolutionaire beweging” (C. Schweitzer).

Een ander vraagstuk, dat Stalin bezig hield, was de socialistische politiek van de nationaliteiten. Een belangrijk vraagstuk, waar voor een groot deel de verwerkelijking van de Sowjet-beginselen van heeft afgehangen. In 1912 had hij over dit onderwerp een reeks zeer interessante artikelen geschreven, die ten slotte in een bundel uitgegeven zijn: „Het Marxisme en het Nationale Vraagstuk” — waar wij later op terug zullen komen.

De Pravda (Waarheid) wordt verboden. Stalin en Molotof laten de krant weer verschijnen onder de trotse schuilnaam: Voor de Waarheid.

Men verbiedt de krant weer; zij verschijnt als: De weg van de Pravda.

Dan wordt Stalin weer gevangen genomen. In Juli 1913 bracht men in het Siberische district Toeloehansk den

schrikkelijken Wissarionovitsj, die al aan de bewakers in Wologda, Narym en in andere oorden ontsnapt was en die daar een bijzondere aanleg voor had. Deze keer werd hij goed opgeborgen. Men bracht hem op twintig km van de Poolcirkel in een dorp, dal Koeleika heette: daar stonden ongeveer twee of drie huizen en er waren zowat evenveel maanden zonder sneeuw.

„Hij moest zich daar op de bevroren toendra inrichten als een Robinson,” vertelt Tsjoemiatski ons. Hij vervaardigde zelf alle benodigdheden om op de jacht en op de visvangst te gaan, van de netten en vallen af tot de harpoenen en bijlen om het ijs open te hakken toe. De hele dag was hij aan het jagen, vissen en houthakken om het warm te hebben en te kunnen koken. De hele dag... maar toch stapelden zich op de ruw-houten tafel van de isba, onder de onderzoekende, maar stompzinnige ogen van den bewaker, die speciaal aangesteld was om te zorgen, dat de banneling bleef waar hij was, de vellen en vellen papier op, beschreven met beschouwingen over alle grote problemen.

Tot 1917 bleef hij in Siberië. Aan de horizon tekende zich donker de wereldoorlog af en lichtte de tweede Russische Revolutie.

En zo eindigt het eerste tijdperk van de loopbaan, die wij hier bestuderen. Als men goede beoordelaars, b.v. iemand als Kaganowitsj, vraagt om in één enkele zin deze periode van het leven van Stalin te karakteriseren, antwoordt hij, — met ingebonden geestdrift in zijn stem —: „Hij is het type van een echte oude Bolsjewiek” en hij voegt er aan toe: „de merkwaardigste bijzonderheid van de hele politieke activiteit van Stalin is, dat hij zich nooit van Lenin verwijderd heeft, noch naar links noch naar rechts.” Bela Kun, die de Hongaarse Bolsjewistische revolutie tot de overwinning had geleid, heeft moeten wijken voor de omstandigheden, voornamelijk door de afval van de Sociaal-democratie in Hongarije en door de gewapende legers van het Europese imperialisme. Bela Kun, die met Stalin in nauw contact heeft samengewerkt voor en na de dood van Lenin, drukt zich op dezelfde wijze uit, ook Piatnitski en Manoeilski en Knorin. Ordzjonikidze schrijft „In de jaren van de reactie, toen de Bolsjewistische organisatie in Rusland werd gesticht en gevormd, was Stalin de trouwe leerling van Lenin, terwijl Trotski een heftige strijd;

tegen hem en zijn Partij voerde, hem den man van de scheuringen noemde, den Bolsjewiki verweet, dat zij illegale middelen gebruikten, en op dreigende toon vroeg met welk recht hun blad de „Prawda” werd genoemd.”

De grote heren van die tijd hadden het besluit tot de algemene slachting genomen. En het Russische volk trok op voor de Britse heerschappij over de zeeën, en het Engelse volk voor de wapenfabrikanten van Frankrijk, en het Franse volk voor Constantinopel, zij gingen allen ten strijde voor hun vijanden.

Augustus 1914 stelde de Bolsjewiki in het gelijk doordat de internationale sociaal-democratie voor het grootste deel voor de nationale verdediging stemde en voor de heilige verbintenis van het proletariaat met de kapitalisten en de nationale imperialisten. Het was een verbond van de slachtoffers met hun beulen voor het heil van de laatsten. (Liebknecht zei: de wolven en de schapen). Men kan niet tegelijkertijd nationaal en internationaal denken zonder oneerlijk te zijn en deze overgave betekende het morele verval van de Tweede Internationale.

Lenin en Zinowjef waren in Galicië toen de oorlog uitbrak. Zij trokken zich terug in Zwitserland, stichtten de Sociaal Democraat, het orgaan van de Russische Bolsjewistische Partij en schreven een aantal artikelen, die gebundeld uitgegeven zijn onder de titel: Tegen de Stroom. Deze Bolsjewistische minderheid, die als op een vlot heen en weer geslingerd werd en door het over Europa losgebroken chauvinisme vervolgd werd, heeft zonder pardon tegen alle winden en stromingen in aangetoond, aan welke kant het recht en de rede en de ware zedelijkheid waren. Zij, die tegen de stroom in de wereld oproeiden, waren slechts een handjevol mensen met een geweten — het is niet veel voor de hele mensheid. Maar deze verdedigers van een goed doordachte leer zullen ten slotte alle tegenslagen overwinnen, omdat „zij gelijk hebben”. Op een gegeven ogenblik zal de geschiedenis er zich mee bemoeien en men zal wel zien wat zij te zeggen heeft over hen, die dit wilden en over de anderen, die het niet wilden.

Van het eerste nummer van 1 November 1914 af heeft de Sociaal Democraat Renaudel en Südekum, Haase, Kautsky en Plechanof over één kam geschoren. Het overwegende belang van de Bolsjewistische afkeer van geschipper wordt er in

verdedigd. Sectarisme? Fanatici, die tegen elkaar opbieden? Neen, juist het omgekeerde: grandioos gezond verstand. Het is een feit, dat Plechanof, Kautsky en Jules Guesde de zaak van het proletariaat hebben losgelaten en in het kamp van de bourgeoisie zijn terecht gekomen. (Het nationalisme is de weg, die alle sociale trouwelozen volgen). Het is een feit, dat deze onverzoenlijke houding, waar de verdedigers van deze politiek met hun leven voor in stonden, de Russische revolutie heeft gered. Alles wijst er op. Zonder hen zou zij verloren zijn gegaan, zoals de Duitse en Oostenrijkse. En het is een feit, dat men de oorlog hier op aarde niet zal verhinderen, wanneer men niet de hele samenleving in orde maakt en alleen op die manier. Er is geen verhevener moraal dan die ons voorschrijft de middelen te aanvaarden als men het doel wil bereiken.

Lenin, de mooreel-onkreukbare, komt op tegen de voorstanders van het verderfelijke beginsel van „het vaderland” als men daar alleen en uitsluitend onder verstaat een verheerlijking van het aardrijkskundige begrip. (Het is een ander geval als een heel volk de vooruitgang belichaamt). Hij zegt ook: „De Tweede Internationale is dood, overwonnen door het opportunisme. Weg met het opportunisme en leve de Derde Internationale, die niet alleen gezuiverd moet worden van overlopers maar ook van opportunisten.”

Dat werd op 1 November 1914 geschreven. Vier en een half jaar later zou de Derde Internationale in volle wapenrusting uit het hoofd van Lenin te voorschijn komen.

Terwijl in 1914 de Bolsjewiki in Petrograd tegen de reactionaire regering, tegen de Mensjewiki en andere vijanden streden en de leden van de Bolsjewistische fractie van de Doema naar Siberië werden gezonden, weert Lenin zich in Europa. In 1915 op de idealistische conferentie van Zimmerwald stelt hij een motie voor over het imperialistisch karakter van de oorlog en het socialistisch bankroet van 1914. In Kienthal in 1916 legt hij nog meer de nadruk hierop, te midden van de verwarde discussies in de vergadering.

In deze gedenkwaardige tijden hebben vele slechte socialistten weer een wit voetje proberen te krijgen bij de bourgeoisie. De anderen hadden de moed om hun kalmte te bewaren in de stortbui en hun beginselen trouw te blijven. Er bestaat geen enkel verschil tussen morele betrouwbaarheid en posi-

tieve kennis. Het woord „geweten” drukt het allebei uit. Het geweten is, in ons, het beeld van de gehele wereld.

In Februari 1917, de burgerlijke revolutie in Rusland. Afstand van de troon door den Tsaar. Regering van Prins Lwoff, Kerenski.

Lenin is via Duitsland uit Zwitserland teruggekomen. Frankrijk had geweigerd hem door te laten. (Men kent de legende van de geplombeerde wagon en alle verzinsels, die daaraan toe zijn gevoegd). Op 3 April 1917 is hij in Petrograd. Stalin komt er ook van de andere kant van de aardbol. Hij wordt lid van het Centraal Comité benoemd na de Pan- Russische conferentie van de Bolsjewiki, waar de twee stromingen van vroeger zich weer vertonen en waar Stalin de richting van Lenin verdedigt tegenover het opportunisme van Kamenev en anderen. Er wordt een Politiek Bureau van het Centraal Comité van de Partij benoemd. Stalin wordt er in gekozen.

De toestand was ernstig voor de mensen van de rechte lijn, voor de echte en eerlijke hervormers van de toekomst, juist omdat het uiteenvallen van het Tsarenrijk alle revolutionaire verlangens scheen bevredigd te hebben.

Zou het nu afgelopen zijn met de revolutie? Zou de troep lammelingen en lafaards, die door het volk, dat zijn ellende in woede omzette, naar het Kremlin gebracht was, werkelijk kans zien haar te verraden?

Het gevaar bestond, dat dit gebeuren zou, zoals het vroeger zonder uitzondering zelfs (behalve in de kortstondige Commune van Parijs in 1871) gebeurd was en wel overal op de dertien milliard hectaren vaste grond, waar het volk ooit een opstand gewaagd had.

Velen wilden de zaak niet verder drijven dan de val van wat historische rariteiten, waaronder in de eerste plaats een kroon, het vervangen van de erfelijke dictatuur, uitgeoefend door de afstammelingen van Peter de Grote, door een z.g. democratisch-burgerlijke regering, die twee of drie partijen, even democratisch in schijn en woorden als anti-democratisch in daden, elkaar toegeworpen zouden hebben — een President in plaats van een Keizer, een leunstoel in plaats van een troon. Niets meer dan het afkrabben van het wapenschild, een verandering van vlag en postzegels en op de voorpagina's

van de jaarberichten een verandering van personeel, dat belast was met de onderdrukking van het volk. En de dictatuur van het proletariaat en bijgevolg de sociale rechtvaardigheid zouden volkomen ten onder gaan in dit republikeinse mengsel. Het systeem van de binnenlandse oorlog en van de uitbuiting van de ene mens door de andere zou volmaakt ongeschonden blijven. Een nieuwe leugen, een nieuwe politieke misdaad tegenover de volkeren.

Stalin heeft het zeer duidelijk gezegd: „De eigenlijke taak van de burgerlijke revolutie beperkt zich tot het grijpen van de macht en die aan te passen aan de bestaande burgerlijke maatschappij, terwijl het de taak van de proletarische revolutie is na de verovering van de macht een nieuwe socialistische maatschappij te vestigen.”

Met andere woorden: de burgerlijke revolutie is conservatief. Een halve revolutie is een contra-revolutie. En daarom was de toestand in werkelijkheid zo dramatisch voor de mensen, die hun hartebloed hadden gegeven om „de grote dag” te doen slagen en wier plicht het nu klaarblijkelijk was door een nieuwe revolutie de schadelijkheid van de vorige ongedaan te maken.

Lenin, de man die volgens Stalin „door moeilijkheden één bonk energie werd”, nam deze ingrijpende en gewichtige taak op zijn schouders. Hij werkte uit, wat men zou kunnen noemen, een dubbele macht: een socialistische staat in de Staat. Naast de officiële regering, een in alle opzichten andere regering, die zijn zetel had in de Sowjet van Petrograd, die goed functioneerde, steeds vastere voet kreeg en zich gereed maakte om de enige te worden. En de massa van de arbeiders begon openlijk de voorkeur aan deze Regering te geven boven de officiële, die er naast stond.

Stalin ondersteunde Lenin met alle kracht. Op het Vle illegale congres van de Partij in Augustus 1917 bracht hij een rapport uit over de politieke situatie. Hij verzette zich heftig tegen de aanvulling van punt 9 van de resolutie over de politieke toestand, een amendement, dat onder invloed van Trotski door Preobrazjenski was voorgesteld en waarin de opbouw van het socialisme heette af te hangen van het uitbreken van de proletarische revolutie in het Westen (het vraagstuk van „het socialisme in één land” is een van de meest omstreden vraagstukken — tot in de laatste jaren toe

— tussen de oppositie en de meerderheid van de Party). Stalin wilde een proletarische revolutie in Rusland alle kansen geven. „Waarom zou Rusland niet het voorbeeld geven?” Lenin en Stalin zagen het doel, waaraan zy geloofden, reeds voor zich. Het amendement van Preobrazjenski werd niet aangenomen. Als dit wel gebeurd was, zou het er op het ogenblik heel anders uitzien.

„Vlak voor October,” vertelt Kalinin ons, „is Stalin een van de weinigen met wie Lenin het besluit tot de opstand nam, Zinowjef en Kamenev wisten er niets van, hoewel zij ook lid waren van het Centrale Comité”.

Zinowjef en Kamenev waren geen voorstanders van de opstand. „Op dat ogenblik, zegt Stalin, verkondigden zij openlijk, dat wij onze ondergang tegemoet gingen door de opstand voor te bereiden, dat wij op de eerste vergadering van de volksvertegenwoordiging moesten wachten, dat de omstandigheden voor het socialisme nog niet rijp waren en het ook voorlopig niet zouden zijn... Zinowjef en Kamenev gingen uit vrees mee: Lenin dreef hen met een stok voort... Zij waren wel gedwongen om mee te doen ... Trotski ging uit eigen beweging, maar onder een voorwaarde, die hem toen reeds dichterbij Zinowjef en Kamenev bracht... Hij verklaarde, dat als de revolutie niet in West-Europa uitbrak en slaagde, het revolutionaire Rusland geen stand zou kunnen houden tegenover het conservatieve Europa en dat het een bewijs was van nationale bekrompenheid als men aan deze Trotskistische opvatting twijfelde.”

„Maar,” voegt Stalin er aan toe, „op dat drietal na, gingen Lenin en de Partij verder, zonder enig voorbehoud.”

Zinowjef en Kamenev dreven de vijandelijkheid en het gebrek aan discipline zelfs zó ver, dat zij in een krantenartikel het plan voor de opstand, dat natuurlijk geheim was, aanvielen. Dit verraad stelde Kerenski in staat maatregelen te nemen voor een verdediging met de wapens. Lenin noemde Zinowjef en Kamenev „onderkruipers” en sprak over hun roeyement uit de Partij. Beiden gingen hierna uit het Centraal Comité.

In de Octoberdagen benoemde het Centraal Comité Stalin tot lid van het College van Vijf (voor de politieke leiding van de revolutie) en van het College van Zeven (voor de organisatie van de revolutie).

De proletarische revolutie had plaats op 25 October (7 November van de Gregoriaanse kalender).

Lenin heeft de beslissende stoot gegeven om deze grote historische storm te ontketenen en men ontdekt zijn sterke hand al dadelijk in het begin. Hij schreef op de vooravond, de 24e October (6 November), aan het Centraal Comité, dat de tijden eindelijk rijp waren en dat men handelen moest: „Uitstel in een opstand is dodelijk... Alles hangt aan een haar ... Het is nu een kwestie van het volk, van de gewapende massa's ... De macht mag in geen geval en op geen enkele manier langer dan morgen in handen van Kerenski en de zijnen gelaten worden ... Deze zaak moet absoluut vanavond of vannacht haar beslag krijgen .. ”

Om de proletarische revolutie op dat moment te ontketenen was een inzicht nodig, dat ver over het heden uitging. Het betekende inderdaad de kans op interventie terwijl de arbeiders, de boeren en soldaten uit alle macht om vrede riepen; het betekende alles op het spel zetten: de Generale Staf en de burgerij hadden de militaire dictatuur voorbereid en Kerenski stond op het punt de Bolsjewistische partij te verbieden. „Het was een sprong in het duister”. En toch moeten wij het niet zien als een gewaagde gooi in een dobbelspel of als een wanhoopsmaatregel. Het onbekende? Niet voor hem die, zoals Lenin, wist wat hij weten moest en ook hier, midden in de chaos en de aardbevingen zich bewust was „dat hij gelijk had.”

Als later de bevrijde mensheid de verschillende stadia van haar bevrijding zal vieren, is het dit ogenblik in haar geschiedenis, dat zij met de grootste plechtigheid en geestdrift zal herdenken: 25 October 1917 (7 November) de plotselinge over- gang van een comedierevolutie in een echte. En zij zal hen eren, die dat tot stand gebracht hebben.

De revolutie van October, de revolutie bij uitnemendheid, slaagde.

Zij schrijft als eerste praktische maatregel voor, om een begin te maken met het herstel van de orde, dat er onmiddellijk vrede gesloten zal worden, dat daarna alle macht aan de Sowjets zal komen, d.w.z. de verschijning van de dictatuur van het proletariaat, de oppermacht, die overal uit de grond opkomt, de rechten van de mens. Zij schrijft voor, dat de macht van de bourgeoisie volkomen vernietigd moet worden,

niet om er alleen en voorgoed die van de tot nu toe onderdrukte en uitgebuite klasse voor in de plaats te stellen, maar om de hele maatschappij te reorganiseren door middel van de enige macht, die in staat is een dergelijke ingrijpende ordening tot stand te brengen, die van het proletariaat, en om een waarlijk echte arbeidsgemeenschap te stichten, een maatschappij, die uitsluitend coöperatief is, zonder klassen, zonder onderdrukking of uitbuiting, een ondeelbaar collectiviteit, die natuurlijk voor iedereen zal openstaan. Het kapitalistische front, dat tot nu toe de hele aarde omvatte, was voor een groot gedeelte doorbroken, n.l. voor een zesde deel van de wereld.

Het socialisme zonder smetten, dat stand gehouden had en dat zijn revolutionaire zuiverheid had bewaard, straalde in het Kremlin en plotseling verdween het andere socialisme, dat van de halve maatregelen, van de handigheidjes en de dromen, dat in domme tevredenheid geleidelijke voordeeltjes aanpreef, die de burgerij langzamerhand weer zou hebben gebruikt om haar macht tegenover de massa te versterken — het werd verleden met al de oude bijgelovigheden en de afgestorven denkbeelden.

Het verhaal van deze episode, dat John Reed ons doet in Tien dagen die de wereld deden wankelen, roept de werkelijkheid voor ons op, en is tegelijk een caricatuur, die indruk maakt omdat zij zo goed gelijkend is: een paai' Sociaaldemocratische hoge heren van de Doenia met hun lange priesterlijke baarden, opgeschrikt als alchemisten in hun werkplaats, kwamen in Petrograd de straat op om paal en perk te stellen aan de revolutionaire uitpattingen en een van hen zeide tegen een schildwacht: „Ik ben lid van de Doema, mijn vriend.” „Ken ik niet. Dat hebben wij allemaal opgeruimd,” antwoordde de eenvoudige soldaat en versperde den democratischen opperpriester, die op zijn beurt na den Tsaar onttroond was, de weg. De arme bonzen, die hun val niet hadden voorzien, bevonden zich opeens in de situatie van Rip van Winkle, toen hij na een honderdjarige slaap weer thuis kwam. Maar het ging niet zozeer om hen, die geslapen hadden als om het volk, dat wakker geworden was. Een volkomen nieuwe periode in de geschiedenis van de mensheid. Men had zoiets nog nooit meegemaakt sinds het begin van de wereld.

En toen begon het tijdperk van de verschrikkelijke moeilijkheden, van de onbeschrijfelijke hinderpalen. Maar „Lenin was

werkelijk een genie in revolutionaire uitbarstingen”, vertelt Stalin ons. „Op de beslissende keerpunten raadde hij welke kant de klassenstrijd op zou gaan en wat de enig juiste weg was voor de revolutie alsof hij het uit de lijnen van zijn hand las.”

Er moest opgebouwd worden, maar in de eerste plaats moest men zich staande houden — tegenover de Witten, tegenover de Mensjewiki, van wie nog enkele ziekelijke neigingen in de boezem van de Partij doordrongen, tegen hen die Stalin de „hijsterici” noemde d.w.z., de Sociaal- revolutionairen en de Anarchisten (Spiridonowa, die op een bijeenkomst Lenin, die volkomen kalm bleef en zelfs scheen te lachen, met haar revolver dreigde. De Anarchisten, die maar één leuze hebben, zo groot als de lege ruimte: „Geen God en geen Meester”, en die zich zeer hardnekkig toeleggen op het vermenigvuldigen van 1 met 1 en op een goede dag zeker de volgorde van de letters in het alfabet zullen willen veranderen) ... En tegen de grote mogendheden en de spionnen, tegen de vernielingen, de hongersnood, de economische ondergang en het financiële verval.

Het vraagstuk van de imperialistische oorlog moest opgelost worden, en dat van de nationaliteiten — waarvan er velen nog trilden van haat tegen het Tsaristische juk en dronken van vreugde over het opengaan van hun gevangenissen, alleen aan zichzelf dachten en alles dreigden te bederven.

Men moest dus vrede sluiten met Duitsland en Oostenrijk. Dadelijk bij het begin vond er al een gebeurtenis plaats, die tot een tragische beslissing dwong; ook dit gaf aanleiding om te spreken van „een sprong in het duister”. Stalin speelde er een rol in. De Raad van Volkscommissarissen, die er naar verlangde de onderhandelingen met de Duitsers over een wapenstilstand te beginnen en dus de militaire operaties op te schorten, gaf in deze zin bevelen aan den Opperbevelhebber, generaal Doechonin.

„ ... Ik herinner mij de dag dat Lenin, Krylenko (de toekomstige opperbevelhebber) en ik naar de Generale Staf van Petrograd gingen om over een speciale telefoonlijn met Doechonin te spreken. Het was een gevaarlijk moment... Doechonin en het Hoofdkwartier weigerden categorisch het bevel van de Raad van Volkscommissarissen op te volgen. De bevelhebbers van het leger hadden zij in hun macht. En de

soldaten? Wij wisten niet wat het leger, dat onderworpen was aan organisaties, die tegen de Sowjet-macht waren, zeggen zou. Wij wisten, dat er iets broeide onder de cadetten in Petrograd. Bovendien was Kerenski op weg naar de hoofdstad. .. Ik herinner mij, dat na een ogenblik van stilte voor het telefoontoestel het gezicht van Lenin op een merkwaardige manier opklaarde. Hij had blijkbaar reeds een besluit genomen. „Laten wij naar de Radio gaan, zei Lenin — die zal ons helpen: wij zullen generaal Doechonin per speciale order uit zijn functies zetten, in zijn plaats kameraad Krylenko benoemen en ons over de hoofden van de officieren heen tot de soldaten wenden: arresteert de generaals, staakt de vijandelijkheden, verbreedert u met de Oostenrijks-Duitse soldaten en neemt de zaak van de vrede in eigen handen.”

De onderhandelingen over de vrede tussen Duitsland en Rusland werden te Brest Litowsk geopend. De burgerij van de overwinnende landen lastert over het verdrag, dat er het gevolg van was en de dictionnaire van Larousse, die zo partijdig. chauvinistisch en reactionair is, dat het een officieel en diplomatiek werk mag heten, noemt het „een schandelijk verdrag”.

Dat is een oordeel, dat grondig herzien moet worden. Als men de zaken goed beziet, kan men tegen de functionarissen van Larousse vaststellen, dat juist alle schande in dit geval aan de kant van de overwinnaars is, in de eerste plaats van Frankrijk en Engeland. De afzonderlijke Russisch-Duitse vrede heeft alleen hen verraden, die hun proclamaties en beloften in het openbaar verloochend hebben.

Jacques Sadoul heeft in een van de belangrijke brieven, die hij in 1918 uit Moskou aan Albert Thomas heeft geschreven, zeer goed de ondergrond van deze grootse vertoning aangeduid. Het beginsel van de Geallieerden, dat gedurende de oorlog overal met veel ophef werd uitgebazuind, was het sluiten van een vrede zonder annexaties en zonder represailles, een „democratische” vrede. Met hoeveel deugdzame ijver verzekerden niet alle regeringsstemmen in de vier jaren oorlog dat, behalve Elzas Lotharingen (waarvoor van het begin af aan een uitzondering werd gemaakt) het doel van de oorlog voor de Geallieerden niet was het bezetten van grondgebied noch het nemen van wraak? Zowel in het achterland als aan het front werden wij overstroomd met plechtige verzeke-

ringen over een „democratische vrede” zonder winstbejag — om ons voor de oorlog tot het einde toe op te wekken.

En dat alles was demagogie en bedrog; de Geallieerden zijn altijd van plan geweest een flinke buit binnen te halen en die onder elkaar te verdelen, zoals men het enkele maanden later gezien heeft. Er waren zelfs geschreven en getekende overeenkomsten, waarin dit allang was neergelegd — terwijl de Grote Geesten van de z.g. beschaving met de hand op het hart tegenover de massa's het tegendeel beweerden. De scheuring, die te Brest Litowsk tussen Rusland en de overwinnende machten tot stand kwam, was een gevolg van het feit, dat deze laatsten, toen zij in November 1917 door de Bolsjewiki werden opgeroepen om een democratische vrede aan Duitsland voor te stellen en eerlijk te zeggen wat het doel van hun oorlog was, dit om licht te begrijpen redenen geweigerd hebben.

Het socialistische Rusland heeft zich niet geleend lot deze woordbreuk, die de algemene wens naar vrede geweld aandeed, het bloedbad liet voortduren en de noodlottige dreiging van nieuwe oorlogen en de opkomst van het fascisme in Duitsland moest bevorderen, zoals wij dat nu kunnen vaststellen. Dit verhinderde de grote landen echter niet om in de persoon van Lloyd George, Poincaré en Clemenceau e.a. tegenover Rusland een schandelijke vijandigheid ten toon te spreiden wegens zijn pacifistisch initiatief, een houding, die pas verzacht is, althans uiterlijk, toen zij er belang bij kregen op de reusachtige Russische markt handel te drijven. De geduldige toekomst zal de bedriegerijen van deze eerbiedwaardige herders der volkeren hun juiste plaats aanwijzen.

De onderhandelingen werden door Trotski, die zich weer bij de Bolsjewiki had aangesloten en die een belangrijke plaats in de regering innam, gevoerd. Lenin gaf de leiding uit de hoofdstad, niet zonder de raad te vragen van Stalin. Op een telegrafisch verzoek om instructies, dat Trotski hem over een particuliere lijn de 15e Februari 1918 toestuurde, antwoordde Lenin: „Antwoord aan Trotski. Voordat ik antwoord moet ik eerst met Stalin overleggen.” 18 Februari telegrafeerde Lenin aan Trotski: „Stalin is juist aangekomen. Wij zullen de toestand samen bespreken en u zo gauw mogelijk een gezamenlijk antwoord zenden. — Lenin.”

Men is veel te weinig op de hoogte van de beslissende rol,

die Stalin gespeeld heeft ten tijde van het verdrag van Brest Litowsk. Een gehele linker-fractie van de Partij — juist de mensen, die het allermeest geijverd hadden voor het grijpen van de macht — waren tegen de ondertekening van het verdrag, zo ook Trotski met zijn formule „geen vrede en geen oorlog”, omdat hij meende, dat de oorlog pas werkelijk beëindigd kon worden, als de wereldrevolutie uitgebroken was. Lenin en Stalin waren de enigen, die voor een onmiddellijke bekrachtiging waren. Lenin aarzelde om zijn persoonlijk overwicht te laten gelden. Stalin haalde hem daartoe over. Dit korte gesprek heeft geen geringe invloed gehad op de gang van de Revolutie.

In deze tijd liet Lenin geen dag voorbij gaan zonder Stalin te spreken, schrijft S. Pjestkowski. Daarom was ook zeker ons bureau in Smolny naast dat van Lenin. In de loop van de dag belde Lenin Stalin op of hij kwam bij ons binnen om hem af te halen. Stalin bracht het grootste deel van de dag bij Lenin door. Toen ik op een keer bij Lenin binnenkwam, zag ik een interessant schouwspel: aan de muur hing een grote kaart van Rusland. Daarvoor stonden twee stoelen, waar Lenin en Stalin opgeklommen waren om met de vinger een lijn te volgen, naar het Noorden.” ...

En 's nachts, als het wat stiller was geworden in Smolny, ging Stalin telefoneren, over de particuliere lijnen, urenlang...

De gepantserde vuist.

Nog een taak, die niet wachten kon: de burgeroorlog; alle vijanden gewapend en — sommigen ruim voorzien door de grote landen van Europa — omsingelden Rusland, oefenden druk uit op de grenzen, die ze reeds op verscheidene plaatsen overschreden hadden.

„Er waren uren, vooral in October 1919, dat de nieuwe republiek op het punt scheen van in elkaar te vallen. Maar noch de Witte legers, noch de oorlogsverklaring van Polen, noch de boerenopstanden en de hongersnood konden haar energie breken en aangevuurd door Lenin, hielden haar haveloze regimenten stand tegenover veertien landen,” moet Mallet, een reactionair journalist, die het kapitalisme een goed hart toedraagt en die zeer partijdig is, wel schrijven in een reportage.

Wij moeten hier het licht laten vallen op de rol, die Stalin vervulde.

Overall waar op het front van de burgeroorlog het gevaar groot was, stuurde men hem heen.

„Van 1918—1920 was Stalin de enige, die het Centraal Comité van het ene front naar het andere stuurde op de plaatsen, die voor de Revolutie het gevaarlijkst waren.” (Kalinin)

„Daar waar het Rode Leger terrein verloor, wanneer de contrarevolutionaire strijdkrachten het ene succes na het andere boekten, wanneer de paniek en de opwindning ieder ogenblik in een ramp om konden slaan, dan verscheen Stalin. Hij sliep bijna niet, hij organiseerde, nam de leiding in handen, brak de tegenstand en spoorde aan — en hij liet de kans keren, hij regelde de toestand.” (Kaganowitsj)

Zo zelfs, dat:

„Men een specialist in het schoonmaken van de stallen van het departement van oorlog van mij maakte.”

Dit is een van de bewonderenswaardigste kanten van Stalin's loopbaan, een die het minst bekend is. De wijze, waarop hij zich gedroeg en de successen, die hij gedurende twee jaren op het oorlogsfront behaalde, zouden genoeg zijn om een beroepsofficier beroemd en populair te maken.

Hier zijn een paar anecdoten, die Worosjilof en Kaganowitsj ons vertellen over „het militaire werk” in die woelige tijd van hem, dien Kaganowitsj noemt: „een van de beste organisatoren van de overwinningen in de burgeroorlog.”

In twee jaar was Stalin aan het front van Tsaritsin met Worosjilof en Minin, op het front van het derde legercorps in Perm met Djerzjinski, op het front van Petrograd (tegen de eerste opmars van Joedenitsj), aan het Westelijk front van Smolensk (tegenaanval van de Polen), aan het Zuidelijke front (tegen Denikin), weer aan het Poolse front in de buurt van Jitomar, en nog eens aan het Zuidelijk front (tegen Wrangel).

Men kan zich geen verschrikkelijker toestand voorstellen dan die van de mannen van October in 1918, in een land, dat één groot slagveld was, overdekt met puinhopen en lijken

*) Toespeling op de wanorde waarin de diensten, die door Trotski geleid werden, zich bevonden.

en waar men maar door vocht voor het hoogste doel van de oorlog: het politieke regiem.

In Moskou begonnen de Sociaal-revolutionairen in opstand te komen. In het Westen pleegde Moerawjef verraad. In de Oeral ontwikkelde en versterkte de Tsjechische contrarevolutie zich. In het verre Zuiden naderden de Engelsen Bakoe. „Alles brandde in een kring van vuur.” Stalin verscheen in Tsaritsin. Een onafgebroken reeks telegrammen werden tussen hem en Lenin gewisseld. Hij was niet in Tsaritsin gekomen als inspecteur van het leger, maar om de levensmiddelenvoorziening door het Zuiden van Rusland te regelen. De toestand in Tsaritsin was uiterst belangrijk. Een oproer in het Dongebied en het verlies van Tsaritsin, betekende ook het verlies van de hele korenzolder van de Noord Kaukasus, wat niet minder dan een ramp genoemd mocht worden.

Dadelijk na zijn aankomst:

„Ik zit iedereen achter zijn voddën, die het nodig heeft. Ik hoop, dat het spoedig in orde komt. Wees overtuigd, kameraad Lenin, dat niemand gespaard wordt, noch ik noch de anderen — en dat wij jullie in ieder geval koren zullen zenden. Als onze militaire deskundigen (die stommelingen zijn) niet geslapen of de lijn getrokken hadden, zou de linie niet doorbroken zijn en als zij weer hersteld wordt is het niet aan hen te danken, maar ondanks hen.”

Want Stalin vond in de hele streek „een ongelofelijke wanorde.” De Sowjet-organisaties — syndicalistische en communistische — de militaire organisaties, alles was gedesorganiseerd en in duigen gevallen. Aan alle kanten stootte men op een angstwekkende uitbreiding van de contrarevolutie door de Kozakken, die krachtige steun kregen van het Duitse bezettingsleger in de Oekraïne. De Witte benden hadden zich een voor een meester gemaakt van de plaatsen om Tsaritsin heen, zodat er geen schijn van een kans was, dat Moskou en Petrograd het verwachte graan kregen en bovendien bedreigden zij Tsaritsin.

Op het eerste gezicht begreep Stalin, dat hij onmiddellijk de weifelende en zwakke leiding van de militairen over moest nemen. Op 11 Juli telegrafeert hij aan Lenin: „De zaak wordt bemoeilijkt door het feit, dat de Generale Staf van de Noord Kaukasus absoluut niet in staat is om de contrarevolutie te bestrijden ... Zij beschouwen zich als ambtenaren in

dienst van de Generale Staf om plannen uit te werken, als mensen die ter zijde kunnen blijven staan, als toeschouwers en zij zijn volkomen onverschillig voor wat er gebeurt...”

Stalin is niet de man, die zich tevreden stelt met een feit te constateren. Er moet gehandeld worden, hij doet het: „Ik geloof niet, dat ik het recht heb werkeloos toe te zien bij deze onverschilligheid wanneer het front van Kalnin (in Noord Kaukasus) afgesneden is van de proviandering en het Noorden van de graanstreken. Ik zal die zwakheid herstellen en nog heel wat andere plaatselijke zwakheden bovendien. Ik neem de nodige maatregelen en ik zal er nog meer nemen, al moeten er officieren en commandanten, die de zaak bederven, voor afgezet worden; ik zal de formele moeilijkheden wel uit de weg ruimen als het moet. Ik neem hiervoor natuurlijk alle verantwoordelijkheid op mij tegenover de hogere instanties.”

Moskou antwoordt: Ja, de hele rode organisatie moet weer op poten gezet worden: „De orde moet hersteld worden, de militaire afdelingen moeten weer in een geregeld leger bijeengebracht worden, er moet een geschikte leiding benoemd worden en alle ongehoorzame elementen moeten weggejaagd worden” (Telegram van de Revolutionaire Oorlogsraad van de Republiek met de toevoeging, dat het telegram onder goedkeuring van Lenin verzonden is).

Toen dit korte bevel, deze drie regels schrift, waar een onberekenbaar zware taak in was neergelegd, Tsaritsin bereikte, was de toestand nog ernstiger geworden: de overblijfselen van het Oekraïense Rode Leger kwamen er hals over kop binnen, vluchtend voor de opmars van het Duitse leger in de steppen van de Don.

Het leek wel haast ónmogelijk om in een dergelijke situatie orde te scheppen. De vurige wil van één man volvoert het. Hij stampet een Revolutionaire Oorlogsraad uit de grond, die dadelijk aan het werk gaat om het leger te reorganiseren. Spoedig komen er legercorpsen, die verdeeld worden in divisies, brigades en regimenten. Alle contrarevolutionaire elementen worden uit de Generale Staf, uit de proviandering, uit de militaire formaties in de achterhoede — eveneens uit alle plaatselijke Sowjet- en communistische organisaties —, verwijderd. Er waren trouwens genoeg oude getrouwe Bolsjewiki om hun een stevige steun te geven en hen weer op weg te

helpen. En zo gebeurde liet dan: alles kwam op zijn eigen plaats en vlak op de grens van de contrarevolutionaire vlek van de Don stond nu een sterke en voortvarende Rode Generale Staf, die zich keerde tegen de rovers aan beide kanten van de grens.

Maar dat was» nog niet alles. De gehele stad zat vol Witte elementen. De Sociaal-revolutionairen, de terroristen en de ultra-monarchisten ontmoetten elkaar daar. (Deze voortdurende, onvermijdelijke samenwerking in de praktijk van de z.g. echte revolutionairen met de ergste vijanden van de revolutie — zij bestreden haar om het hardst — behoeft verer niet toegelicht te worden).

Tsaritsin was een vacantieoord geworden voor een groot aantal gevluchte bourgeois, die zich daar in het gezelschap van Witte officieren vermaakten; van wie niemand de moeite nam zijn identiteit te verbergen. Zij vulden de trottoirs, de straten en de pleinen om de muziektenten. Tsaritsin was een broeinest van samenzweerders in de open lucht.

Maar daar kwam een eind aan. De plaatselijke Revolutionaire Oorlogsraad vormt onder leiding van Stalin een speciale Tsjeka, die de opdracht krijgt al deze lieden van nabij te observeren. In deze tijd, nu de burgeroorlog met verdubbelde kracht begint op te laaien, nu de buitenlandse vijanden van de revolutie aan alle kanten een koortsachtige activiteit ten toon spreiden, gaat er geen dag voorbij zonder de ontdekking van het een of andere gevaarlijke complot.

Een zekere Nossowitsj — een verrader, die eerst de leiding had gehad van de militaire operaties en die toen overgelopen was naar het leger van Krasnof, vertelt dit hele verhaal in een blad van de Witten, dat de Dongolf heette (nummer van 3 Februari 1919). Hij moet Stalin wel de eer geven, die hem toekomt, want, hoewel zijn opdracht om de levensmiddelenvoorziening in orde te maken zeer- bemoeilijkt werd door de opeenvolgende gebeurtenissen in deze streek, „was hij niet de man om iets op te geven waar hij eenmaal mee begonnen was” en hij bewijst dat door de militaire en de civiele administratie in handen te nemen en een voor een alle aanvallen en kuiperijen van de gezworen vijanden van de revolutie te ontmaskeren.

B.v.: „In die tijd”, zegt deze Nossowitsj, „had de plaatselijke contrarevolutionaire organisatie zich aanzienlijk

versterkt en met geld, dat uit Moskou was gekomen, bereidde zij een interventie voor met het doel de Kozakken van de Don te helpen Tsaritsin te „bevrijden”. .
.. Ongelukkigerwijze was het hoofd van deze organisatie, een zekere ingenieur Alexejef met zijn twee zoons weinig op de hoogte van de werkelijke toestand en dank zij een verkeerde manoeuvre, werd het plan ontdekt. Alexejef en zijn twee zoons en een groot aantal officieren, werden gefusilleerd ..”

Lenin was zeer bevreesd voor een aanval van de linkse Sociaal-revolutionairen in Tsaritsin en hij» telegrafeerde daarover aan Slalin, die antwoordde: „Wat de „hysterici” betreft, maak u daarover niet ongerust, onze handen beven niet. Vijanden zullen wij als vijanden behandelen.”

Deze ernstige, maar noodzakelijke maatregelen ten opzichte van tegenstanders, die gewapende aanvallen op hen deden terwijl zij in een oorlog gewikkeld waren met een vreemden vijand en wier enig doel was te moorden, hadden een gunstige uitwerking op de geest van de Rode regimenten aan het front. Hun militaire en politieke aanvoerders en de gewone soldaten begonnen te voelen, dat zij geleid werden door een sterken man met een groot ideaal, dat hem duidelijk voor ogen stond, zonder medelijden voor hen, die de vroegere slaven weer in hun oude toestand terug wilden brengen, die dit nieuwe volk, dat zijn ketenen verbroken had, weer in een val wilden lokken, en onder hun witte en zwarte en zelfs onder rode vlaggen de bevrijde bevrijders de doodsteek wilden geven.

Stalin nam de verantwoording op zich, maar hij wilde ook de autoriteit zoals iedereen dat wil, die er een doel mee wil bereiken. Het is weer Nossowitsj, de afvallige, die ons een voorval vertelt, waar hij getuige van is geweest: „Toen Trotski, die zich bezorgd maakte over het opheffen van de bestaande militaire commando's, die met zoveel moeite waren ingesteld, een telegram zond, waarin hij zeide, dat het nodig was de Generale Staf en de commissarissen in hun functies te herstellen en hun de kans te geven om te werken, nam Stalin het telegram en schreef er met forse letters op: „Geen notitie van nemen”. Zo werd er dus geen notitie van genomen en alle officieren van de artillerie en een deel van de Generale Staf bleven op een schip voor Tsaritsin, waar men hen had heengebracht.”

Om verder zijn bevelen te doen uitvoeren en het Bolsjewistisch regiem te bevestigen, ging Stalin persoonlijk naar het front (een front van zes honderd kilometer). Deze man, die nooit in een leger gediend had, bezat zo'n algemeen talent voor organisatie, dat hij de moeilijkste technische kwesties wist op te lossen (wat vooral merkwaardig was nu de kritieke toestand ze in een razend tempo iedere dag nog ingewikkelder maakte.).

„Ik herinner mij alsof het gisteren was,” zegt Kaganowitsj, „dat de Kozakkenafdelingen in het begin van Augustus 1918 Tsaritsin aanvielen en een poging deden om door een omtrekkende beweging de Rode troepen terug te werpen op de Wolga. Verscheidene dagen sloegen dezen, die aangevoerd werden door een Communistische divisie, voor het grootste deel uit arbeiders van de Donets beslaande, de goedgeorganiseerde Kozakkenaanval met ongehoorde kracht af. Het waren buitengewoon zware dagen. Men had Stalin toen moeten zien. Rustig en als altijd in zijn gedachten verdiept, vrijwel van 's avonds tot 's morgens zonder slaap, verdeelde hij zijn ongelooflijke werkkraft over het slagveld en de Generale Staf van het leger. De situatie aan het front was min of meer wanhopig. De legers van Krasnof, die aangevoerd werden door Fitschalocrof, Mamontof en anderen, zaten onze uitgeputte troepen vlak op het lijf en brachten ons enorme verliezen toe. Het vijandelijke front, in hoefijzervorm, steunde met de uiteinden op de Wolga en kwam iedere dag dichterbij. Wij hadden geen uitweg meer. Maar Stalin maakte zich niet ongerust. Hij dacht maar aan één ding: aan de overwinning. Deze ontembare wil van Stalin was aanstekelijk voor zijn medewerkers en al was er bijna geen uitweg te zien, niemand twijfelde aan de overwinning.

En wij hebben overwonnen. De vijand werd op de vlucht geslagen, ver over de Don heen.”

Dezelfde sombere toestand en hetzelfde heldendicht op het Oosterfront, in Perm.

Op het eind van 1918 was dat front ontzettend bedreigd en zo goed als verloren.

Het derde legercorps trok terug en had Perm moeten overgeven. Dit derde corps, dat door den vijand, die in een halve cirkel opmarcheerde, in het nauw werd gedreven, was op het

eind van November volkomen gedemoraliseerd. Het resultaat van de laatste zes maanden, die gevuld waren geweest met voortdurende gevechten, was wanhopig: geen reserves, onzekerheid over de achterhoede, slechte proviandering (de 29e divisie had vijf dagen lang geen stuk brood gehad) 35° vorst, onbegaanbare wegen, een onmetelijk lang front van meer dan 400 K.M., een krachteloze Generale Staf, „het derde legercorps was niet in staat de aanvallen van den vijand te weerstaan.” Daar kwam nog bij, dat de officieren, vroegere dienaren van den Tsaar, groepsgewijs verraad pleegden en dat hele regimenten, die genoeg hadden van een commando, dat in handen was van onbekwame brassers, zich overgaven.

Toen werd het een vluchten: een terugtrekken over drie honderd kilometer in twintig dagen, een verlies van 18.000 man, tientallen kanonnen, honderden mitrailleurs. De vijand kwam naderbij, bedreigde Wiatka en het hele Oostfront.

Lenin telegrafeerde aan de Revolutionaire Oorlogsraad van de Republiek: „Krijgen uit de omstreken van Perm Partij-inlichtingen over dronkenschap en wanhopige toestand van het derde leger. Ik stel voor er Stalin heen te zenden.”

Het Centraal Comité zond Stalin en Djerzjinski. Stalin stelde het voornaamste doel van de zending op de achtergrond n.l: het opsporen van de oorzaken van het verlies van Perm, het voornaamste was het nemen van maatregelen om de toestand te redden. Deze toestand was nog veel ernstiger dan men gedacht had. Hij liet dit den president van de Raad van Defensie (Lenin) weten in een telegram, waarin hij onmiddellijke versterkingen vroeg om het gevaar te bezweren.

Acht dagen later somde hij alle oorzaken van de overgave van Perm op en stelde met Djerzjinski een reeks maatregelen voor om de gevechtswaarde van het derde leger op te voeren en het gereed te maken voor de toekomst. Met de hem eigen snelheid van besluiten, voerde hij al deze maatregelen van militaire en politieke organisatie uit — in dezelfde maand (Januari 1919) werd de opmars van de vijand gestuit, het Oosterfront ging tot de aanval over en de rechtervleugel maakte zich meester van Oeralsk.

Een dergelijk drama speelde zich in het voorjaar 1919 bij het 7e legercorps af, dat tegenover Joedenitsj stond, aan wien

Koltsjak bevel had gegeven „Petrograd in te nemen” en de revolutionaire troepen van het Oostelijke front naar zijn sector te lokken.

Joedenitsj, die gesteund werd door de Witte garden van de Estlanders en Finnen en door de Engelse vloot, ging plotseling over tot een aanval en bedreigde inderdaad, zoals men zich zal herinneren, Petrograd.

Hij had trouwens ook bondgenoten in de stad; er werd een complot ontdekt in Petrograd. De draden daarvan waren in handen van de militaire technici, die in de Generale Staf van het Westelijk front in het 7e legercorps en in de maritieme basis van Kroonstad werkten.

Terwijl Joedenitsj op trok naar Petrograd, behaalde Boelak Boelachowilsj een reeks successen in de richting van Pskof. Het verraad en de deserties namen toe. De garnizoenen van Krasnaja Gorka en Seraja Losjad sympathiseerden openlijk met de vijanden van de Sowjets. De afstand tussen de Witte legers en Petrograd verminderde, de Roden weken terug. In het buitenland wachtten de arbeiders vol spanning op berichten en hielden wanhopig openbare vergaderingen, met angst en woede in het hart. (Weet ge het nog, kameraden in Frankrijk?).

Hel Centraal Comité zond Stalin, die in drie weken de weerstand van de revolutionairen organiseert en hen naar de zegepraal leidt: na twintig dagen was iedere aarzeling en verwarring uit het leger en uit de Generale Staf verdwenen. De arbeiders en de Communisten van Petrograd zijn gemobiliseerd, deserties komen niet meer voor. De vijanden en verraders worden gegrepen en onschadelijk gemaakt.

En Stalin leidt zelfs operaties, die zuiver militair zijn. Hij telegrafeert aan Lenin: „Direct na Krasnaja Gorka is Seraja Losjad onder handen genomen. Alle forten en versterkte steden worden snel in orde gebracht. De deskundigen verzekeren, dat het nemen van Krasnaja Gorka de hele maritieme wetenschap op zijn kop zet. Dat spijt mij dan voor die z.g. wetenschap. De spoedige inneming van Gorka is te verklaren door het krachtig ingrijpen in de militaire operaties door mij en in het algemeen door de burgers — een ingrijpen, dat zelfs zo ver ging, dat bevelen die te land en ter zee gegeven werden, door ons werden veranderd en vervangen door onze eigen besluiten. Ik meen, dat het mijn plicht is aan te

kondigen, dat ik dit in het vervolg ook zal doen, niettegenstaande mijn eerbied voor de wetenschap.”

En het einde van deze op een donderslag lijkende campagne, kan men lezen in een ander telegram van zes dagen later:

„De verbetering van onze troepen is begonnen. De hele week is er geen enkel geval van desertie geweest, noch individueel noch collectief. De deserteurs komen bij duizenden terug. Vijandelijke troepen komen in steeds grotere aantallen in ons kamp. In een week 400 man, de meesten met hun wapens. Gisteren zijn wij het offensief begonnen. Wij hebben de beloofde versterkingen niet gekregen, maar wij zijn toch vooruit gekomen: wij konden niet op onze oude linie blijven, dat was te dicht bij Petrograd. Ondertussen is de overwinning aan onze kant, de vijand vlucht. Wij hebben vandaag de linie: Kernowo, Woronino, Slepivo, Kaskowo bezet. Wij hebben gevangenen, kanonnen, machinegeweren en patronen buit gemaakt. De schepen van den vijand vertonen zich niet. Zij zijn blijkbaar bang voor Krasnaja Gorka, dat nu volledig in onze handen is.”

En nu het Zuidelijke front.

„Iedereen herinnert zich de herfst van 1919,” schrijft Manoeilski. „Dat was het beslissende, kritieke moment van de hele burgeroorlog.” En Manoeilski beschrijft de toestand in bijzonderheden; in de eerste plaats het doordringen van Denikin aan het hele Zuidelijke front. Zijn troepen trokken, geproviandeerd door de Geallieerden, ondersteund en geholpen door de Engelse en Franse Generale Staven, op Orel aan.

Het hele enorme Zuiderfront week in langzame golvingen achteruit. In het binnenland was de toestand niet minder kritiek. De moeilijkheden van de proviandering werden voortdurend groter en stelden bijna onoplosbare problemen. De industrie, die voor drie kwart vernietigd was en die gebrek had aan de allereerste grondstoffen, aan grondstof en aan arbeiders, stond stil. Overal in het land, en zelfs in Moskou, roerden de contrarevolutionaire elementen zich. Het gevaar bedreigde evengoed Toela als Moskou.

Wat moest er in deze grote stroom naar de ondergang worden gedaan? Het Centraal Comité zond Stalin naar het Zuidelijk front als lid van de revolutionaire Oorlogsraad.

„Nu,” schrijft Manoeilski, „is het niet meer nodig het feit te verheimelijken, dat Stalin vóór zijn vertrek drie voorwaarden stelde aan het Centraal Comité: 1. Trotski moet zich niet bemoeien met het Zuidelijk front en moet blijven waar hij is. 2. Van het Zuidelijk front moeten onmiddellijk een aantal medewerkers, die Stalin ongeschikt acht om de toestand in het leger te verbeteren, teruggeroepen worden. 3. Naar het Zuidelijk front moeten direct andere medewerkers, die door Stalin gekozen zijn, en die deze taak wel kunnen vervullen, worden gezonden. Deze voorwaarden werden in hun geheel aangenomen.”

Maar de enorme oorlogsmachinerie, die men het Zuidelijke front*noemde, strekte zich uit van de Wolga tot aan de Pools- Oekraïense grens en hoopte aan de grenzen van het land honderdduizenden soldaten op. Om een dergelijk apparaat te hanteren en in beweging te brengen had men een zeer nauwkeurig plan van actie nodig; „de opgaven voor het front moesten duidelijk geformuleerd worden.” Alleen als de troepen wisten waar het om ging, zou het mogelijk zijn ze anders op te stellen, het evenwicht te herstellen en een praktische verdediging tot stand te brengen op die plaatsen en momenten, waar het nodig was.

Stalin vond wanorde en uitputting aan het front. Een atmosfeer, 'geladen met vertwijfeling en wanhoop. Het Rode leger van de Republiek was op de voornaamste linie, die van Koersk-Orel-Toela, verslagen. De Oostelijke vleugel kon niets doen dan wachten.

Wat te doen? Er was een plan, dat het Opperste Oorlogs- Comité de vorige September had aangenomen. Dat bestond uit een grote aanval op de linkervleugel, van Tsaritsin over Noworossisk door de steppen van de Don.

Stalin stelde in de eerste plaats vast, dat het plan sinds September nog precies hetzelfde was gebleven. „De aanval moet gedaan worden door de groep van Korin met het doel de vijand aan de Don en de Koeban te vernietigen.”

Stalin onderzoekt het plan, bekijkt het van alle kanten, en vindt, dat het niet deugt. Dat het niet meer deugt. Twee maanden geleden* was het goed, maar de omstandigheden zijn veranderd. Nu moest er iets anders op gevonden worden. Stalin ziet wat dat is en hij stuurt de nieuwe voorstellen aan Lenin. Laten wij deze brief lezen, die een historisch document

is, dat zowel de toestand aan het uitgestrekte Zuidelijke front als de heldere en vastbesloten geest van den man belicht, die die brief heeft geschreven:

„Twee maanden geleden was het Hoge Comité het er in beginsel over eens, dat de hoofdaanval van het Westen naar het Oosten zou worden geleid door het dal van de Donets. Als dat niet gebeurd is, komt het door de toestand, die ontstaan is door het terugtrekken van de troepen van het Zuiden in de zomer, d.w.z. door een plotselinge hergroepering van het Zuid Westelijk front. Hiermee ging een groot verlies van tijd gepaard, dat Denikin zich ten nutte maakte. Maar op het ogenblik is de toestand en de opstelling van de troepen geheel anders; het achtste legercorps (een van de belangrijkste delen van het oude Zuidelijke front) is opgetrokken en heeft nu het Donets-bekken voor zich; de cavallerie van Boedjonni (ook een belangrijk onderdeel) is eveneens verder gekomen; een nieuwe troep heeft er zich bij gevoegd; de Letlandse divisie die over een maand, als zij zich hersteld heeft, Denikin weer zal bedreigen ... Wie dwingt het Hoge Comité om aan het oude plan vast te houden? Dat kan alleen de geest van koppigheid zijn, de voor de Republiek uiterst gevaarlijke fractie-geest, die in het Hoge Comité wordt aangewakkerd door den „Opper-Strateeg”. ’)

Enige tijd geleden heeft het Hoge Comité aan Korin aanwijzingen gegeven om op Noworossisk aan te trekken, dwars door de steppen van de Don, langs een weg, die misschien voor onze vliegeniers te gebruiken is, maar zeker niet voor de artillerie en infanterie. Het is geen kunst om aan te tonen, dat deze krankzinnige opmars door een vijandige streek, over onbegaanbare wegen een ramp voor ons zou betekenen. Het is gemakkelijk te begrijpen, dat onze opmars naar die Kozakkendorpen alleen tengevolge zal hebben, zoals wij dat al enige tijd geleden gezien hebben, dat de Kozakken zich om Denikin scharen ter verdediging van hun dorpen tegen ons, dat dit dus Denikin de kans geeft als redder van de Don op te treden, d.w.z. dat Denikin er door versterkt wordt. Daarom moeten wij in allerijl zonder een minuut te verliezen het oude plan veranderen, dat practisch toch al verouderd was, veranderen en het vervangen door een plan voor een centrale aanval op Rostof via Charkof en het dal van de Donets, zodat

-) Toespeling op Trotski.

wij ons ten eerste niet in een vijandelijke streek zullen bevinden, maar onder sympathiserenden, wat onze voortgang zal vergemakkelijken. In de tweede plaats zullen wij een belangrijke spoorlijn bezetten (die van de Donets) benevens de hoofdweg voor de proviandering van het leger van Denikin, de linie Woronesj-Rostof. Ten derde zullen wij het leger van Denikin in twee stukken verdelen, waarvan het ene, de „vrijwilligers” met Machno te doen zal krijgen, terwijl wij het leger van de Kozakken in de rug zullen bedreigen. Ten vierde zal het voor ons mogelijk zijn de Kozakken en Denikin tegen elkaar op te zetten, want als onze aanval succes heeft, zal Denikin trachten de Kozakken naar het Westen te drijven en dat zullen de meesten niet willen. Ten vijfde zullen wij de beschikking over steenkool hebben en Denikin niet. Dit plan moet zonder dralen worden aangenomen... In het kort: het oude plan, dat door de gebeurtenissen reeds is achterhaald, moet onder geen voor waarde weer opgehaald worden, dat zou een gevaar zijn voor de Republiek en een voordeel voor Denikin. Er moet een ander plan worden gemaakt. De omstandigheden zijn er niet alleen rijp voor, maar zij eisen deze verandering ... Wanneer dit niet gebeurt, heeft mijn werk aan het Zuidelijk front geen zin meer, het wordt misdadig en nutteloos, wat mij het recht geeft of liever de plicht oplegt om ergens anders heen te gaan, desnoods naar de duivel, maar niet hier te blijven. — Uw Stalin.”

Het Centraal Comité nam zonder aarzelen Stalin's plan aan. Lenin richtte een persoonlijk schrijven tot de Generale Staf van het Zuidelijk front met de gewijzigde opdrachten. De voornaamste aanval zou in de richting Charkof-Donets- vallei-Rostof plaats vinden. Men weet wat er gebeurd is. De legers van Denikin werden de Zwarte Zee in gejaagd. De Oekraïne en de Noord-Kaukasus werden bevrijd van de Witte benden. De revolutie had de burgeroorlog gewonnen.

Het succes van Stalin leek door zijn snelheid en omvang een soort tovenarij. Wat zelden voorkomt en wat met recht buitengewoon mag heten, dat is het volmaakte evenwicht tussen alle scheppende elementen — in denken en doen — bij één en denzelfden man. De ware realist moet het inzicht hebben om te begrijpen en de moed hebben om uit te spreken,

dat de langste weg soms de kortste is en hij moet de macht hebben om het in de praktijk door te voeren.

Een ander gevolg van de overplaatsing van Stalin naar het Zuidelijk front, was de vorming van een cavallerie-corps, dat een belangrijke rol heeft gespeeld bij de definitieve opruiming van de Witten. Door zijn vasthoudendheid kreeg hij dit plan er ten slotte door, hoewel niet het gehele Revolutionaire Militaire Comité — te beginnen met die van het Zuidelijk front — zijn opvatting deelde. Aan hem is ook een belangrijke wijziging van de militaire tactiek te danken: de rol van de stootbrigades. Zodra het voornaamste punt van aanval vast stond, moesten onmiddellijk de beste eenheden daarop samengetrokken worden om het eerste succes zo snel mogelijk te behalen.

Naast deze strategie van de directe actie, verloor Stalin het grote geheel van de militaire organisatie en de nood zakelijkheid om al het andere harmonisch ondergeschikt te maken aan dit geheel, niet uit het oog. In Januari 1919 had hij, in overleg met Djerzjinski, geschreven: „Het leger kan niet als een eenheid optreden, die op zichzelf staat en die niemand anders nodig heeft: het hangt volkomen van de andere legers af en in de eerste plaats van het Revolutionaire Militaire Comité van de Republiek. Zelfs het strijdvaardigste leger kan in wat voor omstandigheden ook, verslagen worden doordat er verkeerde aanwijzingen uit het centrum komen en doordat er geen verband is met de andere legers in de buurt. Aan de fronten moet een streng-doorgevoerde centralisatie ingesteld worden voor de activiteit van de verschillende legers ter uitvoering van de strategische richtlijnen, die ernstig overdacht en duidelijk moeten zijn. Willekeur of onbezonnenheid bij het vaststellen van de richtlijnen zonder een ernstige bestudering van alle gegevens door plotselinge veranderingen of door onnauwkeurigheid (en daar bezondigt de Revolutionaire Raad van de Republiek zich nogal eens aan) maakt de legerleiding onmogelijk.”

Laten wij in dit hoofdstuk over de oorlog niet vergeten, dat Stalin op het VUIe Congres van de Partij het denkbeeld van een „ander leger” verdedigde, van een geregeld leger met een strenge discipline en met politieke secties als kader.

Ondertussen brak de burgeroorlog plotseling weer uit door de schuld van Wrangel, de hebzuchtige avonturier met hoog-

moedswaanzin, die van Frankrijk en Engeland net zoveel geld, soldaten en munitie kreeg als hij inaar hebben wou, omdat zij er nu eenmaal prijs op stelden als medeplichtigen van de Witte Russen, die het systeem van de knoet en van de slavernij weer in wilden voeren, op te treden.

Wrangel kondigde overal het begin van een Poolse veldtocht aan, rukte uit de Krim op tegen het pas-bevrijde Donetsbekken en bedreigde vandaar het gehele Zuiden.

De eerste gedachte van het Centraal Comité is weer hulp te zoeken bij Stalin. Besluit van 3 Augustus 1920:

„Met het oog op de successen van Wrangel en het alarm in het Koebangebied, moet het buitengewone belang van het Wrangel-front erkend worden en als een afzonderlijk front worden beschouwd. Stalin opdragen daar een Revolutionair Militair Comité te vormen, al onze troepen daarheen zenden, Jegorof en Froenze tot aanvoerders benoemen volgens afspraak van de Opperste Krijgsraad met Stalin.” Lenin deelt Stalin mee: „Het Politbureau heeft zojuist de fronten zó verdeeld, dat ge u uitsluitend met het Wrangel-front kunt bezig houden.”

Stalin organiseerde het nieuwe front, moest door ziekte een korte tijd ophouden, maar was weer op zijn post als lid van het Revolutionaire Militaire Comité van het Zuid-Westelijk front toen de Poolse campagne begon.

De nederlaag van het Poolse leger, de bevrijding van Kief en van de Oekraïne, het doordringen over een aanzienlijke afstand in Galicië zijn voor een groot deel aan zijn leiding te danken. Hij is het die de beroemde doorbraak van het eerste legercorps cavallerie beraamd heeft.

De rode troepen kunnen tot de algemene aanval overgaan nadat het Poolse front uiteen gevallen is, nadat het derde Poolse leger bij Kief bijna volkomen vernietigd is en na de aanval van Berditsjef en Sjitomir en het optrekken van het eerste leger cavallerie naar Kowno. Maar de nederlaag van de rode troepen bij Warschau tegen de Pools-Europese legers maakte het voor de cavallerie, die zich al gereed maakte om Lwof aan te vallen, onmogelijk om verder te gaan (zij stond al op 10 K.M. van de stad).

Stalin kreeg twee maal de orde van de Rode Vlag en werd tot lid van de Krijgsraad van de Republiek benoemd (waarin hij zitting heeft gehad van 1920—1923) wegens zijn meesterlijk

optreden op de gevaarlijkste en onzekerste plaatsen van het front in de burgeroorlog.

Wij zeggen: „burgeroorlog”, maar die term is niet juist.

De Russische revolutie werd niet alleen bestreden door de Witten, maar ook door de buitenlandse grootmachten. Het Rode Leger stond tegenover de Tsaristische soldaten en generale staven, maar ook tegenover de Franse, Engelse, Japanse, Amerikaanse, Roemeense, Griekse en andere. De grote imperialistische landen hebben zich niet tevreden gesteld met op de meest openlijke wijze aan de aanvoerders van de Witte benden geld, mannen en officieren te verschaffen, maar in deze periode na de grote oorlog, nu de vrede gesloten was, zijn er Franse en Engelse troepen, tegen alle bepalingen van het Volkenrecht is, over land en over zee naar Rusland gegaan en hebben op het voorbeeld van de Duitsers het land bezet, vertrapt en geplunderd, de inwoners vermoord, de leiders gefusilleerd en zorgvuldig de industriegebieden vernield.

Het Duitse leger had Rusland de Baltische provincies en Finland ontruikt. De Geallieerden hadden het Polen afgenomen en hebben daar met toevoegingen een onafhankelijke staat van gemaakt, niet omdat zij Polen zo aardig vonden, maar om er een bufferstaat van te maken tegen Rusland — en zij hebben het Bessarabië ontstolen om daarmee Roemenië te betalen, zonder enige rekening te houden met de bevolking van het land. Dat alles is gebeurd — wij herhalen het — in een tijd toen Frankrijk en Engeland volstrekt niet in staat van oorlog verkeerden met Rusland. Die militaire inval was een algemene contrarevolutionaire onderneming. Zij werd niet aangewakkerd alleen uit wraak over de afzonderlijke vrede. (Laten wij toch niet vergeten, dat de eerste ondertekenaars van het verdrag van Brest Litowsk niet de Bolsjewiki waren, maar de nationalistische Oekraïners, die zowel door de Duitsers als door de Engelsen werden ondersteund en het is zeker ook niet nodig om nog eens te wijzen op de houding, die Sowjet-Rusland te Brest heeft aangenomen, een houding die van rechtvaardigheid en menselijkheid getuigde tegenover de trouweloze politiek van imperialistische schrokkingheid, waar wij in onze dagen de verderfelijke gevolgen van zien). Maar het Vrije Engeland en het Frankrijk-van-de-Revolutie konden een anti-kapitalistische revolutie niet slikken en meenden, dat zij alles moesten doen om de nachtmerrie van een

volksregering midden in Europa te doen verdwijnen. *) Dat de interventie van de Geallieerden, die hun best deden Rusland de landen, aan wie de October-revolutie een nieuwe maatschappelijke orde had gegeven, af te nemen, in wezen niet anders dan contrarevolutionair was, wordt meer dan duidelijk bewezen door het enkele feit, dat de Duitse Balticum-troepen (onder Von der Goltz en Rosenberg) met de legers van de Geallieerden samenwerkten.

... Eindelijk werd ook het laatste deel van Rusland bevrijd van de contrarevolutie.

De eigenschappen, die Stalin in deze moeilijke omstandigheden ten toon spreidde, zijn geen reden tot verbazing voor hen, die den man kenden. Hij heeft slechts op een nieuw gebied zijn krachten en talenten gebruikt: snelle en zekere besluiten, een gevoel voor de belangrijkste momenten in een gegeven situatie, begrip voor de werkelijke oorzaken en de onvermijdelijke gevolgen van een bepaalde gebeurtenis en voor de plaats van dit feit in het geheel van de omstandigheden, een afschuw van wanorde en verwarring, een onbuigzame koppigheid in het voorbereiden, klaar maken, en regelen van alles wat voor de uitvoering van een plan nodig is, zodra dit eenmaal was bedacht en vastgesteld. Dat alles is het ware Marxisme naar de slagvelden overgebracht.

De leider, die de praktijk van het succes zo goed begreep en beheerste, was streng, zelfs ruw voor de onbekwamen, onverbiddelijk tegenover verraders en saboteurs —, maar men kan een reeks gevallen opnoemen, waarin hij met alle kracht opkwam voor mensen, die volgens hem onrechtvaardig beschuldigd waren, b.v. voor Parchomenko, die ter dood veroordeeld was en die door zijn toedoen vrij kwam.

In die tijden, waarin men het lot der volkeren heen en weer ziet slingeren, als iedereen alles in de waagschaal legt, als men verantwoording opgelegd krijgt of men het wil of niet, komt de vraag naar de waarde van een mensenleven op en naar het recht, dat men heeft om er over te beschikken, in dienst van de zaak.

Men moet deze vraag stellen in het licht van het socialisme. Als men tegenover een kapitalistisch regiem stond, een impe-

*) De heer René Pinon, een reactionair schrijver, is de spreektrumpet van de Fransche regering ten opzichte van de schandelijke zending van een Frans eskader met een divisie infanterie naar de Zwarte Zee in

rialistische macht, zou er geen reden voor zijn. Het is maar al te duidelijk, dat het beginsel van het imperialistische kapitalisme steunt op minachting voor het menselijk leven: het verkeer door geweld gedictieerd, de handel door douanen gemilitariseerd, een systeem van overmacht en oorlog (individueel en collectief), dat tot een vaste instelling is verheven. Het koloniale systeem is een gevangenisstelsel met hoge opbrengsten. De koloniserende landen nemen de zwakke volkeren gevangen, bezetten hun grondgebied, en de inboorling is de vijand en het huisdier: men onderwerpt hem, laat hem hoge belastingen betalen en veroordeelt hem tot dwangarbeid; als hij zijn vrijheid verlangt doodt men hem. De Belgische Kongo, Marokko, Frans-West-Afrika, Indië, Indochina, Java. En bovendien wakkert men de oorlogen aan, die zichtbare gaten slaan in de mensheid ter wille van de winst van een nationaal- internationale firma, die door enkele personen vertegenwoordigd wordt.

Het socialistische systeem daarentegen dient het belang van de mensheid. Door een logische en rechtvaardige organisatie van allen, tracht het ieders lot zoveel mogelijk te verbeteren. Het is, zou men kunnen zeggen, het „humanitaire” systeem bij uitnemendheid.

De vraag van de eerbied voor een mensenleven is dus voor de Bolsjewiki — de ware socialisten van onze tijd — van het allergrootste belang. En zij stellen zich deze vraag zelf. Zij zeggen juist dat zij uit eerbied voor het menselijk leven sommige lieden moeten verhinderen kwaad te doen („straffen” is niet het goede woord, er zou een God moeten beslaan die persoonlijk kon ingrijpen, om ons het recht te geven een bovennatuurlijk begrip van boetedoening erbij te halen).

Men kan inderdaad één mens treffen om er duizend te redden, om de toekomst te redden en een betere wereld te maken, waarin de mens niet meer het slachtoffer van de mens zal zijn.

In zijn dikke epische roman *Les Misérables* heeft Victor

1919, een grove inmenging met gewapende hand en zonder oorlogsverklaring in de aangelegenheden van een vreemd volk. De heer Pinon verzekert ons, dat „deze interventie eigenlijk geen inmenging was in de aangelegenheden van een vreemde Staat, dat het hier ver bovenuit ging en dat het doel ervan was, een land en tegelijk de gehele wereld te bevrijden uit een gevaarlijke sociale en algemene toestand...” Men zou moeilijk het Jesuïtisme in de reactie verder kunnen drijven.

Hugo met zijn gewone hoogdravendheid, maar ook met een vérziende blik, die de kern van de zaak raakt, over de Franse Revolutie gezegd: „Van haar hardste slagen gaat een tederheid uit voor hel mensengeslacht.” Deze lyrische uitspraak is weliswaar aanvechtbaar voor de afgeknotte Revolutie van 1789, die de burgerij de macht gaf in de 19e eeuw, maar zij is volkomen juist voor de allesomvattende Revolutie, die de mannen van October met een zo indrukwekkende onkreukbaarheid hebben doorgevoerd.

Er wordt dikwijls gezegd: „Alle revoluties zijn bloedig, dus wil ik geen revolutie want ik ben te gevoelig voor zoiets.” De conservatieve mensen, die zo spreken, zijn voor zover zij geen comédie spelen, van een beklagenswaardige kortzichtigheid. Wij zitten midden in een bloederig regiem, wij die niet in het Sowjetland wonen. Aan alle kanten horen wij van onrecht en moord. Men heeft slechts om zich heen te zien. Maar de meesten gaan niet zover. Zij zijn niet in staat om het lijden van anderen te zien. En alles bijeen genomen, beoordelen zij de revolutie niet naar wat zij de mensen geeft, maar naar de last en de ontwrichting, die zij in hun eigen leven zal brengen.

Ik heb Menzjinski, de pasgestorven chef van de G.P.O eens horen uitleggen hoe krankzinnig het is de politieke partij, die de Sowjet-Unie leidt, van wreedheid en gebrek aan eerbied voor het leven te beschuldigen, terwijl toch haar doel de solidariteit van alle mensen op aarde en arbeid in vrede is. En hij heeft mij met feiten aangetoond hoe de revolutionaire politie als zuster van de werkende massa's, op alle gelegenheden loert waar het mogelijk is om niet alleen de gewone gevangenen (want op dit gebied drijven de Bolsjewiki het geduld en de toegevendheid bijna te ver), maar ook de politieke gevangenen weer op te heffen en te genezen. De communisten gaan uit van het dubbele beginsel, dat de gewone misdadigers mensen zyn, die zich vergissen in wat hun eigenlijk voordeel is en die hun eigen leven bederven; het komt er maai' op aan hun dit duidelijk te maken. En dat de vijanden van de proletarische revolutie, het voorspel van de wereldrevolutie, eveneens (tenminste degenen, die het eerlijk menen) mensen zijn, die zich vergissen en dat het ook hier het beste is hun dat aan te tonen. Daarom streeft men er overal in het land naar, de gevangenen tot scholen te maken.

Het vraagstuk van de bestrijding komt dus hierop neer, uit

te maken wat het noodzakelijk minimum is voor de algemene vooruitgang. Dat minimum mag evenmin overschreden worden als dat men er onder blijft. Mensen te sparen, die tegen de mensheid ageren, is een misdaad. Wie moordenaars redt, is zelf een moordenaar. Het is de plicht van de ware goedheid ook de toekomst te omvatten.

Als de Russische revolutie tot grote vreugde van een paar zachtzinnige idealisten, automatisch vergeven had en de wapens, die gebruikt waren om haar aan te vallen, niet tot haar verdediging had willen aanwenden, zou ze geen lang leven hebben gehad. Zij zou van Frankrijk, Engeland en Polen de doodsteek gekregen hebben en deze landen zouden onmiddellijk den Tsaar en de Witten naar Petrograd hebben teruggebracht, zoals zij op alle manieren hebben trachten te doen. Als het werk van de revolutie stand houdt en nu reeds de komende tijden schoner maakt, dan is dat te danken aan het feit, dat zij zonder zwakheid en zonder genade gestreden heeft tegen die verschrikkelijke stroom van verraad en complotten — met messteken in de rug — die door de Witte Garden, de imperialistische spionnen, de diplomaten en politici, de saboteurs, de Sociaal-revolutionairen en de Anarchisten, de nationalistische Mensjewiki, de ontaarde oppositie, die min of meer op het buitenland steunde, zijn uitgebroed — door heel die bende, die in woeste razernij het land aanviel, dat het voorbeeld van de opstand had gegeven om de vrijheid van arbeid en menselijke waardigheid te veroveren.

In het antwoord, dat Stalin enige jaren geleden (eind 1931) gaf in 'n interview over de „streng en onverbiddelijke houding van de Sowjet-regering in de strijd tegen haar vijanden”, zei hij:

„Toen de Bolsjewiki aan de macht zijn gekomen zijn zij begonnen met verdraagzaamheid tegenover hun vijanden. De organisatie van de Mensjewiki mocht blijven bestaan en zij konden hun krant uitgeven. Evenzo de Sociaal-revolutionairen. Zelfs de Kadetten, (de constitutionele democraten) hebben hun orgaan verder laten verschijnen. Toen generaal Krasnof zijn contrarevolutionaire tocht naar Petrograd organiseerde en in onze handen viel, hadden wij hem op zijn minst gevangen kunnen houden. Of liever, wij hadden hem moeten fusilleren. Maar wij hebben hem vrijgelaten „op zijn erewoord”. Wat is het gevolg geweest van dat alles? Men heeft gauw genoeg gemerkt, dat al die zachtheid alleen de macht

van de Sowjets ondermijnde: wij hebben een fout begaan door zoveel toegankelijkheid te tonen tegenover de vijanden van de arbeidersklasse. Als wij die fout later nog herhaald hadden, zouden wij een misdaad hebben begaan tegenover de arbeidersklasse. Wij zouden haar belangen verraden hebben. Dat was al spoedig voor iedereen duidelijk. Wij konden vaststellen, dat op iedere verzoenende daad van onze kant de vijanden met een heftiger bestrijding antwoordden. Na enige tijd organiseerden de Sociaal-revolutionairen Gotz en anderen, en de rechtse Mensjewiki in Petrograd een opstand van de leerlingen op de Militaire Academie waarin vele revolutionaire matrozen de dood vonden. Dezelfde Krasnof, die wij op zijn erewoord hadden losgelaten, organiseerde de Witte Kozakken. Hij verbond zich met Mamontof en hield twee jaar lang de strijd met de wapens tegen de Sowjetmacht vol. Het is gemakkelijk in te zien, dat wij verkeerd gedaan hebben zo lankmoedig te zijn.”

En ik breng dit in verband met wat Stalin mij zelf zeven jaar geleden zei naar aanleiding van de beruchte „rode terreur”. Hij had het over de doodstraf: „Wij zijn natuurlijk voorstanders van de afschaffing van de doodstraf. Wij geloven trouwens, dat er geen enkele noodzakelijkheid bestaat om deze straf te handhaven in de Sowjet Unie zelf. Wij zouden haar ook allang afgeschaft hebben als er niet een buitenwereld bestond, de anderen, de imperialistische grootmachten, die ons gedwongen hebben uit zelfbehoud de doodstraf nog toe te passen.”

Stalin doelde hiermee op al de aanslagen, waar de U.d.S.S.R. op de meest cynische wijze in het openbaar en in het geheim aan had blootgestaan ten gevolge van de „grote buitenlandse politiek” van het verenigde burgerdom, dat zich altijd en overal door innige verwantschap gebonden voelt aan de ergste vijanden van de Russische revolutie *). Hij, die het recht heeft om te slaan, moet hard slaan.

*) Tegenwoordig — aan het eind van 1934 — staat de Franse diplomatie in het open armen tegenover de Russische, de sympathie voor de Sowjets is de mode in Frankrijk vanwege het evenwicht in Europa. Dit spel aan de oppervlakte van de grote politiek van het kapitalisme moet niemand op een dwaalspoor brengen Maar ondertussen stelt deze toestand ons in staat meer dan vroeger de objectieve waarheid over de Russische revolutie en haar gevolgen aan het Franse publiek duidelijk te maken en dat is in ieder geval een voordeel.

HOOFDSTUK III.

HET NATIONALE VRAAGSTUK.

Dadelijk na de Octoberdagen werd Stalin benoemd tot Volkscommissaris voor de Nationaliteiten, een post, die hij tot 1923 zou vervullen.

Het vraagstuk van de nationaliteiten of: de Eenheid in de Verscheidenheid.

Het is ongeveer tien jaar geleden, dat Stalin bij een plechtige gelegenheid verklaarde, dat de eerste grondslag van de Sowjet Republiek weliswaar het samengaan van arbeiders en boeren was, maar de tweede het verbond van de verschillende nationaliteiten: Russen, Oekraïners, Basjkieren, Wit-Russen, Georgiërs, Armenen, Tataren, Kirghiezen, Oesbeken, Toerk- menen en de inwoners van Azerbeidsjan, Daghestan en Tadzjikistan.

Na de vernietiging van de twee oude stelsels in Rusland — het Tsaristische en het burgerlijke, het ene drie eeuwen en het andere zes maanden oud — gold Stalin voor allen en in de eerste plaats voor hen, die de leidende functies hadden, voor Lenin en het Centraal Comité, als een van de best geschoolde theoretici en werkers ten opzichte van het nationaliteitenvraagstuk. En men beschouwt hem op het ogenblik als degen, die er in de Unie het meeste van weet.

Het is een levenskwestie, een kwestie van het geraamte voor de nieuwe Staat in het bijzonder en van het geografische geraamte van het socialisme in het algemeen. Dit vraagstuk komt aan de orde niet alleen bij de duidelijke kaart van Rusland, maar ook bij de verbrokkelde en grillige grenzen op de wereldkaart.

In de Westerse landen zeggen wij dikwijls: „de Russen”, als wij de burgers bedoelen van het land, dat zich uitstrekt van Polen tot Alaska over acht duizend kilometer van de aardbol. Maar dat is tegenwoordig slechts een summiere, afgekorte en, om zo te zeggen, symbolische manier van zich uit te drukken. Want Rusland is een van de landen, die de U.d.S.S.R. vormen. Niet een provincie: een land, een republiek. Behalve Rusland zijn er op twee milliard hectaren van de Unie nog een twaalfstal nationaliteiten en zowat honderd kleine landjes of volksgemeenschappen, die zich tot een federatie hebben aaneengesloten nadat zij vroeger, zonder dat hun enige keuze gelaten was, ingelijfd waren bij het familiebezit van de Russische heersers, die in het Kremlin zetelden. Het eigenlijke Rusland is niettemin het belangrijkste land en het is een Russische stad, die het administratieve centrum is van het grondgebied, dat zich halverwege de wereld uitstrekt: een administratief centrum moet er nu eenmaal zijn, als men prijs stelt op administratie. Maar de Georgiër is een Georgiër. De Oekraïner is een Oekraïner. Zij zijn niet meer Russen dan gij of ik.

Onder de Tsaren werden deze volkeren en landen, die met geweld veroverd waren ook met geweld vastgehouden in de nationale schoot en toen betekende nationaal - en hoe hard en ruw — „Russisch”. De Russificatie, de denationalisatie, een Russisch kleurtje over het materiële en over het geestelijk leven: de grenzen vertrappt door de laarzen van de militairen, de nationale taal met veel kabaal vervangen door de Russische. Zoals wij in het voorbijgaan al bij Georgië hebben gezien, was het er de centrale macht in Petersburg en Moskou, den heiligen man, die behangen met gouden tressen uit het Paleis de scepter voerde over „alle Russen”, om te doen de gekoloniseerde vreemde volkeren van gedaante te laten veranderen. Uit zijn omgeving kwamen de verderfelijke wetten, die bestemd waren om de oorspronkelijke aard van de volkeren te doen verdwijnen — al moest het hun leven kosten.

Deze nationaliteiten leven tegenwoordig onder een heel ander regiem, dat het logische gevolg is van de socialistische beginselen. En deze beginselen, die, sinds de stichting van de Staat van Arbeiders en Boeren, een vraagstuk regelen, dat de grondslag is van de beschaving in de wereld, die ideologisch het probleem internationaal zien, terwijl zij het nationaal

zo goed mogelijk regelen — van deze beginselen was en blijft Stalin de erkende vertolker. Bij al zijn specialiteiten is dit een van de bewonderenswaardigste en de andere Sowjet-dcskundigen op dit gebied geven toe, dat zij hun kennis voornamelijk geput hebben uit de artikelen, die hij in de loop der jaren vóór de oorlog in het tijdschrift Prosivesjtsjenie (Ontwikkeling) geschreven heeft.

Verder was, zoals we al geconstateerd hebben, de instinctieve oppositie tegen de Russen, de angst voor de Russische dictatuur (zelfs onder het socialisme) het kenmerkende van de eerste periode in de geschiedenis van de revolutionaire propaganda binnen dat wonderlijk continent, dat het Russische Keizerrijk heette. Zodra de Partij begon te werken, zag men nationale en nationalistische stromingen, die verdeeldheid brachten onder de arbeiders en een algemeen wantrouwen tegen het Russische proletariaat.

In 1905 hadden de Poolse en Litause arbeiders — die toen Russische onderdanen waren — hun afzonderlijke Sociaal-democratische Partijen, die niet aangesloten waren bij de Russische Sociaal-democratische Partij. Vele Joodse arbeiders deden hetzelfde (Bond van Joodse arbeiders).

Pas op het IVe Sociaal-democratische Congres in 1906 te Stockholm sloten de Litause, Poolse en Joodse bonden zich aan bij de Russische Partij. Maar de heftige vervolgingen onder den Tsaar, die het resultaat waren van de revolutie van 1905, veroorzaakten vanzelfsprekend weer een zo sterke opleving van de neiging tot nationale en half-nationale afscheiding, dat door de algemene verspreiding van dit nationaal bewustzijn de verschillende proletariaten zich automatisch losmaakten van het Russische proletariaat.

De grondbeginselen van het program en van de taktiek van de Partij ten opzichte van het nationale vraagstuk, die in 1913 in de artikelen van Lenin en Stalin waren uitgewerkt, werden in Augustus 1913 in een Resolutie aan een Partij-Conferentie voorgelegd.

Dit waren de belangrijkste punten: het recht voor de volkeren om zelf te beschikken over hun eigen lot, ook over een afscheiding van het Tsaristische Rusland. Voor hen, die zich wilden aansluiten bij een federatie, bij een Unie van Nationale Regeringen: territoriale autonomie, afschaffing van een algemene officiële taal (het Russisch), het recht op de moedertaal,

(daarbij inbegrepen die van de nationale minderheden), opheffing van alle vormen van nationale (Russische) onderdrukking.

Zo hebben dus Lenin en Stalin door het uitdenken van deze Marxistische oplossing van het nationale vraagstuk zo bewust en volkomen consequent, omdat ze het uiteenvallen van het oude keizerrijk voorzag, de nationale kwestie zó duidelijk gesteld en overgeheveld in een revolutionaire, dat er geen ontkomen meer aan was. Zij hielden zoveel mogelijk rekening met het bewaren van de eenheid van iedere volksgroep in het grote geheel, dat Rusland werd genoemd, (de zelfregering was niet alleen een op zichzelf waardevolle morele factor, maar bevorderde ook de levenskracht en de scheppende vermogens) zonder de eenheid van het geheel uit het oog te verliezen, die praktisch zeer belangrijke voordelen heeft.

Bovendien werd deze eenheid zeer versterkt door het socialistische netwerk (zowel op politiek als op vakverenigingsgebied), dat al één geheel was.

De stelling van Lenin en Stalin, die een nauw verband legt tussen theorie en praktijk, die de idee en de actie organisch aan elkaar verbindt, (het Marxisme, dat een toegepaste wetenschap is, heeft voortdurend denkers nodig, die contact hebben met de werkelijkheid, waardoor zij steeds voortgedreven worden) — verzette zich uitdrukkelijk tegen de stelling van de Austro-Marxisten, die men aanduidt met de naam „nationale autonomie op cultureel gebied” en die onder de Sociaal-democraten aanhangers had.

De Oostenrijkse „opportunisten” wilden niet anders dan gesloten nationale eenheden, waarbij het socialisme zich dan maar moest aanpassen. Daar kwam dus uit voort een socialistisch separatisme: in het plan van deze ideële kadasterontwerpers werd het socialisme genationaliseerd in plaats van het nationalisme gesocialiseerd. Men sneed het socialisme in het Rijk van Nicolaas II in nette stukken. Deze z.g. verbetering was verkeerd en Lenin en Stalin kwamen er tegen op. Het was een gevaarlijke overdrijving en het bracht het evenwicht tussen de gewenste autonomie en de noodzakelijke eenheid in gevaar, wanneer men op dit speciale — en nieuwe — terrein van het socialisme ook de nationale verdeling en het respect voor de grenzen toeliet. Dat was in tegenspraak

met de gezonde en opbouwende geest van het Marxisme.

Onder deze bedrijven door kwam de eerste schoonmaak van Februari en het omvallen van de troon. Het was Stalin, die in April 1917 een rapport uitbracht over het nationale vraagstuk aan de Conferentie van de Bolsjewistische Partij. „Het was niet voldoende om de formele eenheid van de volkeren te verkondigen. Dat zou geen groter uitwerking hebben gehad dan de proclamatie over de Gelijkheid in de Franse revolutie.” (Manoeilski). Men moest verder gaan en het dieper zoeken. Stalin stelde voor om de beginselen te aanvaarden, die onder het Tsarisme waren voorgesteld. Dit voorstel werd aangenomen, maar niet zonder moeilijkheden: Pjatakof en andere congresleden debatteerden tamelijk uitvoerig tegen de clausule, die het zelfbeschikkingsrecht der volkeren zover wilde laten gaan, dat zij zich ook konden afscheiden — zij vreesden de gevolgen daarvan. *)

Er moet vooral de nadruk op gelegd worden, dat de aanvaarding van deze stelling van de nationaliteiten, die werkelijk van durf blijkt gaf in zijn socialistische grootmoedigheid en eerlijkheid, de belangen van de revolutionaire strijd gediend heeft. De Bolsjewistische Partij kreeg daardoor de kans om voor de arbeiders- en boerenmassa's in haar ware gedaante te verschijnen, de enige partij, die op een consequente manier streed tegen de tsaristische nationale onderdrukking, waar Kerenski, geflankeerd door de Mensjewiki, mee doorgedaan was.

Dit dogma van de bevrijding der onderdrukte volkeren naast dat van de sociale bevrijding onder het motto van vrede, eigendom van de grond en de productie in handen van de arbeiders, liet de nationale idealen samensmelten met de socialistische en bevorderde de voorbereiding van de Revolutie van October. De houding van de Bolsjewiki tegenover het nationale vraagstuk bezorgde hun de algemene sympathie zonder dat er nationale eenheden afvielen, zoals men had kunnen vrezen. En hier zegevierde voor de zoveelste keer de

•) Miljoekof heeft in een rechtskundige studie over de Sowjet-Unie gezegd, dat de mogelijkheid voor iedere Staat om zich terug te trekken, hem de rechtspersoonlijkheid ontnam en hem dus verhinderde om ooit een internationale verbintenis aan te gaan. Dat is niet gebleken. Wat wel gebleken is daarentegen, is de enorme morele invloed, die de afwezigheid van enige dwang aan de Communistische Partij bij de aangesloten volkeren van de U.d.S.S.R. heeft gegeven.

wijsheid, de ruime blik en de moed. „Als Koltsjak en Denikin overwonnen zijn, heeft Stalin geschreven, komt dat omdat de onderdrukte volkeren op onze hand waren.”

Na October, na de tweede schoonmaak in Oost Europa en de verwijdering van het democratische Tsarisme, waaruit de burgerlijke heerschappij bestond, werd Stalin de aangewezen politieke leider van de Partij in het nationale vraagstuk.

De Verklaring aan de Volkeren van Rusland was een van de eerste wetgevende daden van de Sowjet-regering. Opgesteld en geschreven door Stalin, luidde zij:

De Gelijkheid en de Souvereiniteit van alle Volkeren van Rusland. — Het Recht om over zichzelf te beschikken, zelfs om zich af te scheiden en een onafhankelijke Staat te vormen. — De afschaffing van alle monopolies en alle nationale (Russische) en godsdienstige (Grieks-Orthodoxe) privileges. — De vrije ontwikkeling van de nationale minderheden en andere ethnografische groepen, die op het grondgebied van het oude Rusland wonen.

Dat betekende voor de landen, die zich bij de federatie aansloten: een algemeen Verbond, dat uitsluitend administratief was en een maximum van nationale ontplooiing. De landen vormden onder elkaar een vereniging op de basis van wederkerige onafhankelijkheid.

Een ander belangrijk document, dat in 1917 verscheen, ondertekend door Lenin en Stalin, richtte zich tot alle Mohamedaanse arbeiders, die binnen de grenzen van het vroegere Europees-Aziatische Rijk van de Tsaren woonden. Dit was het achterlijkste en meest onderdrukte gedeelte van de z.g. Russische bevolking. De Sowjet-regering kondigde aan, dat een van haai' eerste daden zou zijn deze bevolkingen, die miljoenen sterk over Toerkestan, Siberië, het Wolga-district en de Kaukasus verspreid woonden — op het beschavingspeil van de anderen te brengen.

Laten wij een ogenblik stil staan bij deze indrukwekkende, menselijke en morele regeling van het ingewikkeldste en meest tragische van alle huidige problemen — en bedenken, dat dit evengoed toegepast kan worden op de verschillende onderdelen van één land als op de verschillende landen van een werelddeel en van de hele wereld. Het is inderdaad tragisch omdat het vraagstuk van de onderlinge verhouding van de landen — de kwestie van oorlog of vrede — de bloe-

dige vicieuze cirkel is geweest van de hele moderne geschiedenis. Het nationale gevoel en de vrede zijn onverenigbaar, volgens de gewone opvatting. Wie „nationaliteit” zegt, zegt expansie, zegt honger, zegt: opslokken. Er bestaat geen voorbeeld van een land, dat de materiële mogelijkheid had om op te slokken en het niet gedaan heeft. Bovendien verscherpen en verhogen de individuele winstpolitiek en het maatschappelijk conservatisme, die bij het kapitalisme horen, systematisch het gevaar van een catastrofe.

Het gebrekkige resultaat van de vroegere centralisaties, dat zijn de overeenkomsten (binnen zeer aanvechtbare grenzen) van een handvol uitbuiters en massa's uitgebuiten, overeenkomsten, die tegen de massa's in de naburige landen zijn gericht, terwijl het gezonde verstand ons voorschrijft, dat mensen met gelijke belangen zich bij elkaar zouden moeten aansluiten. Het valt niet te ontkennen, dat in de wereld het vernielende kapitalisme op het ogenblik vastgeroest zit aan de nationale grenzen en dat het grootste bezwaar tegen de bevrijding door middel van algemeen overleg voornamelijk komt van dat kunstmatig opgewekte nationalisme, dat de mensheid langzamerhand doordringt en dat ieder onderdeel van de aardse legkaart, dat een eigen naam heeft, volpompt met onbedwingbare ambities. Ook bestaat de eigenlijke propaganda voor het kapitalisme (dat een bijzonder verschrikkelijke vorm aanneemt in dit stadium van de maatschappelijke strijd, nu de economische crisissen en allerlei ideologieën de tegenwoordige generaties meeslepen) in het aanwakkeren en het waanzinnig opvoeren van het nationalisme van de menigte, het uitdagende afsluiten van de diverse „vaderlanden”, de onverbiddelijke verdeling van de wereldkaart, omdat van deze ziekelijke geestestoestand, van dit gebrek aan evenwicht het voortbestaan van het kapitalisme afhangt.

Maar zie hier nu de mannen van October, die hun revolutie hebben volbracht in een land, waar een aantal zeer verschillende volkeren en rassen bij elkaar woonden *) — en waar bovendien een lange traditie van onderdrukking het nationalisme dikwijls overgevoelig had gemaakt — zie hier voor de eerste maal een redelijke en weloverdachte oplossing van die

*) Deze landen verschillen onderling veel meer dan die de Unie van de Verenigde Staten van Amerika hebben gevormd en er waren tussen hen ook grotere contrasten dan tussen Russen, Fransen of Duitsers.

eeuwenoude vijandigheid, die op de hele planeet voorkomt, de logische formule, die de beide onverenigbare begrippen van nationale individualiteit en solidariteit in de praktijk samenbrengt en de vaderlandsliefde niet tegenover maar in het socialisme plaatst.

Het geheim van de grote formule is het uit elkaar houden en precies op de goede plaats zetten van de beide hoofdbeginselen, dat van de individuele vrijheid en dat van de onderlinge afhankelijkheid: zonder verwarring en zonder inbreuk op elkaars rechten moet aan ieder zijn eigen gebied en zijn eigen middelen aangewezen worden, zodat zij zich naast en niet ten koste van elkaar kunnen ontwikkelen.

De oorspronkelijke eigenschappen, het zedelijke en verstandelijke peil van het geheel, de nationale cultuur, de ziel van een volk; alles wat tot uiting komt in de zeden en gebruiken, in de kunst en de wetenschap, maar ook in familiegevoel en familietrots; alles wat samenhangt met de moedertaal — (die elastische kracht, die de geest en het hart van de volkeren in beweging brengt en verder ontwikkelt) — dat alles wordt niet alleen bewaard maar verrijkt, niet alleen voor de landen, maar zelfs voor afzonderlijke streken, zozeer houdt men rekening met de werkelijkheid. Men zou kunnen zeggen, dat er een bijna overdreven eerbied is voor de nationaliteit der minderheden: worden er niet, nu in de 20e eeuw, door geleerden in Moskou alfabetten bedacht om de eeuwenoude geestelijke tradities van kleine minderheden, die heel ver weg wonen op te vangen, vast te houden en hen in staat te stellen wakker te worden, opnieuw te worden geboren en te groeien volgens eigen aard en aanleg. „Dat gaat te ver, dat is waanzin,” zegt het kortzichtige verstand. Maar de grote wijsheid, die helder ziet, is het daar niet mee eens.

Wat de godsdienstige nationale traditie betreft, die bijna nooit van oorsprong nationaal is, maar die in de meeste gevallen uit den vreemde komt (God komt van ver, evenals de Tsaar en de Russische beampte), die laat men voor wat zij is. Zij is eenvoudig onderworpen aan het gewone burgerlijk recht, waarmee iedere dwaalleer in een land, dat naar ontwikkeling en opklaring streeft, in botsing komt.

De collectieve eenheden, die op deze manier bevrijd en op hun eigen nationale terrein zelfstandig zijn geworden, verbinden zich aan de andere kant onderling. Met welke banden?

Administratieve, praktische, materiële, die aan alle betrokken party en een gezonde en krachtige ontwikkeling waarborgen, waar zij allen direct voordeel van hebben. Dezelfde opperste leiding voor het leger, voor de financiën, voor de buitenlandse politiek. Een gemeenschappelijk bezit van alle rijkdommen en natuurlijke hulpbronnen van de Unie. Deze band garandeert elk van de partijen belangrijke concrete voordelen. Een dergelijke organisatie maakt de uitvoering van gemeenschappelijke plannen mogelijk; grote werken van algemeen economisch nut, een verstandige regeling en verdeling van de meerdere rijkdommen: een vermenigvuldiging van de voorspoed van allen en van ieder afzonderlijk in een juiste verhouding tot de uitbreiding van de collectieve activiteit. Laten wij eraan toe voegen: een grote militaire macht, die natuurlijk alle Staten van de Unie, ook de zwakste, ten goede komt.

M. a. w.: de landen zijn onafhankelijk, voorover zij er een moreel belang bij hebben en verenigd op het gebied, waar zij materiële belangen hebben. Over de hele linie zijn dus de harde maar tevens zwakke banden opgelegd door het oude geweld der Tsaren, die zich gezwollen en misleidend de „verenigers der Russische landen” noemden, vervangen door werkelijke voordelen.

Tussen den Moskowitz en den Tataar, deze beide vreemden, bestaan wezenlijke verschillen: men is bezig ze te ontwikkelen en tot een hoger plan op te voeren. Daar maakt men een nationale wet van. Maar tussen deze beide mensen bestaan overeenkomsten: gemeenschappelijke behoeften, dezelfde en gelijke rechten op leven, vrede en zelfs op gemeenschappelijk bezit. Daar maakt men een algemene wet van. Dat is het gezichtspunt van waaruit de makers van de Sowjettoekomst de landkaart met haar positieve of ideële grenzen bezien. Eerst het onontbeerlijk minimum van gemeenschappelijke banden, die de veiligheid en de welvaart van het collectief verzekeren, vervolgens een zo groot mogelijke ontplooiing van de nationale individualiteit.

In het aangezicht van een wereld, waar de vrede tussen de volkeren in de letterlijke betekenis een onzinnige formule is geworden en waar ieder van de 75 of meer beslaande landen maar één doel heeft (sommige komen er openlijk voor uit en andere niet): te leven ten koste van de anderen in het aangezicht van een dergelijke wereld heeft het Sowjet-systeem,

dat zich van een nieuw maatschappelijk solidariteits-ideaal bedient om het oude ideaal aan te vullen en er voor in de plaats te komen, alle verwachtingen overtroffen. Zonder nog de bijkomende geestdrift in rekening te brengen, waarmee het niet alleen de Sowjet-Unie, maar ook de rest van de wereld heeft begiftigd.

Wat is er tegen deze opvatting in te brengen, zelfs als men het land, waar dit alles werkelijkheid is geworden, verlaat en het van een grote hoogte bekijkt, zo hoog als men komen kan zonder de aarde en onze tijd uit het oog te verliezen (want wie nog hoger gaat, komt in regionen waar het ideaal geen vorm meer heeft, waar het dode ideaal van de heiligenbeelden, de toverlantaarns en de wonderverhalen heerst). Men kan er niets tegen inbrengen, niets dat enige betekenis, enige zin heeft. In de grote landen kunnen er alleen de duistere eierzuchtelingen last van hebben, die zeggen: „Mijn ras moet alle andere rassen op aarde beheersen” en wier nationalisme niets anders is dan een besmettelijk verlangen naar uitbreiding van grondgebied. In de kleine landen kunnen alleen fanatieke waanzinnigen, die zich bedrinken aan het woord „autonomie”, die aan een volkomen afzondering boven alles, zelfs boven iedere vooruitgang de voorkeur geven, er last van hebben; al is dit onverenigbaar met de strenge sfeer van de algemene solidariteit en al dwingt het hen een kommerlijk en steeds onwaardiger bestaan te lijden, in afwachting van hun afzakken in de muil van het een of andere imperialistisch monster. Want voor de zwakke en achterlijke landen (en dat is het merendeel van de Russische Statenbond) is het systeem, op welk standpunt men zich ook plaatst, veel voordeliger en verstandiger, dan het systeem van de zuivere onafhankelijkheid zonder meer: in hun bond, als leden van een federatie, werken de landen samen aan een gemeenschappelijk doel en leven in vrede met elkaar op verstandelijke grondslag. Wanneer zij elkaar vreemd blijven, ontstaat er geen samenwerking maar concurrentie, die onvermijdelijk in vijandschap overgaat met alle lasten, alle dienstbaarheden, alle gevaren en alle geestelijke nederlagen, die daar het gevolg van zijn. De Sowjetlanden zijn tegelijk groot en klein. Als zij de Unie verlieten, zouden zij klein worden zonder dat daar enig voordeel tegenover stond. Dat alles is geen abstracte theorie meer zoals het vroeger het geval was. De jongste ge-

schiedenis van het land van de Sowjets illustreert het feit, dat het mogelijk is collectief onderscheid te maken tussen het tijdelijke en het geestelijke met levendige voorbeelden, die evenzovele bewijzen zijn: een aantal achterlijke landen, die opgenomen in de schoot van de Unie, met verbluffende snelheid de verschillende trappen van vooruitgang en welvaart, tegelijk met de nationale ontwikkeling, hebben doorlopen, dank zij de hulp van het centrum, d.w.z. van het geheel. Een aantal rassen, vroeger gezworen vijanden, maar de vijandschap is nu een legende geworden en tegenwoordig leven zij in volkomen vrede met elkaar. Dat men bereikt heeft, dat „de grenzen tussen de verschillende landen alleen administratief van belang zijn” (rapport van Manoeilski op het 5e Wereldcongres) is hetzelfde als of men de vrede bij de wet had vastgesteld. Het is een ongelofelijk mooi resultaat in de ogen van hen, die weten hoeveel binnenlandse twisten er vroeger waren en die nu op hun tochten dooi* het land de verbroedering constateren. Als men objectief wil blijven, is het niet mogelijk zonder ontroering deze verschijnselen te begroeten. Maar om terug te komen op het begin van dit bewegende panorama: het past ons te verklaren, dat de toepassing van de nieuwe nationaliteitspolitiek een grote hulp was bij de pacificatie van het ontzaggelijk grondgebied, dat bevrijd was van de Tsaren-van-de-knoet en van de Tsaren-van-het-geld. Zij maakte de „liquidatie” mogelijk, zoals men het daarginds noemt, van de contrarevolutionaire regeringen (Oekraïne, Toerkestan, Transkaukasië) en men moet hier herhalen, dat het alleen aan de interventie van de Duitse legers te danken was, dat de contrarevolutie zich versterkte op de grenzen en dat de Sowjetmacht in de Oekraïne, in Wit Rusland, Finland en de Baltische landen ten val werd gebracht. (De toestand werd alleen in de Oekraïne en in Wit Rusland weer hersteld).

Deze zelfde politiek tegenover rassen en minderheden maakte het ook mogelijk Koltsjak en Denikin de genadeslag te geven — nadat de Nieuwe Staat de Witten kwijt was geraakt, stelde deze politiek hem in staat combinaties van volkeren tot nieuwe republieken te maken.

Het was ook zo kennelijk in het voordeel van de gemeenschappen, dat zij naar de Sowjets gingen, zodra zij er kennis mee maakten. Een belangrijke factor was ook of men deze landen kende en hun in de taal toesprak, die ze verstonden —

en hier speelt de bekwaamheid en de persoonlijkheid van den man, die zich tot hen richtte, een beslissende rol.

In 1922: oprichting van de Unie van Socialistische Sowjet-Republieken. De naam van Stalin is voor eeuwig aan deze belangrijke historische datum verbonden. De Grondwet van de U.d.S.S.R., dat is fundamenteel deze ontzaggeijk ingrijpende wet, die door de revolutionaire minderheid onder het Tsarisme is opgesteld. Men kan haar zó samenvatten: zij schept, of liever, stelt voor: „Een nieuwe militaire en economische vereniging naast een zo groot mogelijke onafhankelijkheid, een volmaakte vrijheid van ontwikkeling voor de gehele nationale cultuur, een systematische vernietiging van alle overblijfselen van de nationale ongelijkheid, een machtige steun van de sterke aan de zwakke volkeren.” (N. Popof)

Laten wij even een blik slaan op het Zuiden, Westen en Oosten. In dat Transkaukasië, waar Stalin begonnen was in het geheim de massa's in vuur en vlam te zetten, in die streek van de „vijandige broeders”, waar alle elementen van de bevolking elkaar om de beurt te lijf gingen, heeft de Sowjet-politiek een wonder verricht: niet alleen is de rassenstrijd bijna absoluut verdwenen, maar de daar sinds eeuwen broeiende rassenhaat — en dit is gebeurd in weerwil van alle Mensjewiki, Dasnaks en de Moessawatisten, *) die pseudosocialisten, die even de macht in handen hebben gehad in de drie Transkaukasische landen en die daar gebruik van hebben gemaakt om alle binnenlandse twisten weer aan te wakkeren en het land, met behulp van het buitenland, op de rand van de afgrond te brengen. In het tegenwoordige Georgië, Armenië en Azerbeidsjan hoort men duidelijk deze overtuiging: voor een klein land is er geen beter beginsel denkbaar, om het zijn vrijheid zo volledig mogelijk te verzekeren, dan het Sowjet-beginsel.

Deze kwestie bracht een Abchasische boer, wiens eerlijke en eenvoudige geest door het socialisme was verhelderd, tot een aardige vergelijking met legendarische afmetingen: „Als een olifant op een vlakte spelende kinderen ziet en ze tegen een onweer wil beschermen en hij gaat er bovenop liggen, dan stikken ze allemaal door zijn bescherming. Maar ons handjevol Abchasiërs wordt werkelijk tegen het onweer be-

*) Leden van de socialistische partijen van Armenië en Azerbeidsjan, aangesloten bij de Tweede Internationale.

schermde door de Sowjet-olifant — omdat Stalin zijn poten vasthoudt.”

De Oekraïne. De kwestie van de Oekraïne was van verstrekkende betekenis. De Oekraïne, die zolang gebukt was gegaan onder het despotisme van de Tsaren, dat hen met geweld de Russificatie opdrong, werd na October een slagveld voor heftige burgeroorlogen: de strijd van de Oekraïense arbeiders en boeren tegen de Rada *), de strijd van de Donetsarbeiders tegen de benden van Kaledin, de Duitse bezetting van de Oekraïne, de omverwerping van het z.g. democratische bestuur en van de macht van den Hetmann Petljoera, die zich niet bekommerde om een democratische camouflage, de interventie van de Entente (het Zwarte Zee- eskader) de inval van Denikin, de strijd tegen de Witte Polen en tegen Wrangel. In de Oekraïne had de gevolgde politiek en de toegepaste taktiek een beslissende invloed op het eindresultaat.

Stalin, die er, zoals men zich herinnert, in 1918 werd heengezonden, hield zich niet alleen bezig met de militaire aangelegenheden, maar ook met de politieke en economische. In Maart 1920 was hij vertegenwoordiger van het Centraal Comité op de IVe Conferentie van de Partij in de Oekraïne en in 1923 nam hij deel aan de IVe Nationale Conferentie na het XIIe Congres van de Partij. Stalin heeft duidelijk „de enorme betekenis van een rechtvaardige, nationale politiek in de Oekraïne van het standpunt van het binnenland, maar ook internationaal onderstreept.” Ondertussen zijn ook in onze tijd nog vele ogen op de Oekraïne gericht, die er vroeger eveneens belangstelling voor hadden: Polen, dat toen samenspande met Frankrijk en nu met het fascistische Duitsland, en Hitler-Duitsland op eigen gelegenheid, verbergen hun hebzucht niet, ze spinnen hun intriges van witte draden en liggen op de loer. Het lijkt wel alsof er een geheim gevaar voortdurend deze republiek bedreigt, die zich openlijk en zonder enig voorbehoud bij de Sowjet-Unie heeft aangesloten.

Aan de andere kant van het Europese barbarendom, in Centraal Azië, heeft de vraag van de Sowjetisering die van het Verre Oosten naar voren gehaald en ze doet dat nog, evenals ze dat doet met de kwestie van de imperialistische en

•) Een Kozakken-organisatie.

kapitalistische kolonisatie in het algemeen. Wat betreft de invloed, die het socialisme, d.w.z. de Communistische Internationale, en de Sowjetmacht op de koloniale kwestie hebben, heeft Stalin geschreven: „Het Tsaristische Rusland was een knooppunt van imperialistische tegenstellingen. Het lag op de grens tussen het Oosten en het Westen en verbond twee maatschappelijke stelsels, die zowel in de hoog-onwikkelde kapitalistische landen als in de koloniën voorkomen. Het was het voornaamste steunpunt van het Westerse imperialisme en verbond het geldkapitaal van het Westen aan de kolonies in het Oosten. Daarom is de Revolutie in Rusland de schakel tussen de proletarische revoluties van de ontwikkelde kapitalistische landen en de koloniale revoluties. Daarom is zijn ervaring, de ervaring van de Communistische Partij van de Sowjet-Unie, van een wereldbetekenis.”

Toch bestond er in het begin van de Sowjetmacht een „Aziatische” opvatting van het probleem der nationaliteiten. Zij was te herkennen aan sterke „koloniale” tendenzen, b.v. de voogdij over het verre land, het overwicht van het Russische element bij het uitwerken en uitvoeren van de Sowjetisering. Het waren Russische arbeiders, Russische functionarissen, die naar Azië gingen, alles op hun eigen houtje regelden en in orde maakten — terwijl de bevolking „opzij gezet werd door het socialisme,” zoals Stalin het uitdrukte.

Dat was niet in overeenstemming met een van de Marxistisch-Leninistische beginselen, waar Stalin bijzonder op gesteld was: de bewuste, directe deelname van allen aan het gemeenschappelijke werk. Stalin strijdt dus hardnekkig tegen deze uitwassen van Moskowitische alleenheerschappij, vermengd met socialistische rationalisatie, een methode, die wat al te veel lijkt op een protectoraat of op koloniale methoden tegenover den Sowjet-inboorling: een systeem, dat theoretisch fout en praktisch onbruikbaar is.

Hij legde er zich op toe de bevolkingen in alle opzichten bij hun eigen opbouw te betrekken, hun hun vooruitgang tegelijk met hun nationaliteit in handen te geven en in plaats van passief, maakte hij hun socialisme actief. Dat gelukte door middel van grote economische werken, waar de uitgestrekte randgebieden, die tot nu toe in de wazige verten van Siberië verloren waren gegaan, voordeel van hadden.

In deze geest werd er verder gewerkt aan de herziening

van het bestuursapparaat van Toerkestan, dat van toen af aan een geweldige economische bloei te zien geeft en aan een nieuwe en doordachte grenswijziging in Centraal Azië. Er werden verscheidene republieken gevormd: Oesbekistan, Toerkmenistan, de Republiek der Kirghiezen.

Het hele Sowjet-Oosten, dat op het ogenblik zo bedreigd wordt door het buitenlandse imperialisme ... (het provocatorische Japan, dat aan de verkeerde kant gemoderniseerd is en, tot de tanden gewapend, in de voorhoede op de loer ligt, terwijl de anderen erachter staan) — dat hele Oosten wordt verdedigd door het rechtvaardige, positieve, rijke, socialistische ideaal, dat zich meester heeft gemaakt van de bevolking.

En zo komen wij midden in het Chinese probleem terecht. Het reusachtige gebied, dat even groot is als Europa, de volksmassa, die sinds het begin der tijden alle andere massa's de loef afsteekt, heeft ook haar pseudo-revolutie gehad. Eerst is er niet veel meer gebeurd dan het afzagen van de poten van een machtige troon en na de dood van Soen Yat Sen is China overgeleverd aan een groep, die het ten eerste wilde beletten verder aan zijn bevrijding te werken en die er ten tweede fabelachtige fortuinen uit wilde halen. Het ongelukkige China is in het verleden en in het heden slachtoffer geweest van buitenlandse en binnenlandse struikrovers. Voor de Kwomintang (de regeringspartij) en de generaals, die de meeste soldaten hebben, en die daarom aan de touwtjes trekken in de Kwomintang, is er maar één zondebok: de communist. En voor de Japanners en de grote landen in het Westen is dat precies zo. Zij trachten de communisten evenals trouwens de liberalen uit te roeien en de Chinese regering laat de schrijvers, die over rechtvaardigheid praten, levend begraven. Nu is er een grote Communistische Partij in China, die in tegenstelling tot het handjevol regeerders en militairen, die het land in bedwang houden en die omgekocht zijn door de verschillende grote mogendheden, er naar streeft het onmetelijke rijk uit zijn beklagenswaardige positie te verlossen. Dat is al gelukt in een uitgestrekt gebied, dat de Partij is gaan hervormen in de zin van de socialistische vooruitgang en zij heeft met haar leger van een miljoen soldaten de vijf grote offensieven, die de officiële en buitenlandse bandieten op touw hadden gezet, afgeslagen. Ongeveer een vierde van China met honderd miljoen inwoners is op het ogenblik „rood”

en dat nieuwe China wil niets meer of minder dan het oude China heroveren. Men is nu bezig met de zesde veldtocht, waar Tsjang Kai Sjek van aan het hoofd staat, de grote met goud behangen saboteur van China, bijgestaan door den Duitsen generaal Von Seeckt met een leger van 600.000 man, 150 vliegtuigen en 200 kanonnen. Dit leger wil Sowjet China omsingelen — of liever het doet een poging ertoe — door middel van een gordel van vestingen, die opgericht worden naarmate het leger vordert. Dit zesde offensief tegen het bevrijde China heeft tot nu toe aan het parasitaire Witte China een milliard Chinese dollars en honderdduizend man gekost. De Wille Chinezen hebben Sjoeking, de hoofdstad van Sowjet China ingenomen, zegt men. Maar de tactiek van het Rode Leger was ondertussen aangepast aan de omstandigheden. Zijn offensief is begonnen; na een deel van de vroegere stellingen verlaten te hebben, marcheert het leger in andere streken zegevierend verder, waardoor de verloren posities ruimschoots vergoed worden. De toestand is op het ogenblik zelfs zó gunstig voor hen, dat het bijna zeker schijnt, dat dit leger er niet alleen in slagen zal de Witte inval uiteen te jagen, maar dat het ook in contact zal komen met de Japanse troepen en zijn doel zal bereiken: „de heilige oorlog van nationale verdediging tegen het Japanse imperialisme.”

Alle vrije geesten ter wereld moeten wenschen, dat het dit zal bereiken en dat er op deze wijze een eind komt aan het martelaarschap van een werelddeel. Voor wie onbevooroordeeld deze zaak bekijkt, is de formule: „China voor de Chinezen” niet anders op te vatten dan als „Sowjet China”.

Stalin heeft zich in het bijzonder met de Chinese Communistische Partij en met de heldhaftige daden van de Chinese Sowjets bezig gehouden. Hij heeft in 1926 persoonlijk in de Chinese Commissie van de Komintern de lijn van de Chinese Partij duidelijk uitgestippeld. Bij zijn optreden, waaraan de herinnering nog altijd levendig is in de Communistische Partij, bestreed hij de fouten en afdwalingen, die het gevolg waren van het wantrouwen tegen de revolutie van de arbeiders en boeren en een zekere neiging om de Chinese revolutie als een democratisch-burgerlijke te willen zien. „Alle maatregelen, die hij heeft voorgeslagen, zijn later door de gebeurtenissen gerechtvaardigd.”

Deze nationaliteiten-politiek, die ver over haar eigen gebied

uitgaat, is niet alleen een heilzame actie voor de koloniale en half-koloniale landen (waar de nationale bevrijding de eerste stap is op de weg van de sociale bevrijding en waar het socialisme ze alle twee tegelijk brengt). Zij heeft direct en indirect invloed en zal dat blijven hebben op een hele reeks Europese landen met onderdrukte minderheden: de landen met een bijeengeraapte bevolking, moederlanden met hun kolonies, die kunstmatig gevormd of vergroot zijn na de oorlog van 1914: Joegoslavië, dat geen federatie is, maar een aan elkaar gelijkde combinatie van Slowenië, Kroatië, Montenegro, een stuk van Macedonië — onder de dictatuur van Servië; Tsjecho-Slowakije, een eigenaardig aftreksel van een zonderling Oostenrijks-Hongaars mengsel; Polen, waar niet meer dan de helft van de inwoners Polen zijn; Roemenië, waar de kinderachtige en barbaarse chirurgen van Versailles in grote haast Hongaars Transylvanië, Russisch Bessarabië en de Dobroedsja aan vastgenageld hebben; en zelfs Engeland in zijn gedwongen huwelijk met Ierland, dat al van oudere datum is (een zaak die nu ongedaan wordt gemaakt) en ook het Waals-Vlaamse land, dat zich België noemt.

In al die landen bevordert de volkerenleer van het Leninisme orde en revolutie en vanuit de diepte zijn miljoenen ogen gericht op deze nieuwe wetten vol wijsheid en redelijke oplossingen. In de koloniale en half-koloniale landen moet het Sowjetbeginsel met de dubbele bevrijding, die het brengt, ontzaggelijk grote volkeren, die „op het ogenblik nog reserves voor het kapitalisme vormen, in reserves voor het socialisme veranderen.” (Stalin)

Maar laten wij er niet aan twijfelen: dit licht straalt over de hele wereld zonder uitzondering. In de Oostelijke helft van Europa en de Westelijke helft van Azië is het de nationale toepassing van een internationale formule. Deze formule is volkomen af en voor ieder te begrijpen. De Sowjetstaat is eens en voor altijd een onafscheidelijk deel van de landen en rassen op de wereld geworden.

Zodra geheel Europa Sowjet zal zijn geworden, zal er een Frankrijk, Duitsland, Italië, Polen enz. zijn, die zich volgens hun eigen geestelijke en morele tradities kunnen ontwikkelen, evenals nu en zelfs meer dan nu, — maar tussen de landen zullen slechts administratieve, onschadelijke grenzen zijn.

Zo doet zich aan onze ogen, die niet gewend zijn aan nieuwe

verschijnsels op zo grote schaal, de Sowjet-oplossing van het onoplosbare nationale probleem voor. Zo is het in theorie en in praktijk. Ziedaar de grondbeginselen van de socialistische opbouw „in de ruimte”, beginselen, die zo eenvoudig en rechtvaardig, zo wetenschappelijk juist en tegelijk moreel zijn en de verscheidene idealen tegelijk verwezenlijken. Als het socialisme niet bestond, zou men het wel moeten uitvinden om de huidige werkelijkheid te ontwarren; men zou het moeten uitvinden in zijn strak geraamte als de cijfers, soepel als het vlees.

Wij zien het hier in werking, hoe het de mensheid ordent, die in de huidige tijd ten prooi is aan nijd, haat en getwist — om aan het duizendjarig en onsamenhangend zoeken van de massa’s, die op de aarde leven, naar een betere samenleving een einde te maken. In de barbaarse chaos van onze overgangstijd, van onze Middeleeuwen, klinken de leuzen van de voorlopers, van de mensen, die er zich op kunnen beroemen, dat zij de wereld in haar werkelijke gedaante hebben ontdekt.

HOOFDSTUK IV.

DE EERSTE STENEN.

Zo zal dus door een eigenaardige samenloop van omstandigheden het eerste land, dat de weg naar het socialisme opgaat, Rusland zijn, een economisch en cultureel achterlijk land niettegenstaande zijn sterke revolutionaire leiding. Met één sprong over de republieken van bordpapier en over het stalenboek van verschillende kapitalistische stelsels, die in de democratische monarchieën en in de monarchistische democratieën gebruikt werden — heen te komen, dat was ideologisch een prestatie.

Maar hoe was het in de praktijk?

Toen men de macht in handen had, moest men er ook gebruik van maken en dat wel zonder een ogenblik te verliezen. De enorme staatsmachine, die — na een kort en onzeker verblijf bij de Voorlopige Regering — uit de handen van een kwaadaardige en opgeblazen ledepop overgegaan was in de handen van de uiterst-linksen, de geestdriftige denkers, moest ten koste van alles blijven functioneren in het grootste land op de aardbol tussen een verleden, dat niet meer en een heden, dat nog niet bestond.

Van de drie reusachtige opgaven, die vervuld moesten worden: de oorlog tegen het buitenland, de burgeroorlog en de binnenlandse sociale en economische organisatie, kan men niet zeggen, dat de eerste al geregeld was, zelfs na Brest Litowsk en de Wapenstilstand niet, want al hadden de meeste vroegere vijanden officieel de strijd opgegeven, de burgeroorlog, die twee jaar na de Revolutie nog voortduurde, zat vol buitenlandse inmenging.

Wat moest er worden gedaan? Alles. Van de ene dag op de andere voortleven en steen voor steen opbouwen. Alles tegelijk. De revolutie organiseren, de contrarevolutionaire aanvallen afslaan, op alle fronten en aan alle grenzen, en van het vroegere Russische keizerrijk, een agrarisch land met een laag ontwikkelingspeil (80% boeren, 70% analfabeten), dat vernield, geplunderd en uitgemoord was, een groot land maken, dat als enige tussen alle andere een socialistische politiek voerde en economisch op een zo hoog mogelijk peil stond, even hoog of nog hoger dan de andere.

Laten wij nog eens teruggaan naar die dagen van rijp worden, naai' het uitgangspunt. Hoe stond de balans en wat was er voor inventaris? Wat was er over van Rusland in November 1917 op het moment, toen men Lenin in het Smolny- instituut mededeelde, dat de rode vlag gehesen was en dat deze vlag van nu af aan een van de middelpunten van de wereld was?

De imperialistische oorlog van 1914 had Rusland 40 milliard goudroebels gekost, de slachting van een derde van zijn arbeidersbevolking; de industriële productie en het transport waren teruggelopen tot een vijfde of zesde van de cijfers van 1913. De burgeroorlog, die het rijk bijna over zijn gehele uitgestrektheid teisterde, betekende een verlies van 50 milliard goudroebels. De fabrieken lagen in puin en een groot deel van de openbare werken ook. Van de velden, waar het vuur gewoed had, lag de helft braak. De administratie, het onderwijs, alle staatsinstellingen waren gedesororganiseerd door de ellende van de oorlog en de haat van den binnenlandsen vijand. Het Rode Leger had geen schoenen, geen geweren, geen brood. De nieuwe Staat, die ten prooi zou vallen aan de blokkade en aan de boycot, moest eerst nog de gewapende inval van de grote mogendheden doorstaan. Laten wij die inval eens van nabij bekijken, een inval van een bijzonder gemeen en verraderlijk soort, die door de heren Clemenceau, Poin- caré en Lloyd Gorge, de officiële onderdrukkers van volksopstanden, die massa's mensen hebben laten ter dood brengen en gevangen zetten — oude tijgers, dat zij waren! — op touw gezet werd, zoals zij alle bevrijdingsopstanden, die uit de oorlog voort zijn gekomen, met succes onderdrukt hebben. Laten wij beginnen met wat de „geachte Mr. Churchill”, volgens Stalin, genoemd heeft: „De inval van 14 Staten.”

Het leger van den Witten avonturier Koltsjak, die den Tsaar weer op de troon wilde brengen, heeft van de Franse regering 1.700 mitrailleurs, 30 tanks en tientallen kanonnen gekregen. Vele duizenden Engels-Amerikaanse soldaten, 70.000 Japanse soldaten, ongeveer 60.000 Tsjecho-Slowaakse soldaten hebben deel genomen aan het offensief van Koltsjak.

Het leger van Denikin — 60.000 man — is volledig uitgerust door Engeland. Het heeft 200.000 geweren, 2.000 kanonnen, 30 tanks gekregen. Vele honderden Engelse officieren zijn adviseur of instructeur in het leger van Denikin geweest.

De landing van de Geallieerden bij Wladiwostok gebeurde met twee Japanse divisies, twee Engelse bataillons, 6.000 Amerikanen, 3.000 Fransen en Italianen.

Engeland heeft aan de burgeroorlog in Rusland 140 miljoen pond sterling besteed en — een uitgave, die voor de gokkers op de wereldkaart minder zwaar weegt — 50.000 soldaten.

Van 1918—1921 hebben Engeland en Frankrijk zonder ophouden Russen gedood en Rusland verwoest. Een paar kanttekeningen: aan het eind van 1927 waren nog 450 ingenieurs en 17.000 arbeiders bezig met het herstellen van de vernielingen in één enkel petroleum-district in de Kaukasus, veroorzaakt door het doortrekken van de Westerse beschaving. En men kan de schade, die toegebracht is door de geweldige en monsterachtige interventie van de Europese grote landen en van Amerika op 44 milliard goudroebels stellen.

Wij behoeven maar te bedenken, dat in 1921 — drie jaar na het einde van de oorlog — de Franse admiraal Dumesnil, die zich in Rusland bevond, openlijk de vijanden van de Sowjet-regering beschermde, i) Dat de heer Millerand, president van de Franse Republiek (hij had voorzitter kunnen zijn van een wereldbond van afvalligen) en de heer Doumergue, ook president van de Republiek (de deftige oude heer, die kortgeleden nog de Fransen al jeremiërende uitgekleeft heeft, terwijl hij zijn democratische linkerhand aan de fascistten toestak), dat deze heren, die gedurfd hebben wat Engeland en Turkije niet eens durfden, officieel Jordania en Tsenkely, die uit

*) Is dat niet dezelfde Dumesnil, die de politie arresteerde als directeur van de „Speciale Financiële Maatschappij” bij de scandaleuze krach van dit lichaam, toen zijn chef Charles Levy eveneens gearresteerd werd?

Georgië verjaagd waren, als het hoofd en de gezant van dit land erkend hebben. En dat het officiële Frankrijk, dat zich altijd beroemt op zijn loyaliteit en democratie, Koltsjak en daarna Wrangel als vice-Tsaren heeft erkend.

Laten wij eraan denken, dat de Witte Garden weer in Frankrijk bijeen gekomen zijn, dat zij daar een bewapende Staat in den Staat vormden, hun verschillende organisaties en militaire formaties hebben ontwikkeld onder de goedkeurende blikken van de overheid, die andere buitenlandse arbeiders, wanneer zij deelnemen aan een niet-officiële of niet-godsdienstige demonstratie, uit het land zetten of nieuwe wetten in elkaar flansen om ze zonder enige reden er uit te kunnen zetten. Deze, door het Tsarisme gehuurde sluipmoordenaars hebben een gewapend défilé gehouden onder de Are de Triomphe door en zij waren het, die de arm van den Witten moordenaar Gorgoelof in beweging hebben gebracht (president Doumer had zich in de ogen van de Tsaristen schuldig gemaakt aan onvoldoende vijandigheid tegenover de Sowjets). Wat de vroegere soldaten van Wrangel betreft, zij zijn in de Balkan-landen met open armen ontvangen en vooral in Joegoslavië, waar zij gewapend — en zelfs in uniform — op het sein wachten, dat zij op kunnen marcheren in dienst van de heilige zaak van de reactionaire opstand. Joegoslavië was niet bepaald in zijn recht toen het Hongarije verweet, dat dit moordenaars kweekte — het kon hoogsten Hongarije van oneerlijke concurrentie beschuldigen.

Nu wij toch bij dit onderwerp aangeland zijn, kunnen wij ook de laatste jaren beschouwen om een beter overzicht te krijgen van de enorme, systematisch opgezette aanslagen, die men tegenwoordig bij ons maar zoveel mogelijk tracht te verheimelijken — alsof de Geschiedenis een keurige salon was, waar men liever niet over onnette dingen praat om de geachte aanwezigen niet te hinderen.

Het saboteren van de opkomende industrie, die door de U.d.S.S.R. met bovenmenselijke inspanning weer werd opgehouden, werd tot een soort internationale instelling, waar belangrijke personages, officieren, technici, politieke agenten, de diplomaten en de politie van de grote landen, aan meewerkten. Wat een ondergrondse intriges, wat een complotten! Ik ben nog onder de indruk van alle fotografieën van documenten, die mij persoonlijk vertoond zijn.

Jarenlang kon men nergens in de Sowjet Unie komen, of men ontdekte zonder mankeren de Engelse, Franse, Poolse of Roemeense bacillen van spionage en geknoei vermengd met die van de witte pest. Er is nog wel wat van over. Dezelfde mensen, die de bruggen en wat er nog van grote openbare gebouwen over was, in het naar adem snakkende Rusland de lucht in lieten vliegen, die amaril in de machines deden en de weinige locomotieven onbruikbaar maakten — deze zelfde mensen strooiden gemalen glas in de levensmiddelen van de arbeiderscoöperaties in 1933 en gaven in 1934 een der hunnen de opdracht Sergej Kirof van achteren te besluipen en hem zijn hersens in het Smolny-instituut te Leningrad in te slaan. Er worden nesten van samenzweerdere en hele groepen moordenaars en terroristen ontdekt, die de grenzen van Finland, Polen en Letland over komen, waar zij zich bij massa's ophouden. De misdaden van dit tuig, dat door de pers van de Witten, „de Waarheid over Rusland” enz. is opgehitst, worden op een huichelachtige toon door de „fatsoenlijke” kranten vergoelijkt.

Wat valt er te zeggen van de even boosaardige als avontuurlijke rol van de „Intelligence Service”, die met haar miljoenen ponden sterling de hele wereld met een netwerk van reactionaire Britten overdekt — deze Internationale van spionnen, verklikkers, omkopers, verleiders en moordenaars! Ziehier een willekeurig gekozen voorbeeld van de onbeschaamdheid, waar dit vergiftige gebroed mee werkt: Monsieur George Valois, lid van de Action Francaise, die tegenwoordig in de oppositie is, vertelt in een voorwoord bij een rapport van Stalin — zonder te bedenken hoe ontzaggelijk belangrijk het is wat hij vertelt, alleen om een gunstige mening van Lenin tegenover hem aan te halen — dat een agent van de Intelligence Service binnengedrongen was in de vergaderingen van de opperste leiding van de Sowjet Regering, dat deze agent een rapport had uitgebracht aan de Engelse regering, die dit rapport had doorgestuurd aan de Franse. Monsieur Poincaré had er Monsieur Léon Daudet, de aanvoerder van de Franse koningsgezinden, de grootvizier van den kroonpretendent in Frankrijk van op de hoogte gebracht, en zo maakte Monsieur Georges Valois, die toen nog lid was van de Action Française, er kennis mee.

De algemene behoefte om de socialistische Staat afbreuk

te doen, de zedelijke noodzakelijkheid om deze levende uitdaging aan het imperialisme met modder te gooien, is de aanleiding geweest voor een onnatuurlijk sterke stroom van lasterpraat en verdachtmakingen. Wij zullen ons niet op dit terrein vol legenden en idiote verzinsels begeven. Het zou te veel worden voor één boek. Wij moeten er alleen op wijzen, dat nog erger dan deze gekke verhalen (hoewel ook daar altijd wel iets van blijft hangen) de uitstekend-ingerichte en uitgeruste agentschappen en werkplaatsen zijn, vooral die in Centraal Europa, die tot taak hebben valse sensatie-berichten over de Sowjets te fabriceren om de Nieuwe Staat in opspraak te brengen bij de regeringen en volkeren van de grote mogendheden. Het feit is bekend, en het is bovendien plechtig bevestigd in het Engelse Lagerhuis door een hooggeplaatst persoon (die er niet aan ontkomen kon). De vervalste „Zinowjef”-brief heeft de betrekkingen tussen Engeland en de Sowjet-Unie sterk beïnvloed. De vervalsing, waar Tsankof, de Bulgaarse beul, zich van bediend heeft, stelde hem in staat het Rode Spook op te roepen en gaf hem, den overwonnenen, het middel om van de overwinnaars een hulpleger te krijgen om zijn eigen volk af te slachten. Het is natuurlijk te begrijpen, dat het „kolossale” precedent van de volkomen gedaanteverandering van het Tsaristische Rusland, de reactionairen de doodschrik op het lijf heeft gejaagd, vooral die van het z.g. democratische soort (zij hebben in deze zaak hun masker wel afgeworpen). Maar men kan er zich over verwonderen, dat zovele Fransen, die oprecht liberaal waren, het Rusland van de Revolutie hebben behandeld, zoals Engeland het Frankrijk van de Revolutie van 1789 had behandeld. Men kan er zich over verwonderen, dat zoveel uitmuntende intellectuelen met een volkomen gebrek aan begrip tegenover een verschijnsel van een dergelijke omvang en diepte, hebben gestaan. (Dat is wat men bij ons vooruitstrevend noemt).

En onder al die haat en al die nederlagen, onder al die vervloekingen hadden bij ons stemmen als die van den onbekenden journalist Bullitt, een wonderlijk effect, die beweerde: er zal een dag komen, dat al onze tijdgenoten beoordeeld zullen worden naar de mate, waarin zij het schitterende streven van het Rode Rusland zullen hebben begrepen en verdedigd.

Een dag? Ja, maar ondertussen:

„Niet bij uitzondering, maar gedurende twee volle jaren, te beginnen met 1918, — ge weet het, kameraden,” — heeft Stalin onlangs gezegd, „kregen de arbeiders van Petrograd wekenlang geen stuk brood. De dagen, dat zij vijftig gram zwart brood ontvingen, dat nog voor de helft dieren voer was, waren gelukkige dagen.”

Zo was dus de toestand, die men onder de ogen moest zien, want men was omringd door de kapitalistische menagerie. Er moest van alles gedaan worden en erger nog: alles moest overgedaan worden. Het was dubbel werk.

Het gezonde verstand schreef voor, nu men wel de macht in handen had maar nog gehinderd werd door de Witte Europeanen, zo snel mogelijk door een paar voorlopige concessies de verschrikkelijke economische instorting te voorkomen. Was het dienstig om in de economische toestand, zo beroerd als zij was, gebruik te maken van mogelijke combinaties en een geleidelijk herstel in de hand te werken door het oude apparaat van de burgerij, dat er nog was, in werking te stellen? Eerst het allerdringendste, het in stand houden van de militaire verdediging — en dus van het leven — en dan de politieke en economische opbouw. Het lag voor de hand.

Ja, economisch, maar niet politiek. Kleine zakenlieden zouden zo doen, als zij in het nauw gedreven waren. Niet socialisten, die een nieuwe wereld scheppen. Ja, het zag er verstandig uit. Maar de revolutionaire wijsheid was groter dan dat soort verstand. Zij zag verder. Zij zag, dat een dergelijke handelwijze hetzelfde zou zijn als een machine achteruit te zetten en zij besloot om, zelfs in de verschrikkelijke toestand, waarin men zich toen bevond, te beginnen met definitief een eind te maken aan het politiek en sociaal verleden en het oude apparaat voorgoed en voor eeuwig uit elkaar te halen en zeker niet de nieuwe maatschappij er zich op de een of andere manier aan te laten vastklemmen. Met andere woorden, al waren zij zelf bijna vernietigd, toch moesten zij doorgaan met vernietigen! Een geniaal waagstuk, dat een dramatische maar juiste wending heeft gegeven aan de loop der dingen.

De bourgeoisie kon zich maar niet voorstellen, dat haar rijk ten einde was. De heerschappij van het kapitalisme zou

ergens in het oude werelddeel voorbij zijn? Dat wilde er bij hen niet in. In de grond geloofde niemand, behalve de overtuigde klassestrijders, aan de Revolutie. Tegenover de proclamaties van deze regering, die werkelijk te veel verschilde van de anderen, die zich met een zo grote overdrijving losmaakte van de Tsarenregeringen in het verleden en van de Tsaren en hun liberale plaatsvervangers, die nog op het baantje loerden, had men een ongelovige, afwachtende houding... „Tot zelfs de krantenverkopers toe, haalde men later op het IVe Congres (1922) op, weigerden de belangrijkste revolutionaire maatregelen van de arbeidersregering ernstig op te nemen ... Iedere fabriek, bank, bureau, winkel of advocatenkantoor, was een vesting, die tegen ons gericht was...”

Op dat ogenblik werd dus voor de zoveelste keer in al zijn scherpthe het ontroerende probleem van het bestaan van de Revolutie gesteld. De Revolutie moest laten zien wie zij was en hoe sterk zij was. De nederlaag van de bourgeoisie was nog niet compleet, een deel van de overwinning moest nog worden behaald.

Dat betekende dus, dat deze Revolutie tot een einde moest worden gebracht. De burgerij moest volkomen verslagen worden, alle bruggen moesten afgebroken worden; verbeurdverklaringen, onteigeningen zonder uitzondering, in bezitneming van handel en industrie, in één woord: alles.

Het betekende, dat men vrijwillig de toestand, waarin men gevangen zat, nog moeilijker en ingewikkelder maakte, dat er bijna zeker hier en daar een erger ellende het gevolg van zou zijn, dat men van de bevolking een inspanning moest eisen, die bijna bovenmenselijk leek en vooral, dat men de boeren tegen zich zou krijgen. En daar, waar een bekrompen en kortzichtige politiek zo gauw mogelijk de schikking zou hebben gekozen, die ten slotte het burgerlijke regiem in stand zou hebben gehouden — daar hebben de mannen van October alles afgebroken. Aan een onmetelijke afbraak voegden zij nu nog een aanvullende vernieling toe om het werk te voltooien. Om zich te verdedigen, om vaster te staan, wierp de Revolutie zich uit eigen beweging, nog dieper in de afgrond.

Er waren plotselinge opwellingen van ongerustheid in de rijen en zelfs een zekere aarzeling bij de opperste leiding. B.v.: de voormalige grootindustriële Urkwarth wilde tegen

betaling de concessie overnemen van de fabrieken in de Oeral, waar bij eigenaar van was geweest. Kamenev en Zinowjef vinden (in een paniekstemming), dat het maar gebeuren moet. Stalin is er tegen. Lenin ook, maar hij overweegt nog. Bela Kun, die in de Oeral werkte, wordt opgeroepen om aan het Centraal Comité te komen medelen hoe de stemming van de arbeiders en beambten daar ter plaatse is. Deze mensen waren tegen de concessie, omdat het voor Urkwarth slechts een middel was om weer de voet in de stijfbeugel te krijgen en omdat het meer last dan voordeel voor de Republiek zou zijn. Toen de vergadering, die dit zou uitmaken, plaats vond, deden Zinowjef en Kamenev hun best een verklaring van Stalin tegen de concessie los te krijgen, waar zij voorstanders van waren (om daar later gebruik van te maken, dat hebben zij toegegeven). Maar Stalin weigerde te spreken, voordat men de mening van de mensen in de Oeral gehoord had. Toen dit door Bela Kun was uiteengezet, werd het voorstel verworpen. Men beet niet in het lokaas.

Nu het hele apparaat van de burgerij met geweld was opgeruimd, stelde men een „oorlogscommunisme” in, d.w.z. men gebruikte slechts een deel van alle economische mogelijkheden, waar de Staat de beschikking over had: „een ruwweg gecentraliseerde machinerie, die bestemd was om uit de door oorlog, revolutie en sabotage gedesorganiseerde industrie het allernoodzakelijkste minimum te halen om de bevolking van de steden en het Rode Leger in het leven te houden.”

Wat het graan betreft, moest men wel overgaan „tot een gedwongen heffing van het overschot.” Een Staatsdistributie, „een regiem van een belegerde vesting.”

Zo werden dus, na deze laatste aardbeving, de overblijfselen van de macht van de bourgeoisie vernietigd, terwijl het grootste deel van de Witten en vreemdelingen over de grens werd gejaagd. De Revolutie en de vrede bleven alleen achter op de historische en economische puinhopen. Maar het maatschappelijk leven lag te ziele; handel en industrie waren in verval. De natuur had ook nog een handje mee geholpen: een hongersnood, gevolg van een buitengewone droogte, zó hevig als men in de moderne tijd nog niet had meemaakt, woedde in de vruchtbaarste streken van Rusland. Overal elders waren de boeren, die goedschiks of kwaadschiks gedurende twee jaren zo ongeveer voor de provian-

dering van de reusachtige strijdende massa hadden gezorgd, verschrikt, wantrouwend, en dikwijls vijandig gezind. Op sommige plaatsen kwamen zij zelfs in opstand. (1921).

En wat de ontzagelijke versterking betreft, waar iedere dag op gehoopt en naar uitgekeken werd: de wereldrevolutie, zij kwam beslist niet! Wat voerde het internationale proletariaat uit? Het kwam wel in beweging, maar zonder resultaat of het werd overwonnen, zoals in Hongarije, waar de bajonetten van de Geallieerden het land weer terugbrachten in de eeuwenoude toestand en zoals het Duitse proletariaat, waar het meest op gerekend werd, maar dat neergeslagen werd en wel door Clemenceau.

Men moest het nu maar buiten die anderen stellen en de mannen van 1919 — de soldaten van het jaar II — moesten er zich rekenschap van geven, dat de Sowjetstaat zijn eigen huishouding, met eigen middelen, in moest richten. En daarom moest men ook onmiddellijk met een nieuw economisch overgangsstadium beginnen, waarin het oorlogscommunisme onbruikbaar werd, terwijl de politieke strijd in het Westen en in de rest van de wereld vormen zou aannemen, die eveneens maar tijdelijk zouden zijn, van een strijd om onmiddellijk uit te voeren eisen van en een gedeeltelijk eenheidsfront.

In deze omstandigheden vond de Sowjet-Staat het nodig rustig een maatregel te nemen, die twee jaar geleden volkomen onaanvaardbaar was, namelijk de overgang van het oorlogscommunisme naar de vrije handel en zo kwam de Nieuwe Economische Politiek tot stand (de N.E.P.).

In onze landen heeft men de N.E.P. niet goed begrepen en men heeft er zich zelfs radicaal in vergist. (Monsieur Herriot b.v.). Er werd algemeen aangenomen, dat het een overhaaste vlucht van de Bolsjewiki was, omdat zij zich in het avontuur van de economische socialisatie hadden gestort, wat niet levensvatbaar was gebleken.

Zo was het allerm minst: zoals wij al eerder betoogd hebben, hadden de Bolsjewiki, die grote organisatoren, het geraden gevonden een revolutie, die nog niet volkomen af was, eerst te voltooien. Zij wisten wel, dat zij daardoor de economische tegenstand en wanorde zouden verergeren. Maar pas nadat zij schoon schip hadden gemaakt, leek het hun mogelijk het initiatief te nemen voor een zeker economisch opportunisme. „Het verschil tussen revolutionairen en reformisten, zeide

toen iemand, die ook wel eens anders gepraat had, (Trotski) is, dat de revolutionairen het reformisme pas toelaten na de machtsaanvaarding van het proletariaat. „De formule van de jonge Sowjet-macht was: Ik zal concessies doen, maar als ik de macht in handen heb, niet van tevoren.”

Dus ging men zó te werk: wat de boeren en het graan betreft, verving met het systeem van de gedwongen inzameling van het overschot — een zeer gevaarlijke methode — door een belasting in natura, die het mogelijk maakte, dat het overschot op de vrije markt werd gebracht. Het geld werd algemeen betaalmiddel en er werden maatregelen genomen om de roebel te stabiliseren. De staatsondernemingen werden op commerciële basis ingericht, de salarissen werden in overeenstemming gebracht met de geschooldheid en de opbrengst. En daar de Staat veel meer ondernemingen in beheer had (namelijk alle) dan hij zelf verwerken kon, werd er een aantal aan particuliere ondernemers voor een bepaalde tijd verpacht.

Na de invoering van deze politiek, die niet weinig concessies bevatte van de zijde der Bolsjewiki, herstelde de situatie zich in 1922 in de grote lijnen: de Spoorwegen, eigendom van de Staat, (63.000 K.M. rails, 800.000 man personeel) verzorgden al een derde van het vóór-oorlogse vervoer. Op het platteland was 95 % van het ontgonnen land, dat formeel aan de Staat toebehoorde, in „gemeenschappelijk economisch gebruik” gegeven (wat eigenlijk hetzelfde is, op de tijdsbepaling en enige servituten na, als in „het bezit”) aan de boeren, die een belasting in natura stortten: 300 miljoen poed rogge op een oogst, die toen reeds drie kwart van vóór de oorlog opbracht. Wat de industriële ondernemingen betreft, deze hoorden alle aan de Staat, maar de Staat exploiteerde er maar 4.000 (weliswaar met een miljoen arbeiders) en verpachtte er ook 4.000 (die van minder belang waren en 80.000 arbeiders aan het werk hadden). Het particuliere kapitaal ontstond en ontwikkelde zich in de binnenlandse handel. Het vertegenwoordigde 30 % in het binnenlandse handelsverkeer. De buitenlandse handel was staatsmonopolie gebleven en wees een cijfer aan van één kwart voor de invoer en een twintigste voor de uitvoer, vergeleken met vóór de oorlog.

De markt was dus weer hersteld, maar de positie van de

Arbeiders-Staat was politiek beschouwd gevaarlijk door deze afwijking naar rechts. Want naast de opbouw van het socialisme kwam een nieuwe opbouw van het kapitalisme op (vooral op het land) — en het kwam er nu op aan zich duchtig te verdedigen.

In de strijd, die nu volgde, had „de proletarische macht de best-ontwikkelde productieve krachten aan haar kant. Zij trad eigenlijk op als een machtiger eigenaar, koper en verkoper, dan de anderen en bovendien had zij de politieke macht.” (in de eerste plaats de macht van de fiscus, die een financieel wapen betekende en nog wat extra-winst op de particuliere bedrijven). „De bourgeoisie had aan haar kant de ervaring en de verbindingen met het buitenlandse kapitaal” (Rapport aan het IVe Congres 1922).

Het was het begin van een tweegevecht, waarbij zeer gewichtige belangen op het spel stonden, met onberekenbare sociale en morele gevolgen. Voor beide partijen was het grote doel om in het agrarische Rusland de plattelandsmarkt te veroveren. De boeren, waarvan het arme en uitgebuite gedeelte de Revolutie had helpen zegevieren, wantrouwden nu deze revolutionairen, die hun de grond hadden gegeven, maar hen het graan hadden afgenomen. De Russische boer, die zin voor de werkelijkheid had maar kortzichtig was, had hier en daar al blijk gegeven, dat hij zich met geweld zou verzetten. Voor het platteland was de N.E.P., dank zij de open deuren, waar het particuliere initiatief en de particuliere winst door binnen konden komen, dank zij de regeling, die nu niets meer van een gedwongen inzameling had, waar het platteland alle lasten van droeg, van onschatbare betekenis.

De Bolsjewiki, die beter dan alle andere mensen kunnen zien, wat er gebeuren gaat, wisten heel goed, dat de toekomst van de socialistische Staat afhing van de overeenstemming tussen de regeling van de productie op het land en die in de steden (zoals de Revolutie zelf alleen geslaagd was omdat de boeren als geheel haar hadden aanvaard — soms zelfs hadden geholpen — of haar hadden laten gaan). Maar terwijl dit met nadruk verkondigd werd en terwijl men zelfs aangaf op welke wijze dat grote accoord in de toekomst tot stand zou moeten komen, lieten de nieuwe meesters voorlopig de zware industrie, de electrificatie, alle perspectieven voor een bewuste economische opbouw en de grote openbare werken,

stil liggen. De reden daarvan was, dat men de Revolutie een stevige grondslag wilde geven door een geleidelijke uitvoering van de plannen, door eerst de onvermijdelijke herstellingen te verrichten en de weg vrij te maken.

Zoveel mogelijk richtte men op het platteland coöperaties op en men verklaarde met luider stemme, dat men op de weg van het kapitalisme naar het socialisme was „al was men dan ook nog veel dichterbij het uitgangspunt dan bij het doel.”

En in Moskou werd plechtig verzekerd: „De Staat verleent geen industriële concessies en sluit geen handelsovereenkomsten dan voor zover deze de grondslagen van de nieuwe samenleving niet aan het wankelen brengen.”

Herinnert gij u, dames en heren, hoe er gegrinnikt werd en hoe dergelijke verklaringen zelfs tot lachsalvo's aanleiding gaven in kringen, die goed op de hoogte waren? Zij, die maar koppig volhielden: „Vertrouw maar op de Bolsjewiki”, waren in een weinig benijdbare positie. „Haha, ze beginnen al een toontje lager te zingen, die wilde revolutionairen!” zeiden de wijze mannen van alle landen. „Het is duidelijk, dat zij hun eerste stap achteruit doen, op de terugweg naar de oude beproefde kapitalistische methoden. Het is het begin van het eind voor die krankzinnige proefneming met het socialisme!”

Toen Tsjitsjerin in 1921 in Italië den vertegenwoordiger van Frankrijk, Monsieur Colrat, ontmoette, viel deze den Volkscommissaris van Buitenlandse Zaken onbeschoft in de rede toen hij een inleiding wilde houden, — en hij zei, dat de Bolsjewiki geen recht hadden zich met economische politiek te bemoeien, terwijl hun eigen land in een zo grote chaos verkeerde. Ik heb niet de eer Monsieur Colrat te kennen, maar ik bezweer, dat hij een stommeling is. Zijn bondig oordeel had slechts enige waarde of althans enige betekenis kunnen hebben, indien de Bolsjewiki de vrije keuze hadden gehad in zake de economische methoden op het grondgebied, dat zij hadden overgenomen — en dat was kennelijk niet het geval. Maar Monsieur Colrat is niet de enige geweest, die zulke gekke dingen heeft gezegd. (Wij zullen de mensen, die ze zo gewichtig verkondigd hebben, toen ze de lachers nog op hun hand hadden, een briefje op hun rug spelden).

„De Staat zal niet toelaten, dat zijn grondslagen onder-

graven worden.” Men begrijpt overigens wel, dat onze conservatieve Republikeinen in het Westen, onze politici, die telkens een ander jasje aantrekken, het onbegrijpelijk vinden, wanneer men zich strikt aan zijn afspraken houdt en de rechte lijn volgt. Wat is dat voor een nieuwe methode? Zeker iets voor die eigenaardige Oosterlingen. En misschien is het een mode, die ze in de hele politiek gaan invoeren. Eén ding is zeker, toen deze oprechte mannen met grote nadruk verklaarden: „Wij zullen ons niet laten oplichten,” hadden zij gelijk. En een van de bewijzen van hun oprechtheid was, dat zij dit aankondigden.

„Ze geven het wel op?...” Neen, mijnheer de Minister, neen, mijnheer de baron, ze geven het niet op. En al gauw werden de gezichten van de kapitalisten langer en langer, tot in het caricaturale. Enkele jaren na dit begin, kon iedereen vaststellen, dat de Bolsjewiki overal hun plannen aan het verwezenlijken waren, dat zij de bedrijven weer in eigen beheer namen en geleidelijk de rol van het particuliere kapitaal verzwakten en dat zij uit de arbeidsperiode, die het opschrift van de N.E.P. droeg, zegevierend te voorschijn kwamen. De compromissen tussen het kapitalisme en het socialisme, tussen de particuliere ondernemingen en de collectieve — het huwelijk van wolf en schaap — waren inderdaad maar kort van duur geweest; de vreugde van het wereldkapitalisme over de N.E.P. was niets dan de weerschijn van een strovuurtje en de N.E.P.-man werd een type uit de oude tijd, die goed was om als historische figuur op het toneel te verschijnen.

Zo is het opportunisme en dat is zijn betekenis. De grootheid van Lenin en van den man, die het dichtst naast hem stond, in dat chaotische en steeds wisselende milieu, dat is juist dit gevoel voor het handelen naar omstandigheden. Als men u vraagt: „Is opportunisme goed of slecht?”, geef dan geen antwoord, want ge kunt het niet. Het opportunisme — ik neem het woord wel te verstaan in een algemene betekenis en niet in de afkeurende zin, die het soms heeft — kan goed en het kan slecht zijn. Het kan zowel de overwinning als de nederlaag voorbereiden. Het is een plicht het te aanvaarden wanneer het nut kan hebben en het is een fout dat na te laten. In sommige omstandigheden is sectarisme niet anders dan angst voor verantwoordelijkheid. Het is dikwijls

maar al te gemakkelijk om onverbiddelijk aan de 100 % vast te houden en zich terug te trekken in de ivoren toren van de zuivere leer, als alles om u heen wankelt en er vandoor gaat. Maar er zijn ook weer toestanden, waarin men zijn beginselen met hand en tand moet verdedigen. Men moet eerlijk weten te zijn en de goede wil alleen is niet voldoende om plichten te vervullen, die een zekere afmeting hebben aangenomen.

In 1921 waren het onder de socialisten niet degenen, die het eens waren met de N.E.P., die de naam van opportunist in de slechte betekenis verdienden, maar juist zij, die er zich tegen verzetten. Omdat deze mensen de toekomst opofferden aan het heden terwijl de juiste omschrijving van het woord opportunisme moet zijn: het heden opofferen aan de toekomst. Het opportunisme van Lenin en Stalin — en van alle grote strategen — is één stap achteruit om er twee vooruit te doen. Voor de domme en verschrikte, ook voor de weifelende socialisten, die bewust of onbewust de een of andere uitweg zoeken, is het twee stappen terug en één vooruit.

Wij herhalen, het Marxisme leert het ons: een woord is een woord, d.w.z. op zichzelf is het niets. De leuzen betekenen pas iets door hun toepassing en er kan een hele wereld liggen tussen twee verschijnselen, die men met hetzelfde woord aanduidt. Het Marxisme is een voorbeeld van zuivere betrekkelijkheid. Het is ten slotte een zaak van de Marxisten. (Niet eens een Karl Marx. Marx is een groot man, niet om zijn naam, maar omdat hij de meest consequente van alle Marxisten is). Het is in ieder geval een feit, dat de man, die tussen 1903 en 1912 alles gedaan had om met een koppige vasthoudendheid, waar niemand van zijn medewerkers „bij kon”, een revolutionaire partij in tweeën te snijden, hoewel zij door het Tsarisme vervolgd en gedecimeerd was — en die dat juist deed omdat deze partij al haar krachten nodig had — toen de partij eenmaal overwonnen had, toeliet dat er op verschillende punten gebruik werd gemaakt van de burgerlijke methoden. Als ge denkt, dat hier een tegenspraak in schuilt, vergist ge u — want Lenin, de dictator van de feiten, had zowel in het een als in het andere geval gelijk.

Zo ontstaat wat hij de „kromming van de rechte lijn” noemde. Een mooie en sterke uitdrukking, die geen grillig-

heid en draaiërijen betekent, maar die doet denken aan de lengte en breedtegraden of aan de kromming van de ruimte volgens Einstein.

Men moest ondertussen toch weer zo spoedig mogelijk op de grote weg naai* het einddoel terecht komen, men moest de staatshuishouding weer in het socialistische vaarwater brengen nadat zij al de voorlopige stadia doorlopen had en er dan systematisch aan doorwerken.

In 1922 op het Xle Congres van de Partij, een jaar na de invoering van de N.E.P., vond Lenin dat „de terugtocht afgelopen was en dat men aan een andere opstelling van de troepen moest gaan denken.” Hij voegde daar aan toe, dat „de kern van de hele toestand in de keuze van de mensen lag.” Na het Xle Congres werd Stalin tot Algemeen Secretaris van het Centraal Comité van de Communistische Partij Rusland benoemd. Hij organiseerde, men zou bijna kunnen zeggen: hij reorganiseerde de Partij onmiddellijk, om de socialistische maatschappij in dit land op poten te zetten.

De toestand bleef gespannen. De grote mogendheden hadden hun legers nog niet naar huis gestuurd of in ieder geval nog maar gedeeltelijk. Er waren afwijzende antwoorden gekomen, toen men getracht had iets van hen gedaan te krijgen, behalve van de Scandinavische landen en Duitsland, en met dit laatste land had men het verdrag van Rapallo gesloten, dat wel wat steun gaf in de moeilijkheden. De Conferentie van Genua met de andere grote landen, mislukte. Als voorwendsel werd gebruikt de niet-erkenning door de Bolsjewiki van de schulden van de Tsarenregering. De Europese grote mogendheden waren zelf ook bezig hun binnenlandse toestand weer op orde te brengen met behulp van de 90 milliard francs, die de Verenigde Staten hun hiervoor geleend hadden (behalve wat zij al voor de oorlog gekregen hadden). Het is bekend, dat deze zelfde grote mogendheden later zonder enige schaamte geweigerd hebben dit geld aan de Verenigde Staten terug te betalen en dat zij de opzienbarende ontdekking hebben gedaan, dat er een groot verschil was tussen geld, dat aan hen betaald moest worden en geld, dat zij zelf betalen moesten en dat zij toen maar besloten dit laatste officieel te vergeten en de schuldbekentenissen als vodjes papier te beschouwen, zonder dat zij daarvoor morele

redenen konden aanvoeren, zoals de Sowjetmacht voor de niet-erkenning van de Tsaristische schulden, redenen, die al vóór de oorlog in Rusland door zeer gematigde politieke figuren aangevoerd waren, n.l. dat de leningen van den Tsaar als schulden van een despotische regering voor persoonlijke belangen en ter onderdrukking van het volk beschouwd moesten worden.

Men zal moeten toegeven, dat er een verschil bestaat tussen een revolutionaire regering, die weigert zich solidair te verklaren met de verkwistingen van een Tsaar, die vijandig tegenover zijn volk stond, en deze regeringen, die hun eigen handtekening verloochenden (nadat zij van den verliezer al een behoorlijk deel van de schadeloosstelling los hadden gekregen).

Terwijl het grootste deel van de Sowjetburgers — op enkele overvoede N.E.P.-lieden na — van gierst leefde en men de ondervoede leiders zag vermageren, ging men aan het werk om de toekomst zo goed mogelijk te maken. Dit was doordachte arbeid, die op een basis van coöperatie werd opgezet. Eerst moesten de richtlijnen worden vastgesteld. De Marxistische theorie en praktijk lieten hier veel speling. Men nam ze naast elkaar omdat alleen de theorie aan de praktijk kan leren, wat er te doen is en waar het uitgangspunt is. De theorie geeft de weg aan van het begin tot het eind. Als zij juist is, heeft men een voelhoren in de toekomst. Stalin herhaalt wat Lenin gezegd heeft, dat de theorie de grote hefboom is. Iedereen, die hem aan het werk heeft gezien, weet dat dit juist zijn meest op de voorgrond tredende eigenschap is, dat hij kans ziet een toestand uiteen te zetten in het grote verband en in haar onderdelen, het belangrijkste voorop te stellen en alle aandacht te vestigen op wat er op het ogenblik het meest de aandacht vraagt. Men kan hierbij opmerken, dat als er over de maatregelen, die Stalin genomen heeft, gesproken wordt, de deskundigen — zoals Koejbisjef, de leider van het Vijfjarenplan — niet alleen zeggen: „Hij heeft dat en dat gedaan, maar hij heeft dat op het goede ogenblik gedaan.”

Het eerste grote probleem, dat opgelost moest worden, was het boerenvraagstuk. Dat was en is nog het probleem, dat in de Sowjet-Unie al het andere in de schaduw stelt.

Wij moeten niet vergeten en telkens weer herhalen, dat de twee kenmerkende verschijnselen van het Rusland uit die dagen waren, dat het een land van boeren en een achterlijk

land was. Het gebied, waar Petrograd, Odessa, Tiflis, Wladiwoslok, Archangelsk in lagen, was lot nu toe een slecht bestuurd, wanordelijk feodaal land gebleven, dat om het fraaie Kremlin, de kroondiamanten en de ikonen lag, een land, waar de grootvorsten hun schitterende sledevaarten hielden en welks Bojaren in het buitenland gingen pierewaaien. Kort geleden hoorde nog de helft van al het land aan 18.000 adellijke heren en de andere helft aan 25 miljoen boeren. Deze tegenstelling kwam men overal tegen. De industrie, die zeer achterlijk was, was op tamelijk grote punten gecentraliseerd en werd voor bijna de helft (43 %) met buitenlands kapitaal gedreven.

En het is toch de industrie, waardoor een moderne Staat groot kan worden. Door middel van de industrie moest een groot grondgebied in een groot volk veranderd worden. Gold dat ook voor de boerenstand? Ja, zelfs de economische en politieke vooruitgang van de boeren, de socialisering van het dorp, konden alleen via de industrie opgelost worden.

„Bijgevolg moet liet zwaartepunt van het economische vraagstuk in de richting van de industrie verplaatst worden.” (Stalin) Dit alles is gemakkelijker gezegd dan gedaan, wanneer men te doen heeft met zulke uitgestrekte lege velden, steppen en wouden. Maar men moet eerst de moed hebben om het plan op papier te zetten.

Ons land moet veranderd worden van een landbouwland in een industrieland, dat alles zelf kan vervaardigen wat het nodig heeft. Dat is de hoofdzaak, de grondslag van ons algemene plan.

Zo spreekt Volkscommissaris Stalin tot de Arbeiders- en Boereninspectie.

Maar zijn mening, die precies dezelfde is als die van Lenin, is, dat het niet voldoende is om zo maar de industrie te bevorderen. Er moeten enkele industrieën uitgekozen worden; industrialisatie wil niet zeggen: de algemene ontwikkeling van de hele industrie. „De kern van de economische opbouw, haar grondslag, het enige middel om de industrie vooruit te brengen,” verkondigt Stalin, „is de ontwikkeling van de zware industrie (metalen, brandstof, transport) het is de ontwikkeling van de productie van productiemiddelen.”

En dat wilde ook zeggen: de ontwikkeling van iets, dat op dat ogenblik zowat op het nulpunt stond — als gevolg van

de achterstand van de afgelopen eeuwen, de rampen van de laatste jaren en ook van de verandering in de opbouwplannen, veroorzaakt door de N.E.P., die men toch nog korten tijd zou moeten aanhouden.

Maar Lenin had het zeer nadrukkelijk gezegd: „Als wij niet de middelen vinden om bij ons een industrie te vestigen en op te bouwen, is het met ons land als beschaafd land en dus zeker als socialistisch land, gedaan.” En Stalin zegt hetzelfde van de zware industrie.

Wij moeten hier nog even afdwalen om eenzelfde redenering te houden, die al vroeger ter sprake is gekomen. Het is bij deze zware industrie weer een berekening op lange termijn, die niet voor de hand scheen te liggen — verre van dien. Een andere mogelijkheid leek veel verstandiger: beginnen — veel bescheidener — met het herstel en de uitbreiding van de lichte industrie, die van de textielgoederen en van de levensmiddelen, zodat de bevolking wat te eten had en aan haar onmiddellijke behoeften kon voldoen. Dan zouden de ergste protesten tot zwijgen gebracht worden ... Zou de gewone mens, het veelhoofdige vormeloze publiek, maar niet liever bij het begin beginnen?

Alweer was het een conflict, dat ontstond (er is kortgeleden pas een eind aan gekomen) tussen de alledaagse logica en de geniale logica, tussen de mensen met de vooruitziende blik en hun zware zorgen over de toekomst en de kortzichtige mensen, die er niet zoveel bagage op nahouden.

Ga van het kleine naar het grote, zeiden deze laatsten. Zo beperkt ge de offers, die het publiek brengen moet, de tijd van het gebrek wordt verkort, de klagers worden gekalmeerd, de binnenlandse rust wordt bevorderd, in plaats van u hals over kop in de omwenteling op het platteland te storten en wereldrecords te willen vestigen, terwijl ge het allernodigste ontbeert.

Maar: dit standpunt is niet juist, kameraden.

En de logica en het vertrouwen in de toekomst spreken uit de mond van Stalin en verklaren het ons: Ja, men zou inderdaad wat onmiddellijke bevrediging schenken aan de stads- en plattelandsbevolking wanneer men begon met de lichte industrie. Maar daarna? Alleen de zware industrie kan als basis dienen voor de industriële vernieuwing van een land. Alleen de ontwikkeling van de zware industrie zal de

collectivisatie van het platteland, d.w.z. een belangrijke stap naar de verwezenlijking van het socialisme mogelijk maken.

„Het bondgenootschap tussen stad en land is noodzakelijk, stelt Stalin vast. Maar de boerenstand opnieuw opvoeden, de individualistische houding in een collectivistische veranderen en op die manier een socialistische samenleving voorbereiden, dat kan slechts gebeuren op de basis van een nieuwe techniek, van gemeenschappelijk werk, van de productie in het groot; óf wij slagen hierin en dan is ons bestaan verzekerd, óf wij wijken er van af en dan kan de terugval naar het kapitalisme onvermijdelijk zijn.”

Verder is er nog het vraagstuk van de nationale verdediging, waarvoor de zware industrie ook nodig is. De nationale verdediging is een heilige zaak. De gaarkeuken van het kapitalisme heeft aan allerlei sausen een mooie naam gegeven. Dat is geen reden om ze niet voor de eerste maal in hun ware betekenis te gebruiken. De nationale verdediging is iets afschuwelijks als zij afgunst en hebzucht, het „ik meer dan jij”, verderf en zelfmoord, de eerste stap voor een aanval betekent, maar de nationale verdediging is meer eerbied waard dan het leven zelf, als zij voor de vooruitgang, de bevrijding uit slavernij opkomt en een gegrond wantrouwen koestert tegen de rooflanden, die voortdurend een voorwendsel zoeken of het in elkaar draaien om het levende socialisme te vernietigen — en die hun pogingen in deze richting zó hebben uitgebreid, dat men wel zeer ter kwader trouw moet zijn om aan hun bedoeling te twijfelen. Deze plicht van sociale verdediging heft ieder misdadig vertrouwen tegenover de grote mogendheden op en bewijst, dat men vast besloten heeft, dat het morgenrood van de Russische revolutie werkelijk een nieuwe dag zal aankondigen.

Toen Stalin enige jaren later in een overzicht van de hele toestand zeide, dat het eerst-nodige voor de Sowjet-Staat de samenwerking van arbeiders en boeren was en het tweede de bond van de nationaliteiten, voegde hij er aan toe, dat het derde het Rode Leger was. De zware industrie is dus „de eerste schakel”, zoals men het daarginds, waar men denkbeelden in de werkelijkheid overzet, gaarne noemt. Maar het was niet voldoende om met de zware industrie te beginnen. Men moest de taak verdubbelen door het ook nog vlug te •doen. Al te lang uitstel zou de betekenis van deze overwin-

ning ongedaan hebben gemaakt en het zou bovendien zeer gevaarlijk zijn geweest. Te lang vertoeven bij de voorlopige onvruchtbaarheid van de reusachtige werkplaatsen was een nederlaag riskeren. Dus moest er haast worden gemaakt.

Dadelijk staat men voor een onoverkomelijk bezwaar: er zijn niet genoeg technici en „techniek” betekent zowel machines als mensen. Ook in deze moeilijkheid van de technische leiding heeft men grote middelen aangewend, die op het eerste gezicht nogal onrustbarend waren. Stalin heeft later uitgelegd, dat er twee mogelijkheden waren (ik heb dat over de radio gehoord, toen ik de proeven van dit boek aan het corrigeren was) „...twee mogelijkheden: de ene was, eerst de technici opleiden — wat misschien tien jaar zou kosten — en daarna machines gaan maken. En de tweede was, dadelijk beginnen met zowel machines te maken als technici te scholen. Wij hebben dit laatste gekozen. Er is wel eens wat mislukt en er is wel eens wat verloren gegaan, maar wat het allerbelangrijkste was, wij hebben tijd gewonnen en, gedwongen door de noodzakelijkheid, hebben wij de technici gekregen, waar wij gebrek aan hadden. Alles bij elkaar genomen, hebben wij oneindig veel meer gewonnen dan verloren.” Weer een nieuw en groot succes van de wijze en verziende Bolsjewistische volharding: „Wij hebben overwonnen — en het kwam ons toe,” voegt de Stalin van 1935 er aan toe.

Maar toentertijd was die hele omhaal, gevoegd bij het veranderen van de oude methoden van opleiding, velen niet naar de zin, zelfs in de kringen van de verantwoordelijke mensen niet. Er waren er, die een lelijk gezicht trokken. Stalin zoekt ze op in hun schuilhoeken en bespot hen „die droogstoppels op pantoffels, met hun kamerjaponnen en slaapmutsen, die de problemen van de socialistische opbouw alleen beoordelen van uit het oogpunt van hun eigen gemak.”

Boven de puinhopen van het heden en voor de nevelen van de toekomst verschenen nu de reusachtige silhouetten van fabrieken en werkplaatsen. Op de voorgrond zien we de vage vormen van stellages, hoogovens, dijken en de bogen van bruggen, die als donkere regenbogen afsteken tegen de wolken en lichtplekken. In de steppen en op het vruchtbare braakliggende land verschijnen hier en daar als in een fotomontage fabrieken en industriële gebouwencomplexen: versterkte steden. Om deze kunstmatige oasen en de socialisti-

sche harmonie van de mensenmassa's, worden de vlakten in vierkanten en ruiten verdeeld, waar de tractoren figuren op aanbrengen, kilometers lang. En een netwerk van rails en wegen over de hele kaart...

Het werk zou beginnen na het eind van de burgeroorlog en in bepaalde, goed-overlegde en ruim-berekende tijdruimten worden voortgezet. 1921—1925—1927.

De verbruikscoöperaties worden sterk aangemoedigd, vooral op het platteland. Er zijn in Rusland altijd coöperaties geweest. Het oprichten van nieuwen en het verbeteren van de ouden moest volgens een vast plan ter hand genomen worden. „De coöperatie is de grote weg, die naar het socialisme leidt” (Lenin). Het is duidelijk, dat zij de gedachtegang van de mensen beïnvloedt, een sfeer van gemeenschap schept, en socialistische gewoonten invoert in de praktische berekeningen van het dagelijks leven. Bovendien zorgen de verbruikscoöperaties ervoor, dat de particuliere handel langzamerhand verdwijnt, doordat de tussenhandel overbodig wordt; zij treden zelf op als bemiddelaars tussen de staats- trusts en de verbruikers. Later zal men trachten in het groot productiecoöperaties op te richten.

In dezelfde tijd besloot de leiding tot een heel stel maatregelen tot bezuiniging, betere organisatie, strijd tegen de verkwisting, voor het opvoeren van de opbrengst, het versterken van de discipline en van de werkiijver.

Maar alles begon pas vaste vorm aan te nemen en op gang te komen, toen de electrificatie werkelijkheid werd.

Dat was de stevige wortel, die de enorme denkbeeldige industrie aan de aarde verbond.

Lenin had voorzien welke rol de elektrische stroom in de toekomstige wereld om hem heen zou spelen — toen nog niemand anders dat kon zien, terwijl de N.E.P. nog zijn gangetje ging en terwijl de kapitalisten nog hoopten, dat de wonden van een gemarteld volk zich niet zouden sluiten.

Dit plotseling opgekomen denkbeeld noemde men Goelro (een woord, dat gemaakt was uit de beginletters van Staat, Electriciteit en Rusland).

„Ik heb uw plan voor de electrificatie van Rusland gelezen,” schrijft Stalin aan Lenin in Maart 1921. „Het is een meesterlijk ontwerp voor een economisch plan, een groot

geheel *), een echt staats-plan in de ruimste zin des woords: het is de enige Marxistische poging van onze tijd om de economisch zo achterlijke bovenbouw in Rusland op een werkelijk technisch-industriële basis te stellen, de enige die in onze huidige omstandigheden kans van slagen heeft. Wat hebben wij aan al de plannen voor de opbouw, die tot onze schande in de pers worden gepubliceerd? Kin der gepraat, niets meer ... Herinnert ge u het plan van Trotski van verleden jaar, zijn stellingen over de „economische wedergeboorte van Rusland” door middel van de tewerkstelling van de massa’s ongeschoolde boeren en arbeiders (het leger van de arbeid) in de overblijfselen van de vóóroorlogse industrie? Hoe armoedig, hoe primitief, vergeleken bij het plan van de Goelro! Het is alsof men een handwerker uit de Middeleeuwen ziet poseren voor een held van Ibsen. Mijn advies? ... 1e. Geen minuut meer verkwisten met over dit plan te kletsen; 2e. Onmiddellijk beginnen *) met de praktische uitvoering: minstens een derde van onze werkkracht beschikbaar stellen voor de aanvang van dit werk: (twee derden hebben wij nodig voor de lopende zaken — materiaal en mensen —); 4e. Daar de medewerkers aan de Goelro met al hun goede eigenschappen niet veel verstand van de praktijk hebben (in de artikelen merkt men een zekere geleerde onmacht) moeten in de Plan-Commissie mannen uit de praktijk zitten; 5e. De Prawda, de Iswestia en vooral de Oekonomitsjeskaja Sjisn moeten zich bezig houden met het bekendmaken van het Plan voor de Electrificatie, moeten het aankondigen en alle bijzonderheden vermelden zonder uit het oog te verliezen, dat er maar één algemeen plan is: het electrificatie-plan, dat alle andere plannen leeg en schadelijk gezwets zijn.”

De electriciteit werd de spil, waar de toekomstige opbouw van het land om draaide. Alles zal afhangen van deze lichtmast. De wonderbaarlijke hydro-electrische centrales geven al aan welke vormen de grote collectieve vooruitgang zal aannemen. „Het socialisme,” zeide Lenin, „dat is de Sowjets plus de electrificatie.” Een zeer machtige verbinding van denkbeelden en voorwerpen, die eenheden bij elkaar brengt en vermengt, die schijnbaar niets met elkaar te maken hebben. Men

*) Het cursiefgedrukte is door Lenin onderstreept.

zou zich lang met het socialisme en met de electriciteit hebben kunnen bezig houden zonder op dit idee te komen. Het is alsof men appelen en sinaasappelen bij elkaar optelt, wat op de lagere school nooit mocht. Maar in werkelijkheid betekent het een geweldig materieel geraamte geven aan een denkbeeld. Het lijkt op een algebraïsche formule. Het doet ook denken aan het grote gebod in Genesis: „Er zij licht.”

Dit plan van een wonderdoener, dat uit alle hoeken duizenden paardekrachten te voorschijn liet komen, dit electrificatieplan werd door liet Westen belachelijk overmoedig gevonden. Wells, de vooraanstaande Engelse schrijver — een specialiteit in toekomstbeelden — wierp zich op als spreektrumpet van de autoriteiten, wier gevoel voor het komieke door deze prestatie van de Sowjets geprikkeld werd. Toen Lenin in 1921 tegen hem zeide: „Wij zullen Europees en Aziatisch Rusland electrificeren”, vond hij dat bijzonder grappig. Niet het denkbeeld op zichzelf (als Engeland, legt hij uil, iets dergelijks had bedacht, zou men het begrijpen, omdat Engeland er de middelen voor heeft), maar in dat onwetende land, waar men niets dan ruïnes zag en uit de mond van den „kleinen man in het Kremlin” leek het hem bespottelijk. Vooral ook omdat de Bolsjewistische profeet in zijn zielige verblindheid over 100.000 tractoren sprak in het Rusland van de toekomst, terwijl men de Sowjettractoren, die er waren, op de vingers van zijn twee handen kon aftellen. Wells, de schrijver over de techniek van de komende tijden, heeft de enige keer, dat zijn visioen gecontroleerd kon worden, de toekomst volkomen verkeerd gezien. Hoe jammer, dat hij uit zijn werken deze bladzijde, waar de schoolkinderen van de Sowjet-Unie hem zo hard om vallen, niet kan verwijderen!

Op het VUie Congres van de Sowjets en op het 4e Congres van de Communistische Internationale werden het Plan voor de Electrificatie en de Commissie voor de Electrificatie uitgebreid en aangevuld tot een Staats-plan voor de hele Economische Opbouw en tot een Staatsplan-Commissie. Deze Commissie is vooral actief geworden nadat de U.d.S.S.R. de bestaande industrieën weer hersteld en op gang gebracht had en aan de nieuwe installaties van grote afmeting begon.

En het werd een reeks van Vijfjarenplannen, die zelf weer onderdelen waren van grotere plannen.

Dit reusachtige proces van de planvorming, dal zijn invloed doet gelden over hele landen en voor lange lijden, is van de Sowjets afkomstig. Maar wij vinden het nu in alle landen, in de Sowjet-Unie concreet, in de rest van de wereld abstract en op papier.

De Sowjet-Unie heeft nooit iets aan de grote landen kunnen ontlenuen. Maar de grote landen hebben wel zeer belangrijke dingen van haar overgenomen, onder andere de plan- gedachte. Zij hebben er zelf het denkbeeld van een economische ordening uit gehaald met nog wat internationale versierselen erbij. „De ordening in het bedrijfsleven” is een gestameld eerbetoon van het kapitalisme aan het socialisme!

Ja, natuurlijk: ordening van het bedrijfsleven. Er is geen ander middel voor het menselijk geslacht om uit zijn moeilijkheden te komen. En het is werkelijk de oplossing. Maar ordening betekent eenheid en kapitalisme betekent anarchie (zowel nationaal als internationaal). Als de „ordering” niet een volledige nationale en tegelijk internationale vorm heeft, is zij niets waard noch voor het binnenland noch voor het buitenland. De economische ordening is als de vrede: zij kan niet blijven bestaan als men begint met haar in stukken te snijden.

Dat het denkbeeld van een economisch plan uitsluitend van de Sowjets stamt, komt niet zozeer omdat zij er het eerst mee begonnen zijn, maar omdat hun staatsinrichting het meebracht. In de kapitalistische landen maken de particuliere initiatieven en voorrechten, de verscheidenheid van uiteenlopende belangen, die in het bedrijfsleven een rol spelen, een algemeen plan ónmogelijk: het bewijs hiervan vinden wij al in de krachttoeren en het gegoochel met cijfers, die ieder jaar op het laatste ogenblik, en dikwijls nog later, vertoond worden om aan onze begrotingen een schijn van evenwicht te geven. Zo is het niet in de socialistische slaat, die strikt logisch een nieuwe maatschappij opbouwt, waarbij het algemene belang zuiver wiskundig is uitgerekend en waar de collectieve leiding tegelijk de wetgevende en uitvoerende macht, de eigenares van de grond en verbruikster tevens is.

Toch is het een feit, dat toen het Vijfjarenplan van de Sowjets met zijn overvloed van détails en nauwkeurige omschrijvingen werd aangekondigd, de mensen in het Westen weer (voor de zoveelste maal) moesten glimlachen. Waarover?

Deze lieden, wier economische statistieken voortdurend naar beneden gingen, zodat zij bijna op het nulpunt terecht kwamen, die helemaal achteraan kwamen in de economische statistiek, vergeleken bij al de andere landen van de wereld, zetten ons een verbazend stel cijfers voor... in de toekomst? Zij staken ons de ogen uit met werken, waaraan zij nog niet eens begonnen waren. Als men hen vroeg: „Hoe gaat het met deze of gene industrie bij u?“, dan antwoordden zy: „Zó zal het zijn over vijf jaar,“ en dan verdiepten zij zich in welsprekende beschrijvingen van de verre toekomst.

En wij konden dan niet nalaten om, naar aanleiding van die statistieken, aan de mooie beloften te denken, waar onze moderne politici zo scheutig mee zijn tegenover de burgers van de staat in het algemeen en tegenover hun kiezers in het bijzonder; wij konden niet vergeten, hoe vreemd het zou zijn om dergelijke beloften van een minister of van een regering voor ernst op te nemen.

Het was een hele toer om in onze landen vertrouwen te prediken in de cijfers uit Moskou. Men moest toch wel heel fanatiek zijn om zoiets te geloven! zeiden sommigen.

Anderen zeiden: de cijfers van het Vijfjarenplan zijn onjuist, omdat zij te hoog zijn. Een zodanige verplaatsing van de nationale rijkdommen is alleen mogelijk in tijden van oorlog, onder het gebulder van de kanonnen.

In 1928 heb ik, Barbusse, geschreven, dat „het in het Vijfjarenplan van het ogenblik niet ging om voorspellingen van bureaucraten en schrijvers, die gedaan werden op cijfers en woorden, maar* dat het om positieve richtlijnen ging; dat men de cijfers van het Gosplan (Staatsplan) meer moest zien als behaalde overwinningen, dan als aanwijzingen en” —, zo besloot ik —, „wanneer de Bolsjewiki ons verzekeren, dat de Sowjet-industrie in 1931 met 8% vermeerderd zal zijn, dat er 7 milliard roebel in de economische opbouw zullen zijn belegd, dat de hydro-electrische stations 3 miljoen 500.000 K.W.U. zullen voortbrengen enz. enz.... dan moeten wij begrijpen, dal deze dingen er inderdaad reeds zijn...”

... En als de hierboven genoemde cijfers op een bepaalde datum niet juist zijn, dan betekent dat niets anders dan dat zij al overtroffen zijn.

Tegenwoordig is de werkelijke waarde van de plancijfers wel vastgesteld nu zij in de loop der jaren uit de vage toe-

komst in de fotografeerbare zónes van het heden zijn gekomen. Als er enkele cijfers niet bereikt zijn, is dat een zó gering percentage, dat het verwaarloosd mag worden. Op tal van punten zijn zij overtroffen. De economische plannen van de Sowjets zijn werkelijkheid geworden, voor 109 % in 1922—'23; voor 105 % van 1923—'25, op alle belangrijke punten in alle hoofdzaken.

Dat is niet te verwonderen. In de materialistische plannen vindt men klaarblijkelijk de meeste intelligentie. En wanneer men in aanmerking neemt, dat het socialisme redelijk is en over de ganse linie in direct en begrijpelijk contact staat met de werkelijkheid, spreekt het vanzelf, dat de vooruitzichten die het plan opende, ook precies zo verwerkelijk zijn —, welk een steile helling er ook beklommen moest worden. „Het zou tovenarij zijn, als het geen socialisme was,” heeft Stalin gezegd.

Maar als zo de socialistische theorieën omgezet worden in grote dingen, komt dat niet alleen door de menselijke intelligentie, maar ook door het menselijk gevoel. Er moet nog een andere drijfkracht zijn, behalve de logica, om een verstandelijke arbeid op zo grote schaal uit te voeren. De wil? Op zichzelf is dat ook niet genoeg. Er moet geestdrift bij komen. Via de socialistische ideologie en de directe actie van de Partij (zij wijst de massa's de weg en zij staat aan het stuurrad) moet men zoveel en zo goed mogelijk de medewerking verkrijgen van de arbeiders. Zonder de vrijwillige, vastbesloten, geestdriftige medewerking van de arbeidersklasse komt men niet verder. Men moet dus „de scheppende krachten, die door het kapitalisme verstikt zijn, weer opwekken”, „de arbeider moet gewapend worden met geestdrift voor het werk.” Het is een technische, maar ook een morele opleiding.

Het is de verbinding van deze beide krachten, die trouwens zeer na verwant zijn, die hen de bovenmenselijk zware taak kan doen vervullen. Geestdrift voor het werk? De kapitalistische economen vinden dat iets onmogelijks. Van een arbeider krijgt ge nooit iets gedaan, orakelen zij, dan door hem een voordeel te beloven. Dat is de oude beproefde methode van het kapitalistische systeem, waar het altijd mee gewerkt heeft, zolang het mogelijk was (het wordt nu een beetje moeilijk). De leuze: „verrijkt u”, gaat nog altijd op

voor de massa's onder het kapitalisme: zij kunnen er zelfs volkomen door geruïneerd worden.

Onder het socialistisch regiem is de arbeider volstrekt niet dezelfde soort burger als onder het kapitalistische. Hier is hij een dwangarbeider. Hij werkt met tegenzin, omdat hij niet voor zichzelf werkt. Het is zelfs gemakkelijk te begrijpen, dat hij tegen zijn eigen belang werkt. Daarom moet hij door allerlei speciale middelen geprikkeld worden: het loon, de plicht tegenover het vaderland, de christelijke moraal en de toorn van God. De andere, de socialistische arbeider, kan zich kapot werken, voor de eer alleen, want de eer, dat is zijn eigen macht en zijn eigen verheffing. In de materialistische plannen wordt het meeste rekening gehouden met idealisme.

Maar het waren niet alleen de kapitalisten, die theoretische bezwaren maakten. Ook in de Partij zelf wordt kritiek gehoord. Al dat aanwakkeren van de socialistische wedijver, zeiden deze kameraden, is goed voor de agitatie en propaganda, maar het is overdreven om daarop te rekenen met het gewone praktische werk; kameraad Stalin gaat te ver.

Maar Stalin hield koppig vast aan de grote waarde van de wedijver voor de goede zaak, en verwachtte positieve, economische voordelen van deze prikkel. Toen het enige jaren later bleek, dat het enthousiasme van de arbeiders werkelijk een ontzaggelijk grote hulp was geweest bij het opvoeren van het arbeidstempo, had hij een overwinning behaald, die hij met deze woorden weergaf: „Dit jaar is een beslissend keerpunt voor ons geweest.”

Het is zelfs door het enthousiasme, dat men de kwestie van de techniek opgelost heeft. Een moeilijke en veelomvattende kwestie, zoals wij hebben gezien. Men had technici nodig en onder hen, die het waren of zouden kunnen zijn, was een ontstellend groot percentage verraders (zowel vreemdelingen als Russen). „Het volk heeft het van ons op het open veld door de numerieke overmacht gewonnen. Wij zullen hen verslaan door de wetenschap,” voorspelde Paltsjinski, de ergste Afbreker. In grote haast werden nu Sowjet-technici opgeleid, die er vaart achter zetten en die al spoedig in genoegzame hoeveelheid voorhanden waren en dezelfde hoogte als de anderen bereikten.

De wedijver is eigenlijk een spontane en vurig doorleefde

rationalisatie van de productie voor ieder afzonderlijk die, zoals Lenin zei, in plaats van verstikt te worden door het socialisme er juist door wordt aangevuurd. Stalin gaf er de volgende omschrijving van: „Het beginsel van de socialistische wedijver brengt mee: broederlijke steun van de kameraden, die verder zijn aan degenen, die achter zijn gebleven, wat de algemene vooruitgang ten goede komt.”

Dit betekent niet, dat er bij het in gang brengen van deze zuiver morele drijfveren geen overdrijvingen en fouten werden begaan. Stalin zelf heeft ze duidelijk aangegeven in de absolute maatregelen, — die voor deze tijd al te naïef, kinderachtig-absoluut waren, zoals de gelijkheid van de lonen en de hele gelijkmakerij — maatregelen van een tamelijk grove en demagogische soort, waardoor ze meer kwaad dan goed deden aan de nog jeugdige ontwikkeling van de individuele en collectieve socialistische persoonlijkheid. Wij zullen nog op deze plannen, die caricaturen van het socialisme waren, terug komen.

Maar men kan zeggen, dat de meeslepende drang van de voorhoede, het enthousiaste voorbeeld van de massa's in brigades, legers enz., een buitengewoon en blijvend element vormen van het werk van de opbouw.

Weer een andere drijfveer was de zelfkritiek. Stalin was ook een van de hardnekkigste voorstanders en verdedigers (bij alle gelegenheden, maar vooral op de Partijconferentie in 1921) van „de veiligheidsklep van de zelfkritiek”. Het is de plicht van de actieve partijgenoten en van de Partij in haar geheel, gebruik te maken van het recht, van het wapen, dat zelfkritiek heet. Zij moeten de fouten en vergissingen in het licht stellen, onverbiddelijk zijn voor alle gebreken en zwakheden. Zij hebben er zelf schuld aan als zij dit verzuimen. Men moet zijn persoon verdubbelen, zijn eigen wachter, zijn eigen controleur zijn. Ieder moet op het voetstuk van zijn verantwoordelijkheid staan. Pas in het socialisme krijgt het woord van den Hervormer (over het uitleggen van de Schrift), dat in zyn mond leugenachtig was, zijn ware betekenis: „Laat ieder zijn eigen Paus zijn.”

Op een dag, die met verbijsterende snelheid kwam, was Lenin er niet meer.

Hij stierf de 21e Januari 1924 op vier en vijftigjarige leeftijd.

Het was bijna ongelofelijk voor de mensen, die in zijn naaste omgeving hadden verkeerd. (De dood dwingt ons het ongelofelijke te geloven). Zij konden zich niet voorstellen, dat zij verlaten waren door hem, die de Russische Revolutie verpersoonlijkte — die haar in zijn hoofd had gedragen, haar voorbereid, gemaakt en gered had. Lenin, een van de grootste veroveraars van de geschiedenis en verreweg de zuiverste — de mens, die tot nu toe het meest gedaan heeft voor de mensheid.

„Toen de Partij beroofd was van Lenin, toen men zich af vroeg: wat zullen wij doen zonder onzen genialen aanvoerder? antwoordde de kalme stem van Stalin, dat men alle moeilijkheden zou overwinnen.” (Kaganowitsj)

Enkele dagen na de dood van Lenin (waarvan een massale toetreding tot de Partij het gevolg was, alsof de arbeiders „hun best deden door hun grote aantal het verlies van die éne geniale geest goed te maken,” schrijft en onderstreept Radek) hield Stalin op een plechtige bijeenkomst een rede, waarin hij uit naam van de Partij als afscheid aan de grote en vertrouwde figuur van den meester een belofte aflegde: „Door zijn heengaan heeft Lenin ons de plicht opgelegd de eervolle naam van lid van de Communistische Partij hoog en onbesmet te houden. Wij zweren u, kameraad Lenin, dat wij zullen doen wat wij kunnen om hieraan gevolg te geven!”

Van het eerste begin van de Sowjetmacht af heeft Stalin de weg van Lenin gevolgd en hij is daar mee voortgegaan, toen Lenin gestorven was.

Dat was vooral mogelijk, omdat Lenin zich al lang een evenbeeld had geschapen in de Partij. Hij had haar zelf gevormd, op een stevige basis en nauwkeurig uitgewerkt met alle machtige middelen, waarover hij beschikte, met zijn volle onweerstaanbare overtuigingskracht en zo had hij er een machinerie van gemaakt, die haar eigen leiders voortbracht. Als men zou zeggen, dat Lenin niet te vervangen was, zou dat onjuist zijn, hoe bovenmenselijk groot hij ook was, en dat was onjuist door de vorm van de Partij zelf. Toen Lenin er niet meer was, moest uit de Partij zijn plaatsvervaner naar voren komen. Juist omgekeerd als bij de lichamelijke overdracht van de erfelijke familieregering — die gedurende twee duizend jaar telkens weer de loop van de geschiedenis in de war heeft gestuurd. Toen werd het duidelijk, dat Stalin zijn

opvolger was, zijn toch al grote autoriteit nam zienderogen toe. Hij werd meer en meer de aanvoerder.

Maar men moet deze snelle opkomst goed begrijpen en zich niet te buiten gaan aan de bekende variaties op het thema „persoonlijke macht” en „dictatuur”.

Een persoonlijke dictatuur is uitgesloten in de Communistische Internationale en in de U.d.S.S.R. Zij is onmogelijk, omdat het communisme en het regiem zich volgens nauwkeurig vastgestelde wetten ontwikkelen, waaraan ook de grootsten gehoorzamen moeten — en omdat het eigenaardige van de persoonlijke macht en van de dictatuur juist is, dat deze haar eigen wetten maakt, haar eigen toevallige besluiten doorvoert, ook tegen de wet in.

Het Marxisme kan op verschillende manieren worden uitgelegd, vooral in verband met bepaalde gebeurtenissen en zo zou het kunnen gebeuren, dat een bijzondere interpretatie of zelfs een richting op een zeker moment de overhand had in de opperste leiding van de Staat en van de Internationale. Zijn die interpretatie, die richting dan juist? De proef op de som geven de feiten, de richtlijnen blijken goed of verkeerd te zijn door de logica van de geschiedkundige ontwikkeling. Het zou dus een grote fout zijn aan een gezag op zichzelf te geloven, aan een persoonlijke oppermacht, die zich in de grote organisaties met kunstmatige middelen, van geweld of intriges, zou handhaven. (De despoot, die, als er iemand is, die hem hindert, maar een teken hoeft te geven, zoals de Kaliefen uit de Duizend-en-één-Nacht aan den beul of zoals Mussolini aan de moordenaars).

Door kuiperijen, bedrog, omkoping, geheime politie of misdaden, door spionage in de gangen en soldaten in de vergaderzalen, door zijn vijanden 's nachts in hun bed te vermoorden, kan men koning, keizer, duce of kanselier worden en blijven — maar zo kan men nooit secretaris van de Communistische Partij worden!

Een man als Stalin is heftig bestreden en hij heeft er heftig op gereageerd. (Hij is trouwens meestal aanvallend opgetreden.) Ja, maar zo'n hele discussie met al de nasleep ervan is een openlijk gevecht, dat in het volle licht staat, waar iedereen van weet en waarvan alle bijzonderheden op geruchtmakende wijze besproken worden. Een groot openbaar proces voor de jury en het volk, geen paleisintriges.

In de socialistische organisatie neemt werkelijk iedereen de hem toekomende plaats in, al naar mate hij iets presteert, dat de moeite waard is. Het is geen selectie, die vanzelf plaats vindt. Men heeft overwicht wanneer men het onweerlegbare Marxisme beter begrijpt en verwerkelijkt. „Het is eenvoudig door zijn theoretische en praktische meerderheid, dat Stalin onze leider is geworden,” zegt Knorin. Hij is de leider om dezelfde reden waarom hij succes heeft gehad, namelijk omdat hij gelijk heeft.

Het is waar, dat er nog maar één land is, waar het zo kan gaan, maar als men er anders over oordeelt, begrijpt men niets van het Sowjetregiem. Ik heb eens tegen Stalin gezegd: „Weet ge wel, dat men u in Frankrijk als een tyran beschouwt, die alleen maar zijn eigen zin doet en dan nog wel als een bloeddorstige tyran?” Hij wierp zich achterover in zijn stoel en lachte zijn luide, goedmoedige arbeiderslach.

De leider, die door de plannen, die hij voor de hele Staat gereed maakt, het lot van de verschillende volkeren beheerst, is dezelfde die zich „verplicht acht rekenschap af te leggen” aan den eersten den besten kameraad en daar ieder ogenblik voor klaar staat.

Alleen de zonderlinge houding van Trotski, die naast Lenin een belangrijke rol had gespeeld en die de neiging vertoonde zich boven het Centraal Comité te stellen, bracht het probleem van „de leiding” op het XIVe Congres aan de orde. Tegenover de onbeheerste persoonlijkheid van Trotski stelde Stalin het voorschrift van de collectiviteit. Hij verklaarde: „Men kan de Partij niet leiden zonder een Raad. Het is bespottelijk om te denken, dat het wel mogelijk is. Nu Iljitsj er niet meer is, is het dwaasheid om er over te praten. De gemeenschappelijke arbeid, de collectieve leiding, de eenheid van de Partij, de eenheid in de organen van het Centraal Comité onder voorwaarde, dat de minderheid zich aan de meerderheid onderwerpt, dat is wat wij nu nodig hebben.”

Kortgeleden heeft Stalin tegen een buitenlandsen bezoeker, die als alle intellectuele toeristen in de U.d.S.S.R. (vooral wanneer zij in contact komen met hoge functionarissen) verlangend was om de kwestie van de persoonlijke macht in de Arbeiders- en Boerenstaat (een veelbetekenende blik in de richting van Stalin) onder een vergrootglas te bekijken, gezegd: „Neen, wij moeten niet individueel besluiten. Dergelijke be-

sluiten zijn altijd, of bijna altijd, eenzijdig. In ieder college, in iedere gemeenschap zijn ook mensen, die verkeerde meningen kunnen uitspreken. De ervaring van drie revoluties heeft ons geleerd, dat van de honderd individuele beslissingen, die niet door anderen zijn gecontroleerd en verbeterd, er negentig eenzijdig zijn. In ons leidende orgaan, in het Centraal Comité van de Partij, dat aan het hoofd staat van alle Communistische en Sowjetorganisaties zitten ongeveer 70 mensen. Onder die 70 leden van het Centraal Comité zijn onze beste technici, onze beste specialisten, onze beste kenners van alle verschillende takken van bedrijf. In deze hoogste Raad is de wijsheid van onze Partij geconcentreerd. Iedereen kan de mening of het individuele voorstel van een ander verbeteren. Iedereen kan zijn ervaring meedelen. Als het anders was, als de besluiten individueel werden genomen, zouden wij ernstige fouten maken in ons werk. Maar nu iedereen de kans heeft de fouten van de anderen te verbeteren en nu allen rekening houden met deze verbeteringen, zijn onze besluiten zo rechtvaardig mogelijk.”

Men moet deze opvatting van de collectieve arbeid nog aanmerkelijk uitbreiden om ze goed te begrijpen: laten wij de energie en de volharding niet vergeten, waarmee Stalin bij de opbouw van de Sowjet-Unie altijd weer de medewerking eist, niet alleen van de vertegenwoordigers van de massa, maar ook van de massa zelf.

Hij veroordeelt heftig: „het gebrek aan vertrouwen in de scheppende kracht van de massa's” (onder het voorwendsel, dat zij niet voldoende op de hoogte zijn). Laat men hen dan scholen, dan regeren zij zichzelf en ons. Geen „leiders, die op een voetstuk staan tegenover de massa”, want zij is geroepen om het oude af te breken en het nieuwe op te bouwen. Niet voor kindermisje of voor goevernante spelen, want ten slotte zijn het minder onze boeken, waar zij uit leert, dan wij, die van haar leren. Het is dus alleen de medewerking van de massa, die ons in staat zal stellen alles goed te regelen.

Aan het stuur staan en voor zich uitstaren en het gevaar niet zien voordat het op u valt, dat is geen leiding geven. Zo vatten de Bolsjewiki het niet op. Om leiding te geven moet men vooruitzien ... Alleen, zelfs met de andere kameraden van de leiding, kunt ge niet alles zien, tenzij tegelijkertijd

honderdduizenden, miljoenen arbeiders de fouten opmerken, de vergissingen ontdekken, en zich ook inspannen om het gemeenschappelijk werk te verrichten ...” Het is alsof men zonder ophouden de regeringsmachine schoonhoudt door er als Hercules in de Griekse sage, een rivier doorheen te leiden.

En tegenover de massa moet overreding, geen geweld worden gebruikt. Toen Zinowjef in 1925 de theorie van de dictatuur van de Partij verdedigde, kwam Stalin tegen „deze bekrompenheid” op en verkondigde, dat er harmonie moet zijn tussen de Partij en de massa’s, dat het onderlinge vertrouwen niet verstoord moet worden door abstracte en onbegrensde rechten, die de Partij zich zou aanmatigen. Ten eerste kan de Partij zich vergissen; en ten tweede zal de massa, hoogstens met enige vertraging het altijd wel inzien, als zij gelijk heeft.

Stalin is absoluut niet, zoals men hem zich voorstelt in „de andere helft” van de wereld, aan de andere kant van de barricade, die een grens trekt dwars door alle officiële grenzen heen. Het is waar, dat die andere helft bestaat uit blindgeborenen, die geregeerd worden door opzettelijk blinden.

In 1925, op het XIVe Congres van de Partij geeft Stalin het wachtwoord van de industrialisatie. Sinds vier jaar hadden de economische plannen en de electrificatie het land theoretisch en praktisch steeds meer veroverd. Het kwam er nu op aan het zo verstandig aan te leggen, dat men in de kortst mogelijke tijd de verst-ontwikkelde kapitalistische landen kon „inhalen en voorbijstreven”.

Stalin neemt niet aan, dat de internationale toestand werkelijk tot rust komt. Hij vindt dat een kunstmatig bedenkfel, waar men de revolutie in wil begraven. Het lijkt er meer op dat het leven in twee kampen verdeeld is, twee werelden tegenover elkaar, de twee helften van de wereld: het Angelsaksische kapitalisme en het Sowjet-socialisme. Op het ogenblik, toen de macht van de kapitalisten op haar hoogtepunt scheen te zijn en de welvaart geen teken van verval gaf, kondigde Stalin dit aan en voorspelde de algemene crisis. (1928)

In 1927: het XVe Congres van de Partij. Periode van de opbouw, waarin vooral het vraagstuk van de collectivisatie van de landbouw op de agenda staat: „Van de magere knol van den moezjik op het stalen ros springen” — deze kern-

achtige beeldspraak van Lenin betekende in werkelijkheid een ontzaglijk grote opgave. Men kan wel zeggen de grootste sociaal-strategische opgave van de moderne tijd: het platteland collectiviseren door de machine en tevens de boeren redelijk leren denken. Zoals de zaken toen stonden, was de laatste maar stevige hoop van de overwonnen burgerij op een herstel van het kapitalisme, de sterke positie van den koelak (rijken boer), den oppotter en uitbouter, die vroeger nog door de N.E.P. gesteund werd.

Een groot kunstenaar, Eisenstein, heeft „deze generale lijn”, die men bedoelt als men over het vervangen van de magere boerenkool door de stoommachine spreekt, in een film weergegeven. De particuliere boer zwoegt op zijn lapje grond, op het bijna onzichtbare stukje, dat in het reusachtige mozaïek van het hele land van hem is. Op dit eilandje is hij niet veel meer dan een verongelukte en een schipbreukeling, ten prooi aan de weersomstandigheden, de vorst of de droogte, die ieder op hun manier het op zijn graan voorzien hebben, de hagel, die het kapot slaat, de ziekte, die zijn enige paard of zijn onvervangbare koe ombrengt. De man en de vrouw doen samen het eindeloze werk van lastdieren; zij zetten ieder jaar alles op het spel. Zij haten en benijden den arbeider, zij haten en benijden elkaar, de buren onderling: men kan zijn eigen zak slechts vullen door die van een ander leeg te maken („de boer,” zei Stalin, „kwam alleen tot welstand door zijn buurman te benadelen.”). Men bouwde zijn huis vlak bij dat van zijn buurman om te maken, dat hij het niet in brand zou steken. De man en de vrouw, kinderen van moeder aarde, zijn ook een prooi voor den rijken boer, die ze met zijn machtsmiddelen onderdrukt, hen er in laat lopen en door zijn woekerrente uitzuigt. De boeren, die slaven van de grond en dwangarbeiders van het leven zijn, die verspreid wonen in de dorpen, hebben de genoegdoening, dat ze met hun verhongerde monden kunnen zeggen: „Ik ben eigenaar!” En de Staat kan niets voor hen doen, omdat er te veel zijn.

Welk een verschil, als zij met honderd of met duizend samen gaan doen om een stuk grond, dat honderd of duizend maal zo groot is, te bewerken! Vooruit met de grote hulpmiddelen ! De machines, die het werk in een oogwenk klaar hebben en die naar verhouding veel beter werken dan de mensen

en een hele grote organisatie, die stevig staat en rijk is, die door de droogte of de epidemieën wel gehinderd, maar niet gedood kan worden en waar de koelak af mag blijven. (En dan is er nog de Sowjet-Staat, die de hand reikt aan alle armen, en de rijken, de uitbuiters en de woekeraars buiten gevecht stelt). Nu stapelen de zakken zich op (de grote en de kleine) en ieder merkt, dat hij meer verdient voor zich zelf dan vroeger!

Dialektisch beschouwd ziet dit vizioen op het grote openlucht toneel van de wereld er zo uit:

„de praktische opgaven van onze opbouwarbeid in het dorp zó aanpakken, dat de versnipperde boerenhofsteden langzaam in een collectief bedrijf worden omgezet, waarbij de sociaal en collectief geworden landarbeid op het peil van een intensief en gemechaniseerd landbouwbedrijf wordt gebracht. terwijl men bedenken moet, dat deze ontwikkeling een belangrijk middel is om het tempo van het landbouwbedrijf te versnellen en de kapitalistische elementen uit de dorpen te doen verdwijnen.” (Stalin, XVe Congres van de Partij)

1927, een belangrijk jaar omdat het een nieuwe stap voorwaarts betekent. Op dit moment heeft de U.d.S.S.R. het economisch peil van vóór de oorlog weer bereikt. De cijfers van 1927 zijn bijna op alle punten iets hoger en op enkele iets lager dan de cijfers van 1913.

Een gedenkwaardig feit. Het bewijs was nu geleverd, niet alleen dat een zuiver socialistische maatschappij levensvatbaarheid had, maar ook dat dit mogelijk was in één land.

Voor de hele landbouw was het niveau van vóór de oorlog met een miljard roebel overschreden, zegge 8%. Voor de industrie met 200 miljoen roebel, zegge 12%.

De spoorwegen, die in 1913 op het eigenlijke grondgebied van de U.d.S.S.R. een lengte hadden van 58.500 K.M. bedroegen nu 77.200 K.M. Voor het hele vroegere Rusland was de gemiddelde loonsverhoging van de arbeiders 16.9% (een cijfer, dat rekening houdt met de koopkracht).

De culturele vooruitgang had ongelofelijke afmetingen aangenomen.

Laten wij een paar in het oog vallende gegevens noemen: sinds 1925 waren er in de lagere Sowjetscholen

2.250.000 leerlingen meer dan in de Russische scholen van 1913 en twee maal zoveel leerlingen op de ambachtsscholen. Men gaf het dubbele per hoofd van de bevolking uit voor het onderwijs en er waren tien keer zoveel wetenschappelijke instellingen.

De nationale inkomsten bedroegen 22 milliard roebel. Wat de machinale beweegkracht betreft, kwam de U.d.S.S.R. direct na de Verenigde Staten, Canada, Engeland, Duitsland en Frankrijk.

Wat de eigenlijke socialisatie betreft: het collectieve deel van de industriële productie was 77%, het particuliere 14% (de rest waren coöperaties). In de landbouw: socialistisch 2.7 %, particulier 97.3 %. In de handel: socialistisch: 81.9 %, particulier 18.1%.

Dit waren de indrukwekkende eerste stappen, niettegenstaande de geweldige achterstand in de landbouw — het resultaat van een verbazenwekkende volharding en een wijs beleid.

HOOFDSTUK V.

OORLOG TEGEN DE PARASITAIRE OPPOSITIE.

De oppositie. In 1927 begon de oppositie over de hele lijn een aaneengesloten offensief tegen de leiding van de Russische Partij en van de Communistische Internationale. Bij verschillende gelegenheden had zij al van haar bestaan doen blijken, altijd was er een ondergrondse, broeiende oppositie geweest, maar toen brak die plotseling los met een bepaald plan van actie voor een systematisch en gewelddadig verzet. Stalin was het mikpunt en hij verpersoonlijkte eveneens de verdediging van de Partijmeerderheid.

Wat is eigenlijk precies die oppositie? Bij ons wordt daar telkens over gesproken. Als men niet tot de ingewijden hoort, begrijpt men eerst niets van dit Russische verschijnsel. Men verneemt, dat belangrijke revolutionairen, actieve partijgenoten, die op de voorgrond hebben gestaan, zich plotseling vijandig tegenover hun partij gedragen en dat zij als vijanden worden behandeld. Men ziet hen uit de rijen treden en zich heftig verweren tegen de stroom van beschuldigingen. Zij worden uitgestoten en verbannen wegens verschillen van mening, die een woordenkwestie lijken. Men is geneigd te denken: die lui daar in dat nieuwe land zijn wel sectarisch!

Toch is dat niet zo. Als men het op de keper beschouwt, ziet men dat het z.g. ingewikkelde heel eenvoudig wordt — maar dat wat oppervlakkig leek, het helemaal niet blijkt te zijn. Het zijn geen woordenkwesties, maar diepgaande verschillen, waarbij de hele toekomst op het spel staat.

Hoe zit dat dan?

Laten wij eerst vaststellen, dat de Communistische Partij zoals Lenin zich die gedacht heeft in zijn hoge wijsheid, een partij is, die van geen gesnipper met beginselen wil weten. Fantasie komt er niet bij te pas. In andere partijen kunnen leiders met valse neuzen en maskers op rustig rondwandelen zonder dat iemand het nodig vindt hen te opereren. Maar de Communistische Partij duldt geen kleurenmengeling in haar gelederen. Vage leuzen hebben evenmin kans in haar rijen als nonchalant aan elkaar geplakte elementen en ideeën. Zij zoekt het altijd in de diepte en neemt alles ernstig.

Laten wij verder bedenken, dat de Communistische Partij in de S.U. in zekeren zin een staatsinstelling is. Zij is de voorhoede van het proletariaat, die een socialistische Staat regeert en daarmee op leven en dood verbonden is. En ten slotte werkt zij op een onontgonnen terrein, zij is een voorbeeld, dat nog geen voorbeeld heeft gehad. Om deze drievoudige reden zijn er daar meer kansen op botsingen dan elders, maar ook is er een groter behoefte aan eenheid en de Partij neemt altijd maatregelen om de eensgezindheid te bevorderen en fouten te herstellen. Wanneer men bedenkt in wat voor omstandigheden zij werkt en hoe enorm groot en veelzijdig de nieuwe taak is, die zij te vervullen heeft, dan moet men toegeven, dat het niet anders kan.

Zo moeten wij dus het probleem van de oppositie zien: ieder vraagstuk, iedere maatregel bergt in het algemeen gesproken, twee tegengestelde oplossingen in zich, brengt ons op een kruispunt van wegen, een stelling en een tegenstelling, een ja en een neen: iedere beslissing heeft een vóór en een tegen. Men zegt ja, als er meer voor dan tegen schijnt te zijn, maar „tegen” blijft bestaan, voor een deel ook feitelijk, omdat geen enkele maatregel absoluut goed of slecht is. Het blijft ook hangen in de geest van de minderheid, die tegen de genomen maatregel was of die weifelde. En het gevolg is een eigenaardige, maar gevaarlijke verminking, een opblazen van de tegenargumenten, een overdrijving van de bezwaren. M.a.w. de oorspronkelijke mening van den partijgenoot komt weer te voorschijn, ontwikkelt zich, herneemt zijn kracht, wordt weer actief.

In dat proces speelt het persoonlijke belang van het individu een veel minder belangrijke rol dan men bij ons denkt. De vijandigheid van mens tot mens kan misschien een

gevolg, maar nooit de oorzaak zijn van de oppositie. Alleen bij Trotski kan men met een zuiver persoonlijk element rekening houden, namelijk met zijn overdreven gevoel van eigenwaarde, zijn hele karakter, zijn afwijzen van iedere kritiek. („Hij vergeeft nooit een prik in zijn eerzucht”, zei Lenin) en zijn teleurstelling, dat hij niet alleen, zonder medewerker, de eerste plaats bekleedt, bepalen tot op zekere graad zijn vijandige houding. De ideologie is het arsenaal, waai’ deze vijandelijkheid natuurlijk haar perfecte wapens uit haalt. Wie een reden wil vinden om te strijden, slaagt daar altijd in (ten tijde van de Renaissance heeft men wel vorsten en landen gezien, die zich in de armen van het Protestantisme wierpen, niet uit overtuiging, maar omdat zij dan een mooi voorwendsel hadden, waar zij openlijk voor uit konden komen, om hun persoonlijke eerzucht op politiek en economisch gebied te bevredigen). Toch is zelfs in het geval van Trotski de oppositie in de eerste plaats een kwestie van principiële tegenstellingen, die niet direct met de feiten op zichzelf te maken heeft. Zij komt altijd tot uiting in algemene denkbeelden, geestelijke gewoonten, in het temperament van het verstand, om zo te zeggen.

Men kan ook beweren, dat bepaalde persoonlijke eigenschappen van geest en karakter iemand tot sommige politieke richtingen drijven. Bekrompenheid en kortzichtige strijdlust kunnen leiden tot sectarisme en linkse afwijkingen — intellectuele en morele lafheid kan door een kleinburgerlijk opportunisme en een afzakken naar het reformisme den Mensjewiek vormen.

Dat is het grote belang en het grote gevaar van de oppositie, dat het deze karakterverschillen zijn, die de communistische leer zo anders doen verklaren. Een afwijkende mening over de praktische toepassing van de leer, d.i. van het Marxisme, een andere mening over de betekenis van het ogenblik kan onberekenbare gevolgen hebben en kan de hele politieke richting wijzigen. Een fout, die in een afzonderlijk geval gemaakt wordt, kan verbeterd worden als een rekenfout. Maar een verkeerde richting is een afwijking, die van het begin af aan steeds groter wordt, die een belangrijk aantal bijzondere wijzigingen meebrengt en die in staat is de nationale geschiedenis een ander aanschijn te geven, — gezwegen nog van de mogelijke catastrofes. Het is een ver-

andering in de richtlijnen van de Partij, van de bewegende kracht in de maatschappij.

De oppositie is in oorsprong een richtingenziekte.

Maar van een bijzondere soort en ernstiger dan alle andere; het voornaamste verschijnsel ervan, is het gebrek aan discipline: de afscheiding van het leidende geheel. De richting, die zich tegenover die van de meerderheid stelt, is geen onderwerp van discussie meer, maar een vijand, die men bestrijdt.

Hierin verschilt de oppositie van het uitoefenen van zelfkritiek. De zelfkritiek heeft ten doel de verschillende richtlijnen gezamenlijk te controleren en recht te zetten. Natuurlijk bestaan er verschillende richtingen; een openhartige, duidelijke discussie op deze punten is het beste wat men hebben kan. De zelfkritiek betekent het maximum van meningsvrijheid, wat een voorrecht is van de Bolsjewistische Partij.

Maar de oppositie gaat niet de weg van de zelfkritiek. Zij onderscheidt zich juist door de verderfelijke eigenschap, dat zij een aparte groep vormt, die de gemeenschappelijke oplossing niet aanvaardt en die zich niet neerlegt bij de besluiten van de meerderheid. Stemmen om te zien wie de meerderheid heeft, is de enige democratische en zelfs de enige verstandige manier om een eind te maken aan een meningsverschil, totdat de feiten het definitieve bewijs leveren.

Toch blijft ook hier iets hangen na de stemming. De oppositie klemt zich daaraan vast. Zij vormt een laag om de kiemcel van de niet-overtuigden heen. In plaats van het besluit uit te voeren, bestrijdt zij het min of meer openlijk. De mening van de oppositie verhardt en verkalkt zich en het organisme van de Partij wordt nu van binnen aangevallen door een parasiet. De oppositie fractioneert, zoals men dat noemt, en dit is een voorbereiding van de scheuring. De zelfkritiek is altijd openbaar, de oppositie blijft binnenskamers. De zelfkritiek tast de eenheid niet aan, bij de oppositie verschijnt het cijfer 2. De „vrijheid van mening” is dus op deze manier binnen de Partij de oorzaak van een ziekelijke uitwas, die zich als een partij voordoet en voortdurend samenspant. Zodra dit blok van tegenstanders zich voldoende sterk waant (buiten de Partij beschikt het, als alle opposities, over de steun van de verschillende politieke tegenstanders van de Staat) begint het

de strijd en tracht de macht te grijpen om zijn ketterij in orthodoxie om te zetten.

Lenin heeft op het Xe Congres dit particularisme, waarmee de ziekte begint, zeer nadrukkelijk bestreden en hij liet de volgende resolutie aannemen: „Iedere Partijorganisatie moet er voor waken, dat de mogelijkheid van kritiek op de gebreken van de Partij, het analyseren van de grondbeginselen, het rekening houden met alle praktische ondervindingen, het toepassen van de besluiten, het verbeteren van begane fouten, en alles wat daarmee samenhangt, niet een voorrecht wordt van enkele mensen of van groepen, die zich om een bepaald platform verzamelen, maar open blijft staan voor alle leden van de Partij.”

Wat zijn de punten waarop de oppositie steunt? Zoals wij al gezegd hebben, zodra er in de Partij een richting is, die met onredelijke hardnekkigheid tegen de lijn van de meerderheid in gaat en zodra deze richting vaste vorm aanneemt — is het gemakkelijk te begrijpen, dat de oppositie het niet in alle grote vraagstukken met de leiding van de U.d.S.S.R. en met de Communistische Internationale eens is. Zij doet haar best al deze problemen uit een andere hoek te bekijken dan de leidende meerderheid ze heeft bekeken en behandeld.

Voor wie in grote trekken de geschiedenis van de Russische revolutionaire beweging sinds het eind van de XIXe eeuw nagaat, is het duidelijk, dat uit de belangrijkste feiten twee hoofdrichtingen naar voren komen, de reformistische en de revolutionaire, die de afscheiding van Mensjewiki en Bolsjewiki heeft teweeg gebracht en die tot op zekere hoogte is blijven bestaan, ook toen de Bolsjewistische Partij de macht in handen had. Sommige leiders: Kamenev, Zinowjef en, met enkele verschillen ook Trotski, gedroegen zich op belangrijke momenten vijandig tegenover de revolutionaire methode. Zij hadden de revolutie van October willen verhinderen en, toen deze eenmaal had plaats gevonden, de dictatuur van het proetariaat. Zij gaven in de praktijk de voorkeur aan een democratisch-grondwettig boven een socialistisch regiem. Zij hadden geen vertrouwen in de kracht en in de duurzaamheid van een waarlijk socialistische staat te midden van een kapitalistische wereld; zij geloofden niet, dat men de middel- boeren voor deze zaak zou kunnen winnen. Bovendien hadden zij kritiek op de Staatsindustrie, die zij als een kapita-

listische onderneming beschouwden. Zij waren voorstanders van de vrijheid van fractievorming en groeperingen binnen de Partij, d.w.z. tegen de eenheid. Deze punten, waarin Trotski, Kamenev en Zinovjev herhaaldelijk samen zijn gegaan, zijn de voornaamste kenmerken van de belangrijkste „oppositie”. Het is een opleving van de mensjewistische geest.

Zolang Lenin leefde richtte de oppositie zich tegen zijn opvattingen, omdat hij de eigenlijke leider van de Partij was, die „hij in vijf en twintig jaren met eigen handen had gevormd”, die zijn schepping was. Maar na de dood van Lenin nam die oppositie om zo te zeggen Stalin als voorwendsel om haar offensief te versterken en dezelfde stellingen met dezelfde argumenten te bestrijden, onder voorgeven dat zij de zuiverheid van het Leninisme verdedigde.

Stalin van zijn kant plaatste zich ook onder de vaan van het Leninisme om in de strijd, die volgde, hardnekkig de eenheid van de Partij te verdedigen, die door de opstand van de minderheid in gevaar kwam. Het veilig stellen van de eenheid werd zijn voornaamste taak, zoals het ook die van Lenin en van hen samen was geweest, want, zoals wij gezien hebben, bestond er nooit enig verschil van mening tussen hen beiden, noch over de theorie, noch over de praktijk. In de gelofte van Stalin, die wij geciteerd hebben over de eer van de Partij, kwam nog een tweede paragraaf voor: „Toen kameraad Lenin ons verliet, heeft hij ons opgedragen de eenheid van onze Partij als onze oogappel te behoeden. Wij zweren u, kameraad Lenin, dat wij er een eer in zullen stellen aan uw wil te voldoen!”

De breuk in de Partij, de scheuring, werd mogelijk zodra de grote meester niet meer in leven was en dit zou een onberekenbaar nadeel zijn geweest.

De toestand was dubbel moeilijk, omdat Stalin niet alleen Lenin niet meer naast zich had, maar daar Trotski vond — Trotski, die nu de vrije hand had gekregen.

De hele oppositie schaaft zich om de persoon van Trotski. Al is hij er dan niet de verpersoonlijking van, een symbool er van is hij in ieder geval. Door hem wordt zij een groot gevaar — door het overwicht, dat de rol, die hij in de geschiedenis van de revolutie en het begin van de Sowjet-staat gespeeld had, hem gaf.

Tegenwoordig, nu Trotski uit Rusland verbannen is wegens

de openlijke strijd, die hij tegen het regiem voerde, staat hij bloot aan allerlei onaangenaamheden van de politie in de kapitalistische landen en aan sarcastische opmerkingen in de grote bladen over zijn oude titel van Volkscommissaris. Wat men in Trotski vervolgt en waarom men zich op hem wreekt in onze landen, dat is zijn aandeel in de Octoberrevolutie. De internationale bourgeoisie, die zich niet in bijzonderheden verdiept, geniet van de vervolging van een Bolsjewiek. Maar naast deze vervolging, die hij allang niet meer verdient, vindt hij steun en medewerking bij een hele verzameling vijanden van het Sowjet-regiem en zonder zelfs van zijn tegenwoordige politieke bedrijvigheid te spreken, kan men de dolkstoten, die hij en de zijnen de U.d.S.S.R. en de Communistische Internationale toebrachten, niet stilzwijgend voorbijgaan. Het waren werkelijk pogingen tot moord en vernieling.

Is het nog nodig om er aan toe te voegen, dat het persoonlijke element grote invloed had op het gedrag van Trotski? Zelfs toen Lenin nog leefde, bleek het dat hij niet met andere leiders samen kon werken.

„’t Is erg moeilijk om met die kameraad te werken,” bromde Zinowjef, die toch meer dan eens naar Trotski’s kamp overgelopen is. Trotski was werkelijk een te goed Trotskist.

In hoeverre is het despotisch karakter van Trotski, zijn wrok, omdat iemand anders in zijn plaats is gekomen en hij teruggezet is tussen de anderen, in plaats van alleen aan het firmament te schitteren, — zijn „Bonapartisme” dus — de oorzaak van zijn breken met de Partij, van zijn eigen oorlogs- Leninisme, dat hij uit allerlei stukken heeft samengesteld en van zijn min of meer openlijk uitgesproken doel om een nieuwe partij te slichten, d.i. een IVe Internationale? Het is moeilijk uit te maken. Men moet wel constateren, dat Trotski in 1921 en eveneens in 1923 een heftige oppositie tegen de Partij heeft gevoerd en dat hij in de tussentijd, in 1922, als rapporteur op het IVe Congres op zeer duidelijke wijze alle gezichtpunten van de meerderheid ten opzichte van het netelig vraagstuk van de N.E.P. heeft verdedigd. Dat verhinderde niet, dat de Trotskistische oppositie, die nog altijd schermde met de leuze van de permanente revolutie, dadelijk na het Congres trachtte aan te tonen, dat de revolutie nu afge-

lopen was, dat de N.E.P. een kapitalistische ontaarding betekende, een Thermidor. Die tegenstrijdige houdingen binnen zo korte tijd wijzen op een uiterlijke factor, van zeer persoonlijke aard.

Wat het ook is, waardoor Trotski zich heeft laten beïnvloeden, de voornaamste reden van zijn breuk met de Partij is de vorm van zijn politieke opvattingen. Al speelt zo nu en dan zijn eigenliefde mee, de hoofdoorzaak is ideologisch, een diepgaand verschil met de Bolsjewistische leer van Lenin. Zij komt voort uit een ander politiek temperament, een andere waardering en methode. Als gevolg van de ontwikkeling en verscherping van deze principiële verschillen en het misbruik, dat ervan gemaakt is, is Trotski zover gekomen, dat hij langzamerhand de gehele Bolsjewistische politiek is gaan bestrijden.

Trotski is van het begin af aan Mensjewiek gebleven. Hij is misschien ook anti-Bolsjewiek geworden omdat hij Trotskist was, maar zeker omdat hij een oude Mensjewiek was. Laten wij het zo zeggen: het is de Trotskist in hem, die den ouden Mensjewiek weer heeft wakker gemaakt. De vergelijking van Lenin en Trotski is een soort traditie geworden, waar iedereen om het hardst aan heeft meegedaan: Lenin, de man uit een stuk, bezonnen en eenvoudig in zijn optreden, Trotski geestig en levendig. Jacques Sadoul heeft met veel talent de reeks van deze gestiliseerde vergelijkingen tussen den genialen en den intelligenten mens geopend. De algemene betekenis van het vaststellen van een dergelijk opvallend contrast is misschien wel goed, maar het is gevaarlijk zulke literaire oefeningen te ver te drijven (men loopt de kans door de eenmaal gemaakte vergelijking fouten te maken). Maar in dit geval staan deze beide mensen niet op hetzelfde niveau, men kan redelijkerwijze niemand met de reusachtige figuur van Lenin vergelijken.

Juist de kwaliteiten van Trotski hebben schaduwzijden, waardoor zij gemakkelijk in hun tegendeel kunnen veranderen. Zijn overdreven behoefte om te kritiseren zonder de ruimte van blik, die zowel Lenin als Stalin kenmerken, kluistert hem aan de onderdelen, maakt het hem onmogelijk het grote geheel te zien en leidt hem tot pessimisme. En dan heeft hij te veel fantasie, een ongebreidelde fantasie, die met zichzelf in conflict komt, de grond onder haar voeten ver-

liest, het mogelijke niet meer van het onmogelijke kan onderscheiden (wat ook niet bepaald de taak van de fantasie is). Lenin heeft gezegd, dat Trotski heel goed in staat was negen goede oplossingen te vinden en een tiende, die de hele boel in de war stuurde. De mensen, die met Trotski hebben samengewerkt, vertellen dat zij 's morgens, als zij wakker werden, dachten: „Wat zal hij vandaag weer verzinnen!” Hij ziet te veel mogelijkheden, allerlei bezwaren komen bij hem op, het gestelde en het tegengestelde houden hem tegelijk bezig.

„Trotski is een menselijke pluimbal,” zei Lenin. Hij aarzelt, weifelt, kan niet besluiten. Hij mist de Bolsjewistische zekerheid. Hij is bang. Hij is instinctief tegen alles wat er gedaan wordt. En hij praat te graag. Hij bedrinkt zich aan de klank van zijn stem. „Zelfs onder vier ogen, in een vertrouwelijk gesprek, declameert hij,” heeft een van zijn vroegere medewerkers gezegd.

Samenvattend kunnen wij zeggen, dat hij de eigenschappen van een advocaat, van een debater, van een kunstkriticus, van een journalist bezit — maar niet die van een staatsman, die nieuwe wegen moet aangeven. Hij mist het uitsluitende en alles overheersende gevoel voor de werkelijkheid en het leven. Hij mist de grote eenvoudige kracht van den man, die grote daden verricht. Hij heeft de sterke Marxistische overtuiging niet. Hij is bang. Hij is altijd bang geweest. Uit angst is hij Mensjewiek gebleven en het is ook uit angst, dat hij soms razend wordt en plotseling erg „links” doet. Men kan Trotski niet begrijpen als men door zijn aanvallen van woede zijn zwakheid niet ziet.

In een overzicht geeft Manoeilski ons een nog ruimer perspectief: „De bijna onafgebroken opeenvolging van opposities is een bewijs, dat de zwakste groepen van de Partij buiten de rijen van de Bolsjewiki kwamen te staan.” De hele oppositie is een bekentenis van terugwijken, van ontmoediging, van het begin van verlamming en slaapziekte.

In het buitenland was het net zo: „In de periode van de werkelijke en betrekkelijke stabilisatie van het kapitalisme begonnen de meelopers te wankelen en de rijen van de Communistische Internationale te verlaten.” De vaan altijd hoog te houden en door te lopen is niet gemakkelijk. Na een zekere tijd worden de voeten moe, de vinger[^] laten los, — als men niet voor zoiets gemaakt is.

Men heeft behoefte aan machtige en elementaire acties als men op de grote weg van de geschiedenis vooruit wil komen. Men moet over alle haarkloverijen heen kunnen stappen. Tegenover de uitgeplozen argumenten van de filosofen, die de realiteit van de beweging ontkenden, geeft Diogenes zwijgend en nors het bewijs door op te staan en te gaan lopen. De massa's bewijzen ook de onhoudbaarheid van sommige tegenwerpingen door er overheen te lopen. Het duizendkoppig gebeuren gaat onverstoord verder, het richt zich eenvoudig naar het gezonde verstand (volgens Descartes dat deel van het redelijke denken, waar ieder deel aan heeft). Door alle woordenspel heen moet men het daar toch mee eens zijn. Het is door de laag-bij-de-grondsheid, de haarkloverijen en de onmacht van het Mensjewisme, wat Stalin „de onmacht van de Mensjewiki om te organiseren” genoemd heeft, dat Trotski verloren heeft. Hij zou gewonnen hebben, als hij gelijk had gehad. Zo zouden ook de Bolsjewiki, die zich in het begin van de nieuwe periode in de Sociaaldemocratische Partij tegen de Mensjewiki hebben verzet en hun afscheiding hebben doorgezet, verloren hebben — als zij ongelijk hadden gehad.

De oppositie bemoeide zich natuurlijk het eerst met het belangrijkste probleem van de Russische Revolutie: de opbouw van het socialisme in één land.

Lenin had hierin al stelling genomen vóór de Revolutie. Hij schreef toen: „Het kapitalisme ontwikkelt zich in de verschillende landen op zeer ongelijke wijze. Vandaar deze noodzakelijke gevolgtrekking: het socialisme kan niet tegelijk in alle landen zegevieren. Het zal eerst in een of meerdere landen de overwinning behalen ... wat niet alleen wrijvingen zal veroorzaken, maar de burgerij van die landen er zelfs toe zal brengen pogingen te doen om het proletariaat van de socialistische Staat, dat al gezegevierd heeft, te vernietigen.”

Het succes van de Octoberrevolutie stelde de overwinnaars voor een dubbele taak: het socialiseren van de wereld en de socialistische opbouw in één land. Waar moest men mee beginnen of liever, van welke kant moest men deze dubbele taak aanvatten?

Lenin vond, dat het er vóór al het andere op aankwam de socialistische samenleving te stichten daar, waar men er de kans voor had, in Rusland.

Trotski vreesde, dat de Revolutie hierop dood zou lopen.

Dit op trekken op een bepaald punt tegenover het kapitalistische front was volgens hem gedoemd om tot een nederlaag te leiden. (Hij was bang en de Mensjewiek herrees, of liever ontwaakte weer in hem). Men moest in deze omstandigheden de Russische Revolutie als voorlopig beschouwen.

Men zal zich herinneren, dat op het Vle Congres van de Partij, in Augustus 1917, Preobazjinski zijn best heeft gedaan, dat men het standpunt innam, dat de socialisatie van Rusland slechts zou kunnen volgen op de overwinning van het socialisme in de hele wereld. En het was aan het heftige verzet van Stalin te danken, dat men dit onder invloed van Trotski ingediende amendement, waarin het succes van een socialistische maatschappij in het door het Tsarisme geruïneerde Rusland afhankelijk werd gesteld van een daaraan voorafgaand slagen van de wereldrevolutie, verwierp.

Karl Radek, wiens mening hieromtrent des te belangrijker is, omdat hij zich een tijdlang ook bij de zienswijze van Trotski had aangesloten, heeft hierover gezegd: „Trotski is teruggekomen op het standpunt van de He Internationale, dat hij zelf op het He Congres van de Partij vóór de scheuring heeft geformuleerd — te weten, dat de dictatuur van het proletariaat hetzelfde is als de macht van een georganiseerd proletariaat, dal de meerderheid van de natie vertegenwoordigt.”

Zo ziet men dus: als de proletarische revolutie niet de helft plus een van alle stemmen heeft, kan men niets beginnen: voor Trotski was niet alleen de overwinning van het proletariaat in één land, maar zelfs in dit eene land, slechts een historische episode, als zij niet op de absolute meerderheid berustte. Trotski kwam dus dicht bij dat „beschaafde Europese socialisme”, dal de He Internationale tegenover het Leninisme stelde. De Sociaaldemocraten hadden niet het minste vertrouwen in de Revolutie. De Sociaaldemocratische leiders dachten, dat de socialistische revolutie alleen mogelijk was in een land met een goed-ontwikkeld kapitalisme, niet in Rusland waar geen sterke arbeidersbevolking was. Zij dachten, dat in Rusland alleen een burgerlijke revolutie kans had wat, evenals bij alle andere burgerlijke revoluties, een plechtige overdracht van de macht zou zijn van de autocratie aan

de burgerij (die aan haar uiteinden versterkt en aangevuld was door een handige inenting met een arbeiders-élite) terwijl de klasse van arbeiders en boeren als geheel evengoed door de een als door de ander vertrapt zou worden. Stalin heeft ons al gezegd, dat deze verkeerde opvatting over de werkelijke revolutionaire mogelijkheden van Rusland de betreuenswaardige onthouding van de Sociaaldemocraten aan de revolutie van 1905 veroorzaakt heeft.

Men weet, dat de andere „oppositionelen” zoals Zinowjef en Kamenef, het geheel met Trotski eens waren. „Door de opbouw van het socialisme in één land te prediken, wakkerde men een opportunistische geest aan in de Partij” en „dat alles leidde tot het opgeven van de door het revolutionaire proletariaat veroverde stellingen,” en ten slotte, voortbordurende op deze mening: „de internationale taak van de Revolutie werd opgegeven.” Het waren de grote woorden en de grote gebaren — de strijd tegen windmolens, die begon.

De algemene theorie van Trotski (en van Hilferding) bestond hierin, dat de socialistische maatschappij in wording absoluut afhankelijk is van het wereldkapitalisme, zodat de Sowjeteconomie niet aan een kapitalistische ontaarding zou kunnen ontsnappen te midden van een kapitalistische wereld. Radek zei ook — toentertijd — „wij zijn niet sterk genoeg tegenover het wereldkapitalisme.” Deze mensen en anderen waren bang. Men voelt de angst en de paniekstemming, die deze oppositiegroep in de maalstroom sleurde.

Lenin en Stalin namen de zaak heel anders op en gaven ongetwijfeld de juiste oplossing: de opbouw van het socialisme in één land is een kracht, waarvan gebruik gemaakt moet worden. „Geef mij een hefboom, die groot genoeg is, dan zal ik de wereld opheffen,” heeft Archimedes beweerd. En Radek — de Radek, die weer zichzelf geworden was — zei zeer nadrukkelijk: „De mogelijkheid van de opbouw in één land is het steunpunt voor de hefboom van Archimedes in het strategisch plan van Lenin.”

Lenin verloor geenszins de wereldorganisatie van de socialistische maatschappij uit het oog (Lenin heeft nooit iets uit het oog verloren). Het was juist daarom, dat hij in Rusland wilde beginnen.

In de laatste artikelen, die hij vóór zijn dood geschreven

heeft, bevestigde hij, dat de socialistische opbouw in Rusland (een land, dat over alle grondstoffen beschikt) mogelijk was op grond van de ongelijke ontwikkeling van het kapitalisme, niettegenstaande de culturele achterstand en de toestand, waarin de boerenbevolking verkeerde.

Stalin, wien Trotski en Zinowjef zijn „theorie van nationale bekrompenheid” bitter verweten hebben, heeft nooit nagelaten te verkondigen, dat „de ontwikkeling en de steun van de Revolutie in de andere landen een van de wezenlijke opgaven is van een zegevierende Revolutie.” Hij beweert zelfs, dat zo lang de Sowjet-Unie in haar politiek alleen blijft staan, zij nooit als een „onwrikbare macht” beschouwd kan worden. Maar er is een verschil tussen een overgangs- en een voorlopige toestand. En hij wijst op de belangrijke steun, die de opbouw in één land de algemene revolutie verschaft. Hij laat de onvermijdelijke geweldige terugslag zien van de successen in de Sowjet-Unie, op de binnenlandse toestanden in de andere staten en hoe de Communistische Internationale in de kapitalistische landen erdoor versterkt zou worden.

„Men moet in de overwinning van de revolutie in één enkel land, zo schrijft de auteur van Vraagstukken van het Leninisme, niet een zuiver nationaal feit zien. Maar men moet evenmin denken, dat de Russische revolutie een dood ding is, dat alleen van buiten af tot leven gebracht kan worden.” Het is niet zo, dat een van deze mogelijkheden van de andere afhangt, zij hangen van elkaar af.

Wat de barrières betreft, de Chinese Muur, waar de tegenstanders het over hebben; Stalin geeft dit probleem de plaats, die het toekomt en bakent de weg af.

Afhankelijk van het buitenlandse kapitaal? Laten wij dat eens nader bekijken. Stalin maakt de weg vrij: „Kameraad Trotski heeft in zijn rede gezegd, dat wij voortdurend onder de controle van de wereldeconomie staan. Is dat juist? Neen. Het is de wens van de kapitalistische haaien, maar het is niet de werkelijkheid.” En Stalin maakt wat de financiën betreft duidelijk, dat die z.g. controle noch op de genationaliseerde Sowjet-banken, noch op de industrie of de buitenlandse handel, die eveneens genationaliseerd zijn, uitgeoefend wordt. En op politiek gebied is er evenmin sprake van. Er bestaat dus geen controle in de gewone betekenis.

Deze mensen werken met een spookbeeld. Aan de andere kant „betekent het uitbreiden van onze relaties met de kapitalistische wereld niet, dat wij ons onder haar hoede gaan stellen.”

In 1926 vestigt Manoeilski de aandacht op „de wet van de erfelijkheid”, die Trotski voor zijn doeleinden wil gebruiken door de Tsaristische maatschappij op te roepen. Deze maakte inderdaad Rusland afhankelijk van het wereldkapitalisme omdat de Russische kapitalistische samenleving een onafscheidelijk deel was van de kapitalistische wereldeconomie. De toestand is geheel anders voor het revolutionaire Rusland zolang het vasthoudt aan belangrijke beginselen, die het van de andere landen onderscheiden.

Ten slotte legt Stalin grote nadruk op de noodzaak, dat de arbeiders in de andere landen overtuigd worden, dat de arbeidersklasse de bourgeoisie missen kan bij het opbouwen van een nieuwe maatschappij.

... Ongetwijfeld hebben de opeenvolgende gebeurtenissen ons tegenwoordig zekerheden gegeven, die vroeger nog maar dromen waren en wij hebben nu ervaring opgedaan, die ons in staat stelt een kortere weg te nemen.

Toch komt deze discussie ons vreemd voor, zelfs voor die tijd, want waar had de Russische revolutie anders haar toevlucht toe moeten nemen — nu het klaarblijkelijk niet mogelijk was om de proletarische revolutie onmiddellijk in de andere landen van de wereld te ontketenen — dan tot het zo goed mogelijk opbouwen van het socialisme in het enige beschikbare gebied? Wat hadden zij anders moeten doen? Het veroverde terrein aan zijn lot overlaten om zich te wijden aan de toekomstige verovering van de rest? Een buitensporigheid van het zogenaamd gezond verstand der reformisten. En hoé kan men de macht van de propaganda en de aantrekkingskracht van een socialistische werkelijkheid in een groot deel van de wereld ontkennen?

Bij even nadenken over deze grote en ingrijpende kwestie, komt men er toe in te zien, dat juist omdat de revolutie in de meest-ontwikkelde en uitgebuide landen op grote moeilijkheden zou stuiten door de buitenlandse controle, het bestaan van een socialistische Staat een enorme hulp is voor de uitbreiding van de wereldrevolutie. Maar men moest geloven aan de mogelijkheid van het vormen van een revolutionair

reservoir in dit werelddeel en zo ver vooruit zien, dat men de toekomst kon voorbereiden.

In deze conflicten, die de Sowjetcommunisten zo tegen elkaar in het harnas gejaagd hebben, zien wij twee mannen met gezond verstand en zin voor de werkelijkheid afsteken tegen de onduidelijke achtergrond. Lenin en Stalin hebben een stroom van onbetrouwbare tegenstanders tegenover zich, die door gebrek aan moed en vertrouwen en, — zoals één van hen, nadat hij zijn fout ingezien had, gezegd heeft — door ongelovigheid, de goede richting verloren hadden en die zover zijn gegaan, dat zij hen in ernst verweten, het paard achter de wagen te spannen.

Stalin en Trotski staan hier werkelijk lijnrecht tegenover elkaar. Zij vertegenwoordigen twee mensensoorten, die ieder aan het uiterste einde van de mensheid staan. Stalin gaat alleen en uitsluitend op het redelijk denken, op de zin voor de praktijk af. Hij bedient zich van een onfeilbare en onverbiddelijke methode. Hij begrijpt het Leninisme volkomen, de leidende rol van de arbeidersklasse, de leidende rol van de Partij. Hij wil zich niet laten gelden; hij probeert niet oorspronkelijk te zijn. Hij tracht alleen alles te doen wat in zijn macht staat. Hij is geen redenaar, maar hij beheerst de toestand. Als hij spreekt tracht hij eenvoudig en helder te zijn. Evenals Lenin hamert hij altijd weer op hetzelfde. Hij stelt graag vragen, (peilt op die manier de stemming van zijn gehoor) en legt altijd weer de nadruk op bepaalde woorden, zoals een grote leermeester in de oudheid. En hij is onfeilbaar in het aantonen van de sterke en zwakke punten. Niemand kan, zoals hij, de reformistische inschikkelijkheid en de opportunistische smokkelwaar aan het licht brengen. „Hoe men ook met de mantel van het opportunisme zijn miserabele lichaam bedekt, hij rukt er die wel af,” zegt Radek. (Ge noemt u orthodox, ge zijt een conservatief, die zich als linkssocialist voor doet.)

Deze beroemde kwestie van de opbouw van het socialisme in één land houdt, laten wij het nog maar eens herhalen, de twee kampen van de Sowjet-tegenstanders in de reeks ideologisch-politieke tweegevechten, die in het eerste stadium van de opbouw plaats vonden, gescheiden. Deze omstandigheid verklaart ook hoe men met recht heeft kunnen zeggen, dat het defensieve-offensief van Stalin, die zich met Trotski dorst

meten, ofschoon deze vooral na de dood van Lenin als taboe werd beschouwd, „de Partij verjongde en zuiverde door haar te bevrijden van de overblijfselen van de Tweede Internationale”. De strijd tegen het Trotskisme is de strijd tegen de kleinburgerlijke verwarde, aarzelende, laffe, in één woord contrarevolutionaire geest, binnen de Partij.

Kort daarna verscheen er aan de rechterzijde nog een oppositiegroep. De leidende meerderheid zit tussen twee vuren wat het boerenvraagstuk betreft. De Trotskistische oppositie (van links), die de rol van de boerenstand in de revolutie niet waardeert en de oppositie van Boecharin (van rechts), die de rol van het proletariaat tegenover de boerenmassa's uit het oog verliest — de eersten onder de invloed van het spookbeeld van den rijken boer en de afschuwelijke uitwassen van de N.E.P., de anderen uit angst voor de schade, die geleden zou worden bij het herstel, zodat zij, uit vrees voor brand, koud water op de klassenstrijd wierpen. Niet naar links en niet naar rechts afwijken, zaken en mensen op de juiste waarde schatten! Wanneer men van de kleine boeren zegt: „zij zullen door den koelak opgegeten worden,” is het een onderschatting, maar wanneer men zegt: „zij zullen den koelak opeten,” is dit een overschatting van hun kracht. Men moest verstandig zijn en met beide voeten op de grond blijven...

Niet alleen Kamenev en Zinowjef, die eerst vijandig tegenover Trotski stonden, verbonden zich nu met hem, maar men ziet ook Zinowjef met Boecharin samen de boerenkwestie als de belangrijkste van het Leninisme beschouwen. „Dat is verkeerd,” roept de meerderheid, „wanneer ge zo spreekt, russificeert ge het Leninisme en ontnemt ge het zijn internationale waarde.” En Manoeilski voegt er aan toe: „ge begeeft u hiermee op de weg van Otto Bauer.” (Het Austro-marxistische nationalisme, dat doorgaat voor een nationale autonomie op cultureel gebied.)

Onvermoeid begint Stalin weer van voren af aan, zet ieder beginsel op zijn plaats, en verklaart: „Het grondbeginsel van het Leninisme, zijn punt van uitgang is niet het boerenvraagstuk, maar dat van de dictatuur van het proletariaat, de voorwaarden voor haar overwinning en handhaving. De kwestie van het verbond tussen boeren en arbeiders in de strijd om de macht, is daarvan afgeleid.”

Dan keert hij zich naar rechts. Van Stalin is het initiatief afkomstig om op de agenda van het Vle Congres van de Internationale niet alleen de strijd te plaatsen tegen de afwijkingen naar rechts (die de opheffing van de N.E.P.-toestanden in een langzamer tempo wilden laten geschieden), maar ook de strijd tegen een verzoenende houding tegenover deze mensen.

Hoe is nu het verloop van de gebeurtenissen geweest? Laten wij het nog eens in het kort nagaan.

De eerste verschijnselen van afwijkingen van Trotski hadden in de periode van Brest Litowsk en van de vakbonden de Partij in een moeilijke positie gebracht („de Partij heeft koorts”, zei Lenin). De weifelingen in de Partij en de aanvallen tegen Lenin hebben toen de opstand van Kroonstad in de hand gewerkt.

Na de dood van Lenin, heeft Trotski eerst bij zijn aanvallen tegen de Partij een zekere terughouding getoond, daarna is hij met hardere en meer openlijke slagen begonnen, naar aanleiding van de discussie, die over zijn boeken: *De Nieuwe Stroming* en *Het Bloed van October* ontstaan is, waarbij hij de rol van de Partij en zijn eigen rol op een bevooroordeelde manier besprak. De beroemde brief van de 53 (1925) stelt de kwestie zó: „dat het land zijn ondergang tegemoet gaat.”

De verslagen van de Partij-vergaderingen zijn een bewijs, dat de Partij zich omzichtig en geduldig tegenover Trotski gedragen heeft. In 1923, tijdens de ziekte van Lenin, was Trotski nog rapporteur van het Politieke Bureau, het hoogste uitvoerend orgaan. De Partij trachtte hem zoveel mogelijk te beïnvloeden, terwijl hij van zijn kant alles deed om zich de ontevredenheid, die hier en daar aan het licht kwam ten nutte te maken, een blok van ontevredenen te vormen en daar de leiding van te nemen. Deze nog vage groepering van mensen, die de Partij vijandig gezind waren, weigerde het Trotskisme te critiseren en volgde de door Trotski aangegeven lijn.

Toen Stalin na de dood van Lenin de strijd weer opnam, begon hij tegenover den ouden tegenstander van Lenin niet

met maatregelen van onderdrukking, maar van „opvoeding”. (Jaroslawski) Deze pogingen om hem over te halen zijn op niets uitgelopen en de vraag kwam naar voren: Kan Trotski aan het hoofd van de Partij en zelfs in de Partij blijven? Dit is nog dringender geworden toen hij de z.g. Clemenceau-stelling voor zijn rekening heeft genomen: in geval van oorlog moet men de regering veranderen. De toepassing van deze theorie op de U.d.S.S.R. en op de zeer eensgezinde en harmonische organisatie van het leidende apparaat, was eenvoudig een oproep tot scheuring en burgeroorlog.

Toen de Bolsjewistische Partij in December 1925 haar XIVe Congres hield, verschenen Zinowjef en Kamenev daar aan het hoofd van een georganiseerde oppositie, die uit allerlei bestanddelen was samengesteld — voornamelijk afgevaardigden van Leningrad — gewapend met de stellingen, die zoeven genoemd zijn (onmogelijkheid van de socialistische opbouw in één land, onderschatting van de eigen-boeren, gelijk stellen van het socialistische deel van de productie met staatskapitalisme, en de eis van volledige fractievorming voor de rechtsen). Deze oppositie kreeg de niet zeer juiste naam van „nieuwe oppositie”. Haar woordvoerder, Zinowjef, eiste op het Congres het recht om, naast het rapport van het Centraal Comité (rapporteur Stalin), ook een rapport te mogen indienen. Dit werd toegestaan; het was een officiële oorlogsverklaring.

Stalin ging energiek tegen dit offensief in, waarvan de fouten, volgens hem, het gevolg waren van „een fundamenteel gebrek, n.l.: „aan vertrouwen in de triomf van het socialisme.”

In 1926—’27 deed zich het verschijnsel voor van de uitbreiding van de oppositie, er kwam een soort trust om stellingen in elkaar te zetten, een sterke poging tot gezamenlijke actie, in groot formaat, met gedurfde middelen.

De „oppositionelen” in de omgeving van Trotski stelden een document op, waarin al hun grieven vervat waren, een „platform”. Alles stond daar systematisch in vermeld, het was een compleet program, waarin zij trachtten aan te tonen, dat de leiding van de Partij volkomen afgeweken was van het Leninisme en overal verkeerde paden insloeg. Tegelijkertijd voerden deze oude tegenstanders, die nu nieuwe vijanden waren geworden, in het buitenland een campagne om de

Sowjet-Unie en de Partij in hun tegenwoordige gedaante, af te breken.

Tegenover deze aanval en verscherpte beschuldigingen besloot het Centraal Comité, dat het Politieke Bureau een maand vóór het bijeenkomen van het Congres van de Russische Communistische Partij in December 1927 stellingen zou publiceren en dat de oppositie daartegenover zou kunnen formuleren wat zij maar wenste — hetgeen dan in de pers van de Partij afgedrukt zou worden en aan de organisaties zou worden gestuurd. Zo zou er op alle punten een maand lang gediscussieerd kunnen worden, besloot het Centraal Comité.

Maar de oppositie kwam de 3e September al met haar „Platvorm” van 120 bladzijden en eiste onmiddellijke publicatie en toezending aan de plaatselijke Comité's en organisaties. De Partij keurde deze inbreuk op haar besluit niet goed en weigerde de discussie vier maanden te laten duren, daar dit volgens haar een luxe was, die men zich, midden in het zware werk van de opbouw, niet kon veroorloven.

Men moet dit „platvorm” goed kennen als men de ingewikkelde redeneringen van de oppositie wil begrijpen. Het zijn een aantal aan elkaar genaaide brokken kritiek en beschuldigingen, die de oppositie een soort vorm of kleur moesten geven. Dit overdadige requisitoir maakt aanmerking op alle belangrijke onderdelen van de leer, van het leven en de actie van de Partij en van de regering, en stelt een verzameling voorschriften op, die het officiële Leninisme, in naam van een ander Leninisme, van het begin tot het eind bekritisieren.

Het is ondoenlijk deze uitvoerige aanval, zelfs in een samenvatting weer te geven. Er zijn te veel verschillende kanten aan.

Het is bovendien niet meer noodzakelijk om iedere paragraaf van dit z.g. Leninisme onder de loupe te nemen, nu de kwestie van de oppositie in de U.d.S.SJR. bijna geheel zijn belangrijkheid heeft verloren. Vele van de oppositie-problemen zijn door de feiten opgelost. De geschiedenis heeft er een klinkend antwoord op gegeven. De loop der gebeurtenissen, de veelbetekenende vooruitgang van de socialistische opbouw weerleggen op het ogenblik de argumenten van de oppositie en ontnemen de meeste ervan iedere reden van bestaan. Bovendien hebben bijna alle oppositionelen van enige betekenis — en dat maakt een eind aan ons gerechte-

lijk onderzoek van de kritiek —, overtuigd door de gebeurtenissen, hun ongelijk toegegeven (wat voor hun inzicht en karakter pleit).

Maar laten wij toch niet vergeten, dat de oppositie diepe wortels heeft en — zonder nog. over de voortdurende actie van Trotski en ander ondergronds gekonkel te spreken — een altijd dreigend gevaar blijft, al heeft zij ook geen kans meer om zich te laten gelden. Ook zonder hoop blijft de haat leven en zoekt een gelegenheid om zijn slag te slaan. Wij hebben gezien, dat de terroristische organisatie Het Centrum van Leningrad, dat Nikolajef opdroeg Kirof te vermoorden, uit de verrotte resten bestond van de oude oppositie Zinowjef — Kamenef—Trotski, die zich verbonden hadden met Tsaris-tische sluipmoordenaars en buitenlandse opdrachtgevers en dat een van hun plannen was door een moordaanslag de tegenwoordige leiders van de U.d.S.S.R. neer te slaan om zich te wreken over de nederlaag van de oppositie en om nationale en internationale troebelen te verwekken.

Als we dit in aanmerking nemen brengt de lectuur van het lijvige document van aanklachten, waar het historische „Platvorm” van de oppositie van 1927 uit bestaat, ons tot de volgende overdenkingen, die waard zijn vastgelegd te worden om deze ernstige onenigheid op de juiste waarde te schatten en er dan afscheid van te nemen.

Laten wij er nog eens weer de nadruk op leggen, dat de feiten, die de oppositie aanvoerde als voorbeelden bedoeld waren van de toepassing van verkeerde methoden of van een verkeerd gebruik van goede methoden. Het gaat om de methoden, de richtlijnen, de leidende beginselen (de uitdrukking „afwijking” komt ongeveer in iedere zin voor, in alle stellingen, zowel voor als tegen). Het gaat dus in de grond om meer of minder ernstige afwijkingen — naar links of naar rechts — van de beginselen en de tactiek van het Leninisme.

In de eerste plaats zijn zonder enige twijfel veel zakelijke gegevens (statistieken), waar de oppositie op steunt om kracht bij te zetten aan haar beschuldigingen en aan haar voorspellingen omtrent een val in de afgrond, onjuist, óf omdat de cijfers vals zijn, óf omdat niet alle elementen van het probleem in rekening zijn gebracht. B.v.: het z.g. toenemen van de achterstand van het aanbod in de industrie en het

transportwezen tegenover de vraag (een van hun hoofdbezwaren); de vertraging bij de salarisverhoging naar verhouding van het geleverde werk; de verkorting van de werkdag; de vermindering van overwerk; de toename van het verschil in loon tussen mannen en vrouwen; de daling van het loon van minderjarigen; de toename van de werkloosheid in de industrie; de steun aan de werklozen enz....

In de tweede plaats worden er heel wat beschuldigingen geuit zonder enig bewijs — terwijl zij aan de andere kant in tegenspraak zijn met vroegere besluiten van de Partij en reeds verkregen resultaten. B.v.: het verheimelijken van de vooruitgang van de koelakken, de steun, die de Partij bij hen gezocht heeft; de onderdrukking van de democratie binnen de gelederen van de Partij; het opgeven van het denkbeeld van de industrialisatie (in de schaduw van de N.E.P.), de poging om de coöperatie in de plaats van de electrificatie te stellen (ook al wegens de N.E.P.).

In de derde plaats zijn een groot aantal voorstellen van de oppositie kennelijk gevaarlijk, onhandig, en geschikt om verderfelijke gevolgen na zich te slepen. De hele afdeling positieve voorstellen houdt niet genoeg rekening met de werkelijkheid, maar heeft iets opschepperigs en demagogisch, óf omdat zij op zichzelf verkeerd zijn, óf omdat zij ondoelmatig en voorbarig aan de orde zijn gesteld.

B.v.: (afgezien van de goedkope kritiek op de nadelen van de N.E.P., het misbruik van een dergelijke toestand, die tijdelijk geboden was en de eis om aan deze stand van zaken opeens een einde te maken): de steun, die aan de rechts nationalistische stromingen werd gegeven, waarbij de eenheid van de Sowjet-Federatie in gevaar werd gebracht; het voorstel om de engros-prijzen te verhogen (het XVe Congres heeft de verschrikkelijke gevolgen aangetoond, waartoe deze maatregel zou kunnen leiden. De oppositie kwam ermee aan zonder op het gehele sociale mechanisme te letten, maar alleen om de gunst en de steun van de boeren te verkrijgen); de beperkingen van de productie (sluiting van fabrieken, overdreven rationalisatie); maatregelen, die ook demagogisch waren, om de arme boeren vrij te stellen van belasting, het Staatskapitaal uit de coöperaties terug te trekken (d.w.z. een versterking van het particuliere kapitaal); een bijzondere belasting van de rijken, die gelijk stond met confiscatie; een

te plotselinge opheffing van het particuliere kapitaal en de liquidatie van de N.E.P., terwijl dit geneesmiddel nog niet helemaal uitgewerkt had; nog weer nieuwe graanrequisities (die zonder mankeren een eind zouden maken aan de hele aarzelende, pas-beginnende crediet-politiek van de U.d.S.S.R.)

Al zulke maatregelen zijn zeer aantrekkelijk voor hen, die een mooie rol willen spelen voor het schellinkje, maar zij doen niet anders dan onbekookte papieren regelingen treffen van problemen, die in de praktijk slechts geleidelijk en mettertijd opgelost kunnen worden.

Het is werkelijk een kleine kunst om met argumenten te schermen als: het koelakkengevaar, de toenemende werkloosheid, het gebrek aan arbeiderswoningen en de verdorvenheid van de bureaucratie. Het is ook een kleine kunst om in bijna alle gevallen te zeggen: „het moest vlugger gaan”. Maar de kwestie is of dat mogelijk is, of de relatieve, langzame vooruitgang de schuld is van de Partijleiding en of dat, hoe dan ook, een reden kan zijn om haar hele politiek ondersteboven te gooien.

Is de Partij b.v. schuldig, omdat zij zich de nodige mil- liarden niet kan verschaffen voor de bouw van arbeiderswoningen? En als we dat grote drama van de industrialisatie van het platteland nemen (waarvan men de noodzakelijkheid inziet, maar die zowel vrijwillig als onvrijwillig is vertraagd) is het niet een zonderlinge methode om de verbruikscoöperatie, die op gang komt en die al resultaten heeft door de mogelijke electrificatie te verstikken? Men kan opmerken, dat deze tegenstelling „coöperatie tegenover groot-industrie” op dezelfde wijze naar voren gebracht wordt als de tegenstelling „het socialisme in één land tegenover de wereld-revolutie”. Men moet uitmaken of men een half-bereikt resultaat moet opgeven voor een groter, dat nog niet bereikt kan worden. De keuze gaat tussen het tot stand brengen van iets concreets of het beginnen bij het eind. Het is in ieder geval de vermelding waard, dat vele van de heilbrengende maatregelen, die de oppositie zo koortsachtig verdedigde, precies dezelfde zijn, die de Partij zelf aanbeval en toepaste. Hier trapte zij een open deur in.

Beleg 500 miljoen roebel in de industrie! eist de oppositie. Maar volgens de steeds stijgende lijn van de beleggingen in

de industrie waren liet er in 1927, toen deze eis werd gesteld, al 460 miljoen. Andere voorstellen van de oppositie — b.v. die betreffende de betere verdeling van de landbouwproducten, de hulp aan de arme boeren en kleine handwerkslieden, de regeling van de arbeid van minderjarigen waren eenvoudig ontleend aan reeds genomen besluiten, die voor een deel al in werking waren.

De zorg voor de „democratie”, d.w.z. het samenwerken van allen, het deelnemen van de massa's aan het werk - op politiek terrein: de eerbied voor de nationale minderheden - is in de eerste plaats van Lenin afkomstig en later door Stalin overgenomen. Inderdaad is geen enkele regering zó verplicht om rekenschap af te leggen en de controle van een Partij te verdragen, die met de massa's verbonden is, als de Sowjetregering. De geschiedenis van het openbare leven in de U.d.S.S.R. staat vol Romeinse en gewone cijfers, die de Congressen van de Internationale, van de Partij, van de Sowjets, van de conferenties en bijeenkomsten van de leiding aangeven. De buitenstaander verdwaalt in dit bos van cijfers, die toch een zorgvuldig berekend systeem zijn. Zodra er een onderwerp in discussie komt, wordt het vanzelf naar buiten gedragen en in de open lucht uit elkaar gebaald.

Bureaucratie? Ongetwijfeld, men heeft bijna altijd gelijk als men daar aanmerking op maakt. Zij heeft een betreurenswaardige neiging tot onvruchtbare vadsigheid of, als zij mager is, lot verdroging. Men moet zich met hand en tand tegen haar verdedigen en dit onmisbare apparaat het hem toekomende deel aanwijzen. Maar hoe dan ook, de administratie heeft een brede rug en meer dan eens treedt men er met een overdreven heftigheid tegenop, zonder zich eerst goed op de hoogte te stellen, alleen omdat men om de een of andere reden de regering een hak wil zetten. Meer dan twintig jaar geleden, in 1903, gaf Lenin aan de Mensjewiki en Trotski het antwoord: „Het is duidelijk, dat het gescheld op de bureaucratie alleen een manier is om zijn persoonlijk misnoegen te uiten over de samenstelling van de centrale organen. Je bent bureaucraat omdat je door het Congres benoemd bent, niet overeenkomstig, maar tegen mijn zin. ... Je gedraagt je op een oer-stomme manier, want je houdt je aan de meerderheid van het Partijcongres en het interesseert je niet of ik ook gekozen wil worden. ... Je bent een

autocraat, omdat je de macht niet weer in handen wilt geven van de groep oude makers, die met evenveel energie hun traditie verdedigen als het afkeurende oordeel van het Congres over hun formulering hun onaangenaam is.” Zo drukte Lenin zich uit, die een geweldig psycholoog was en overal doorheen zag.

Het Plenum van het Centraal Comité en van de Controlecommissie, dat in 1927 vóór het XVe Congres bijeenkwam, heeft nog een laatste poging bij Trotski en Zinowjef gedaan. Het heeft Trotski gevraagd zijn theorieën over de regeringsverandering en zijn gelaster over het Thermidor-karakter van de centrale leiding op te geven en te erkennen, dat de lijn van de Partij zonder voorbehoud verdedigd moest worden. Trotski en Zinowjef hebben deze kans om de eenheid in de Partij te herstellen laten voorbijgaan. Zij zijn daarom uit het Centraal Comité gezet en gewaarschuwd, dat zij buiten de Partij zouden worden gesloten, als zij zo doorgingen.

Trotski en Zinowjef (de laatste had bijzonder veel invloed in Leningrad, waar hij president van de Raad van Sowjets was) hebben de strijd voortgezet. Zij hebben getracht de Communistische jeugdorganisatie tegen de Partij op te zetten. Zij hebben steeds meer geheime bijeenkomsten gehouden, geheime drukkerijen opgericht, pamfletten laten drukken, zij hebben met geweld lokalen in bezit genomen en gingen eindelijk over tot een demonstratie op straat, zoals b.v. op 7 November 1927. Op het XVe Congres werd een tentoonstelling gehouden, die aan deze politieke samenzwering tegen de leiding gewijd was. Het bewijs werd geleverd, dat Trotski en zijn aanhangers besloten hadden een partij te stichten met een Centraal Comité, provinciale en plaatselijke Comité's, een technisch apparaat met contributies en een eigen pers. En dat eveneens internationaal, met het doel de Ilde Internationale te vervangen. In de Trotskistische vergaderingen belette men de officiële leden van het Centraal Comité binnen te komen (dat is b.v. met Jaroslawski en anderen gebeurd, die met geweld uit een bijeenkomst in Moskou verwijderd zijn).

Het XVe Congres heeft een poging gedaan om aan deze betreurenswaardige en gevaarlijke strijd een einde te maken, het heeft Trotski bezworen zijn organisaties te ontbinden en

nog eens weer deze manier van strijden op te geven, die niet alleen veel verder ging dan het recht van iederen actieven Bolsjewiek, maar zelfs de „Sowjet-trouw” schond en ten slotte, zijn systematisch-vijandige houding tegenover het standpunt van de meerderheid op te geven. De tegenvoorstellen van de Trotskisten, die door 121 personen zijn getekend, waren alles behalve verzoeningsgezind maar verdubbelden juist nog hun aanvallen. Trotski en de zijnen werden uit de Partij geroyeerd. Deze beslissing liet nog een achterdeurtje open: de mogelijkheid, dat zij er weer in opgenomen zouden worden, bleef voor ieder van hen bestaan, wanneer zij terug kwamen van hun denkbeelden en zich dienovereenkomstig gedroegen. Dit is heel wat anders dan de Trotskistische caricatuur, waar kameraad Jaroslawski, president van de Contrólecommissie, voorgesteld wordt als een gevaarlijke en bloeddorstige hond, die door Stalin aan de lijn gehouden wordt.

Men is misschien geneigd te vragen, of de oppositie toch niet op de een of andere manier nuttig is geweest, doordat de aandacht van de leiders op de zwakke plekken is gevestigd en zij gewaarschuwd zijn voor sommige gevaren?

Dat is niet zo. In de eerste plaats was de zelfcritiek een veel beter middel om de leiding wakker te houden dan dit gevecht op leven en dood.

Vervolgens is het duidelijk, dat de regelmatige en geleidelijke successen in de Sowjet-Staat geen spoor van bemoeiingen van de oppositie vertoont. Er is geen enkel verzuim, dat zij heeft verbeterd. Integendeel, zij heeft hindernissen opgeworpen, die met moeite omzeild zijn — en dit is een van de redenen, waarom de grote bloei van de U.d.S.S.R. van het ogenblik dateert, dat de oppositie tot zwijgen is gebracht. De werkelijke leiders van de U.d.S.S.R. verdienen het getuigenis, dat zij sinds de Octoberrevolutie in geen enkel opzicht hun zienswijze en hun standpunt veranderd hebben — en dat alles, wat sinds Lenin gedaan is, ook volgens zijn inzicht is gedaan en niet volgens overdreven en gewijzigde vormen van het Leninisme.

Ik put op goed geluk uit de geschiedenis van vóór de revolutie, zelfs in de vorige eeuw: Vano Stoeroea vertelt van een illegaal bezoek, dat Stalin gebracht heeft bij de arbeiders in de grote werkplaatsen in Tiflis, in 1898 — het is dus niet pas

gebeurd, zoals men ziet: „De besliste en flinke houding van Sosso was opmerkelijk”; hij hekelde fel de „slapheid, de aarzelingen, die ellendig-verzoenende houding”, die hij bij veel kameraden opmerkte. Dezelfde Sosso, die toen 19 jaar was, had al een voorgevoel van het afvallen van een zeker aantal intellectuelen, „waarvan ruim de helft inderdaad na het He Congres naar het kamp van de Mensjewiki overliepen”.

Zo was Stalin toen en zo was hij dertig jaar later ook, toen hij het hoofd moest bieden aan de oppositie. Het was dezelfde man: met precies dezelfde richting: de man van het realisme, van het vertrouwen in de vooruitgang, in tegenstelling tot de mensen, die maar vaagweg praten, de pessimisten, die niet van hun plaats komen.

De oppositie heeft alles gedaan wat zij kon om de Revolutie te ontmoedigen, zij heeft de twijfel, het schrikbeeld van ondergang en rampen, de donkere schaduwen van de wanhoop, de wereld in gestuurd met alle krachten, waar zij over beschikte.

„Schudt maar eens aan de oppositie,” zei Stalin, „gooi alle revolutionaire frazes opzij en dan zult ge zien, dat op de bodem de capitulatie ligt.” En bij een andere gelegenheid: „Het Trotskisme doet zijn best onze revolutionaire krachten met ongelooft in te enten!”

Het Trotskisme, dat zich over de hele aarde verbreed heeft, door het netwerk van de Communistische Internationale overal aan te tasten, heeft naar de mate van zijn krachten het bouwwerk van October trachten omver te gooien. Om Trotski heen voeren mensen, die overal vandaan gekomen zijn, uitgesloten, afvalligen, ontevreden en anarchisten, een strijd om systematisch alles af te breken en te saboteren. Deze strijd, die uitsluitend tegen de Bolsjewiki en tegen de Sowjets gaat, is volkomen negatief en draagt alle kenmerken van het verraad. Deze overlopers doen al hun best om de doodgravers van de Russische Revolutie te zijn.

Trotski kan met recht een contrarevolutionair genoemd worden — hoewel dat natuurlijk niet zeggen wil, dat hij zelf alle bourgeois-reactionaire denkbeelden koestert, waarmee hij instemt tegen de U.d.S.S.R.

Stalin had het vroeger al gezegd: de oppositie zal er nog toe komen, zich in de armen van de Witten te werpen. Er waren mensen, die dit een overdreven voorspelling vonden,

die in de hitte van het gevecht uitgesproken was. De bloedige gebeurtenissen van December 1934 hebben hem, jammer genoeg, gelijk gegeven, — zal het bij dat éne bewijs blijven?

Indien de oppositie haar zin had gekregen, zou de Partij in twee stukken uiteen zijn gevallen en de Revolutie zou er slecht aan toe zijn geweest. Ordzjonikidze schreef terecht: „De overwinning van het Trotskisme zou de opbouw van de Sowjet-Staat vernietigd hebben. De overwinning van Stalin op Trotski en de rechtsen is een herleving van de Octoberrevolutie geweest.”

Stalin heeft er zich niet toe bepaald het oppositievraagstuk in het centrum van de Communistische Partij op te lossen en de Gordiaanse knopen van dit politieke Byzantinisme door te hakken. Hij had de andere Communistische Partijen geholpen de rechtse afwijkingen te overwinnen en zich te bevrijden van de dodelijke greep van het reformisme en opportunisme: de Poolse Partij na Mei 1926; de Engelse en Franse Partijen, die in 1927—'28 „hun verkiezingstaktiek op de rails van een werkelijk-revolutionaire politiek moesten zetten”. In dezelfde tijd drong het opportunistische offensief de Duitse Partij binnen. Maar het Communistische Duitsland liet, evenals Tsjecho-Slowakije en de Verenigde Staten, de aanhangers van de rechtse en linkse afwijkingen vallen. In 1923 heeft de Bulgaarse Partij, dank zij Stalin, een eind gemaakt aan de verkeerde neigingen, waardoor zij van rechts naar links slingerde — van de demagogie naar het opportunisme. „Het proletariaat moet een duidelijk doel (program), een vaste lijn (taktiek) hebben,” heeft Stalin gezegd — en hij doet altijd wat hij zegt.

Het is interessant, als bewijs, hoe een grote, heldere geest vooruit kan zien, op te halen, hoe Stalin in 1920, toen de Duitse Sociaal-Democratische Partij nog een indrukwekkende omvang had, (de grootste partij na de Russische) en eensgezind was, uiting heeft gegeven aan zijn twijfel en gezegd heeft, dat deze eenheid meer schijn dan werkelijkheid was. Voor wie de tragische gebeurtenissen van onze tijd heeft gevolgd, zijn deze wijze woorden nu, twaalf jaar later, uiterst interessant nu de loop der dingen op zo vreselijke wijze er de waarachtigheid van heeft aangetoond.

Sinds die tijd heeft Stalin nog meer gewaakt over de

zuiverheid van het Leninisme, dat hij voor bederf bewaard had in een periode toen de grote vrijheidsbeweging wel regelmatig vooruitging, maar toch nog niet ver gekomen was; in een periode toen de revolutionairen en het Sowjetproletariaat wel zo snel mogelijk, maar toch met grote vertragingen het monumentale, nieuwe organisme ter wereld brachten met een zelfopoffering, die met een bloedtransfusie te vergelijken is.

HOOFDSTUK VI.

1928—1934.

DE GROTE WACHTWOORDEN.

De laatste periode van de Russische Revolutie. De periode van het Vijf jaarplan van 1928.

Het volk, dat enig in zijn soort was, het ontzaglijk jonge volk, dat een vreemde was tussen de andere volkeren, bindt de strijd aan met de natuurkrachten. Men was tot de electrificatie gekomen te midden van stormen en nederlagen en nu werkte men verder.

Het Plan, dat de jaren 1928—1933 omvatte en dat op het eind van 1932 door een nieuw Vijf jaarplan is vervangen, omdat men het eerste toen als voltooid beschouwde, kwam tegelijkertijd in de steden en op het land; uitbreiding van de industrie — een grote sprong vooruit — en de doorvoering van de socialisatie op het land. (Twee grote dringende vraagstukken, die door de voedselkwesitie nauw aan elkaar verbonden zijn — en door het machtige raderwerk van de techniek. Rusland, dat achter stond wat de industrie betrof, moest in de voorhoede komen door een algehele socialisatie.

Laten wij nog eens de grondbeginselen, die zich in het oneindige uitstrekken, in de woorden van Stalin opnoemen. „Het gaat er om het achterlijke Rusland te metamorfosereren in een technisch gemoderniseerd land — om niet afhankelijk te zijn van de kapitalistische landen, om te maken, dat de Sowjetmacht sterk staat en dat het socialisme kan overwinnen, om den koelak te doen verdwijnen en het kleine boerenbedrijf te veranderen in collectieve landbouwbedrijven, om

een voldoende militaire verdediging te hebben.” En het ging er ook om bij deze opbouw in één land het buitenlandse kapitaal te kunnen missen.

Niettegenstaande de zeer merkwaardige resultaten, die door het ene land in kwestie in een heftige en tegelijk systematische strijd van tien jaren zijn behaald, had de wereldopinie nog geen bakzeil gehaald, zij had dit land nog niet vergeven, dal het uit de gelederen was getreden en de grote kapitalistische pers (die zich informatief noemt, maar het niet is) ging ijverig door met haar oneerlijke taktiek van de resultaten te negeren of, als dit al te veel in de galen zou lopen, die resultaten toe te schrijven aan een verzaking van de socialistische beginselen.

Van het begin van het laatste Vijfjaarplan tot aan zijn voltooiing, hebben de officiële journalisten met dezelfde ironie geschreven. Zie hier enkele voorbeelden, die Stalin zelf heeft verzameld: „Is dat een plan?” zei de New York Times. „Kom nu! Het is niets dan een speculatie!” (November 1932). In dezelfde periode: „Een totale mislukking!” verkondigt de Daily Telegraph. De reeds genoemde New York Times dikt het nog wat aan: „Een schandalige mislukking.” „Geen uitweg mogelijk”, bevestigt de Gazeta Polska (Pools). „Een onmiskenbare catastrofe”, verklaart gewichtig de Politica (Italiaans). „De ondergang van het hele systeem,” moet de Financial Times constateren. De Current History (Amerikaans) laat er zich niet minder zeker over uil: „Opgeven van het doel en opgeven van de beginselen.”

„In de U.d.S.S.R. slaan de Vijf jaarplannen alleen op papier. Zij worden nooit uitgevoerd,” schrijft een Rus — een vroegere communist, die wegens verduistering uit de Partij gestoten is. Datzelfde individu vertelt ons in een boek, dat hij in 1931 heeft geschreven: „De gevangenis is in de U.d.S.S.R. de enige plaats, waar men niet sterft van de honger” en verder: „Iedere Sowjeturger heeft kapotte schoenen en een sombere blik.” „In 1927 zou Stalin tegen Mr. Campbell, een Amerikaanse grootgrondbezitter, gezegd hebben: „Ik geef geen snars om de wereldrevolutie.” Deze man heeft tenminste de brutaliteit het in een ander boek nog eens te bevestigen.

Nu wij er toch mee bezig zijn, kunnen wij ook nog de kindertjes, die aan het spit gestoken worden in de Moskousche

hotels vernielden, dat wordt ook tegenwoordig nog door heel wat mensen verteld.

Maar het Vijfjaarplan van 1928 met zijn rijen reusachtige cijfers, wordt in vier jaar voor 93 % verwezenlijkt, en wat de zware industrie betreft, voor 108 %. De nationale productie is in de jaren tussen 1928 en 1934 verdriedubbeld, vergeleken met vóór de oorlog is zij vier maal zo groot.

Van 1928 tot 1932 is het aantal arbeiders gestegen van 9.500.000 tot 13.800.000 (voor de grote industrie een verschil van 1.800.000, voor de landbouw 1.100.000, voor de handel 450.000) en natuurlijk hoort de werkloosheid tot het verre verleden.

Het aandeel van de industrie in de totale productie, d.w.z. in verhouding tot de landbouwproductie, was in 1913 42 %, in 1928 48 %, in 1932 70 %.

Het aandeel van de socialistische industrie bedroeg aan het eind van de vier jaar 99.93 %.

De nationale opbrengst is in vier jaar met 85 % vermeerderd. Aan het eind van het plan bedroeg zij meer dan 45 milliard. Een jaar later 49 milliard roebel % kapitalistische en buitenlandse elementen).

Het totale bedrag van de salarissen van arbeiders en kantoorbedienden is van 8 milliard op 30 milliard gekomen.

Het aantal mensen, dat lezen en schrijven kan, is voor de hele Unie van 70 % in 1930 op 90 % in 1933 gestegen.

Laat men de moeite nemen om even deze cijfers, die een vooruitgang, in de geschiedenis van de mensheid eenig in haar soort betekenen, vergelijken met de mooie voorspellingen, die wij zoeven vermeld hebben — ondergang, instorting, rampen —, die nog werden verkondigd, toen het Plan al ter overstaan van de hele wereld bijna uitgevoerd was.

Nieuwe takken van industrie zijn geschapen, van gereedschappen, machineonderdelen, auto's, tractoren, chemische producten, motoren, vliegmachines, landbouwmachines, grote turbines en stoomketels, fijne soorten staal, ijzerverbindingen, tot aan kunstrubber en kunstzij toe. Ik ben twee jaar geleden van Londen naar Leningrad gereisd in een grote boot, waarvan alles, zonder enige uitzondering, in de Sowjet-Unie was gemaakt (tot aan de piano's toe, die van de passagiers en die van de bemanning). Ik heb in Moskou een reusachtige vliegmachine gezien (van binnen zag zij er uit als de machineka-

mer van een fabriek) waar ook niets in was, dat niet in de U.d.S.S.R. was gefabriceerd — behalve de banden van de lan dingswielen.

Duizenden oude fabrieken zijn weer opgebouwd. Duizenden nieuwe ondernemingen van allerlei vormen en soorten zijn verrezen om de reusachtige werken heen, waarvan sommige door hun omvang vooraan staan in de hele tegenwoordige industrie: Dnjeprostroj, Magnitogorsk, Tsjeljabinsk, Bobriki, Oeralmasjstroj, Kramakslroj.

Wetenschappelijke expedities maken het mogelijk, dat de schatten van de bodem systematisch onderzocht worden. Enorme nieuwe centra zijn ontstaan in de Oekraïne, Noord- Kaukasus, Transkaukasië, Centraal Azië, Kazakstan, Boeriat-Mongolië, het land van de Tartaren en van de Basjkieren, de Oeral, Oost- en West-Siberië, het Verre Oosten.

„In vier jaar,” zegt de Nation, „zijn er een vijftigtal nieuwe steden uit de aarde verrezen met tussen de 50.000 en 250.000 inwoners, industriële centra waar het leven harmonisch en gespecialiseerd is.” Een enorme stad bedekt met haar gebouwen van staal en beton, de oevers van de Dnjepr in de buurt van een van de grootste hydro-electrische centrales van de wereld (die over enkele jaren nog slechts op de vijfde of zesde plaats zal staan). *)

In het mijnbassin van Koesnjets zijn plotseling zes nieuwe steden ontstaan met 600.000 inwoners. In het hoge Noorden is een stad van 80.000 inwoners als uil de bodem om een fosfaatbedding heen verrezen.

Pierre Dominique, — die overigens tamelijk kinderachtige algemene beschouwingen houdt door zijn manie om van het socialisme een rassenkwestie te maken — geeft, voor zover hij bij de feiten blijft, een overzicht van de ontzaggelijke opkomst van de industrie in Sowjet Azië: „...Aan gene zijde van de Oeral liggen drie grote industriegebieden, waar de onze in het Noorden, aan de Loire en in Lotharingen bij in het niet verzinken, daar elk van de Sowjet-gebieden zo

*) De Dnjepr-centrale brengt 750.000 P.K. voort, maar Beaucharnais. aan de Saint Lawrence in Canada heeft er meer en de Hoover-dam in Colorado zal 1 miljoen produceren. Best mogelijk. Maar in Siberië zal de Sjaman er 2 miljoen hebben en de Bratski Ostrog 2.6000.000. De Titanen in de legende wilden, zegt men, alleen maar de Pelion op de Ossa stapelen.

groot is als heel Frankrijk. Het is het Oeralgebied met Magnitogorsk, Swerdlowsk, Tsjeljabinsk, dat van Koesnjets met Nowosibirsk, die beide in volle werking zijn en het gebied van Angarastroj, dat nog in aanbouw is. Om deze nieuwe in drie jaar uit de steppen ontstane steden heen, waarvan er twee al 300.000 zielen tellen, hebben zich nieuwe nederzettingen gevormd, de bevolking neemt zeer snel toe, een actieve bevolking; het Rode Azië ontstaat, nieuw van het hoofd tot de voeten, de tweede schaal van de grote Sowjet-balans wordt gevuld met nieuwe waarden.”

Het kan niet genoeg herhaald worden, hoe doordacht deze gerationaliseerde industriële opbouw in een land, dat tweemaal zo groot is als de Verenigde Staten van Amerika, Europa of China en waarvan de bevolking iedere drie jaar met tien miljoen toeneemt, doorgevoerd wordt (In Europa is de toename van de bevolking twee en half maal geringer). In deze ontzagwekkende mobilisatie van alle krachten is er geen enkele, die niet in verband met het geheel berekend is. Alle bijzonderheden van de uitvoering, alle radertjes van de machinerie grijpen in elkaar. Een gecentraliseerde leiding verliest nooit het gezamenlijke belang van het hele volk uit het oog. Zij verdeelt het werk en regelt het.

Is het nodig hieraan toe te voegen, dat deze methode van het alles-overheersende algemene belang, die natuurlijk de grootst mogelijke voordelen af werpt, niet mogelijk is in de landen, waar de kapitalistische anarchie heerst, waar men om de particuliere winst altijd van het doel afwijkt en de particuliere ondernemingen een fantastische wanorde teweeg brengen?

Vroeger verbouwde men hier rijst. Dat was verkeerd, de specialisten maakten uit, dat katoen meer zou opbrengen. Dus ging men ergens anders rijst verbouwen en hier kwamen grote katoenvelden. Om de katoen te kunnen gebruiken, moet er een spinnerij gebouwd worden, verscheidene spinnerijen. Er moet beweegkracht zijn voor de nieuwe bedrijven en dit nieuwe centrum moet aan het verkeersnet aangesloten worden. Dus: een hydro-electrische centrale, rails, spoorwegen, gewone wegen, een kanaal. Bovendien een ambachts- en een technische school voor de arbeiders en ingenieurs, verschillende instellingen voor arbeid en cultuur, onderwijsinrichtingen voor kinderen en volwassenen, musea, laboratoria, zie-

kenhuizen, sport, radio, bioscopen, toneel. Zo ontstaat de grote en saamgestelde Sowjet-molecule: het combinatie, de synthetische stad, de stad die zich plotseling uit een vormloze massa om deze centrales heen kristalliseert. Zo verbinden de economische grondslagen zich om één geheel te vormen.

Er openen zich nog andere perspectieven van ontzaggelijk groot belang. „Wij hebben,” zegt Stalin op het XVIIe Congres van de Partij (Januari 1934) de grondslag gelegd voor het Oeral Koesnjets-combinat om de kolen van de Koesnjels met het ijzer van de Oeral samen te brengen. De nieuwe economische basis van de Oeral is op deze wijze van een droom werkelijkheid geworden.” En Stalin kondigt weer aan: „De grondslagen van een machtige petroleumindustrie zijn op de Westelijke en Zuidelijke helling van de Oeral, in het gebied van Oeralsk, Basjkirie en Kazakstan gelegd.

En hoe staat het met de lichte industrie, die van de verbruiksgoederen? Deze is met opzet achtergesteld bij de reuschtige zware industrie, zodat de huisvrouwen zuchtten en de brave burgers mopperden (Allemachtig! je moet een half uur in de rij staan om boter te kopen en drie dagen wachten, voordat je een jas kan krijgen!). Het is nu weer in orde gekomen en de klachten verstommen langzamerhand. In vier jaar is de opbrengst van de lichte industrie met 187 % gestegen. Het aantal winkels neemt regelmatig toe. De restaurants bedienen tegenwoordig 20 miljoen mensen. De omzet in de kleinhandel en de levensmiddelenhandel, die in 1928 twaalf en een half miljard roebel bedroeg, was in 1932 gestegen tot veertig miljard roebel. Op een wandeling door Moskou trouwens ziet men overal goed voorziene winkels en een even grote verscheidenheid van waren als in de buitenlandse steden. Een nieuwe stand van zaken, een zichtbare vooruitgang, zelfs in vergelijking met het vorige jaar.

En wie financiert dat alles nu? Dit vraagstuk ziet er hier heel anders uit dan in de andere landen. „Het is een feit,” zegt Stalin, „dat in de kapitalistische landen het geld, waar de grote werken mee worden betaald uit buitenlandse leningen of uit rooftochten komt” (oorlogsschattingen, uitbuiting van de koloniën en van de arbeiders). De U.d.S.S.R. maakt geen gebruik van zulke middelen, van de leningen niet, omdat zij die niet krijgt en van de roverij niet, omdat zij dat aan de beschaafde landen overlaat. Zij moet dus uit

eigen middelen het kapitaal halen, dat belegd moet worden.

De Sowjet-Staat heeft inkomsten omdat hij, afgezien nog van de belastingen, monopolies bezit. Zijn inkomsten komen dus voornamelijk uit de staatsbedrijven (handel *) transport, post, telegraaf, enz.) uit de sociale organisaties en ten slotte van de bevolking, minder in de vorm van belastingen dan wel in die van leningen, vrijwillige bijdragen, spaarkassen (zo zijn slechts 3 milliard 300 miljoen roebel verplichte bijdragen van het jaarlijkse aandeel, dat de bevolking heeft in het inkomen van de staat dat het vorige jaar 8 milliard 900 miljoen roebel bedroeg).

Grinko, de Volkscommissaris van Financiën in de U.d.S.S.R. deelt ons mee, dat het financieren van het Vijfjarenplan in vier jaar 116 milliard roebel heeft gekost in plaats van de 86 milliard, die men er voor bestemd had.

En Grinko voegt er aan toe: „Wij hebben alle burgerlijke theorieën, volgens welke het land van de Sowjets met eigen middelen en zonder de steun van buitenlandse leningen nooit zijn geweldig opbouw-program zou kunnen afwerken, de bodem ingeslagen. ... De voornaamste reden, waarom wij zulke grote kapitalen hebben kunnen verzamelen, is het eenvoudige feit, dat bij ons een verkwisting van inkomsten, zoals die in de kapitalistische landen plaats vindt, niet voorkomt. Wij hebben de klassen van parasieten, die in de kapitalistische landen een enorme hoeveelheid van het nationale inkomen verbruiken zonder iets voort te brengen, doen verdwijnen. ... Wij doen niet aan imperialistische politiek. ... Er bestaat bij ons geen anarchie in de productie. Al onze inkomsten worden bijna uitsluitend besteed voor de economische en culturele opbouw ...”

Dit zijn grote woorden, waarvan de diepe zin en de verhevenheid niet hoog genoeg geschat kan worden en die, toen zij in 1934 door een Minister van Financiën in functie werden uitgesproken, een schel licht wierpen op een volkomen verandering in de structuur van de samenleving. Deze woorden, even gewichtig en rijk aan betekenis als de positieve feiten, waar zij de uiting van zijn, moeten door alle mensen onthouden en

*) We moeten hier opmerken, dat ook de U.d.S.S.R. onder de economische crisis geleden heeft; bij sommige artikelen stegen de uitvoer en de quantiteit weliswaar, maar in de laatste jaren daalden de prijzen. Dit is o.a. het geval met de petroleum.

overdacht worden: wij hebben geen verliezen, bij ons komt alles waar het zijn moet. Wij kunnen niet opgelicht worden. Het aanstekelijke parasitisme van de tussenpersonen, de speculaties en schandalen, die de structuur van de grote mogendheden aanvreten, kennen wij niet. Wij drijven een verstandige, eerlijke politiek en het mechanisme van onze Staat werkt in het belang van allen en van ieder afzonderlijk.

Laten wij een paar vergelijkingen maken met het buitenland om deze denkbeelden te verduidelijken.

Amerika en Frankrijk hadden in 1933 gedurende een kleine opleving in zaken hun economische productie van vóór de oorlog enigszins overschreden: Amerika met 110.2 %, Frankrijk met 107.6 %. Engeland kwam (na deze opleving) op 85.2 %, Duitsland op 75.4 %, de U.d.S.S.R. op 39.1 %. Laten wij nu een blik werpen op de hoogste cijfers, om te zien wat dit in absolute zin betekent en hoe de bovenste toppen van de bergketen heten, die gevormd wordt door de diagrammen van de wereldstatistiek.

In 1929, het jaar, waarin de kapitalistische wereldproductie haar hoogtepunt had bereikt, stond de Sowjet-Unie op de vijfde plaats, na de Verenigde Staten met hun productie van 139 milliard goudroebel, na Engeland en Duitsland met 39 milliard, na Frankrijk met 29 milliard.

Daarna is de kapitalistische productie met 36 % verminderd en nu komt de Sowjet-Unie met haar 33 milliard roebel op de tweede plaats in de wereld: na de Verenigde Staten.

Wat de vervaardiging van landbouwmachines en locomotieven aangaat, is de U.d.S.S.R. houdster van het wereldrecord (jaarlijkse productie in de S.U. 420 miljoen goudroebel, in de V. St. 325 miljoen).

Voor de machines in het algemeen bekleedt zij de tweede rang, ook voor de petroleumproductie, voor het ijzer en staal; de derde plaats voor de elektrische energie (na de Verenigde Staten en Canada), en eveneens voor schoenen, wat ik hier in het bijzonder vermeld, omdat men in het buitenland zo graag over de kapotte en ontbrekende schoenen van die arme Russen uitwijdt, in deze tak wordt zij nog overtroffen door de Verenigde Staten en Tsjecho Slowakije, waar wijlen Bata kans had gezien Europa met nieuwe zolen te bedekken.

Als wij ons een reusachtige straat voorstellen, waar de grootste fabrieken van de wereld naast elkaar zouden staan,

dan zouden wij in die fantastische rij ontdekken: Magnitoorsk (metaalbedrijf), dat nog niet geheel klaar is en dat even groot zal zijn als het Amerikaanse Gary, dat nu het grootste is in zijn soort, Tsjeljabinsk (zware tractoren), de autofabriek Stalin in Moskou, Kramatorsk (in het Doneggebied), zware machines, de Kaganowitsj-fabriek in Moskou (kogellager), — die in de wereld de grootsten onder de groten zijn. De locomotieven-fabriek van Loeganski is de machtigste van Europa, en een hele rij fabrieken, die machines maken of metaal bewerken, dragen nummer 2 of 3 in de algemene rangorde.

Nog enkele andere vergelijkingen met het buitenland.

De werkloosheid. In die periode van het plan, toen men de werkloosheid uit de U.d.S.S.R. liet verdwijnen, is het aantal werklozen in Engeland gestegen van 1.290.000 tot 2.800.000, in Duitsland van 3.376.000 tot 5.500.000. In Frankrijk is het aantal werklozen voortdurend toegenomen, op een kleine stil-stand na aan het eind van 1933, op het ogenblik zijn er 1.600.000 volledig werklozen en (naast de gesneuvelden de invaliden!) 2.900.000 gedeeltelijk werklozen. *)• In de Verenigde Staten bedroeg het aantal werklozen, volgens het Alexander Hamilton-instituut, in Maart 1933 17 miljoen. In Italië 1.300.000, in Spanje 650.000, in September 1934 (23.000 meer dan in Januari).

Men vertelt ons, dat in verscheidene landen de werkloosheid afgenomen is. Wij moeten daarbij opmerken, dat er tevens sprake is van een vermindering van het totale loonbedrag. Maar wij moeten er vooral op letten, dat er nergens schaamtelozer wordt opgesneden, geknoeid en bedrogen, dan in de opgaven van de officiële werkloosheidcijfers in alle kapitalistische landen. Het is ónmogelijk om het publiek meer voor de gek te houden dan de bevoegde autoriteiten het doen, wanneer zij met woorden en cijfers aan het goochelen gaan om de werkelijke toestand te verbergen. Geen enkel kapitalistisch land bekent hoeveel werklozen het heeft. Men „vergeet” hele categorieën arbeiders, ondernemingen beneden een bepaald aantal werknemers, men „verwaar-

1) Voor Frankrijk zijn die cijfers bij berekening vastgesteld. We namen het gehele getal van de in de industrie werkende arbeiders en het percent van de werklozen opgemaakt bij het onderzoek van de arbeidsinspecteurs en van de mijnningenieurs.

loost” hele streken. Door de gewone operatie van het in tweeën snijden van een arbeidsdag om de helft aan een werkloze te geven, verdwijnt deze werkloze van de lijst, terwijl er niets veranderd is, want tweemaal de helft is niet meer dan één. En zonder nog te spreken van de openbare werken op credit, die de afgrond van de toekomst uitgraven of van de plannen op papier, die aan de werkelijkheid niets veranderen, of over het kropgezwel van de oorlogsindustrie (overal, maar vooral in Duitsland en Japan). ... Zo verdwijnt de werkloosheid in de ogen van de gefascineerde (gefasciseerde) massa. Bovendien is het slechts een schandelijk klein deel van de werklozen, die in de kapitalistische landen ondersteuning krijgt. De anderen moeten maar zien hoe zij in het leven blijven.

„Drie jaar geleden,” stelde Stalin in 1933 vast, „waren er anderhalf miljoen werklozen in de U.d.S.S.R.” Tegenwoordig is het aantal werkenden in de U.d.S.S.R. met vier en een half miljoen vermeerderd.

Nu de lonen. Gedurende deze vier jaar zijn zij in de Verenigde Staten met 35 % gedaald, in Duitsland met 50 %, in Engeland ook. In Italië — van 1929—1931 — met 24 % a 45 % — waarbij natuurlijk rekening wordt gehouden met de koopkracht. In de U.d.S.S.R. zijn de lonen gestegen met 67 % (het gemiddelde voor een industriearbeider was 991 roebel in 1930, en 1.519 roebel in 1933).

En dan de kwaliteit van het werk, de opbrengst. In de periode van voorspoed is die in de Verenigde Staten met 25 % (Stuart Chase), in de beste economische periode in Engeland (1924—1929) met 11 %, in Duitsland — van 1913— 1931 (Kuczinski) met 27 % toegenomen, in de Sowjet-Unie in de periode van tegenspoed in de genoemde landen, toegenomen met 40 %.

Wij moeten nog de enorme steun vermelden, die de geleerden en de wetenschappelijke instellingen hebben gekregen en de bloei, die daar het gevolg van is geweest. Laten wij alleen maar even over het onderwijs spreken. Zoals wij gezien hebben, neemt de bevolking van de U.d.S.S.R. jaarlijks met meer dan 3 miljoen mensen toe. Dat is ook het aantal scholieren, dat er jaarlijks bij komt. Zonder in bijzonderheden te treden over deze culturele sector, die een van de belangrijkste is in het leven van de U.d.S.S.R. (het onderwijs

vindt men overal, in alle hoeken. Iedere onderneming is een cultuurcentrum, iedere kazerne een school, iedere fabriek vormt mensen) — willen wij alleen vermelden, dat er in de U.d.S.S.R. 60 miljoen leerlingen van alle soorten zijn, wier opleiding door de Staal wordt betaald, dit is dus één op de drie inwoners van de Sowjet-Unie. Voor de Republieken een greep uit de gegevens: Tartarie had in 1913 35 scholen, in 1933 waren het er 1.730; de Tsjerkessen (West-Kaukasus) hadden in 1914 nog 94 % analfabeten, nu geen enkele meer. Er zijn 26 maal zoveel scholen in 1931 als in 1914 in Daghestan, 38 maal zoveel in Kazakstan. Er worden in de Sowjet-Unie 70 verschillende talen in ere gehouden en 20 talen, die nog geen alfabet hadden, worden nu in schrift vastgelegd.

De Begroting van Onderwijs wijst een toename van 20 % aan, terwijl in Engeland deze begroting met 11.700.000 pond sterling is verminderd en voor Duitsland, te beginnen met 1930, toen zij 690 miljoen mark bedroeg, gedaald is tot 590 miljoen in 1931 en tot 570 miljoen in 1932 (gerekend van 1926 zijn de kosten van het Duitse openbare onderwijs met 1 miljard mark verminderd). In Noord-Amerika lopen de scholen leeg, in Zwitserland en in de Verenigde Staten ziet men de eerste verschijnselen van het euvel van de verwaarloosde kinderen.

De kranten. In 1929 was de dagelijksche oplaag van de Sowjet-dagbladen 12½ miljoen, in 1933 36 miljoen.

En op kunstgebied?

Naast de vele pogingen om nieuwe formules te vinden voor het toneel en de regie, naast de ontroerende scheppingen van de Sowjet-film zou men hier lang moeten spreken over de Sowjet-literatuur, omdat men op dat gebied belangrijke resultaten heeft behaald en ook omdat Stalin zich altijd sterk voor de ontwikkeling van de literatuur en de kunst heeft geïnteresseerd. De rol van de schrijvers in de maatschappij, die Stalin „de ingenieurs van de ziel” noemt, werpt een vraagstuk op, dat niet alleen de eenheid van de socialistische samenleving, maar in hoogste instantie de toekomst van de kunst in het algemeen betreft, doordat er nieuwe elementen komen in de beschrijving van het leven in onze tijd. Het zijn de grote en dramatische, de zichtbare en ideologische vergezichten van het collectief en ook het gevoel van een menselijke plicht, die in ieder actief wezen de weerschijn is van de men-

selijke vooruitgang. De literaire cultuur van de Sowjets bestaat in het verrijken en ontwikkelen van den mens in den schrijver, zoals André Malraux het zeer juist gezegd heeft.

In onze dagen, nu men eigenlijk nog niet kan zeggen, dat de Sowjet-literatuur het stadium van de proefnemingen voorbij is, verschijnen er toch al belangrijke werken, die door hun inzicht in het volksleven, hun belichten van het gemeenschappelijk werk, hun geestelijke solidariteit een nieuwe, grootse periode van de literaire geschiedenis inluiden. Zullen wij de namen noemen van de meest in het ooglopende figuren, die de belangrijkste richtingen vertegenwoordigen? Ziehier dan Gorki, Serafimowitsj, Gladkof, Fedin, Tichonof, Iwanof, Penfjerof, Pilniak, Ehrenburg, Fadejef, Sjolochof, Vera Imber, Tretjakof, — zonder nog te gewagen van de niet- Russische Sowjetschrijvers en van de hele zwerm uitnemende critici en journalisten, zoals Radek of Boecharin. (de knappe en geleerde Loenatsjarski is in 1933 gestorven)

Vele schrijvers van de oude garde in het Westen geven zich geen rekenschap van de grootse en onweerstaanbare concurrentie, die hen op een goede dag aangedaan zal worden door dit machtig geheel, dat zij nog maar weinig kennen, dat hier en daar nog onontwikkeld of oppervlakkig is, (bij de burgerlijke schrijvers, die zich aangesloten hebben), maar dat in een minder verfijnde stijl dan bij ons, veel meer inhoud en veel meer gedachten geeft.

Telkens weer is het nodig geweest die macht vol verborgen mogelijkheden, de literatuur in een arbeidersgemeenschap, haar plaats aan te wijzen. De Communistische Partij heeft, onder invloed van Stalin, de beweging van de schrijvers sterk uitgebreid door in hun organisaties het politieke sectarisme te breidelen en ten slotte radicaal te onderdrukken, omdat de nationale productie er onvruchtbaar door werd. Dit is geschied in het beroemde besluit van 23 April 1932. Bij dit besluit is de Bond van Sowjetschrijvers in de U.d.S.S.R. gesticht, waarin alle andere organisaties zijn opgenomen, zodat er een groot algemeen front van de letterkundigen ontstond, van de officiële revolutionairen tot de meelopers toe. „In de literatuur moet een einde gemaakt worden aan het sectarisme en zelfs aan alle gevoelens, die er het gevolg van waren,” heeft Stalin gezegd.

De leden van de Bond van Sowjetschrijvers verbinden zich

om rekening te houden met de socialistische werkelijkheid en de U.d.S.S.R. te verdedigen. Dit program is op het Nationale Schrijvers-Congres (Augustus 1934 te Moskou), dat voor velen van ons een ontdekking was van de rijkdommen der nationale Sowjetliteraturen, plechtig ingewijd. Alle Sowjetschrijvers houden er zich enthousiast aan.

Het grote beginsel is, dat de schrijver tot taak krijgt (terwijl zijn werk zo veelzijdig mogelijk wordt) spoorzoeker te zijn bij de opmars van het socialisme op de rechte en duidelijke weg, die door de wetenschap en de moraal is aangewezen — maar zonder dat zijn letterkundige arbeid verlamd wordt door hem te dwingen tot politieke propaganda. Deze vruchtbare toepassing van het sociale gevoel bij de scheppingen van de geest, houdt een definitieve afschaffing in van het beginsel: de kunst om de kunst, en van de individualistische en egoïste kunst, die zich afsluit en pessimistisch is. (NVij zouden in Europa en Amerika op dezelfde manier de verspreide krachten, die dit ook willen, moeten organiseren).

In onze oude landen, die nog cynisch of krankzinnig genoeg zijn om zich te verheffen op hun geestelijke roeping, wordt inderdaad alles wat met de geest te maken heeft, veracht en opgeofferd. Men ziet hoe de wetenschap en de beschaving in dienst van de oorlog en het behoud van deze maatschappij worden gesteld. De schrijvers, kunstenaars en geleerden, alle intellectuelen verarmen doordat de heersende machten zorg dragen, dat de laatste penningen in de afgrond van de bewapening worden geworpen. Studenten hebben geen toekomst meer en het weinige, dat hun rest, is van zijn waardigheid beroofd. Hun diploma's zijn niet veel meer dan vodjes papier. Men maakt zich meester van hen. Zij worden in dienst genomen — als uitvinders en als opvoeders — voor de materiële en geestelijke oorlogsvoorbereiding en voor de uitbuiting van het proletariaat. Zij moeten goedschiks of kwaadschiks met hun hersens wapenfabrikanten worden (de arme familieeden van de anderen) of politieagenten van de reactie.

Nog een andere kant van het leven, de sterftcijfers. Deze waren vroeger hoog in Rusland, meer dan 30 per duizend. In de laatste vier jaar is dit gedaald van 27 per duizend tot 17 per duizend. De sterfte in de U.d.S.S.R. is nog hoger dan in Engeland, Nederland (15—14) en Nieuw-Zeeland, dat zeer bevoorrecht is in dit opzicht: (minder dan 10) — maar zij is

voortaan lager dan in Spanje en Hongarije (26), Roemenië en Oostenrijk (25), Italië (22), Duitsland en Frankrijk (20).

In het begin van 1934 bedraagt de nationale defensie op de Sowjetbegroting 4.5 % van het totaal (voor Japan 60 %, Frankrijk 40 %, Italië 33 %). Het Rode Leger bestaat uit 562.000 man, het Japanse leger uit 500.000 man. Hitler wil er 300.000 hebben evenals Frankrijk, maar hij heeft al de beschikking over 600.000, volgens een lage schatting, voor een grondgebied dat 50 maal kleiner is dan dat van de U.d.S.S.R. 1).

De Sowjetbewapening is sterk toegenomen. Worosjilof heeft in het begin van 1934 verklaard, dat de beschikbare machines in 1929, 2.6 P.K. per soldaat bedroegen en in 1934, 7.74 P.K.

Terwijl de Sowjetproductie gemobiliseerd werd en de warenomzet met 175 % toenam, zagen 48 landen hun handel met 42 % van het cijfer in 1929 dalen, de arbeiderslonen daalden in de jaren 1929—'32 van 43 tot 26 milliard mark, van 53 tot 28 milliard dollar, van 381 tot 324 miljoen pond sterling — in de betreffende landen. De toestand is na het opmaken van deze statistieken nog heel wat verergerd.

In 1930—'32 zijn in de Verenigde Staten 5.000 banken failliet gegaan (een gat van drie en een half milliard dollar, al zijn zij gesteund met 850 miljoen dollar.) 2).

In 1932 moest in Duitsland de Staat (via de belastingbetalers) een milliard mark opbrengen om 5 banken te saneren.

In dezelfde periode heeft men in Frankrijk 3 milliard francs aan eerbiedwaardige banken gegeven, die failliet waren gegaan. Wanneer wij op goed geluk een greep doen uit een dagblad, dat aan de conservatieve kant is, dan lezen wij, dat er 300.000 werklozen en 150.000 intellectuelen in armoede zitten en dat er in 1933, alleen in Parijs en in het departement van de Seine 120.000 faillissementen zijn geweest. (Op het ogenblik — eind 1934 — zijn er 375.000 werklozen in hetzelfde gebied).

Hel tekort op de begroting was in 1930 900 miljoen dollar in de Verenigde Staten en 2 milliard 800 miljoen francs in Frankrijk; het volgende jaar werd dit in Amerika drie maal

1) De laatste maanden zijn deze cijfers nog belangrijk hoger geworden tengevolge van de kolosale bewapening van Duitsland.

2) Een prettig contrast hiermee vormt het feit, dat de filmster Greta

en in Frankrijk twee maal zo groot³). In Amerika heeft men tegenwoordig een heel bouwwerk van even ingrijpende als nutteloze maatregelen geschapen, waar een verzameling uitgelezen geesten zich mee bezig houdt. En in Frankrijk is er — behalve de eeuwige loterij, die een hoon is voor alle zedelijkheid — de politieke inflatie, de verordeningen, die den Fransman laten werken, terwijl hij bij de keel gegrepen wordt om zijn spaarpenningen. Het tekort groeit overal, in weerwil van de opdrijving van de belastingen, de vermindering van salarissen, lonen, werklozensteunen en pensioenen, de treurige afbraak van de sommen, die voor de wetenschappelijke ontwikkeling, de sociale belangen, onderwijs en vooruitgang waren toegestaan, in weerwil van de „conversies”, die de kleine spaarders failliet doen gaan en van de nieuwe economische moraal, die daarin bestaat, dat men zijn schulden niet betaalt. In Frankrijk stelt men er een soort nationale eer in om Amerika niet te betalen, terwijl men den Duitser beschimpt heeft, omdat hij de 600 milliard francs, die hij niet schuldig was, niet wilde betalen. De Franse liedjeszangers maken op een alleraardigste manier Uncle Sam belachelijk, die de slechte smaak heeft openlijk te verkondigen, dat men hem opgelicht heeft. En ten slotte zoekt men het in barrières tegen de invoer, die op en over elkaar komen te liggen — een wedloop in douanenbewapening — in een krankzinnig systeem van elkaar te overbieden, waardoor men iets tracht op te lossen, dat alleen in internationaal overleg opgelost zou kunnen worden, wat onder het kapitalisme onmogelijk is.

Als een typisch voorbeeld van de even verachtelijke als belachelijke waanzin van de douanetarieven en van de in beslagnemingen aan de grens, die ten koste van de verbruikers in het land plaats vinden, willen we een enkel woord zeggen over de koffie in Frankrijk. Koffie is geen luxe, het hoort onder de nationale levensbenodigdheden en het is

Garbo in Hollywood 15 miljoen per jaar verdient. Zij zwemt zo in het geld, dat zij een aanbod om „Hallo” in de radio te zeggen afgeslagen heeft, hoewel zij er 15.000 gulden mee kon verdienen.

3) De staatsschuld van Frankrijk bedraagt, de schulden der gemeenten buiten beschouwing gelaten, 64 milliard goud-franc. Het deficit van de staatskas bedraagt, buiten de verliezen op het spoorwegtransport, bijna 12 milliard. (De Voorzitter van de financiële commissie van de Senaat, Monsieur Caillaux, Dec. 1934.)

er een van de eerste rang. Het is er ook niet om te doen de nationale cultures te beschermen, want de Franse koloniën verbouwen maar weinig koffie in vergelijking met het verbruik in het Franse Rijk. De koffie kost 320 frs. de honderd kilo (360 met de winst van den winkelier). Iedere centenaar wordt belast met 321 frs. douanerechten, 180 frs. verbruiksbelasting, 100 frs. vergunningsrecht, en nog een aantal belastingen en rechten, die bij elkaar op 630 frs. komen, bijna het dubbele van de inkoopprijs. Zo gaat de gulzige fiscus te keer met zijn ontzettende aanslagen op de burgerij, die tegen alle gezond verstand in gaan. *)

En tegelijkertijd houdt men zich in Brazilië bezig met een vernietiging op grote schaal van koffie. Een economisch tijdschrift heeft onlangs in keurige termen meegedeeld: „Aan het eind van dit jaar zal Brazilië de markt van 32 miljoen zakken koffie bevrijd hebben om de koers te doen stijgen.” 32 miljoen zakken — dat is anderhalf maal het jaarlijks verbruik van koffie over de hele wereld!

Zo is dus de toestand daar, waar de maatschappij rekening houdt met de behoeften van alle leden van de samenleving en zo is de toestand hier, waar de behoeften geregeld worden naar de maatschappij.

Een kind kan begrijpen, dat er hier wanorde en verval en daarginds orde en vooruitgang moet zijn. Alles bijeen genomen, heeft men nog nooit in de wereld, zolang de mensen mensen zijn, een dergelijke vooruitgang gezien. Zoals Stalin het zegt: „men ziet de regelmatige beweging van de vooruitgang steeds sterker worden.” En hij zegt ook: „Ieder tijdperk van nationale ontwikkeling heeft zijn hoogtepunt; op het ogenblik viert in Rusland de opbouw hoogtij.” Nog nooit heeft men een arbeid gezien, die zo kolossaal goed georganiseerd was. Het plan van 1928—1932 legt een schitterend getuigenis af voor het verstand en de wil van den mens.

Zijn er dan geen zwakke punten? Natuurlijk wel. Maar men

*) De verbruiker, d.i. de belastingbetaler, bestaat alleen om te betalen. Er zijn directe, indirecte en verborgen belastingen. Het is eenvoudig het geld uit de zak van den burger halen, wanneer men werk verzint om de werklozen bezig te houden, die men tot werkloosheid dwingt, wijn te geven aan de soldaten, die in de kazernes zitten opgesloten ten behoeve van de boeren, die men weer aan de tussenhandel overlevert en de prijs van de wijntransporten te verminderen in het belang van de grote wijnhandelaren.

houdt ze in het oog. Het verkeerswezen is nog niet op peil. De U.d.S.S.R. heeft slechts 83.000 K.M. spoorlijn, terwijl Frankrijk, dat 40 maal zo klein is, er 40.000 heeft. Hoewel het vervoer per spoor in de drie laatste jaren van 113 milliard ton op 172 milliard ton is gekomen en dat over de kanalen en rivieren van 45 op 60 milliard, is hier nog een achterstand, die niet verwaarloosd mag worden.

Aan de andere kant stellen de Sowjetdeskundigen vast, dat de kostprijzen niet voldoende gedaald zijn. Zij zijn het eigenlijk helemaal niet in de vier jaren van het Plan. Het regelen van deze prijzen moet op het volgende program bovenaan worden gezet. En er zijn nog zoveel tekortkomingen, waar men zich aan wijden moet!

Wat is in deze tijd de houding van de grote bourgeoisie en van haar meisje-voor-alles, de grote pers, tegenover de balans van de Sowjetproefneming?

Wijlen Poincaré heeft in een Argentijns blad, la Nacion, zijn mening te kennen gegeven. Om een verklaring te hebben voor de kapitalistische crisis (die een crisis is van overproductie in landen, die met getrokken sabels een tarievenoorlog voeren), geeft hij de schuld aan de U.d.S.S.R. wegens haar misdadige poging om haar economische leven in evenwicht te brengen. Het is dit land, dat aansprakelijk is voor de ondergang van alle andere staatshuishoudingen in vijf zesden van de wereld; want: „in de U.d.S.S.R. gebeurt alles ter uitvoering van een Vijfjarenplan, waardoor de dumping spoedig over zal slaan op de manufactures. Door dit systeem wil de U.d.S.S.R. tussen de andere volkeren, die zich in steeds grotere economische moeilijkheden bevinden, tweedracht zaaien, zodat zij zich niet meer tezamen kunnen verdedigen.” Wanneer men bedenkt, dat deze onnozele uitspraak gedaan is door een man, die een belangrijke rol heeft gespeeld in de politiek, staat men verstomd van verbazing. Poincaré is veel eerder kinds geworden dan men dacht.

Naast de vijanden zijn er ook zonderlinge vrienden.

Er zijn journalisten als Mallet, de schrijver van een pas gepubliceerd rapport, waarin de ergste lasterpraat verborgen is onder vleierij en onder het al te opzettelijke en doorzichtige voorgeven van onpartijdigheid. Behalve dat Mallet onjuiste cijfers geeft, noemt hij geen enkel resultaat, geen enkele vooruitgang zonder er dadelijk een giftige speldeprik aan toe

te voegen om het minder belangrijk te maken, of te vertellen, dat het — ten slotte — niets anders is dan het brave, oude kapitalisme, dat als redder in de nood optreedt.

Er zijn ook lawaaiige politici zoals Herriot, die het Westerse kapitalisme vertegenwoordigen en officieel aangesteld zijn om de reactionaire regeringen van radicale etiketten te voorzien — Herriot, die zich uitslooft om het Sow-jet-socialisme op het peil van zijn eigen verkiezingsprogram, dat hij voor deze gelegenheid weer eens te voorschijn gehaald heeft, te verklaren.

Ik weet wel, dat ge zult zeggen: „als ge evenveel kwaad van Rusland zoudt vertellen als goed, zouden wij u ook geloven. Herriot b.v. geeft in zijn laatste boek een evenwichtig en objectief verslag met de licht- en schaduwzijden, terwijl gij niets anders doet dan uit partijdigheid een lofzang houden.”

Dat is de vraag nog. De werkelijkheid zelf houdt de lofzang. Wij verzinnen geen enkel argument.

Partijdig is juist hij, die zich dienstbaar maakt aan een onzuivere en banale opvatting van kapitalistisch republicanisme, die de afmetingen en diepten van de scheppende krachten, die hier aan het werk zijn, niet ziet. Zo iemand rangschikt het feit van de Sowjet-Staat niet op de goede manier, in de omlijsting van tijd en ruimte, in het samenstel van de hele wereld en van de geschiedenis, in zijn invloed op de mensheid. Hij zegt de waarheid niet.

De feiten zijn als volgt. De slaat, die niettegenstaande zijn grote afmetingen de armoedigste van Europa was, met zijn onwetende, onderdrukte en hongerige bevolking is in zeventien jaar het grootste industriële land van Europa geworden, het tweede van de wereld — en in ieder opzicht het beschaafdst. Een dergelijke ongehoorde vooruitgang is tot stand gekomen — wat ook nog nooit vertoond is — met de eigen middelen van het land zelf, terwijl het omringd was door vijanden. En dat is gebeurd door de kracht van een beginsel, dat lijnrecht tegenover alle leidende beginselen van de andere nationale eenheden staat — het broederlijke en wetenschappelijke beginsel van de rechtvaardigheid.

Alleen maar zeggen, dat een dergelijk feit (deze overwinning van de menselijke geest) „interessant” is, en „dat men er in beginsel niet tegen moet zijn,” dat is hetzelfde als het niet te begrijpen of de mensen te bedriegen. Als men de enkele

schaduwzijden van dit buitengewone schilderij op één lijn stelt met de lichtzijden; als men hun instellingen met de onze vergelijkt, betekent dat inderdaad de mensen voor de gek houden.

Maar laten wij de één-man-orkesten, als Herriot, en de minus habentes, als Poincaré, de beminnelijke Jesuïeten, als Mallet, maar met rust laten. Er zijn ook nog de grote kranten. Zij moeten de bittere pil slikken.

Le Temps van 27 Januari 1932 schrijft: „De Sowjet-Unie heeft haar eerste ronde gewonnen door de industrialisatie zonder hulp van het buitenlandse kapitaal tot stand te brengen.” Hetzelfde blad constateert enige maanden later, in April: „Het communisme zal met een sprong over de periode van de opbouw heen komen, waar het kapitalistische regiem lang over doet. Praktisch gesproken hebben de Bolsjewiki het hier van ons gewonnen.”

De Round Table: „De successen van het Vijf jaarplan vormen een verrassend verschijnsel.” De Financial Times: „Aan de successen kan niet meer getwijfeld worden. Het enthousiasme van de communisten in de pers en in de redevoeringen is lang niet zonder grond.” De Neue Freie Presse (Oostenrijk): „Het Vijf jaarplan is een moderne reus.”

M. J. Gibson Jarvis, president van de United Dominion Bank: „Rusland gaat vooruit, terwijl wij achteruit gaan. Het Vijfjaarplan is al overtroffen, de jeugd en de arbeiders in Rusland bezitten iets wat wij missen: de hoop.”

The Nation (Verenigde Staten): „In de vier jaren van het Vijfjaarplan zijn werkelijk merkwaardige dingen tot stand gebracht. De Sowjet-Unie heeft zich met een intense bedrijvigheid, die anders alleen in oorlogstijd voorkomt, aan de opbouw van een nieuwe samenleving gegeven.”

Forward (Engeland): „Wat Engeland gedurende de oorlog gedaan heeft, verzinkt hierbij vergeleken, in het niet. De Amerikanen erkennen, dat zelfs de koortsachtigste actie in de Westelijke Staten hiermee niet op één lijn te stellen is. ... Een energie zonder voorbeeld in de ganse wereld. Een schitterende uitdaging aan de vijandige kapitalistische wereld.”

De Boerenbevolking.

Op het platteland had men nog belangrijker werk verricht.

Het was een heftiger strijd en een grotere overwinning — omdat men een traditie volkomen moest veranderen, die sterke wortels had en waar nog nooit aan getornd was.

Is het boerenvraagstuk voorgoed opgelost? Neen. Maar het begin is al reusachtig. Het belangrijkste is gebeurd — de werkelijke overwinning, de invasie, die nu nog slechts bevestigd moet worden. De redenen daarvan moeten de kinderen van de aarde nog meer en beter aan hun verstand gebracht worden.

Nog een laatste blik op dit onmetelijke panorama van het platteland.

„De strijd om het winnen van de boeren loopt als een rode draad door onze revolutie, van 1905—1917,” zegt Stalin.

Het zou betrekkelijk gemakkelijk zijn geweest om de meerderheid van de boeren ertoe te brengen sympathiek, althans niet antipathiek tegenover de Revolutie te staan omdat zij er voor het grootste deel onder het vroegere regiem beroerd aan toe waren: voor de keuze tussen Tsarisme en revolutie gesteld, aarzelden zij niet. Maar nu eenmaal de revolutie in het centrum vaste voet had gekregen, stuitte de socialistische opbouw, die door verschillende economische en politieke omstandigheden mogelijk was geworden, op één grote hinderpaal: het overwegende belang van de landbouw in het economische leven.

„Een van de grootste moeilijkheden bij de socialistische opbouw,” heeft Lenin in het begin duidelijk gezegd, „is dat Rusland een land van boeren is.” En hij constateert ook, dat de kleine eigen boeren in beginsel meer voor het kapitalisme dan voor het socialisme voelen.

Hoe moet men nu het platteland in de algemene opbouw betrekken? Wat het grootgrondbezit betreft, werd het probleem dadelijk opgelost door de onteigening van den grootgrondbezitter, den gemeenschappelijken vijand. Maar dan waren er nog de miljoenen kleine boerderijtjes, en de moezijk wil, evenals alle boeren op aarde, niets liever dan zijn eigen land bebouwen.

Toen men als goede zwemmers bij een schipbreuk in de N.E.P. rondzwom, kondigde Lenin aan, dat „de voornaamste

taak, die over al het andere zal beslissen, is: het tot stand brengen van een bondgenootschap tussen de nieuwe maatschappij, waarmee wij nog heel slecht en gebrekkig een begin hebben gemaakt, maar die dan toch in aanbouw is, en de landbouw, waar miljoenen boeren van leven.”

Deze samenvoeging moest lot stand gebracht worden in het gemeenschappelijk belang, in het materiële voordeel van den boer. Het was een kwestie van voor- of nadeel, niet van grote woorden.

„Het is geenszins een mystiek gevoel, dat de boeren tot he* socialisme brengen zal, het is hun belang, niet anders dan hun belang.”

Hoe moest men hun dit belang nu duidelijk maken? Wij kennen het antwoord: door het collectieve landbouwbedrijf. De grote onderneming, de technisch-volmaakte onderneming vereist een vereniging van landerijen en van landarbeiders — en brengt meer op dan het kleinbedrijf. Dat betekent dus, dat de individuele belangen direct met de socialistische opvatting samenvallen. De Russische boer, die veel meer gevoel heeft voor de werkelijkheid dan voor het mystieke (hij is vooral „mystiek” in de nuchtere feiten) wordt gewonnen door de cijfers — zodra hij inziet, dat ieders aandeel in de collectieve bebouwing zowel groter als veiliger is dan dat van ieder afzonderlijk bedrijf. De moezjik gelooft aan de talisman van de getallen.

Het probleem betrof de arme boeren, maar vooral — want de arms ten zijn gemakkelijk over te halen, omdat zij niets te verliezen hebben — de middelboeren. Op het XVe Congres van de Russische Partij, houdt Stalin zich hiermee bezig. Hij legt de nadruk op het feit, dat „de middelboer zich in de periode van de Octoberrevolutie geheel tot ons gekeerd heeft, nadat hij overtuigd was dat de bourgeoisie voorgoed verdwenen was, dat men het met de koelakken wel zou klaar spelen en dat het Rode Leger begon te overwinnen aan de fronten van de burgeroorlog.”

Er moet een vast verbond komen met de middelboeren — een verbond, dat volstrekt niet een aanpassing aan zijn vooroordelen inhoudt, maar dat hem juist de verandering leert begrijpen en aanvaarden, die in de richting van de collectivisering van de Sowjet-maatschappij en van de landbouw in het bijzonder ging — en bovendien van liet terugdringen van

den parasiterenden koelak. Want een dergelijk winnen van de massa's kan niet door dwang, alleen door overtuiging gebeuren. Het ging er nu om een zeer natuurlijke uitbreiding van het coöperatiesysteem, waar men al zoveel succes mee had gehad bij de consumptie en de verkoop, op het terrein van de productie tot stand te brengen. Dat wil dus zeggen, dat de uitgestrekte onbebouwde landen in sowchozen worden omgezet, zuivere socialistische staatsbedrijven (die het voorbeeld moeten geven) en de particuliere boerderijen in kolchozen (coöperatieve landbouwbedrijven).

Na vier jaren van het Plan — toen de met koren bezaaide oppervlakte in de U.d.S.S.R. tot 21 miljoen hectaren was gestegen — waren er 224.000 kolchozen en 5.000 sowchozen (eind 1934, 240.000 kolchozen).

Door de kolchosstroom zijn 65 % van al het bebouwde terrein in het Sowjetgebied en 70 % (men mag nu wel zeggen drie vierde) van het platteland meegesleept. Het percentage van de collectieve bebouwing in de boerenkolonies is voortdurend gestegen: in 1929 met 4 procent, in 1930 met 23; in 1931 met 52, in 1932 met 61, in 1933 met 65, zodat het nu 2 miljoen boerenbedrijven omvat. Men kan de beweging in grote golven over de uitgestrekte vlakten zien voortgaan. De sowchozen en kolchozen tezamen beslaan nu 85 % van de graanvelden in de U.d.S.S.R. En deze bedrijven hebben eerbiedwaardige afmetingen. Terwijl in de Verenigde Staten de boerderijen van 400 hectaren slechts een honderdste van alle boerenbedrijven uitmaken, is de gemiddelde grootte van een kolchos 434 hectaren en van een sowchos 2000 hectaren.

De materiële voordelen van de collectivisatie zijn in de loop van de werkelijke kolossale overwinning van het socialisme op het platteland door enkele karakteristieke feiten bevestigd. B.v.: het staat nu vast, dat het in de Oekraïne door de reusachtige hulpmiddelen van het collectieve bedrijf mogelijk is geweest de grote gevaren van de droogte, die de oogst bedreigden, af te wenden en in de hele Unie in 1934 een betere oogst te verkrijgen dan in 1933, hoewel de weersgesteldheid veel ongunstiger is geweest.

De Staat heeft de boeren geholpen: door 2.860 Machine Tractor Stations voor hen in te richten, die 2 milliard roebel hebben gekost en door een crediet van 1.600 miljoen aan de kolchozen te verschaffen. Men moet goed begrijpen, dat dit

credieten zijn, die van de ene collectiviteit naar de andere gaan, van allen voor allen, en niet zoals b.v. in Frankrijk de credieten aan de Spoorwegen of aan de Transatlantische Stoomvaartlijn royale ministeriële subsidies, waarvan een goed deel bij de administratie blijft hangen, gezwegen nog van de tussenpersonen.

Verder door het lenen van 42 miljoen ton zaden en brood- koren, door verlaging van belastingen en verzekeringspremies voor de arme boeren, met een bedrag van 370 miljoen roebel.

Daartegenover hebben de eigenboeren in 1929—'30 aan de Staat 780 miljoen poed (1 poed is 16 kilo) graan gegeven en de kolchozen 120 miljoen. In 1933 is de verhouding omgekeerd: de kolchozen 1 miljard poed en de particuliere boeren 130 miljoen. Men moet hier dan nog bij in aanmerking nemen de enorme geleidelijke toename van de instituten, laboratoria, hogescholen, expedities, rondreizen van landbouwkundigen. Deze rationele organisatie van de landbouw met zijn reusachtige klassificeringen, zijn onderzoeken, zijn selecties, zijn proefnemingen met de nieuwe methoden van verbouwing en bemesting, zijn distributies, verschaft ons op zichzelf al waardevol statistisch materiaal.

Aan het eind van 1934 was de economische voorspoed van de U.d.S.S.R. zodanig, dat de Sowjetregering de kolchozen hun schulden heeft kwijtgescholden, wat het niet onaardige sommetje van 435 miljoen roebel bedroeg — zonder te vergeten de kolchozen, die wel aan hun verplichtingen hadden voldaan, premies en voorrechten te verlenen. „Welke andere regering op de aardbol zou zich een dergelijke luxe kunnen veroorloven?” werd onlangs door de radiocentrale van Moskou opgemerkt.

Nog een ander typisch feit: op voorstel van Stalin heeft het Centraal Comité van de Partij in December 1934 besloten de brood- en meelkaarten op te heffen. Deze waren in 1929 ingesteld, toen nog 86 % van het graan door de particuliere boeren werd verbouwd en toen er nog een heel netwerk van particuliere winkels was (215.000, nu zijn ze verdwenen). Voor deze dienst had men een dure administratie nodig, maar de arbeiders en ambtenaren waren er tenminste zeker van, dat zij tegen de laagst mogelijke prijs brood kregen (hoewel de prijzen op de markt in de stad hoog waren). Tegenwoordig,

nu de grootindustrie haar zegevierende intocht in de steden en op het land heeft gedaan, nu 92 % van het graan door de kolchozen en sowchozen wordt geleverd, nu er 283.000 staatswinkels zijn, nu de hulpbronnen van de Staat in ongehoorde mate zijn toegenomen, - wat zulke belangrijke levensmiddelen als brood betreft - is de tijd gekomen om een grote en nieuwe politieke overwinning van de Sowjets onder de ogen te zien, de algemene en vrije verkoop van brood en meel.” (Molotof)

Zullen wij de toestand van onze boeren vergelijken met die in de Sowjet-Unie? Wij hebben pas een debat in de Franse Kamer gehoord over de graankwestie. De Minister-President heeft van het spreekgestoelte af een feit bevestigd, dat niemand iets nieuws leerde, hoe enorm het ook was; tussen den producerenden boer en den verbruiker van het brood schuiven zich allerlei tussenpersonen, die elkaar afzetten en tien millioen per dag in de wacht slepen. Zo is het ook met het vlees en de wijn. Hoe moet dat verholpen worden? Door voorlopige maatregelen. In het kapitalistische regiem, waar de particuliere willekeur en het bedrog niet beteugeld kunnen worden, waar voor de particuliere winstmakerij zowel het systeem van de belastingheffing als dat van de vrije markt worden gebruikt en waar men lacht om wat er in de Staatscourant staat, is het niet mogelijk het op een andere manier te doen. Bij ons kunnen uit de gebouwen, waar Vrijheid — Gelijkheid — Broederschap op staat, niet anders te voorschijn komen dan wetten, die zich slechts in schijn met den kleinen producent bezig houden.

Als voorbeeld van de groei van de landbouwopbrengst kan men vermelden, dat de productie van de Sowjet-katoen in drie jaar gestegen is van het dertigste tot het vijftiende deel van de wereldoogst en dat de bietencultuur, die in 1929 één derde was van de hele wereld, in 1932 met meer dan de helft boven de wereldvoorraad uit kwam.

Er zijn twee vormen van kolchozen: de commune en de artel.

In de commune zijn de leden tezamen de bezitters van het hele bedrijf, maar dat is ook alles wat zij bezitten en zij leven in gemeenschap. In de artel heeft ieder lid zijn eigen huis, zijn hof en zo nodig zijn eigen koe: hij blijft eigenaar van een klein gedeelte in het grote geheel, dat hij samen met de anderen bezit.

De artel-vorm werd zeer sterk door Stalin verdedigd. Een aanpassing! N.E.P.! Verloochening van het socialisme! roept men of zou men willen roepen.

Wacht even. Het socialisme is niet een manier om de mensen te hinderen en hen voortdurend als een schuldeiser te achtervolgen, zoals degenen, die beter konden weten, het de onwetenden aan het verstand brengen, maar integendeel een manier om hen uit hun moeilijkheden te verlossen. Zijn reden van bestaan is in het geheel niet: zo maar iedereen alles te ontnemen wat bevrediging geeft en op deze wijze de politieke gelijkheid, de sociale rechtvaardigheid en het veilige bestaan met al die persoonlijke vrijheidsbeperkingen veel te duur te laten betalen. Het beperken van de particuliere eigendom is niet het doel, maar een middel om tot een collectieve samenleving te komen, die alles bijeen genomen voor iedereen voordeliger is. Het gaat er dus niet om deze beperkingen aan alle kanten uit te breiden, maar om ze tot een minimum te beperken. De productiemiddelen moeten aan de gemeenschap komen. Laten wij dat dan doen. En daarna?

Daarna? De openbare mening, die al door de omstandigheden aan het veranderen is, zal anders zijn geworden door de omstandigheden. Wat er nu nog over is van vroeger, zal verdwijnen. Men zal de dingen in een ander licht bekijken dan de mensen van deze tijd, die nog vastzitten aan het verleden. Het spreekt vanzelf, dat men aan betere en zuiverder vormen van het collectivisme de voorkeur zal geven. De commune zal ongetwijfeld de overhand krijgen boven de artel. In ieder geval zal het belang, waardoor instinctief de voorkeur wordt bepaald, beslissen. In de tussentijd gebruikt men de artel, die trouwens volstrekt niet in strijd is met het begrip van de gelijkheid, tenzij dan met een enge (en anti-Marxistische) uitlegging van de gelijkmakerij.

En wij moeten zelfs aan de welstand van den kolchosboer denken (deze uitdrukking is een van de wachtwoorden op het ogenblik).

„Ge wilt uw eigen koe hebben, kameraad,” zegt Stalin. „Goed, die zult ge hebben.” En hij maakt duidelijk, dat de leuze: welstand van de kolchosboeren, nu niet meer zo gevaarlijk is als het geweest zou zijn in het begin van de N.E.P. toen het een terugkeer tot het kapitalisme en een opgeven van het socialisme zou zijn geweest. Op het ogenblik, midden in de

socialisatie, is het alleen een nuttige en eerlijke prikkel. Het hele socialisme trouwens streeft naar de „grootst mogelijke welstand met zo min mogelijk inspanning.”

... Het zwaarste werk is nu gedaan op het platteland. Maar het is niet vanzelf gegaan en het moet bevestigd worden, men moet waakzaam blijven. Er is heel wat tegenwerking geweest, een wanhopige en woedende tegenwerking, die voornamelijk van de koelakken kwam. En er is ook genoeg leergeld betaald bij het op touw zetten van een zo grote onderneming. Er was een ogenblik, dat de zaak achteruit ging! Men was te hard van stapel gelopen. Het artikel van Stalin: „Duizelig van het succes!” (een artikel, dat over de hele wereld bekend is geworden) gaf het keerpunt aan en bracht de achteruitgang tot staan. Er moest iets gedaan worden. Men heeft communisten en technici opgeroepen en hen in grote getale het platteland opgezonden — uitgaande van deze redenering, dat men een werk, hoe groot dan ook, pas weer op poten kan zetten, wanneer men de hele leiding in handen neemt — om de basis te versterken en weer opnieuw te beginnen. Ieder tractorenstation is een ideologische vesting geworden, van waaruit men de boerenmassa trachtte te bereiken en in te lichten. Zo heeft men 23.000 geschoolde communisten, 110.000 technici en 1.900.000 chauffeurs en mecaniciens als hulptroepen uitgezonden en zij zijn voor het ogenblik althans geslaagd.

De kritiek zweeg niet. De meeste kolchozen brachten geen winst op. En er waren waarachtig zekere communisten, die zonder blikken of blozen voorstelden om dit kostbare experiment op te geven.

Weer toont onze standvastige aanvoerder zijn vérziende blik in zijn heftig verzet tegen deze kortzichtige oplossing van het vraagstuk. Zijn stem klinkt boven het geharrewar uit:

„Geen opbrengst? Dat is net als met de fabrieken in 1920: die opbrengst komt wel. (bovendien zijn er al verscheidene, die wel winst maken) Maar zij zijn in de eerste plaats de grondslag van het geheel, de basis van het systeem... Men kan de economische opbrengst niet van koopmansstandpunt bekijken zonder rekening te houden met de omstandigheden. De opbrengst moet in verband met het hele economische leven van ons land worden gezien en over een periode van verscheidene jaren. Alleen een dergelijk standpunt kan

men werkelijk Leninistisch, werkelijk Marxistisch noemen.” Daarom is het ook het standpunt van Stalin.

Als Stalin de mensen, die de boel in de steek laten, de spelbedervers van rechts ter verantwoording roept, vergeet hij ook de linkse praatjesmakers en ook de leiders niet, die de snelle ontwikkeling niet weten bij te houden. Daarom klaagt hij zonder pardon de communisten uit de landbouwgebieden aan, omdat zij niet de nodige maatregelen hebben weten te nemen om in 1932, toen de oogst goed was, voorraden graan voor de Slaats op te slaan, voordat er op de vrije markt verkocht werd — wat voordeliger was voor de kolchosboeren.

Hij heeft zelfs kritiek op de Raad van Volkscommissarissen, omdat deze wèl de nodige aanwijzingen heeft gegeven, maar er volgens hem, niet genoeg achterheen heeft gezeten, dat ze opgevolgd werden.

De met de collectivisatie verkregen resultaten zijn merkwaardig, stelt hij vast, maar het zou een grote fout zijn om te denken, dat men de zaak nu op zijn beloop kon laten. Er zijn nog steeds grote moeilijkheden ...

Men moet oppassen, dat de boer het werk niet van zich afschuift op de andere leden van de kolchos (wij hebben hier niet te maken met arbeiders, die vol energie zijn). „De verantwoording voor het bedrijf is van de individuele arbeiders op de leiding van de kolchos overgegaan ... Het is dus noodzakelijk, dat de Partij dit in handen neemt...”

Er is dikwijls niet voldoende contact tussen de Partij en de boeren.

„De regeringsambtenaren, die rustig in hun bureaustoelen zitten, geven er zich niet goed rekenschap van, dat de collectivisatie buiten de bureaux tot stand komt.”

In sommige gevallen rusten de communisten op hun lauweren. Zij hebben de kolchozen overschat. „Zij hebben er afgodsbeelden van gemaakt,” en Stalin neemt energiek stelling tegen hen op dezelfde manier als tegenover de afbrekers van de kolchozen. „Zij hebben gedacht, dat nu alles in orde was, omdat er kolchozen waren, die socialistische vorm van bedrijf.”

Maar, zegt Stalin met grote nadruk (en hij onthult hier bij dit speciale punt de grondslag van de hele Marxistische zelfkritiek), de kolchozen zijn, evenals de Sowjets, alleen de vorm van de socialistische organisatie, economisch of poli-

tiek, niets meer dan de vorm. Alles hangt van de inhoud af. In 1917 werden de Sowjets door Mensjewiki en Sociaaldemocraten geleid. ... Sowjets zonder communisten, dat was de leuze van den leider van de Russische contrarevolutie, Miljoekof. De collectieve vorm van de kolchozen geeft de contrarevolutionaire elementen, die voorstanders zijn van de kolchos zonder communisten, een kans.

Stalin zegt ook nog: „De oude eenvoudige strijd tegen den klassieken koelak heeft geen reden van bestaan meer. De strijd ziet er nu anders uit. Als sommige kolchozen niet voldoende vooruit gaan, als de graanvoorraden te klein zijn, is het niet de schuld van de boeren maar van de communisten. Een heleboel mensen hebben een partij boekje in hun zak, maar zijn niettemin onnozele halzen.”

En hij kent geen pardon voor de kameraden, „hoge Oomes”, die denken dat alles vanzelf gaat en voor „de kletsmajoor”, die in staat zijn alles in een woordenvloed te verdrinken.” Hij vertelt een gesprek, dat hij met een uitstekende kameraad gehad heeft, die de verantwoording had voor die streek.

Laten wij eens luisteren:

Ik: — Hoe slaat het met het zaaien in uw district?

Hij: — Wij hebben de zaaiers gemobiliseerd, kameraad Stalin.

Ik: — Ja, en wat nog meer?

Hij: — Wij hebben het vraagstuk met de grootste energie aangepakt.

Ik: — Ja, en wat nog meer?

Hij: — Er is al een gunstige wending gekomen, kameraad Stalin, die zal tenminste spoedig komen.

Ik: — Ja, maar wat nog meer?

Hij: — Er zijn al plannen ontworpen ter verbetering.

Ik: — Ja, maar hoor nou eens, hoe staat het met het zaaien bij jullie?

Hij: — Voor het zaaien hebben wij op het ogenblik nog niets kunnen doen, kameraad Stalin.

Niettegenstaande deze struikelblokken zijn er talrijke goede resultaten te boeken en het platteland is lang niet meer hetzelfde. Al gaat het niet zo vlug als wij zouden wensen in ons enthousiasme en ons verlangen naar een betere toekomst, de verandering is er. Ook het dorp is veranderd. In de woorden van Stalin: „Het oude dorp met de allesoverheersende

kerk, met zijn mooie gebouwen voor de politie, den pope en den koelak en zijn vervallen isba's op de achtergrond, dat dorp is bezig te verdwijnen. In zijn plaats verschijnt het nieuwe dorp met de gebouwen voor de administratie en het bedrijfsleven, zijn clubs, radio, bioscoop, scholen, bibliotheken en crèches; met zijn tractoren, zijn „combines” (oogsten dorsmachines), zijn automobielen. Verdwenen zijn de oude figuren van de notabelen, de uitbuitende koelak, de bloedzuigende woekeraar, de speculerende koopman, het vadertje, — het hoofd van de politie. Nu zijn de notabelen: de mannen van de kolchozen en sowchozen, van de scholen en van de clubs, de bestuurders van de tractoren, van de dorsmachines, de stootbrigadiers op het land en in de stallen, de mannen en vrouwen, die het beste werk doen in het kolchos dorp.”

Alleen nog op schilderijen en op het toneel ziet men de klatergoud-versierselen van de kerk, die de arme menselijke kudde moesten verblinden, de straten en pleinen, die vuil waren als kippenhokken, de moeilijk begaanbare wegen, waar zo nu en dan een rijtuig passeerde met het puntige houten juk boven de paarden. Het is uit met de welgedane en zelfverzekerde personages, die daar als in een doos opgeborgen zaten: de barine (de adellijke dame), die uit een slee stapt in haar prachtige ouderwetse kleedij, omgeven door schitterend witte hazewindhonden met stroomlijnkoppen: de rijke landbouwer, die geen medelijden kende en de uniformen — huispersoneel in vergulde livrei bovenaan en gevangenvaarders onderaan — en de mannen in rokken, wier schijnheilige gezichten door een verwarde bos haar omgeven waren. Weg zijn zij. Het toneel is nu ruim en vol machines en de mensen, die er zich op bewegen en die het voor het zeggen hebben, zijn mannen in werkkleren met vrijmoedige, vastbesloten, gelukkige en trotse gezichten. *)

•) Victor Boret vindt in zijn boek: Het helse Paradijs, de toestand in de Sowjet-landbouw kritiek en gevaarlijk, omdat de oppervlakte van het bebouwde land naar verhouding klein is (ongeveer 140 miljoen hectaren voor 168 miljoen inwoners). Hier sluit zich natuurlijk Herriot bij aan. Maar dat de landbouw in de S.U. nog niet genoeg opbrengt, zowel wat hoeveelheid als wat hoedanigheid betreft, is juist goed. Daardoor is er grote speelruimte voor de toekomstige welvaart (geen gebrek aan plaats noch aan vooruitgang). Het omgekeerde zou veel erger zijn.

Men begint al in de verst-gevorderde kolchozen, zoals die van Kabar, de meetkundige figuren te zien, die aan de platte-landsstad van de toekomst doen denken: een groot plein in de vorm van een halve cirkel, dat aan de weg grenst en daaromheen als stralen de straten, die het gebied in sectoren verdelen: hier de hangars en de silo's, daar de tractoren en de auto's, daar de scholen en de technische diensten enz... In één woord: de rationalisatie op bouwkundig gebied van het „stads-dorp”. Een ontwerp, dat op een reusachtige halve roset lijkt, waarvan de omtrekken aan de randen iets vervagen.

Terwijl het platteland in de Sowjet-Unie dus steeds meer wordt verbeterd en het ideaal, zij het dan niet zonder strijd, nabij komt, richten we onze blik naar een ander groot werelddeel, dat door het kapitalisme in zijn hoogste vorm onder de voet gelopen wordt, de Verenigde Staten van Amerika. De met graan bezaaide oppervlakte is daar met één tiende verminderd. De waarde van de landbouwproductie is in 1929 van 11 milliard dollar gedaald tot 5 milliard in 1932. In twee jaar is de waarde van de boerderijen (gebouwen en machines) met 14 milliard dollar verminderd. 42 % van de landbouwers hebben hypotheek op hun land en dat er in 1932 slechts 258.000 uitzettingen zijn geweest, is te danken aan het gewapend verzet van de boeren.

En de N.R.A., een theoretische uitwas van het kapitalisme, weet geen ander hulpmiddel dan het malthusianisme van de oogst, de zelfmoord, een vermindering met 8 % van de bebouwde oppervlakte, premies voor de boeren, die hun land onbebouwd laten, premies voor de katoenplanters, die 25 a 50 % van hun oogst in de grond begraven. Als er een orkaan over het land gaat, die de plantages verwoest, heerst er grote vreugde; dat is een nationale overwinning!

De Franse dagbladen verkondigen, dat de goede oogst de wijnbouwers van Champagne „bedreigt” ... Om de zaken weer op orde te brengen, zowel in Amerika als bij ons, hebben wij overstromingen, vorst, hagel en plantenziekten nodig!

Wij hebben de vernietiging in het groot van Braziliaanse koffie reeds vermeld. Dergelijke maatregelen, die aan misdaad en waanzin doen denken, verdienen wel, dat men er een ogenblik met een huivering van afschuw bij stil staat. Zij vermenigvuldigen zich op merkwaardige wijze in de laatste ja-

ren. Het zijn geen op zichzelf staande feiten meer: het is werkelijk een methode van het kapitalisme.

Op het voorbeeld van Amerika hebben wij in Frankrijk ook al het wettelijk verbod om bepaalde wijnstruiken te planten, die te veel vrucht dragen, om goede werkwijzen te gebruiken bij de openbare werken (in sommige contracten wordt het gebruik van een baggermachine verboden). In het tijdschrift *Le Capital*, geeft Caillaux als een van de middelen om de crisis te bestrijden aan: beperking en verhindering van de vernieuwing van het materiaal.

Wij moeten dus, om vooruit te komen, Middeleeuwse werktuigen gaan gebruiken!

Wij zijn getuige van een verschijnsel, dat zich over de hele wereld, overal waar gewerkt wordt, uitbreidt en dat veel heeft van een lugubere grap. Het onrijpe koren wordt in Noord-Frankrijk en elders afgemaaid. In het Zuiden worden ladingen fruit op de mesthoop geworpen. In Lombardije — en waar niet al? — verbrandt de boer de zijdecocons. Overal worden offervuren aangestoken van graan en andere levensmiddelen: het koren, dat men had gezaaid en opgekweekt, wordt af gemaaid en begraven. Hectaren beetwortels, hele kudden varkens en koeien worden begraven. In de Amerikaanse rivieren worden stromen melk uitgegoten (en niet alleen in de Amerikaanse). Scheepsladingen vis gaan weer de zee in. Duizenden nieuwe, volkomen afgewerkte automobielen van de General-Motors worden door reusachtige, speciaal daarvoor gemaakte machines kapot geslagen en totaal vernield.

En deze zorgvuldig-bedachte verwoestingen, deze veelsoortige executies vinden plaats, terwijl elders de mensenmassa's honger lijden, terwijl in China en in Indië honderden miljoenen menselijke wezens gras of boomschors eten en terwijl de werklozen en de ondervoeden talrijk zijn, ook in de landen zelf, waar deze vernietiging van levensmiddelen en manufacturen plaats heeft.

De laatste consequentie van het kapitalisme: het vermoordt de natuur en de dingen! Er is geen beschamender beschuldiging denkbaar tegen een regiem dan deze zelfverminking op grote schaal, die een duidelijk bewijs is van een wereld, die op zijn kop staat en van de terugval van de mensheid in de barbaarsheid.

Hoe zou er in een land als de U.d.S.S.R., waar ieder overschot van een product automatisch daarheen vervoerd wordt, waar men het nodig heeft, plaats kunnen zijn voor dergelijke noodlottige verkwistingen? „Als bij ons iemand dergelijke middelen zou voorstellen,” heeft Stalin verklaard, „zouden wij hem zeer snel in een krankzinnigengesticht opsluiten.”

Wanneer men terugkomt in de U.d.S.S.R. en van de dingen naar de mensen ziet — daar waar de gebeurtenissen dikwijls hun begin en altijd hun richting vinden, — moet men vaststellen dat de duidelijk waarneembare vooruitgang aan een zeer bijzondere geestdrift te danken is. Er is meer voortgebracht dan men verwacht had, omdat de „idee” de mensen bezielde heeft. De socialistische wedijver is de geweldige onbekende factor geweest, die zoveel tot het succes heeft bijgedragen.

De Sowjet-arbeiders zijn mensen als alle anderen. Maar, zoals ik al gezegd heb, zij denken anders en doen anders dan de werkers in de kapitalistische staten, omdat zij hier tegen de werkgevers moeten strijden en daarginds voor zichzelf werken. Het gevoel van trots en van vreugde, dat op de gezichten van de Sowjet-arbeiders te lezen staat is het „verschil”, waardoor Gorki het meest getroffen werd, toen hij na lange afwezigheid in 1928 weer in de Sowjet-Unie terug kwam. „Zie wat de socialistische arbeiders lot stand hebben gebracht,” dat is de zin, die men het meest hoort uitspreken — hoe trots klinkt het onder de arbeidersmassa’s, als er gesproken wordt over de successen, die elkaar op volgen en aanvullen als de snelle opeenvolging van de beelden in een artistieke film, in het onmetelijke gebied van het vroegere Rusland te midden van een wereld, die steeds verder achteruit gaat.

Deze mensen beleven tegelijkertijd de vreugde en de roem, wanneer zij over de beloning van hun nuttige arbeid spreken. Zij hebben een diepere en meer concrete betekenis gegeven aan het begrip „levenslust”. Vroeger bleef de levenslust bestaan in weerwil van de onmenselijke ontberingen, de dodenoffers alom. Tegenwoordig overwint hij ook, maar hij is, volgens Knorin, een teken van geloof in het socialisme.

De buitengewone krachttoeren, de waarlijk bovenmenselijke inspanning in grote en in kleine dingen, die op liet kolossale Sowjet-bouwwerk worden vertoond, zouden stof opleveren voor een hele reeks heldendichten, (de Sowjetliteratuur is trouwens al een cyclus van lofzangen op het heldhaftige arbeiden van de opnieuw-geboren mensen.). Een onweerstaanbare activiteit, die maanden en jaren aanhoudt, rijen klinkende cijfers en sprookjesachtige gebouwen, die elkaar in ongelofelijke snelheid opvolgen. In een dergelijke sfeer vormen zich de deskundigen, de bekwame krachten in een minimum van tijd. De Amerikaan, Mr. Cooper, de technische adviseur van de Dnjeprstroj, vertelde mij bij de inwijding van de reusachtige dam, dat alle records, zelfs alle schattingen, door de arbeiders overschreden waren in de meest onvoorziene en moeilijkste omstandigheden en dat men nog nooit een dergelijk werktempo had gezien. Overigens zijn er 20.000 geschoolde arbeiders in volle wapenrusting uit deze onderneming voortgekomen. (Op het gehele arbeidsfront van De Vierjarige Oorlog: 800.000). Die dingen zijn logisch. Alles voor en door de arbeiders. Dat is de algebraïsche formule van de beweegkracht der massa's.

Men kan overal een geest van wedijver ontdekken. Hij is alomtegenwoordig, in alle hoofden van arbeiders en intellectuelen. Iedereen denkt aan de mogelijke vooruitgang en zo vindt men de naaste weg om er te komen. Iedereen spant zich in om iets beters te bedenken. Onder deze druk ontstaan de permanente uitvinders. Worosjilof, de Volkscommissaris van Defensie, heeft enige tijd geleden bekend gemaakt, dat hij in de loop van één jaar 152.000 voorstellen van gewone soldaten heeft gekregen met raadgevingen, aanwijzingen, uitvindingen, nieuwe denkbeelden over de organisatie en de techniek en het merendeel van deze bedeksels was belangrijk genoeg om onderzocht te worden. Het is de ware socialistische partij — de socialistische partij zonder smetten, — de communistische — die deze honderd miljoen harten in beweging brengt, de partij, waarvan men zeggen kan, dat ieder lid gehoorzaamt en leiding geeft. Men heeft geen voorstelling van het aantal apostelen, dat het communisme ter wereld heeft gebracht. Eerst in Rusland en daarna in de andere landen is een groot gedeelte van deze apostelen tot martelaren geworden, maar daardoor verminderen zij niet. Over de gehele aardbodem

hebben de communisten het prachtige rood van hun bloed rijkelijk vergoten: overal liggen de vermoorden, de grote doden onder hun purperen vaandels — er zijn er anderhalf miljoen. Geeft men er zich wel rekenschap van dat het eeuwenoude materlaarschap van de Joden overtroffen wordt door dat van de socialistische voorhoede? In de acht afgelopen jaren is het aantal van de gedoden, gewonden en gestraften op meer dan 6 miljoen gekomen. *) Wie zal ooit navertellen, wat er zich in de kapitalistische gevangenissen van de wereld afspeelt, wie zal een verslag geven van de duizenden en duizenden helse en beestachtige mishandelingen, waar de bewakers van de burgerlijke orde zich aan schuldig maken en van hun sadistische genot in het menselijk lijden! Italië, Duitsland, Finland, Polen, Hongarije, Bulgarije, Yougoslavië, Roemenië, Portugal, Spanje, Venezuela, Cuba, China, Indochina, Afrika. Het is voldoende om een willekeurige bourgeoisie met haar politie aan het werk te zien om overtuigd te worden, dat wij in een bloedige tijd leven. Maar men heeft in de algemene chaos ook het schone geluid van Dimitrof's aanklacht vernomen. En aan dezelfde kant ziet men als een symbool en een lichtbaken, den groten Thaelmann aan het Hakenkruis geslagen.

Wat de U.d.S.S.R. betreft, als men weten wil hoe ver een mens kan gaan in zijn zelfopoffering voor een beginsel, moet men de annalen van de Partij maar eens doorzien, dan ontdekt men enkele bekende voorbeelden, die duizenden gevallen vertegenwoordigen, waar men nooit van gehoord heeft en nooit van horen zal. Wat voor werk een communist in de Sowjet-Unie ook heeft, hij is bovendien nog soldaat, bovendien nog leraar en als het moet, een held.

En toch maken deze mensen, die tevreden zijn met een eenvoudig, dikwijls zelfs armoedig bestaan, volstrekt geen propaganda voor de gelijkmakerij, zoals men misschien zou denken. Bij ons heeft de gewone mens, die niet al te best zijn hersens gebruikt en wiens hoofd vol zit met een zonderling mengelmoes uit de inhoudsopgaven van sociale en politieke leerboeken — drie enorm grote bezwaren tegen den

*) Volgens de uitnemende leidster van de Internationale Rode Hulp, Helena Stassowa, waren het er van 1925—1933 6.021.961. Het zijn natuurlijk niet allen communisten, maar het is algemeen bekend, dat het voornamelijk communisten zijn.

communist, zó groot, dat deze er een afschrikwekkend monster door wordt: dat hij geen vaderlandsliefde kent, dat hij alle mensen hun eigendom wil afnemen en dat hij van de hele samenleving één reusachtige kazerne wil maken, waarin niemand vrij is en iedereen gelijk gemaakt wordt, als de straatstenen op een weg. Maar de internationale communisten zijn juist hevige voorstanders van de nationale ontwikkeling, mits deze niet met gewerschoten door de zakenmensen bevorderd wordt. Hun algemene theorie van de afschaffing van de eigendom treft slechts een zeer klein aantal parasieten en sociale uitbuiters en brengt grote voordelen aan alle andere bewoners van de aarde, (het is aan geen twijfel onderhevig, dat alle grote maatschappelijke noden het gevolg zijn van de morele en materiële chaos, die de strijd om het bezit meebrengt). Een wat het gelijkmaken betreft, daar zijn zij gezworen vijanden van, zodra het verder gaat dan de grote wet van rechtvaardigheid en gelijke rechten (het grondbeginsel van het socialisme), die daarin bestaat, dat ieder menselijk wezen dezelfde politieke rechten heeft, zodat dus de kunstmatige en onbillijke ongelijkheid aan de aanvang van alle levens verdwijnt. Men zou gemakkelijk spel hebben als men wilde aantonen, dat het socialisme het systeem is, dat de persoonlijkheid het volledigst tot haar recht laat komen. Ook dat „het socialisme zich niet af kan keren van de persoonlijke belangen” (Stalin) hoewel het strijdt tegen de ziekelijke overdrijving van sommige individuele voorrechten.

Op dit punt heerst nog veel verwarring, die voortkomt uit een overmaat van ijver bij vele socialisten. Stalin roept juist met het oog op het landbouwvraagstuk de „200 %-ers” tot de orde en dringt er op aan, dat zij geen onzin moeten verkopen over het beginsel van de gelijkheid, dat door de burgerlijke schrijvers in de mode is gebracht. Wij moeten niet dezelfde stomiteiten uithalen en „de Marxisten kunnen niet verantwoordelijk gesteld worden voor de domheid en de onwetendheid van de burgerlijke schrijvers.”

Stalin zet de zaak duidelijk uiteen: „Het Marxisme verstaat onder gelijkheid niet een nivellering van de persoonlijke behoeften en levensomstandigheden, maar de afschaffing van de klassen, d.w.z. de gelijke bevrijding van alle arbeiders nadat de kapitalisten zijn weggejaagd en onteigend... De gelijke plicht voor iedereen om te werken naar zijn bekwaam”

heden en loon te ontvangen naar zijn prestaties (de socialistische maatschappij), de gelijke plicht voor iedereen om te werken naar zijn bekwaamheden en het gelijke recht voor iedereen om beloond te worden naar zijn behoeften (de communistische maatschappij). Het Marxisme gaat uit van het feit, dat de behoeften en de smaken van de mensen in kwaliteit en kwantiteit noch in de periode van het socialisme noch in die van het communisme nooit dezelfde of zelfs maar op elkaar gelijkend kunnen zijn. Het Marxisme heeft nooit een andere gelijkheid erkend en zal dat ook nooit doen.”

Stalin herinnert aan de plaats in het Communistisch Manifest, waar Marx en Engels het primitieve, utopische socialisme hekelden en het reactionair noemden om zijn propaganda „voor een algemeen ascetisme en een grove gelijkmakerij.” Bovendien blijkt duidelijk genoeg uit het Sowjet-experiment, dat het socialisme, wat er ook verder over beweerd wordt, een intensieve ontwikkeling van alle eigenschappen en van ieders bijzondere aanleg betekent.

Maar het is de jeugd, die in de eerste plaats meedoet aan de wedstrijden, die door de Partij worden uitgeschreven. De Sowjet-jeugd als geheel is de stootbrigade van het socialisme. De jeugd is naar het platteland gegaan om de overblijfselen van het verleden, de godsdienstige, maatschappelijke en sociale vooroordelen te bestrijden en te vernietigen. Al deze jonge mensen, jonge mannen en vrouwen, met hun lenige lichamen, hun frisse en open gezichten — die opgevoed zijn op een school waar niet meer gestreden behoefde te worden tegen de traditionele bedwelmingen, hebben een grote verandering gebracht in de mentaliteit van de boeren, zij hebben hun geest omgeploegd als met rijen tractoren. Overal is het lichtende voorbeeld van de 'jeugd als gist aan het werk geweest. Het is een onvergetelijk gezicht als zij het Rode Plein vult met haar reusachtige buigzame rechthoeken of als zij het Dynamo-stadion met zijn 45.000 plaatsen overstroomt.

De jeugd, die toch eigenlijk onvolledig is, als zij op zichzelf staat, met haar in veel opzichten onschuldige onwetendheid, betekent niets wanneer zij niet een deel wordt van het grote samenstel van een op het recht gevestigde maatschappij. Wanneer zij zich hiervan bewust wordt, zal zij zich door niets van de rechte weg af laten houden, dan wordt zij volwassen door het denken aan de toekomst en zij verdient de hoogste

achting: om haar groeikracht, omdat de toekomst haar toebehoort en om haar praktische levenswijsheid. Wil dit zeggen, dat er geen schaduwzijden zijn? Natuurlijk zijn die er. Men zou ze alle moeten opnoemen wanneer men ook alle successen vermeldde, want eerlijkheidshalve moet men het goede en het kwade in de juiste verhouding geven — wat niet gebeurt als men ten opzichte van de U.d.S.S.R. alleen kritiek brengt, zonder voldoende tegenwicht.

Maar het standpunt van een goed leider is anders dan dat van een onpartijdigen criticus: hij moet vooral op de fouten en gebreken letten. Bij de ontwikkeling van de landbouw b.v. baart het opfokken van de veestapel hem bijzondere zorgen — een onderdeel, dat volkomen achtergebleven is, zó zelfs dat de vóóroorlogse cijfers nog niet eens zijn bereikt.

Daar zal dus speciaal aan gewerkt moeten worden (alleen met de varkens gaat het goed). Ook het transportwezen, de hoogovens, de kolen en de lichte industrie, de kostprijzen — en de eeuwige bureaucratie.

De bureaucratie (of liever het bureaucratisme) is een soort zwelling of verstarring van de menselijke natuur; er zit zelfs iets in van een overdreven eerbied voor de traditie. Op het gebied van de organisaties gebeurt hetzelfde als met de formules bij de theorie; zij krijgen een eigen leven, dat niets meer te maken heeft met hun oorsprong en hun reden van bestaan. De bureaucratie is een gezwel, dat ogen en oren krijgt.

Dus: „de oorzaken van onze moeilijkheden zijn op het ogenblik: het bureaucratisme en de administratie op papier van verschillende diensten, het gepraat over de „algemene leiding” in plaats van werkelijke, levende leiding; het ontbreken van de persoonlijke verantwoordelijkheid en van het persoonlijke initiatief in het arbeidsproces, de nivellering van de salarissen, het ontbreken van een systematische controle op de uitvoering, de vrees voor zelfcritiek.”

Het middel om deze moeilijkheden uit de weg te ruimen geeft Stalin duidelijk en kernachtig aan, het is: „de leiding op een politiek niveau brengen.” Dat wil zeggen, dat men voortdurend de volle betekenis van /wat men doet en de plaats, die het inneemt in het grote geheel, voor ogen moet houden.

Laten wij recht op ons doel afgaan, zonder naar links of

naar rechts te kijken. Of neen ... laten wij juist voortdurend naar links en naar rechts kijken — om op onze hoede te zijn voor die afwijkingen en klaar te staan om nog sneller voorwaarts te gaan of om even in te houden. De verraders van links zijn volgens Piatnitski nog iets gevaarlijker dan die van rechts, omdat zij ons op een dwaalspoor brengen. Stalin waarschuwt met zó grote nadruk tegen deze gevaren, dat hij hen, die slechts tegen een van beide strijden, ervan beschuldigt de andere in de hand te werken.

En dan: laten wij ons niet bedwelmen aan ons succes. Dat zou ons slechts afleiden aan de vooravond van het nieuwe leven. Dat zou ons kostbaarste en machtigste goed in gevaar brengen: onze generale lijn. Deze juiste lijn is het eigendom van de revolutionairen, omdat zij haar hebben ontworpen en gevolgd. Een juiste richtlijn te hebben waaraan vastgehouden wordt, komt zeer zelden voor bij regerende partijen. Zie maar om u heen: zijn er veel regeringspartijen, die een juiste lijn hebben en daar niet van afwijken? Een dergelijke partij bestaat eigenlijk helemaal niet op het ogenblik, want zij hebben geen van alle enig vooruitzicht, zij dwalen rond in de chaos van de crisis en zien geen uitweg uit het moeras. Alleen onze Partij weet in welke richting zij moet gaan en gaat zegevierend haar weg.”

Zij, die luisteren en die dit belangrijke oordeel hebben verstaan, dat buitengewone gebeurtenissen een staatsman van onze dagen in de mond hebben gelegd, moeten daar wel uit opmaken, dat het nodig is steeds waakzaam en strijdvaardig te zijn, om deze grote lijn intact te houden. Men mag niet blijven stilstaan, men mag zich niet vergissen.

Hoe zal de toekomst er uit zien?

Als men de U.d.S.S.R. in haar volle kracht wil zien, moet men haar in het perspectief of liever in de schaduw van haar toekomstplannen zien. Alle beschrijvingen van dit overweldigende beeld verouderen zienderogen — men zou er voortdurend post scripta aan toe moeten voegen!

In de plechtige atmosfeer van het VIIe Congres van de Russische Communistische Partij, dat in Januari 1934 werd gehouden — „het Congres van de Overwinnaars” — waar de

toon werd aangegeven door het indrukwekkende rapport van Stalin over het plan '28—'32, heeft hij de onbegrensde toekomstmogelijkheden besproken. Het Vijfjarenplan is uitgevoerd. Leve het Vijfjarenplan '32—'37!

De periode van de economische opbouw is feitelijk afgelopen, zei Molotof, de President van de Raad van Volkscommissarissen, een van de belangrijkste werkers in de Unie. Nu is men op weg naar de ontwikkeling, kwantitatief en kwalitatief, van de levensmiddelenproductie en naar de verbetering van ieders levensomstandigheden. Op de grondslag van de wonderbaarlijke decentralisatie, waar men in de Sowjetwereld mee begonnen is, zal de zware-industrie twee maal zo omvangrijk worden. De productie van productiemiddelen zal 43 milliard 400 miljoen roebel bereiken, d.i. 209 % van het laatste Plan.

De vervaardiging van machineonderdelen, de productie van kolen en petroleum zal verdubbeld, die van de tractoren, locomotieven, ijzer, staal, koper en chemische producten verdriedubbeld worden. De houtindustrie zal bijna het dubbele bedragen (176 %). Men zal vijf maal zoveel wagons en acht maal zoveel automobielen maken. De elektrische energie zal op 38 milliard K.W. komen (d. i. 283 % meer). Met meer dan het dubbele zullen de productie van manufacturen (54 milliard 300 roebel, d.i. 269% meer), de lichte industrie, levensmiddelen, verbruiksgoederen, industriële coöperaties, de hoogte ingaan. Er zal in deze nieuwe periode een bijzondere zorg worden besteed aan het opvoeren van de kwaliteit, aan de verbetering van de techniek, aan de vernieuwing van de machines. De electrificatie van alle industrieën, waarin zware arbeid wordt verricht, de electrificatie op grote schaal van het platteland en van de spoorwegen, de uitbreiding van het elektrische leidingsysteem.

De opbrengst van de industrie moet in 1937 opgevoerd worden tot 63 %, tegen 41 % in 1932. De kostprijzen moeten met 26 % dalen.

De opbrengst van de landbouw zal moeten toenemen met 105 % (26 milliard roebel). Het aantal van de M.T.S.'s zal van 2.446 op 6.000 gebracht worden. De arbeid op het land zal voor 60 % meer gemechaniseerd worden. De totale beweegkracht van de tractoren zal 8.200.000 P.K. bedragen.

De spoorwegen zullen het vervoer ongeveer verdubbelen;

over de water- en zeewegen zal het verdriedubbeld worden, het transport per auto zal 16 maal zoveel worden.

Het Witte Zeekanaal zal afgemaakt worden, evenals het Moskou—Wolga- en Wolga—Donkanaal. In 1937 zullen er 210.000 K.M. grote wegen zijn en 85.000 K.M. luchtlijnen.

In de industrie zal 69.5 milliard roebel worden belegd, in de landbouw 15.2 milliard, in het transport 26.3 miljoen. Voor de bouw van nieuwe ondernemingen of het herstel van oude is 132 milliard roebel nodig, het allergrootste cijfer, dat ooit op een begroting of een werkplan heeft gestaan. Ik zal geen poging doen om ook maar de voornaamste onderdelen van het Plan op te noemen ...

Naast de fabrieken zullen er woningen worden gebouwd met een oppervlakte van 64 miljoen vierkante meter.

Het reële loon van de arbeiders zal in 1937 twee en een half maal zo hoog zijn als in 1932.

Het analfabetisme zal volkomen geliquideerd worden, even volkomen als de werkloosheid onder het eerste Plan; alle Sowjetburgers zullen kunnen lezen en schrijven.

Het aantal leerlingen van scholen en andere instellingen van onderwijs zal 197 per duizend bedragen in plaats van 147, zoals op het ogenblik. Het fonds van de sociale verzekeringen zal verdubbeld zijn.

„Het is een fantastisch plan,” zal men zeggen. „Wat heeft men niet allemaal over het eerste Plan gezegd, waar wij nu op voort gaan bouwen!” antwoordt Molotof eenvoudig.

De Verenigde Sowjet-Statens zullen op deze wijze het machtigste land ter wereld worden in de voornaamste takken van industrie. *)

Over de grootse en heldhaftige droom van de opbouw, die door de U.d.S.S.R. al in zo ruime mate wordt verwezenlijkt onder leiding van de Communistische Partij, die zelf weer

1) Laten wij er aan toevoegen, dat de resultaten, die aan het eind van 1934 zijn behaald, reeds aangeven, dat het tegenwoordige Vijfjaarplan zijn reusachtige doeleinden bereiken zal. Het nationale inkomen is in één jaar met 6 milliard roebel toegenomen en bedroeg in December 55 milliard. De elektrische kracht is, vergeleken met 1933, verdriedubbeld. In 1934 was de ijzerproductie 50 pet. groter dan in 1933. Het is een overwinning, die er zijn mag. Stalin constateert het met voldoening. Maar dan zegt hij: „Weest niet te trots, kameraden, denkt er aan, dat de staalproductie niet in dezelfde mate is vooruitgegaan, zij is slechts 40 pet. meer dan het vorige jaar.”

door kameraad Stalin geleid wordt, werpt de nachtmerrie van de oorlog een schaduw.

Men kent de tragicomedie van het „officiële pacifisme” in de periode na de oorlog. De twijfelachtige positie van de gewichtigdoende Volkenbond en zijn bijna legendarische onmacht om de vrede te bewaken, zijn wel de minste bezwaren, die men tegen dit instituut van pacifistisch ceremonieel, dat uit het verdrag van Versailles is voortgekomen om de resultaten daarvan vast te leggen 2) kan hebben, terwijl Duitsland geen zin meer had om de rol te spelen van een struikrover, die altijd door zijn collega's werd geslagen en waar Japan niet meer tegelijk als knoeier en als leugenaar onder het zoeklicht van de openbaarheid wilde staan.

De aanval op de U.d.S.S.R. — die een onmetelijk afzetgebied vormt en een baken voor het socialisme is — maakt blijkbaar deel uit van de berekeningen van het in-het-nauw-gedreven kapitalisme en de Sowjetleiders zijn te ernstig om de fout te begaan aan de theatrale pacifistische verzekeringen van de door de imperialistische landen betaalde redenaars te geloven. Zij menen echter, dat het noodzakelijk is als censor op te treden tegenover deze gevaarlijke artiesten.

Men weet hoe weinig schitterend de eerste onderhandelingen van de S.U. met de Volkenbond zijn geweest en welk een verontwaardiging het voorstel van Litwinof over de algehele ontwapening en, bij gebreke daarvan, over een gedeeltelijke ontwapening, dat toch zeer logisch was, op de Ontwapeningsconferentie verwekte.

Maar de U.d.S.S.R. is onverstoort doorgegaan met haar vredespolitiek. De Sowjet-diplomatie, die met een meesterhand wordt geleid, vroeger door Tjitsjerin, tegenwoordig door Litwinof (maar altijd door Stalin) vertoont een standvastige en hardnekkige vredeswil, die steeds rekening houdt met de werkelijkheid (de definitie van den aanvaller, het versterken van de Ontwapeningsconferentie, die gecompromitteerd is en bijna failliet gaat en de omzetting daarvan in een permanente Vredesconferentie; de weigering om de herziening van het ongelukkige verdrag van Versailles alleen te gebruiken ten behoeve van de nieuwe oorlogzuchtige winstma-

2) Wat de nieuwe indeling van het grondgebied, niet wat de plechtige clause betreft, waarin staat, dat de ontwapening van de overwonnen landen het teken zou zijn voor de algemene ontwapening.

kers, die geen haar beter zijn dan zij, die voordeel hebben gehad van het bovengenoemde verdrag; de niet-aanvalsverdragen, die aan iedereen zijn aangeboden en waarvan er vele tot stand zijn gekomen; de betrouwbare diplomatieke betrekkingen met de Verenigde Staten en Frankrijk.). Deze verlichte en positieve vredespolitiek is door allen erkend, die er geen belang bij hadden om het te ontkennen.

„Wij zijn een vredesfactor in de wereld,” kon Stalin op het XVIIe Congres zeggen. En hij voegde daar met een schier angstwekkende duidelijkheid aan toe: „Om ons heen groeperen zich, omdat zij niet anders kunnen, alle Staten, die om de een of andere reden voorlopig geen oorlog wensen.”

Ten slotte is de U.d.S.S.R., op verzoek van 32 staten, toegelaten tot de Volkenbond. Dat is zeker een waarborg voor de vrede, omdat het een wijziging betekent in de richting van de Bond van Imperialistische Volkeren onder de invloed van de medewerking van de Sowjets, die door de omstandigheden geboden was.

Maar deze waarborg is niet voldoende — lang niet. Het oorlogsgevaar blijft bestaan.

De houding van Japan maakt dat duidelijk. Uit alles blijkt, dat Japan een zeer groot deel van Azië wil binnenvallen, in de eerste plaats China, (waarvan het Mantsjoerije en Jehol al heeft af genomen) door de ruggegraat van de Sowjets te breken en dan een aanval op de U.d.S.S.R. te doen. Japan verkondigt dit trouwens openlijk en gaat door met zijn provocaties. Het heeft Mantsjoerije in een legerkamp veranderd door er wapendepots, vliegvelden en strategische wegen aan te leggen. In het plan voor de buitenlandse politiek verstaan Japan en Duitsland elkaar zeer goed en gaan zich te buiten aan hevige en ontactische betuigingen van vriendschap.

Tegenover „de cynische openhartigheid van Japan”, zoals de populaire soldaat-minister Worosjilof het noemt, heeft de S.U. een moedige, mannelijke en edele houding aangenomen en zoveel mogelijk concessies gedaan. Maar ook daar komt een eind aan en bij die grensmaal staat geschreven: „Wij willen geen voet van de grond van anderen, maar wij zullen geen duimbreed van de onze afstaan.” (Stalin)

Als de oorlog uitbreekt, zal de U.d.S.S.R. zich verdedigen — zichzelf en het ganse bezit van de mensheid, dat zij vertegenwoordigt. De imperialistische oorlog zal algemeen worden

en zal op vele punten in een revolutionaire burgeroorlog veranderen. Dat is geen politiek bevel van een partij, maar een historische noodzaak. Hier, ginds en overal, waar de oorlog komt, zal de revolutie ook komen. De gebeurtenissen van de laatste oorlog hebben ons doen zien hoe de loop der dingen op grotere schaal in de komende oorlog zal zijn. Zelfs als men de vooruitgang wil vernietigen, bevordert men haar nog 1).

Wat er ook gebeuren zal in een verre toekomst, als de oorlog uitbreekt, zal een van de voornaamste redenen voor de Sovjet-volkeren om vertrouwen te hebben, Stalin zijn. Worosjilof, Volkscommissaris van Verdediging, is zeer populair, maar de Aanvoerder, dat is en zal zijn: Stalin. Hij zal de politieke en militaire leiding in handen hebben, of liever, hij zal daarmee doorgaan, ook als de uitbarsting komt en dat betekent voor iedereen in de U.d.S.S.R.: „een zekere overwinning.”

1) Hierbij moet opgemerkt worden, dat bij de grote luchtmanoeuvres, die onlangs in Engeland en Frankrijk hebben plaats gehad, een verschrikkelijke en veelbetekenende ontdekking is gedaan: de onmogelijkheid van een doeltreffende afweer tegen aanvallen uit de lucht. Een van onze meest gezaghebbende militaire technici, luitenant-kolonel Vauthier, spreekt in een boek, waar maarschalk Lyautey de voorrede voor heeft geschreven, de mening uit, „dat Parijs in de eerste uren van de oorlog vernietigd kan zijn”, en hij geeft de raad, Parijs volkomen af te breken en ergens anders onder pantserplaten op te bouwen . . . „En hij bedoelt het niet humoristisch, zoals men geneigd zou zijn te denken,” zegt Paul Faure. Het is in ieder geval een feit, dat Lord Londonderry, de Engelse Minister van Luchtvaart, en Mr. Pierre Cot, de Franse Minister van Luchtvaart, verklaard hebben: het staat vast, dat geen enkele menselijke kracht bij de tegenwoordige stand van de wetenschap in staat is te verhinderen, dat tonnen brisantbommen neergegoid worden, die Londen en Parijs kunnen vernietigen. Volgens Paul Langevin zijn 100 ton voldoende; bij de vlootmanoeuvres in Engeland heeft men z.g. „400 ton” op Londen geworpen. Het enige redmiddel voor een land, dat geen hoofdstad meer heeft, is op zijn beurt een eskader uit te zenden, dat de vijandige hoofdstad moet ka-potschieten en met gas vergiftigen. En wat voor de steden geldt, geldt ook voor de militaire centra. „Er is slechts één uitzondering,” zegt Mr. Cot, „en dat is Rusland, welks grondgebied zó uitgestrekt is, dat het grootste deel voor dergelijke aanvallen onbereikbaar is.” De U.d.S.S.R., die door zijn onmetelijke vlakten ook Napoleon al op het hoogtepunt van zijn roem heeft overwonnen, heeft dus een merkwaardig bevoorrechte positie. Japan daarentegen is zeer kwetsbaar. Het is dus niet alleen in haar eigen belang, dat de Sowjet-Unie voor de vrede strijdt.

VII

TWEE WERELDEN.

Zo staan wij er dus voor in de dageraad van de nieuwe tijd — een tijd waarin, zoals Kaganowilj hel zegt, oceanen onder de bruggen doorstromen.

Alle landen, op een na, gaan hun ondergang tegemoet, zij sturen alle op oorlog aan. De toestand is tragisch, maar niet ingewikkeld. Hij is heel eenvoudig.

In de 19e eeuw is de mensheid door de verscherping en opklaring van de politieke verhoudingen in twee kampen verdeeld: dat van de conservatieven en dat van de revolutionairen. Zij, die de kapitalistische maatschappijvorm wilden behouden en zij, die haar wilden veranderen in een rechtvaardiger samenleving. De strijd begon overal tussen deze beide grote massa's, en vertoonde de neiging algemeen te worden.

In werkelijkheid was het aan de ene kant de arbeidersklasse, die gedeeltelijk in een internationaal politiek- en vak- verenigingsleger was georganiseerd met al haar sympathiserenden; aan de andere kant de regerende bourgeoisie — erfgename van de Franse Revolutie — met haar staatsorganen, haar pleitbezorgers en verdedigers en de niet-revolutionairen van alle graden. Want al kon men wel eens denken, dat daartussen in ook nog mogelijkheden waren, dit was toch niet zo. Tussen de twee eigenlijke partijen voerden alle andere politieke partijen onbetekenende en voorbijgaande comedies op. Zo werd het duidelijk, dat er geen derde wereld bestond. Er is geen middenweg, er is geen bemiddeling mogelijk. Alles wat niet revolutionair is, is conservatief — zelfs de reformis-

ten zijn voor een deel opgenomen in het conservatieve blok — zelfs de neutralen en de onverschilligen hangen er hun dode gewicht aan — zelfs de halve revolutionairen vallen er in terug en sterven er. Zolang men niet alles heeft, heeft men niets.

Dus berust ook het wonderbaarlijke burgerlijke liberalisme, dat, zoals al zulke „middenwegen”, tal van aanhangers heeft, dat verkondigt: „Geen reactie en geen revolutie” en dat deze melodie in alle variaties voordraagt — op een totaal foutieve interpretatie van de werkelijkheid. De feiten stellen ons tegenwoordig, zonder enig voorbehoud, voor de keuze: „óf reactie óf revolutie”. Een andere mogelijkheid is er niet. De logica en de loop der dingen dwingen ons alle tussenvormen te laten vallen, soms naar links, soms naar rechts (bijna altijd naar rechts). Er is geen kans om hieraan te ontsnappen, de geschiedenis van onze tijd bevestigt het voldoende. Het moet steeds weer herhaald worden, zodat men het goed in zich opneemt: de niet-conservatief is, als hij niet revolutionair is, conservatief, wat hij ook doet of zegt. De gulden middenweg is een reactie met een sluier voor het gezicht. Er blijven altijd twee groeperingen: het kapitalisme, dat met kunstmatige middelen (leugenachtige propaganda en misbruik van de macht die het alleen ontleent aan zijn verworven positie), de anarchistische opklaring van het individu zowel als van de natie handhaaft en dat de kweekvloeistof van het onrecht, de corruptie en de oorlog blijft, en het socialisme, dat de particuliere verrijking onmogelijk maakt en alles in handen van de arbeidersgemeenschap legt: de arbeiders met de hand en met het hoofd en dat zegt, dat een Vaderland niet de laatste, maar de voorlaatste trap is van de samenleving op aarde.

Tegenwoordig hebben wij nog altijd dezelfde verdeling met dezelfde grote verschillen, maar zij zien er anders uit.

Er zijn nieuwe dingen gebeurd en wel zeer belangrijke! Een algemene versterking van de arbeidersbeweging en van het revolutionaire geweten. Verscheidene revoluties tengevolge van de oorlog — een oorlog, waarvan men de miljoenen slachtoffers en de miljarden schade nauwelijks kan bereke-

nen en die geen oorzaken had, waar men voor uit kon komen. Het succes van een van deze revoluties: de grondvesting van een Marxistische staat is een groot land. In het eerste kwartaal van de twintigste eeuw was het uit met de tijd, dat het middel van het kapitalisme omsnoerd werd door de Evenaar. In deze tijd is het socialistische wereldwapen, de Internationale, opnieuw gesmeed.

Dadelijk daarop kwam de economische wereldcrisis. „Een tijdelijke crisis evenals de andere,” zeiden de verblufte hogepriesters, „de zevende of achtste”. Neen, het is een organische crisis van het kapitalisme, een crisis van verval, van ouderdom en verrotting; alle middelen zijn al aangewend, alle uitwegen versperd (voortbrengen, voortbrengen, verkopen, verkopen). Maar alle klanten zijn ook verkopers en zitten elkaar aan de grenzen in de weg. De producenten komen weer terug in het land van herkomst en overladen de markt. De handel sterft aan een miskraam. Een zeer normaal gevolg van het hele systeem. Het is niet de overproductie, die men de schuld moet geven, want de wereld in haar geheel heeft nog niet genoeg aan de tegenwoordige productie. Het is de verkeerde verdeling van de producten door het economische nationalisme. Het is ook zeer normaal, dat er in de grote ondernemingen ontzaggelijk veel bedrog wordt gepleegd. Men kan dus niet meer als model stellen de methode, die ellende te weeg brengt, bankroeten veroorzaakt, en de dieven vereert, het regiem, waarin de arbeid honger meebrengt, zonder nog rekening te houden met de oorlog, die overal dreigt. Het is ook niet meer mogelijk om als voorbeeld van de vreugden van de dienstbaarheid den Amerikaansen arbeider aan te halen, den arbeider, die zich in weelde baadt; ziedaar een van de sterkste argumenten om de massa in bedwang te houden, die nu uiteen gespat is.

Het kapitalisme moet dus, om te kunnen blijven bestaan, zijn doel verheimelijken. Dat heeft het ook gedaan met een misleidende schaamte, zoals Stalin kortgeleden duidelijk heeft gezegd, het kapitalisme kan niet met opgeheven hoofd uit de crisis te voorschijn komen, het kan hoogstens op handen en voeten er uitkruipen.

Toen de bourgeoisie de vooruitgang van het socialisme en haar eigen toenemende verval begon te begrijpen, heeft zij zich snel hersteld. Zij heeft met de materiële middelen, waar-

over zij beschikte, haar programma van conservatieve overheersing uitgevoerd en op het ogenblik treedt zij tamelijk vermomd op. Het kapitalistische systeem blijft achter de schermen. Het komt niet meer op de voorgrond.

Deze vermomming, die men fascisme noemt, - die wel geen onvermijdelijk stadium van de macht van de burgerij, maar toch overal de nieuwe uniform van het kapitalisme is — heeft als onmiddellijk doel het zaaien van verdeeldheid tussen de tegenstanders en vooral het isoleren van de arbeidersklasse en tezelfdertijd van het socialisme, door de werkers, die niet lot de arbeidersklasse horen, tot zich te trekken. Deze taktiek is lang en intens voorbereid, er is zorgvuldig en met nauwkeurige berekening propaganda voor gemaakt sinds de oorlog, toen de heersende klassen in moeilijkheden verkeerden en terrein verloren.

De ontevredenheid, die het gevolg was van alle teleurstellingen en moeilijkheden in het leven van na de oorlog, was door het kapitalisme aangewakkerd en verwerkt in een zekere democratische demagogie, die een oneerlijk gebruik maakte van de socialistische termen. Het heeft alle bitterheid, alle teleurstellingen, alle boosheid dooreen gemengd. Het heeft dit mengsel in bepaalde banen geleid in de richting van een paar zondenbokken.

Een van deze zondenbokken (behalve dan het socialisme zelf) is het parlementaire stelsel, dat opgeruimd moet worden om de laatste schijn van vrijheid op te ruimen (de vrijheid zelf is allang verdwenen). Men beschuldigt dus het parlementaire stelsel, dat er zich trouwens uitstekend toe leent, van alle denkbare zonden. Het is een kwaadwillige poging om het burgerlijk regiem ervan te ontlasten.

En dan zijn er nog een aantal andere zondenbokken. De heersende reactie heeft nog harder dan de anderen haar afschuw uitgesproken over de schandalen, de zwendelaffaires, de kwasi-officiële bedriegerijen, die de bekroning zijn van haar eigen methoden en zij heeft zich uitgesloofd om de wandaden van het kapitalisme op rekening te brengen, niet van alle kapitalisten, maar van hen, die het zelfs voor de verdraagzame klasse-justitie een beetje al te bont hadden gemaakt.

Door dit spelen met woorden heeft de nieuwbakken reactie een zeker anti-kapitalisme geschapen, dat sterk demagogisch

werkt. Het is de enige manier om het kapitalisme te behouden: vervang de Volksvertegenwoordiging door een dictatoriale regering en vervolg de slechtaards, die er in zijn gelopen — en het kapitalisme wordt onaantastbaar.

Deze verdedigingsmanoeuvre van het kapitalisme met zijn oppervlakkig en negatief „program” wordt door allerlei organisaties loegepast, die alleen in naam verschillen en die één front vormen tegenover de arbeidersbeweging.

Men stelt tegenover de arbeiders: de boeren, de middenstand; men hitst de ambtenaren tegen de handarbeiders op. En tegen de ambtenaren zelf wordt iedereen in het geweer geroepen. Men verblindt de belastingbetalers, de oudstrijders, die geen scherpe kijk hebben en de jeugd. Het doel is: de niet-georganiseerden te organiseren, de vlottende bevolking op te nemen in een nieuwe organisatie, waarvan men de koorden in handen heeft en den arbeider daarin te verdrinken. Het socialisme — de armoedige schurftlijder, de verwekker van alle kwaad —, wordt tegelijk met het systeem van de volksvertegenwoordiging bestreden door er een totaal verkeerde voorstelling van te geven. Men maakt de mensen bang door hen wijs te maken, dat het socialisme hun ondergang wil.

Men zegt: „de socialisten zijn aan de regering geweest: in Engeland, in Duitsland. Zie wat zij gedaan hebben.” Men verzuimt erbij te vermelden, dat de bedoelde personen zich misschien wel socialisten noemden, maar dat zij nooit socialistisch hebben gehandeld. Wel moet men toegeven, dat aan deze drogredenen kracht wordt bijgezet door de sterke teleurstelling, die sommige Sociaaldemocratische leiders door hun optreden gedurende en na de oorlog bij de arbeiders hebben gewekt. Dit oneerlijke of kinderachtige gesjacher en het werkelijke verraad van de arbeiders hebben het socialisme niet weinig schade berokkend en hebben het met name afbreuk gedaan in de arbeiderskringen, die nog niet rijp waren voor de energieke beginselvastheid van het Communisme.

Aan de andere kant vertoont men met trots Mr. MacDonald, een socialist, die tot het kapitalisme is bekeerd „zoals een genezen dronkaard in geheelonthoudersverenigingen wordt vertoond,” zegt Mr. Snowden, die er slechts uit hoofde van persoonlijke jalouzie en vijandschap bezwaren tegen heeft. En wat er in de U.d.S.S.R. tot stand gebracht is, verbergt men, men onthoudt het de volkeren.

De neo-reactionairen hebben het natuurlijk in de eerste plaats op de vakverenigingen voorzien. Wij weten wat Mussolini en de mensen, die Hitler voorzeggen wat hij beweren moet, ervan denken. Niet lang geleden zei André Tardieu uitdrukkelijk: „Om de wereldcrisis te overwinnen is het voldoende, dat de Staat een goede controle heeft over de vakbonden.” Het corporatieve systeem, dat in Italië en Duitsland en achter de coulissen in Frankrijk in zwang is, beantwoordt geheel aan dat beginsel. Het is een systeem van dwang en van militarisme, waar Mr. Krupp enthousiast over is: het maakt van iedereen arbeider een soldaat voor den ondernemer — een werktuig of een geweer op twee benen.

Maar het grote wapen van het fascisme tegen het socialisme is het nationalisme.

De nationale eenheid en grootte, profeteert het, kunnen niet tot stand komen zonder het internationalisme te vernietigen, want dit is de voornaamste oorzaak van wanorde, ellende en ondergang. Dus weg met de vreemdeling, weg met de andere rassen, weg met de Joden — en vooral weg met de Socialisten, weg met de Communisten.

Het nationalisme is de voornaamste drijfkracht van het fascisme. Het is het chauvinistische alcoholisme, dat de opportunistische hergroepering van het kapitalisme in beweging brengt. Het is de gist van het fascisme. Een machtig gistings- middel inderdaad — het eenvoudigste, het verschrikkelijkste, het onbedwingbaarste. Deze hartstocht brengt honderden millioenen mensen in vervoering. Het sprookje van het belang of de eer van het vaderland maakt de kalmste en neutraalste burger wild — en dus nog veel eerder de leeghoofdige, lawaaiige jeugd. Het is het domste van alle slechte instincten, want de ene buurman steekt de andere aan en zo worden alle rampen in den blinde voorbereid.

Wij, wij alleen! Een korte leuze, die lange overdenkingen en vooruitzien overbodig maakt. Een kostbare slagzin, die zich zowel aanpast bij de levensbelangen van de mensen met geld, de militairen en de priesters als bij de domheid van de anderen.

Het sociale conservatisme vertoont zich voor de eindstrijd in de gedaante van een z.g. moreel en nationaal herstel, dat het socialisme en de vrijheid onder de voet loopt, in de gedaante van een krachtig gezag, dat opgelegd wordt en op

de wijze van het militarisme boven alle kritiek staat. Het is de kapitalistische politie, die een partij is geworden!

Zo is het mengsel, dat het fascisme in de hoofden van de belastingbetalers tracht te gieten en reeds gegoten heeft — dat de crisis en de depressie zal oplossen met dezelfde middelen, die ze hebben veroorzaakt. De verschillende fascistische partijen verschillen uiterlijk, maar in wezen zijn zij hetzelfde.

Deze z.g. leer van nationaal herstel, die in Italië, Duitsland, Hongarije, Polen en op het Balkan-schiereiland is gevestigd, die tegen de vrije mensen en de bevrijders is opgetreden met verschrikkelijke slachtpartijen en afschuwelijke mishandelingen en die op het ogenblik aanhangers werft onder de jeugd, de middenstand en de leden van de kerken, in Frankrijk en in de andere nog niet-fascistische landen, kan gemakkelijk een soort democratische vertoning geven, een caricatuur van het socialisme. Zij heeft mooi praten van revolutie en geordende samenleving — zelfs van anti-fascisme — en zij kan de proletarische beginselen gebruiken om zich aan op te hijsen — zij is evenmin democratisch als nieuw. Het is het oude kapitalisme, maar opgesierd en vermilitariseerd, het zijn dezelfde enorme tegenstellingen in een leer, die zo vaag is, dat de brave aanhangers in het begin zouden kunnen geloven, dat men hen vooruit duwt, terwijl zij juist achteruit getrokken worden.

Het brengt niets nieuws. Het fascisme is en blijft een vernis over de rampzalige oude rommel, en de fascistena spannen zich alleen in om originele invallen te krijgen over de kleur van hun hemden en de massa ervan te overtuigen, dat men van de lucht best kan leven.

Het blijft altijd een maatschappij, waar men slechts voordeel kan hebben ten koste van anderen, waarin men leeft door anderen te doden, waar men naar andere, zwakkere landen trekt om daar in te breken en de inboorlingen voor alles te laten betalen, tot aan de lucht toe, die zij inademen. Die vervloekte maatschappij, waarin men een dwaas moet zijn om eerlijk te kunnen blijven, waarin de verkiezingen de wil van het volk vervalsen, waarin de ene mens de ander uitbuit en vermoordt, en waar het voldoen aan grote verplichtingen altijd door schijnbetalingen wordt uitgesteld, die maatschappij, waar altijd gedanst wordt op een vulkaan.

Een dergelijk systeem kan de crisis niet oplossen, integendeel, hoe meer het nationalisme zich ontwikkelt des te meer gaat het zijn ondergang tegemoet.

Het brengt niets te voorschijn — behalve een ter dood- veroordeling. De „orde” van de burgerij is die van het kerkhof.

Wat kan er uit voortkomen? De oorlog. En dat zou weer betekenen, de varkenssnoeten van de gasmaskers, de treinen met soldaten, de lijkwagens vol levende mensen, de massa's, die naar het slagveld hollen, de akkers vol metaal, de dorpen in puin, de bewoners verslikt in hun ondergrondse holen.

Maar de oorlog, dat betekent ook de sociale revolutie, die overal in de loopgraven en in de woningen van de mensen uitgezaaid wordt.

Ondertussen de kans, dat dit schijn-programma van grove zwendel en vernietiging wortel kan schieten, ontspruit ten eerste uit de omstandigheid, dat het allerlei democratische lokmiddelen inhoudt, maar vooral omdat het de brute macht, de staatsmacht op zijn hand heeft en omdat alle regeringen van Europa en Amerika fascist zijn of op het punt staan het te worden.

Hel kapitalisme, dat volgens de statistieken in verval is en dat door de cijfers economisch veroordeeld is, heeft politiek nog macht. Deze bankroetiers zijn tot de tanden gewapend. Zij kunnen bijna niet meer rechtop staan, maar in hun handen hebben zij mitrailleurs, tanks, bommen, legers, zij hebben benden welgedane politie-agenten, die een goed figuur zouden slaan op een landbouwtentoonstelling. Zij hebben de rechtbanken en de gevangenissen, de dagbladen en de scholen, de diplomaten en de aanvalsverdragen. Zij hebben de wetten, zij vervaardigen wettigheid als geld. Zij veroorzaken de inflatie van de wettigheid. Zij hebben alles, wat nodig is om hun landen van vrije geesten te zuiveren, de zwakken te plunderen, de beschaving te misbruiken voor hun eigen slechte doeleinden, een deel van de kleine burgerij stapelgek te maken van nationale trots, de arbeid te verkwisten en nog een korte tijd dit tijdperk van verval en vernietiging te laten voortduren.

Er zijn dus zes werelddelen: de vijf oude en één nieuw. Overal, behalve in de Sowjet-Unie is de regering de vijandin van het volk. Alle volkeren, die in hun verschillende landen

opgesloten zijn, in de concentratiekampen, die door hun grenzen worden gevormd, zijn onderling even veel waard en gelijkwaardig aan het Sowjet-volk. Zij zijn allen groot en eerbiedwaardig. De levende massa van de mensheid is heilig. De haat, die men voor de kapitalistische regeerders heeft, die van verre gezien krankzinnig en van dichtbij misdadig zijn, is een deel van de eerbied voor het volk: het grote Duitse volk, het grote Italiaanse volk, het grote Engelse volk — en alle andere (laten wij liever zeggen: het ene Volk in zijn geheel gedacht).

De regeringen, die overal misbruik maken van de macht, die zij niet meer zouden hebben als er een eerlijk onderzoek werd ingesteld, passen in het binnenland folteraarsmethoden toe of ze hypnotiseren de armen totdat zij geloven, dat het beter zal gaan. En zij maken tegenover elkaar gebruik van een casuïstiek en een belachelijk ingewikkelde maskerade — want als de groei van de een ten koste van de andere gaat, kan men in de politiek geen open kaart spelen. En na veel voorbereidende conferenties en overeenkomsten loopt dat uit op een algemene toeneming van de bewapening. De vrije hand aan de wapenfabrikanten, die de aardigheid hebben hun waren ook aan de toekomstige vijand te verkopen. Laten wij niet vergeten, dat in de Wereldoorlog de Franse soldaten op het Bulgaarse front door Franse granaten in stukken zijn gereten. In de Rif-oorlog in Noord-Afrika zijn Franse soldaten met Franse geweren doodgeschoten.

De heer Schneider van de firma Creusot heeft het toezicht en het beheer over de Tsjechische wapenfabriek van Skoda, die Duitsland van wapens voorziet en Hitler naar de oorlog drijft. Op het Congres van de Radicalen heeft Jean Sennac zonder tegenspraak verklaard, dat Schneider 400 tanks aan Duitsland had verkocht en dat een zekere Franse fabriek in het Zuiden materiaal voor bommen aan de Duitsers levert. Ook op ander gebied gaan deze wederkerige bestellingen door en het is nog niet lang geleden, dat China en Japan samen bij een van hun leveranciers een verlaging van de prijzen trachtten te verkrijgen. (De werkelijkheid wordt zo tot een caricatuur).

Van de Oostzee tot de Middellandse Zee zijn de landen geketend in de overwinning van de kapitalistische ruïne.

Dat is in Italië begonnen. Vermoording van arbeiders en

Nu revolutionairen, een walgelijke terreur, folteringen en terechtstellingen, erger dan in de tijd van de Inquisitie, waarvan de bijzonderheden onze verbeeldingskracht op de proef stellen; een algemene onderdrukking door middel van tanks en revolvers, en een langzame dood voor hen, die in de gevangenissen smachten, waar besmettelijke ziekten doorsijpelen.

Mussolini, de omroeper van de wereld-reactie, is op het toneel verschenen als een echte socialist, toen de vreemde kapitalisten nog handelden over het goud en toen men alleen nog maar verraad behoefde te plegen om op de bovenste sport te komen. Tegenwoordig profiteert de moordenaar van Matteotti en van duizenden van zijn broeders, bij zijn hele reeks van afvalligheden en misdaden, van een drukkende samenzwering om te zwijgen, die het kenmerk en de schande is van onze tijd, en hij heeft Italië ingeënt met zijn roem.

De leider van de Zwarthemden, de zwarte koning van Italië, heeft niet meer gedaan dan de voorgevel van het land over te schilderen, hij heeft niets tot stand gebracht dan de vermindering van het aantal Italianen. De economische ondergang van zijn land is steeds verder gegaan en het is er op het ogenblik het slechtste aan toe, op Duitsland na.

Het fascisme, de vernieuwer van de wereld! In Italië, waar de onderwijzer in uniform les geeft, waar de arbeiders, ook zij die werken, geen geld hebben om hun kinderen te eten te geven — organiseert men heiligverklaringen om de handel te helpen. Het is waar, dat er rust heerst in het land, maar dat is de rust van een gemuilkorfde hond en de orde bestaat alleen voor de toeristen.

Kort geleden heeft de gewichtige bemoeial in de buitenlandse politiek, die hij beoefent als een goochelaar (het ene ogenblik is hij revisionist en dan weer het omgekeerde — het doet er niet toe, als hij zich maar op de voorgrond kan stellen en zijn rol van scheidsrechter duur kan laten betalen) — verklaard, dat Italië onder in de afgrond terecht gekomen was, dat het niet dieper kon vallen. „Dokters, vroedvrouwen, onderwijzers, ingenieurs — dat is allemaal luxe. Als men daar overal om vraagt, verminderen zij in waarde,” verklaarde deze opgedirkte Wildeman, die vroeger zijn landgenoten had verbluft met zoveel schitterende beloften. Ten slotte

heeft Italië liet nog nodig geoordeeld op de weg van de provocatie Abessynië, het nog enige onafhankelijke land in Afrika, met een bevolking van 10.000.000 zielen, aan te vallen. In het Duitsland van het Hakenkruis (twee door elkaar geslingerde galgen) biedt de arbeidersklasse heldhaftig weerstand, maar zij moet haar hele bestaan van voren af aan opbouwen. Hitler — met zijn haarlok, zijn baliekluiversgezicht, zijn kleine snorretje, dat aan zijn neus hangt werd in het zadel gehesen door twee oude listelingen: door Hindenburg en Clemenceau. (het krankzinnige kwaad, dat door het verdrag van Versailles is gedaan, is het enige argument, dat naar iets lijkt in zijn redenering). Hitler regeert door militaire parades en de orkesten van de radio, door in elkaar gezette processen, en door sentimentele twisten van zijn lijfwacht (nacht van 30 Juni, het politieke liefdesdrama). Hij ook is niet anders dan de omroeper en agent van het kapitalisme, al plundert hij de Joden. Nu hij zich tot opperkeizer heeft laten wijden, bestaat zijn politiek daarin, dat hij het nationaal- socialistische program, waardoor hij op de troon gekomen is, verloochent. Om de machtige „Reichswehr” niet te mishagen, schrapt hij uit dit programma alles wat er door een woordspeling (het woord socialisme) misverstand zou kunnen wekken en voor Duitsland, dat weer kinds geworden is, op democratie zou kunnen lijken.

Hij heeft boeken verbrand, hij heeft de Reichstag in brand gestoken en hij probeert Europa in brand te steken.

Het is mogelijk, dat het hem lukt. De machine, waar Hitler op staat te betogen, heeft een gevaarlijk raderwerk. Alle krachten, alle hulpbronnen van een groot land, dal half gestikt is, maar waar toch nog genoeg leven in zit, de beroemde Duitse administratie, het hardnekkige vertrouwen in de discipline, dat nog bij een groot gedeelte van het volk aanwezig is — dat wordt in dienst gesteld van een koortsachtige bewapening. Het gaat er om een concreet opzienbarend succes te behalen vóór de economische instorting. De Duitse arbeider, die werkt, verdient minder dan de werkloze enige jaren geleden aan steun ontving. De nood is een goede leermeester. De Communistische Partij ziet haar morele invloed groter worden door* het schandaal van Duitsland. De enige uitweg voor Hitler, die geen constructief program heeft, is de oorlog. Zodra hij vindt, dat hij genoeg bewapend is en genoeg bondge-

noten heeft, zal hij zijn masker af werpen, 1) Geen enkel land is ooit zo kennelijk in een avontuur gesleept als Duitsland.

In Oostenrijk wil de regering niets weten van het buitenlandse banditisme, alleen van hun eigen. De arbeiders moeten officieel door het nationale leger en de politie gedood worden, officieus door de Heimwehren — niet op een andere manier. De kanselier Dollfus, die de arbeiders liet afslachten terwijl hij hen zegende, het Christelijke kanseliertje, het fretje van de Europese menagerie,... is vermoord, maar hij is daarom toch evengoed zelf een moordenaar.

Op de Balkan heerst sinds vijftien jaar, evenals in Italië, een Witte terreur. Bulgarije met zijn officiële ondergrondse gevangnissen, zijn bloedbaden, zijn woud van galgen, waar duizenden zijn opgehangen, in stukken gesneden, levend verbrand en verminkt; waar hun nagels en haren uitgetrokken, hun ingewanden vertrapt, gloeiende ijzers in de buik van mannen en van vrouwen gestoken zijn en nog heel wat meer van dergelijke bewerkingen, doet wat bijna alle landen van Europa doen. De ongelofelijke opsomming van dit alles klinkt als een vervloeking van onze tijd. 2)

Aan het hoofd van een zelfde regiem stond de vroegere koning van Servië, de beul van de Serviërs en van de volkeren, die door elkaar vermengd door de Entente, aan Servië zijn gegeven; die koning was geworden omdat een paar sluipmoordenaars op een nacht door een raam zijn geklommen en een man en een vrouw hadden doodgestoken. Servië had al het voorwendsel voor de oorlog van 1914 geleverd: Serajewo. Het trachtte dit nog eens te doen door ruzie te zoeken met Hongarije of liever met de regering van Horthy, de aanvoerder van de sadistische kwelgeesten en de beschermer van de

1) Sedert deze woorden in het origineel en in talloze andere vertalingen van het boek van Barbusse zijn neergeschreven, heeft Hitler al zijn masker afgeworpen. Men denke aan de herbewapening van Duitsland, aan het invoeren van de algemene dienstplicht in Maart 1935 en aan de onverholen verklaring in zake aanvalsplannen, die hoofdzakelijk naar het Oosten zijn gericht.

-) De grote pers houdt zich, alsof zij van deze mishandelingen niets weel. Terechthellingen zijn feestelijkheden. In Hongarije kwamen de voornamen dames naar het ophangen kijken? In Sofia heeft men op een film vastgelegd, dat Friedmann, die zonder bewijzen ter dood veroordeeld is voor een aanslag op de kathedraal, ten aanschouwe van een publiek van 50.000 mensen is terechtgesteld.

valse munters van Boedapest, die een schuilplaats verleende aan de terroristen, die door de Nazi's betaald werden.

Servië gebruikte hiervoor als argument de rouw over de plotselinge dood van Alexander bij dat deel van de Joegoslavische bevolking, dat door dezen goeden koning niet vermoord was. Maar de gelegenheid bleek niet zeer gunstig te zijn en het plan mislukte. Meer naar het Noorden is het Pilsoedski, die razend werd als hij een arbeider zag (hij heeft gewone stakers en demonstranten op 1 Mei laten fusilleren) en die zo opzettelijk Frankrijk heeft verraden, toen dit land te arm was geworden om het officiële Polen te onderhouden. En dan was er nog Masaryk, de wijze president, die de democratie en de noodwetten even zeer beminde als hij de arbeidersklasse haatte. En het is Zwitserland, dat zich tegenwoordig vooral onderscheidt, niet alleen omdat de Vrede daar en pension is en omdat de Volkenbond er zetelt, omdat men daar over de vrede praat, zoals in de kerken over de liefde — maar ook omdat Zwitserland even ongastvrij is geworden als Engeland. Gedurende de oorlog was Zwitserland trouwens al begonnen met bemiddelen door als tussenpersoon op te treden bij de handel in wapens.

In Frankrijk is Monsieur Doumergue van het toneel verdwenen en niemand vond dat jammer, behalve hijzelf. Niet omdat hij kwade bedoelingen had: hij was jaloers op de lauwerkransen van den ouden houwdegen Hindenburg met wien hij de kaarsrechte rug gemeen had en met Tardieu aan zijn zijde, was hij bezeten van het denkbeeld van de Volmachten. Hij zond over de radio smartelijke oproepen van; je geld of je leven en redevoeringen van een lijder aan suikerziekte om de Fransen eerst uit te kleden, voordat zij gedood werden. Hij hield stevig vast aan het opvoeren van de oorlogsbegroting en die van de politie en de grondwetsherziening, zoals Monsieur Tardieu die vroeger al in elkaar gedraaid had en die een sterke gelijkenis vertoonde met de fascistische wetgevingen bij de naburige staten. Maar hij liep te hard van stapel. Vlak vóór de Kamerontbinding moest hij zijn kaarten op tafel leggen. Zijn opvolger ging voort met het program van den braven nationalen z.g. groten man, maar hij deed het handiger. Hij hield vast aan de noodwetten, geflankeerd door Tardieu en Herriot, die onafscheidelijk waren geworden. Al liet hij minder duidelijk de nadruk vallen op de grondwets-

herziening, de nationale economie kwam goed uit op zijn program. Wat vermag een woord in zulke moeilijkheden? De mensen nemen besluiten tegen de crisis, die precies zo lang zullen blijven bestaan to men merkt, dat ze niets helpen. Men bestrijdt de crisis niet, men vlucht er voor weg. En niet meer dan alle voorafgaande regeringen bracht deze licht in de al te ingewikkelde zaak Stawiski. In het binnenland wilde hij in stilte arbeiden. Hij eiste vertrouwen, (laat alles maar over u heengaan), een politieke wapenstilstand (eerbiedigt de politiek van de regering) de onkreukbaarheid van de overheid (wij zullen alle schandalen doodzwijgen), de heilige eenheid (weg met de vreemdelingen!).

Groot-Frankrijk, de koloniën? Met grote pracht en praal houdt men een Conferentie voor het hele Franse Rijk over het vraagstuk, hoe men een behoorlijke winst kan halen uit de overwonnen en daarvoor gestrafte volkeren. Die winst is nihil. Toch is al sinds lang de inboorling van zijn bezit be-roofd en veroordeeld tot afmattende arbeid, een levensgevaarlijke arbeid in geheel Afrika. Hij is het lastdier, de soldaat, de belastingbetaler. In Gabonland, waar de zwarte bevolking zienderogen vermindert, moet de neger zijn vrouw verkopen om de belasting te kunnen betalen. In Equatoriaal Afrika en in West-Afrika wordt het niet-betalen van de belasting aan de roofzuchtige beschaving met moordpartijen en vernieling van dorpen gestraft. In Marokko zijn de vrouwen gijzelaar voor de belastingen. In Indochina legt men spoorwegen aan voor de kolonisten in zulke omstandigheden, dat iedere dwarslegger een dode inboorling betekent. En als een patriot het hoofd opsteekt, slaat men hem in naam van het vaderland neer.

Andere landen, die nog niet officieel fascistisch zijn, doen hun best om het te worden.

In Spanje is het monarchistische regiem 4 jaar geleden weggevaagd door een opwelling van woede van het Spaanse volk om plaats te maken, jammer genoeg, voor een troep republikeinen, die als stieren tegenover alles wat rood was, stonden. Zij zijn begonnen stakingen met geweschoten te bestrijden, de arbeiders en boeren, die hen aan de macht geholpen hebben, te doden. Daarna heeft men de revolutie, die ontstaan is door de schaamteloze fascisering van de regering Lerroux in bloed gesmoord, Gil Robles en zijn Katholieke

en fascistische Volkspartij werd de erfgenaam van de revolutie van 1931 en de opvolger van den bloedigen Alfons de XIIe. De revolutie van 1934, die in Asturië vooral zover om zich heen greep, werd lot staan gebracht — door de zwakte van de socialisten en de afvalligheid van de anarchisten — maar niet geblust, zelfs niet ontwapend. De bodem van Spanje trilt onder de voeten van de massa.

In het officiële Engeland is het imperialisme ten top gevoerd, de politiek van het egoïsme en van de vraatzuchtige traditionele bourgeois-regering, Groot-Brittannië zal de laatste vesting van de reactie zijn in de wereld.

De terreur en de haat tegen alles wat voor de bevrijding van de arbeiders en de vrijheid van de mensen is, zijn te horen in de berekende huichelachtigheid en de overlegde priester-voorzichtigheid van de Engelse staatslieden — uit die verschrikkelijke tempel van grote zakenlieden, waar zij in een minimum van tijd den leider van de arbeiderspartij hadden overdonderd en verpletterd, toen hij aanstalten maakte daar een rol te spelen. Het is ook te horen in het z.g. liberalisme van de Lloyd George's en de andere heren van dezelfde soort.

De keizerlijke onbetrouwbaarheid van de Britse diplomatie, die bevelen uitdeelt aan de „Intelligence Service”, verschilt hierin van de fascistische politiek van Mussolini, wien het er in de eerste plaats om te doen is persoonlijke eer te behalen en goed op de voorgrond te komen in de huidige geschiedenis als groot-parasiet van Italië, dat zij zo onverstoorbaar consequent is. Sir Oswald Mosley verzamelt de Zwarthemden, maar het ziet er niet naar uit, dat het fascisme zich in deze vorm in Engeland spoedig vaste voet zal verwerven; ten eerste omdat de massa zich flink verzet en ten tweede, omdat het heersende imperialisme er nog geen behoefte aan heeft.

In Indië, waar de Britse regering de beschaving door middel van bommen uit vliegtuigen verspreidt (dat wordt tenminste in de Engelse kranten bevestigd) en met mitrailleurs en ploertendoders gaten slaat en stromen bloed vergiet in de reusachtige witte, ongewapende en passieve massa's, heeft de weerloosheid van Gandhi een slachting tengevolge gehad. Ghandi, de onderdanige dromer, de vijand van de vooruitgang, heeft 350 miljoen menselijke wezens verraden. Hij, die

het geluk en de redder van Indië had kunnen zijn, heeft niets gedaan. Bewaar ons voor de heilanden, die het geweld willen voorkomen door de weerloosheid.

En verder? In de handen van zijn militaire caste is Japan een soort mismaakt monster geworden door de uitwas van zijn oorlogszuchtigheid. Het blaast zich op en tracht het grootste leger en de grootste vloot van de wereld te krijgen. Hel is de voornaamste koper van munitie en oorlogsmachines op de wereldmarkt. Van deze arme opgezweepte soldaten kan men het ergste verwachten — als de militaire partij oordeelt, dal de tijd gekomen is.

De militaire kliek, die in hel Japanse keizerrijk regeert, lijdt onder het verdrag met Washington, waarbij zij als coëfficiënt voor hun bewapening ter zee 3 hebben gekregen, terwijl Engeland en Amerika ieder 5 hebben. Japan wil gelijkheid en zegt het verdrag op. Maar het wil ook een Rijk in het Oosten, d.w.z. een onbeperkte macht in de Stille Zuidzee. Het tracht deze droom te verwezenlijken door te verklaren, dat hel „de heilige zending heeft om de vrede in het Oosten te bewaren” (Japan, de massamoordenaar van China!) en in daden door zich van de medewerking van Engeland te verzekeren tegenover de Sowjet-Unie en ook tegen de Verenigde Staten, die zijn verklaarde vijand zullen zijn, zolang er niet twee Stille Zuidzeeën zijn.

In de Verenigde Staten verenigt Mr. Roosevelt ernstige lieden om een tafel, alsof er een spiritistische séance zal worden gehouden en tracht met de kwadratuur van de cirkel te berekenen hoe er evenwicht in de kapitalistische staathuishouding gebracht kan worden. Hij gebruikt allerlei bedriegelijk en fascistische middeltjes om het te doen voorkomen of het wel lukken zal. Hij moet dat wel doen en zij kunnen niet gelukken: hoe zou het mogelijk zijn een harmonisch evenwicht tot stand te brengen in hel belang van allen, zolang de dragers van de grote particuliere belangen het nog voor het zeggen hebben? Een samenleving moet, evenals een huis, met het fundament beginnen, niet met het dak. De poging van Mr. Roosevelt, die alleen maar schijn en van tijdelijke aard kan zijn, betekent: het sociaal economische gebouw bij het dak beginnen. Het is onwerkkelijk en literair. Nog erger: het is kinderachtig of bedriegelijk, het is ten slotte, alles baseren op het kapitalisme.

Stalin heeft dit zeer duidelijk uitgelegd in een gesprek met H. G. Wells, die het systeem van Mr. Roosevelt het neusje van de zalm vindt, de wonderbaarlijke praktijk van het „Angelsaksische socialisme” (?). Stalin waardeert „de goede wil en de moed”, die Mr. Roosevelt ten toon spreidt om „de ondergang van het kapitalisme tot een minimum te beperken”, maar hij merkt daarbij op, dat hij geen eind maakt aan de anarchie, die ten grondslag ligt aan het kapitalisme. Dat kan hij ook niet, want de Amerikaanse Staat is in handen van de kapitalisten en Mr. Roosevelt staat daar machteloos tegenover. Zodra hij werkelijk legen de belangen van de kapitalisten in ging, zou hij af gezet worden. Van deze halve maatregelen, die alleen maar knallend vuurwerk zijn voor het grote publiek en waarmee het kapitalisme alleen de socialistische methode naaapt om ze daardoor des te langer te kunnen onderdrukken, kan niets terecht komen.

Maar er is nog iets anders. Er zijn gezonde krachten aan het werk. Vele ogen zijn opengegaan voor het licht.

Moge deze bekering van het grote publiek verhaast worden! Wij hebben eerbied voor oprechtheid, maar het ogenblik is nu toch gekomen, dat onwetendheid een schande is.

Voor de eerste maal is een belangrijk deel van de mensheid radicaal veranderd. De hele wereld ziet naar de Sowjet-Unie, ziet het verschil tussen dit land en een verzameling landen, die tegelijk hoogbeschaafd en achterlijk zijn. Het is nu onze plicht deze dingen te begrijpen.

Wanneer wij bij onze beschouwing van een wereld, waarin zoveel ellende is, die voor het plezier van de parasieten bestaat, in woede ontsteken en ons tot harde woorden laten verleiden, dan is onze verontschuldiging, dat de bewijzen overstelpend zijn en dat er eindelijk eens alarm geblazen moet worden. Maar laten wij even rustig overleggen, zoals het een denkend dier betaamt en een soort dilemma a la Pascal stellen: Wat is er op komst? Fascisme of socialisme? Wat moet er komen? Het fascisme, de algemene nationalistische reactie? Wat betekent dat, als ieder nationalisme het op zijn eigen ontwikkeling voorzien heeft, legen alle anderen in en als er ongeveer tachtig zijn op de aarde, terwijl de ontwikkeling van de techniek het voor allen in gelijke mate mogelijk maakt elkaar te vernietigen? Wat voor bondgenootschappen

kunnen daar zijn, behalve die van de haat, en die ter wille van de winst de ander naar de keel willen vliegen? De ondergang van de mensheid heeft zich nog nooit zo duidelijk afgetekend als in deze vooruitzichten. En aan de andere kant? Is de algemene Sowjet-formule te verwezenlijken? Ja, en zij is voordelig voor allen, de enige, die voordelig is en de enige, die mogelijk is. Hoe men het ook bekijkt, men slaagt er niet in zich een van de grote rampen, die boven ons hoofd hangen of die wij al te verduren hebben, in een Sowjet-maatschappij voor te stellen, waar allen over elkaar waken, waar alle mensen op elkaar steunen, waar de grenzen een andere betekenis hebben gekregen en hun vijandigheid hebben verloren.

Ondertussen verzet zich tegen de oude stroom van reactie, waarin de bezitters van dingen en mensen, de speculanten, de oplichters, de souteneurs rondrijven, niet alleen de georganiseerde massa in de Arbeidersstaat, maar ook in ieder land een groot gedeelte, dat in opstand komt en aan de ketting rukt. In de gehele wereld is overal duidelijk waar te nemen een Tweede Macht van rechtvaardigheid en vernieuwing. Er kan geen Staat meer blijven bestaan dan in internationaal verband en er kan geen internationaal verband zijn zonder socialisme.

Deze verbazingwekkende krachten worden sterker. De sociale strijd neemt in onze landen inderdaad de vorm aan van een groot en krachtig „eenheidsfront”. D.w.z. een bondgenootschap van alle arbeiders van de democratische partijen, ook van de ongeorganiseerden en partijlozen, ook van de boeren en de kleine middenstand (deze drie laatste vormen de meerderheid van de bevolking in alle landen) om een meer of minder voortdurende actie te ondernemen.

Met bewegingen, die zich in steeds wijdere kringen uitbreiden, zoals de beweging tegen Oorlog en Fascisme, die voortgekomen is uit het Congres van Amsterdam van 1932 en dat van Parys (Pleyel) van 1933, die de ziel en het orgaan is van het eenheidsfront in internationaal verband, het algemene instrument om samen te werken — hebben wij een begin gemaakt met een massa-actie, die eerlijk en logisch een revolutionair karakter draagt. Het gaat er om de oorlog tegen te houden, het fascisme en de fascisering — gevolgen van het kapitalisme — terug te dringen door een gezamenlijke druk van de uitgebuite en onderdrukte massa en door middel van

de strijd tegen het kapitalisme zelf. En dat overal, naast en in hetzelfde front met de directe actie van de politieke partijen. Deze partijen vormen bovendien ook eenheidsfronten, om te beginnen doen dit de Sociaaldemocraten en Communisten van Frankrijk, Oostenrijk en Italië. Zo ontstaat er een beweging en een mobilisatie van de massa, die de oude domme en wreede „orde” bedreigt.

De levende volkeren verzetten zich dus tegen het dode gewicht van de regeringen, het dodelijke gewicht van de winstmakers.

Er bestaan geen andere middelen voor de ongelukkigen, voor de bedreigden, voor de veroordeelden dan revolutionaire, omdat de despotische burgerij, bij wijze van preventieve maatregel, met de contrarevolutie is begonnen. De contrarevolutionairen hebben het voordeel, dat zij de beschikking hebben over wapens en over de openbare diensten en dat zij liegen kunnen over de radio. De revolutionairen hebben het voordeel, dat „zij gelijk hebben”. Het is de laatste maal, dat wij ons tot de strijd scharen, zoals donderend heet in het lied van de massa. Spreekt het niet vanzelf, dat een van onze doeleinden in al deze aanvallen en verdedigingen de beveiliging van de Sowjet-Unie is?

Alle hoofden en harten van de mensen zijn ten slotte gelijk. Wat wij hun te zeggen hebben is heel eenvoudig: óf de mensen moeten ervan afzien samen te leven óf zij moeten de geschiedenis een andere kant op sturen en dan moeten zij in de glans van het morgenrood een voorbeeld nemen aan het reusachtige Sowjet-land. Het Russische volk, het eerste volk, dat zich bezig heeft gehouden met de redding van andere volkeren, de U.d.S.S.R., de enige socialistische proefneming, geeft ons een werkelijk, een tastbaar bewijs, dat het socialisme uitvoerbaar is hier op aarde.

De resultaten van het socialisme zijn er, men kan ze zien. Laten de clowns en de politieke slimmerikken maar niet proberen ons wijs te maken, dat zij elders te vinden zijn. Daar is het land, waai' onder leiding van twee buitengewone mannen het Amerikaanse praktijkgenie verbonden is met de revolutionaire geestdrift, het land van intellect en plichtsgevoel — met zijn behoefte aan waarheid, zijn enthousiasme en zijn jeugd. Het heeft een bijzondere plaats op de wereldkaart,

niet alleen omdat het nieuw is, maar omdat het daar in orde is.

Het socialistische Sowjet-systeem is het enige, dat voorspoed heeft gebracht en burgerdeugden heeft ontwikkeld, die niets te maken hebben met de onheilspellende voorschriften uit het erewetboek van de bandieten a la Mussolini of Stawisky, die naast elkaar schitteren in de hoofdsteden van Europa. De Octoberrevolutie heeft werkelijk een zuivering van de moraal en van de openbare mening teweeggebracht, zoals geen enkele godsdienstige of politieke hervorming het tot nu toe heeft weten te doen — noch het Christendom, noch het Protestantisme, noch de Rechten van de Mens en van den Burger.

Voor de mensen over de hele wereld, die naar de toekomst zien, maken de feiten het steeds duidelijker, dat alle belangen van de werkers - arbeiders, boeren, middenstand, intellectuelen - dezelfde zijn, dat zij zich allen om de arbeidersklasse heen moeten scharen. Dat betekent niet, dat de arbeidersklasse een élite is en voorrechten moet hebben, maar dal zij het best georganiseerd is, sociaal het meeste inzicht heeft, en het meeste heeft bereikt, omdat zij de logische en historische verpersoonlijking is van het anti-kapitalisme en over onmisbare strijdmiddelen beschikt, omdat zij de productie in handen heeft. Het arbeidende proletariaat is feitelijk hel actieve leger. En in een oorlog is de rol van het actieve leger niet het commanderen van het reserveleger, maar hel samenwerken ermee op de meest bedreigde plaatsen.

De feiten tonen ook aan dat — en men moet het maar steeds herhalen — men in het internationale verband moet treden om uit de chaos te geraken, want voortaan spreekt de geschiedenis, of wij het willen of niet, internationaal tol ons. Wij kunnen niets uitrichten, zelfs binnen de grenzen, dan door de grenzen weg te denken. En ten slotte moeten wij het reformisme verwerpen en de samenwerking met de rijke bende, die zich aan de macht vastklampt. De formule van het reformisme is zonder eenige betekenis. Het heeft werkelijk afgedaan, nadat het van het socialisme een verdachte instelling heeft gemaakt, waar de arbeiders voortstappen, zonder vooruit te komen.

Er zijn twee werelden: die van het socialisme en die van het kapitalisme. Tussen deze beide in is slechts het afschu-

welijke bedriegelijke schijnbeeld van een derde wereld, die democratisch in woorden en feodaal in werkelijkheid is.

Laat men deze waarheid als grondslag voor de eenheid nemen. Moge de jeugd zich niet laten verlokken door de z.g. verjonging, waar hel fascisme zich mee tooit en door de fosforisering van zijn rotte plekken.

Het mooiste en het belangrijkste antwoord op de eisen van onze tijd moet juist van de jeugd komen. Zij is niet geschapen om kracht bij te zetten aan vernederende tradities en evenmin om wanhopige pogingen te doen de wereld van links naar rechts te laten draaien. Zij moet nieuwe dingen vóórtbrengen volgens de wetten van de natuur en van de wetenschap. De jonge mens is de toekomstige ouder van het nieuwe geslacht.

Moge ook de Oud-Strijders, de overlevenden, de getuigen van de grote oorlog, die hun bloed vergoten hebben en die zonder reden op 3.000 K.M. front op elkaar zijn aangevallen, die van hun tijdgenoten vreselijke hekatomben hebben gemaakt — het weigeren, om als lijfwacht op te treden voor de regeringen, die dit spel weer willen herhalen.

En moge de vrouwelijke helft van de mensheid ook begrijpen, dat er geen orde en geen vrede mogelijk zijn dan na de aanvaarding van deze grote waarheden.

VIII.

DE MAN AAN HET STUUR.

Laten wij nu terugkeren tot de figuur van den man, die altijd slaat tussen wat gedaan is en wat gedaan moet worden (zijn meest gewone gezegde in een gesprek over het werk is: „dat betekent niets vergeleken met wat er gebeuren moet.”

Hij is het doelwit van onze vijanden en daar hebben ze gelijk in, zegt Knorin. Hij is de naam van onze Partij, zegt Boebnof. Hij is de beste van de oude ijzeren garde, zegt Manoeilski. Voor de oude Bolsjewiki heeft men eerbied, zegt Mikojan, niet omdat zij oud zijn, maar omdat zij jong weten te blijven.

Zijn levensgeschiedenis is een reeks successen naast een reeks reusachtige moeilijkheden. Geen enkel jaar van zijn loopbaan sinds 1917 is voorbijgegaan zonder een daad, waardoor een ander mens beroemd zou zijn geworden. Het is een man van staal. Zijn naam geeft het al aan. Hij is hard en buigzaam als staal. Zijn macht is het gevolg van zijn kolossale gezond verstand, de omvang van zijn kennis, zijn verwonderlijk innerlijk evenwicht, zijn hartstocht voor nauwkeurigheid, zijn onbuigzame consequentie, de vlugheid en zekerheid van zijn besluiten, zijn voortdurende zorg voor het kiezen van de geschikte mensen.

De doden leven slechts op aarde voort. Lenin is overal, waar revolutionairen zijn. Maar men kan zeggen: meer dan ergens anders zijn in Stalin het woord en de gedachte van Lenin bewaard gebleven. Hij is de Lenin van onze tijd.

In veel opzichten lijkt hij, zoals wij al hebben gezien, op den buitengewonen Wladimir Iljitsj: dezelfde theoretische

kennis en het gevoel voor de praktijk, dezelfde vastheid van karakter. In welk opzicht zijn zij anders? Zie hier twee meningen van Sowjet-arbeiders: „Lenin de directeur, Stalin: de meester.” En de ander: „Lenin is groter, Stalin is sterker.”

Maar laten wij die vergelijkingen niet te ver drijven, want het zou door de vage aanwijzingen een kunstmatige beschrijving worden, die deze beide persoonlijkheden van buitengewoon formaat, waarvan de ene door de ander is gevormd, onrecht doet.

Laten wij liever zeggen, dat Lenin meer agitator was, vooral door de omstandigheden. In het grote leidende organisme, dat nu beter in elkaar zit en zich ontwikkeld heeft, treedt Stalin zou men kunnen zeggen, meer op door bemiddeling van de Partij, door bemiddeling van de organisatie. Stalin is op het ogenblik niet de man van de stormachtige, spontane meetings. Hij heeft trouwens nooit gebruik gemaakt van de bedriegelijke retoriek, die de enige verdienste is van plotseling opgekomen despoten en dikwijls ook de enige van de verkondigers van een nieuwe leer.

Een feit, dat wel de moeite waard is om door de geschiedschrijvers, die hem zullen beoordelen, overwogen te worden. Hij heeft met andere middelen contact gekregen en behouden met het arbeidende volk, met de boeren en intellectuelen in de U.d.S.S.R. en met de revolutionairen van de wereld, die hun hart aan het Vaderland verpaid hebben — en dat zijn veel meer dan twee honderd miljoen mensen.

Wij hebben al een blik geworpen op enkele verborgen oorzaken van zijn grootheid. Wel is de belangrijkste kant van zijn genie? Bela Kun zegt het uitstekend: „Hij verstaat de kunst om niet te snel te gaan. Hij weet het ogenblik te wegen”. En Bela Kun gelooft, dat dit de kenmerkende eigenschap is van Stalin, die hem van de anderen onderscheidt: wachten, overwegen, weerstand bieden aan verleidelijke kansen, een onuitputtelijk geduld uitoefenen. Is liet niet deze karaktertrek, die gemaakt heeft, dat Stalin van alle Revolutionairen in de geschiedenis practisch het meest bereikt heeft en de minste fouten heeft begaan?

Hij wikt en weegt voordat hij bepaalde maatregelen voorstelt. (Dat wil nog niet zeggen, dat het lang duurt). Hij is uiterst omzichtig en hij schenkt zijn vertrouwen niet licht. Tegen een medewerker uit zijn naaste omgeving die een ander

wantrouwe, zeide hij: „Een gezond wantrouwen is een goede basis voor de collectieve arbeid.” Hij is voorzichtig als een leeuw.

Deze eerlijke en begaafde man is eenvoudig in zijn gewoonten, zoals wij al hebben gezien. Het is moeilijk om hem te spreken te krijgen, omdat hij altijd aan het werk is. Als men hem gaal opzoeken in een van de kamers van het Kremlin, komt men, alles bij elkaar, onder aan de trap en in de gangen niet meer dan drie of vier mensen tegen. Deze organisatorische eenvoud heeft niets gemeen met de opzettelijke eenvoud van een zekeren Scandinavischen vorst, die zich verwaardigt om te voet door de straten te gaan of van Hitler, die door zijn herauten laat verkondigen, dat hij niet rookt en niet drinkt. Stalin gaat geregeld om 4 uur in de morgen naar bed. Hij houdt er niet 32 secretarissen op na, zoals Lloyd George, hij heeft er maar één, kameraad Proskrobitsjef. Hij zet niet zijn handtekening onder de schrifturen van anderen. Men verschaft hem materiaal, dat is alles. Alles gaat door zijn handen. Maar dat verhindert niet, dat hij alle brieven, die hij krijgt of zelf beantwoordt of laat beantwoorden. Als men hem ontmoet, is hij hartelijk en vertrouwelijk. Zijn „openhartige gemoedelijkheid,” zegt Serafima Gopner, „zijn goedheid en zijn fijngevoeligheid”, vermeldt Barbara Djaparidze, die naast hem gestreden heeft in Georgië, over „zijn vrolijkheid” heeft Orachelatsjwili het. Hij kan lachen als een kind.

Bij de feestelijkheid in de grote Opera in Moskou, die het slot was van het jubileum van Gorki, kwamen in de pauze enige officiële personen bij elkaar in de salons, die achter een keizerlijke of hertogelijke loge lagen. Het was een oorverdovend lawaai. Er werd gebruld van het lachen. Stalin, Ordzonikidze, Rykof, Boebnof, Molotof, Worosjilof, Kaganowitsj, Piatnitski waren daar. Zij vertelden anecdotes uit de burgeroorlog en haalden grappige herinneringen op: „Weet je nog toen je van dat paard viel...” „Ja, ik weet niet, wat dat beroerde beest had ...” Een homerisch gelach, een machtig plezier, een jeugdige uitbundigheid, die de oude Tsaristische lambrisering deed trillen — een korte en frisse ontspanning voor de voortrekkers bij het werk van de opbouw.

Lenin kon ook van harte lachen.

„Ik heb nooit iemand ontmoet,” zegt Gorki, „die een zó

aanstekelijke lach had als Wladimir Iljitsj. Het was zelfs wonderlijk, dat iemand, die zo'n strenge realist was, een man, die zo goed de dreigende nadering van de grote sociale tragedies zag en meevoelde, een man die onwrikbaar was in zijn haat tegen de kapitalistische wereld, zó tot tranen loc kon lachen." En Gorki besluit: „Men moet een onverwoestbare morele gezondheid genieten om zo te kunnen lachen.” i)

Wie als een kind kan lachen, houdt ook van kinderen. Hij heeft er drie Jasjeke, de grote en de twee kleintjes, Wassili, die 14 is en Swjetlana, die 8 jaar is. Zijn vrouw, Nadezjda Alliloejewa is verleden jaar gestorven. Van haar aardse verschijning is niets meer over dan een mooi edelproletarisch gelaat en een fijngevormde marmeren arm, die op een grote gedenksteen op het kerkhof van Nowo Dewilsji te zien zijn. Hij heeft Ar Ij om Sergejef aangenomen, wiens vader bij een ongeluk in 1921 gedood is. Hij heeft vaderlijke zorgen besteed aan de twee dochters van Djaparidze, die door de Engelsen in Bakoe gefusilleerd is. En aan hoeveel anderen nog! Ik zie nog de verrukking van Arnold Kaplan en Boris Goldstein, twee wonderkinderen op de piano en op de viool, toen zij mij vertelden, dat Stalin hen bij zich had laten komen na hun triomf in het Conservatorium. Hij had hun zelfs ieder 3.000 roebel gegeven en erbij gezegd: „Zeg jullie me nou nog gooien dag als jullie me tegenkomt op straat, nu jullie kapitalisten zijn?” Vlak bij de lach van Lenin en Stalin en, om zo te zeggen, in dezelfde categorie van verschijnselen komt hun ironie. Zij maken daar bij iedere gelegenheid een ruim gebruik van. Stalin geeft graag een amusante of caricaturale vorm aan zijn gedachten.

Demian Bjedny vertelt ons een aardig verhaal: „Vlak voor de Juli-dagen van 1917 waren Stalin en ik samen op het redactie bureau van de „Prawda”. Telefoon. De matrozen van Kroonstad vragen Stalin: „Moeten we met of zonder geweer naar de demonstratie gaan?” Wat zal hij nu door de telefoon antwoorden, denk ik gespannen. „Geweren? Dal is jullie zaak, kameraden. Wij schrijvers hebben onze potloden altijd bij ons.” Natuurlijk, zegt Bjedny, kwamen de matrozen allemaal met hun „potloden” op de demonstratie.

i) Als Stalin ooit de ongelofelijke domheid van de Almanak Vermot 1935 te weten komt, die schrijft: „Stalin geeft 250 miljoen per jaar uit voor zijn persoonlijke behoeften,” hoor ik hem hier lachen!

Hij verstaat ook de kunst van de zachte ironie. Als Emil Ludwig na een antwoord van hem uitroept: „U hebt er geen idee van hoe juist dat is!”, zegt Stalin vriendelijk: „Misschien heb ik er wel enig idee van.” En als tegenstelling antwoordt hij op de vraag van dezen zelfden schrijver: „Geloof je, dat men u met Peter de Grote vergelijken kan?” zonder ironie: „Historische vergelijkingen zijn altijd gewaagd. En deze is belachelijk.” Hij grijpt niet alle gelegenheden aan, die men hem biedt, om eens luid te lachen.

Wal altijd weer naar voren komt bij hem, dat is: het uitblijven van pogingen om te schitteren, om zich te laten gelden.

Stalin heeft vele en belangrijke boeken geschreven, waarvan er een groot aantal van blijvende waarde zijn voor de Marxistische literatuur. Maar als men hem vraagt wat hij is, antwoordt hij: „Ik ben alleen een leerling van Lenin en mijn hele streven is er op gericht een goede leerling te zijn.” Het is eigenaardig hoe Stalin in de beschrijvingen van het werk, dat onder zijn leiding is gebeurd, systematisch de verdienste van alle vooruitgang en successen op rekening van Lenin stelt, al heeft hij er zelf belangrijk toe bijgedragen en al kan men het Leninisme niet verwezenlijken zonder zelf een uitvinder te zijn. In ons land zet het woord „leerling” luister bij, maar deze mensen gebruiken het om hun eigen rol te verkleinen en in de gemeenschap op te gaan. Het is geen onderwerping, het is enkel de broederschap. Men denkt daarbij aan de korte en krachtige woorden van den filosoof Seneca: „Deo non pareo sed assenior” (ik gehoorzaam God niet, ik ben hel met Hem eens).

Als het nog tijd kost om deze mensen te begrijpen, dan is dat niet door hun gecompliceerdheid, maar juist door hun eenvoud. Het is duidelijk te zien, dat het iets anders is dan persoonlijke ijdelheid en de betekenis, die men aan zijn naam zal hechten, wat dezen man voortdrijft, hem overeind houdt en op de bres doel staan. Dat is zijn overtuiging. In dat grote land, waar de geleerden bezig zijn de doden op te wekken en de levende te redden met het bloed van de doden, waar men misdadigers geneest, waar de stoffige en vergiftige godsdiensten weggewaaid zijn door een frisse wind, komt het geloof uit de aarde zelf, als de wouden en de oogsten. Het is het geloof in de immanente rechtvaardigheid van de logica. Het is het geloof in de kennis, dat door

Lenin zo goed is aangegeven toen hij iemand die over de laffe aanslag begon, waar hij het slachtoffer van was geweest en waardoor zijn leven verkort is, ten antwoord gaf: „Wat wilt ge? Ieder handelt naar dat hij wijs is!” Het is het geloof in de socialistische orde en in de massa, die deze belichaamt, in de arbeid, in wat Stetski de onstuimige groei van de productieve krachten noemde: „De arbeid,” zegt Stalin, „is een zaak van waardigheid, van heldendom en roem.” Het is het geloof in het Wetboek van de Arbeid, de communistische wet en haar indrukwekkende eerlijkheid. „Wij geloven in onze Partij,” zei Lenin. „Wij zien in haar de geest, de eer en het vertrouwen van onze tijd.” „Niet iedereen kan lid van deze Partij worden,” zegt Stalin. „Het is niet iedereen gegeven de harde arbeid en de moeilijkheden het hoofd te bieden.”

Als Stalin in de massa gelooft, geldt het omgekeerde ook. Het nieuwe Rusland heeft een ware verering voor Stalin, maar een verering, die uit vertrouwen ontstaan is en helemaal van onderop komt. De man, wiens beeltenis Lussen die van Karl Marx en van Lenin op de rode plakaten slaat is degeen, die zich voor alles en iedereen interesseert, die gedaan heeft wat er gedaan is en die doen zal wat er in de toekomst gedaan moet worden. Hij heeft gered. Hij zal redden.

Wij weten wel, dat volgens de eigen woorden van Stalin de „tijden, dat grote mannen voornamelijk de geschiedenis maakten, voorbij zijn.” Maar al nemen wij niet meer aan, dat de „held” uitsluitend de gebeurtenissen beïnvloedt, zoals Carlyle het stelde, dan wil dat nog niet zeggen, dat hij in het geheel geen invloed heeft. Ook hier geldt dat wie hetzelfde denkt, gehoorzaamt. De grote man is hij, die de loop der dingen voorziet en voorgaat in plaats van te volgen en al van te voren vóór of tegen iets optreedt. De held verzint geen onbekend land, maar hij ontdekt het. Hij kan grote bewegingen van de massa's opwekken — die toch spontaan zijn — omdat hij de oorzaken ervan zo goed kent. De dialectiek haalt, wanneer zij goed beoefend wordt, uit een mens en ook uit een gebeurtenis wat er in zit. In alle grote omstandigheden heeft men als een centrale kracht een groot man nodig. Lenin en Stalin hebben de geschiedenis niet geschapen — zij hebben haar gerationaliseerd. Zij hebben de toekomst naderbij gebracht. Wij zijn gemaakt om hier op aarde de menselijke

geest zover mogelijk vooruit te brengen, want daar zijn wij ten slotte de dragers van: de geest. Wij hebben de plicht om hier in ons leven het ondernemen van het ónmogelijke te vermijden, maar zover te gaan als onze krachten het toelaten bij wat wij praktisch tot stand brengen. Men moet de mensen niet willen wijsmaken, dat zij niet zullen sterven. Wij moeten maken, dat zij een vol en waardig leven zullen leiden. Men moet zich niet met alle macht op de ongeneselijke kwalen werpen, die nu eenmaal bij de natuur van de mens horen, maar op de geneselijke, die van sociale aard zij. Men zal zich slechts met aardse middelen boven de aarde kunnen verheffen.

Als men 's nachts over het Rode Plein loopt, over dat geweldige toneel, waar twee werelden hun sporen op hebben achtergelaten: die van tegenwoordig, d.w.z. het vaderland van tal van mensen op aarde — en die van vóór 1917 (die aandoet als van vóór de zondvloed) — lijkt het of hij, die daar in het Mausoleum op de baar ligt, midden op het nachtelijke en verlaten plein, de enige is, die niet slaapt in de wereld, die waakt over wat er om hem heen gebeurt, in de steden en op het land. Hij is de ware leidsman — hij, van wien de arbeiders lachend zeiden, dat hij tegelijk meester en kameraad was; hel is de vaderlijke vriend, die zich waarlijk over allen gebogen heeft.

Gy, die hem niet kent, hij kende u al lang en hij hield zich met u bezig. Wie gy ook zijt, gij hebt behoefte aan dezen weldoener. Wie gij ook zijt, het beste deel van uw leven ligt in de handen van dien anderen man, die ook over u waakt en die werkt —, de man met het verstand van een geleerde, het gelaat van een arbeider en de kleren van een gewoon soldaat,

INHOUDSOPGAVE

	Pag.
Voorrede	5
Een mens tegen de achtergrond van een nieuwe wereld	9
De reus :	36
Het nationale vraagstuk	82
De eerste stenen	100
Oorlog tegen de parasitaire oppositie	137
De grote wachtwoorden	165
Twee werelden	208
De man aan het stuur	229

Van J. W. S T A L I N

verscheen in Nederl. vertaling:

„OVER DE GROND-
SLAGEN VAN HET
L E N I N I S M E”

Een duidelijke uiteenzetting van de inhoud en de methode van het Leninisme. Dit boekje verscheen als deel VI van de Marxistische bibliotheek.

INGENAAID fl. 0.40

GEBONDEN fl. 0.75

„ENIGE VRAAGSTUKKEN
VAN HET LENINISME”

Hierin vindt men o. a. Stalin's belangrijke polemiek tegen Trotski en diens „theorie”, dat de opbouw van het socialisme in één land onmogelijk zou zijn.

INGENAAID fl. 0.30

GEBONDEN fl. 0.75

„UIT ZIJN WERKEN”

Ter gelegenheid van Stalin's vijftigste verjaardag schreven een aantal van zijn naaste medewerkers een reeks van artikelen, die in dit deel werden opgenomen. Verder bevat dit deel Stalin's artikelen, die in de beide bovengenoemde deeltjes reeds apart verschenen.

IN PRACHTBAND fl. 1.50

UITGEVERIJ „PEGASUS”
Hemonystraat 5 - Amsterdam Z.
Gironummer 173127